MODERN KLASİKLER DİZİSİ -44

JACK LONDON

YILDIZ GEZGİNİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
FADİME KÂHYA

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

3. basım

JACK LONDON ★ YILDIZ GEZGİNİ

44

Genel Yayın: 3152

MODERN KLASİKLER DİZİSİ

JACK LONDON
YILDIZ GEZGİNİ

ÖZGÜN ADI
THE STAR ROVER

ÇEVİREN
FADİME KÂHYA

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2014
SERTİFİKA NO: 29619

EDİTÖR
GAMZE VARIM

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
MEHMET CELEP

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM EKİM 2014, İSTANBUL
3. BASIM MAYIS 2016, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-286-3 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
AYHAN MATBAASI
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sok. No: 6 Kat: 3
Bağcılar İstanbul
Tel: (0212) 445 32 38 Fax: (0212) 445 05 63
Sertifika No: 22749

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Modern
Klasikler
Dizisi -44

Jack London

Yıldız Gezgini

İngilizce aslından
çeviren: Fadime Kâhya

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Birinci Bölüm

Bütün yaşamım boyunca başka zamanlara ve başka yerlere ilişkin bir farkındalığım olagelmiştir. İçimdeki öteki kişilerin hep farkındayım. Sözüme güven, sen okuyucum olacak kişi, sen de öylesin. Çocukluğuna geri dönersen; sözünü ettiğim bu farkındalığı çocukluğunun bir deneyimi olarak anımsayacaksın. O sıralarda henüz oturmamış, billurlaşmamıştın. Plastikten yapılma, akışkan bir ruh, oluşumdun; ah, oluşum ve unutuş sürecindeki bir bilinç, bir kimliktin.

Pek çok şeyi unuttun sen, okuyucum, ama yine de bu satırları okurken çocuk gözlerinin belli belirsiz seçtiği başka zamanlar ve yerlere ait silik görüntüler silsilesini hayal meyal anımsıyorsun. Bugün gözüne düş gibi görünüyorlar. Ancak, bunlar o zamanlarda görülmüş düşler idiyse bile kaynağını nereden alıyorlardı? Düşlerimiz, hakkında bilgi sahibi olduğumuz şeylerin garip biçimde bir araya gelmesinden oluşuyor. En katıksız düşlerimizin kaynağı, deneyimimizin kaynağıyla aynıdır. Çocukken, mini minnacık bir çocukken düşünde çok yüksek bir yerden düştüğünü görürdün; havadaki uçan cisimler gibi havada uçtuğunu görürdün; sürünen örümceklerle sümüksü çok bacaklı yaratıklar gözünü korkuturdu; başka sesleri duyar, ürkütücü biçimde tanıdık gelen başka yüzleri görürdün ve dönüp daha önce bakmadığın biçimde geriye baktığında, şimdi bildiklerinden başka gün doğumları ve günbatımları izlerdin.

Çok iyi. Bu çocukluk görüntüleri başka dünyalılığa, başka yaşama, şimdiki yaşamının sürdüğü şimdiki dünyada asla görmediğin şeylere ilişkin. Peki, nereden geliyor bunlar? Başka yaşamlardan mı? Başka dünyalardan mı? Kim bilir, yazacaklarımın tümünü okuduğunda önüne koyduğum kafa karıştırıcı şeylere ve beni okumadan önce senin de kendi kendine önüne koyduğun kafa karıştırıcı şeylere bir yanıt bulmuş olursun.

Wordsworth biliyordu. O ne falcı ne de kâhindi; senin benim gibi sıradan bir insandı. Onun bildiğini sen de biliyorsun, herkes bilir. Ama o, "Tam bir çıplaklık içinde de değil, katıksız bir unutuş içinde de..." diye başlayan dizelerinde bunu gayet yerinde belirtmişti.

Ah, gerçekten, hapishanenin gölgeleri biz yeni doğanların üstüne çöküyor ve çok geçmeden unutuyoruz. Yine de yeni doğmuş bir bebekken başka yerleri ve başka zamanları anımsıyoruz. Biz, kucaklarda taşınan ya da yerlerde dört ayak üstünde sürünen yeni doğanlar, havada uçmakla ilgili düşler gördük. Evet; belirsiz, korkunç şeylerden ötürü karabasanımsı korkuların işkencelerine katlandık. Biz, deneyimden yoksun yeni doğanlar korkuyla ve korkunun anısıyla doğduk ve anılar deneyimdir.

Bana gelince, yeni yeni konuşmaya başladığımda, yalnızca açlık ve uyku sesleri çıkardığım o kırılgan dönemde bile bir yıldız gezgini olduğumu biliyordum. Evet, dili henüz "kral" sözcüğüne dönmeyen ben, bir zamanlar bir kralın oğlu olduğumu anımsıyordum. Dahası, bir zamanlar bir köle ve bir kölenin oğlu olduğumu, boynumda demirden bir tasma taşıdığımı da.

Dahası da var. Üç yaşıma, dört yaşıma girdiğimde ve beş yaşımdayken ben henüz ben değildim. Daha oluşum halindeydim; öznel bedenimin, zamanının ve yerimin kalıbında soğuyup katılaşmamış bir ruh özüydüm. O dönemde tek yaptığım, kendini bana dahil edip ben olma çabasıyla içimde savaş veren ve özümü rahat bırakmayan önceki on bin yaşamın içinde yer almaktı.

Budalaca geliyor, değil mi? Ama anımsa okuyucum, zamanda ve uzayda yolculuk yaparken yanımda kimi görmeyi umduğumu; lütfen okuyucum, bu konular üzerinde kahrolası geceler boyunca düşünüp uzun yıllar ecel terleri döktüğümü, danışacak ve birlikte kafa yoracak bir tek öteki benliklerimin bulunduğunu da unutma. Öylesine bir anda sen rahat koltuğunda oturmuş, basılmış sayfalarıma göz gezdirirken ben, seninle paylaşacağımız haberleri sana getirmek için tüm varoluşların cehennemlerine değin gitmekteydim.

Konumuza dönersek, diyordum ki, üç, dört ve beş yaşlarımdayken ben, ben değildim. Bedenimin kalıbında biçimlenirken belli belirsiz oluşuyordum ve beni meydana getiren karışıma incelikle işlenmiş bütün o kudretli, yok edilemez geçmiş, bu oluşumun nasıl bir biçim alacağına karar vermek üzere işbaşındaydı. Benim gerçekte bilmediğim, bilemeyeceğim o bilindik şeylerin korkusuyla geceleri karanlıkta çığlık atan ses benim değildi. Çocuksu öfkelerim, sevgilerim ve kahkahalarım için de durum aynıydı. Öteki sesler, gölgeler içindeki ataların ev sahipleri olan, bütün o erkek ve kadınların zamanın öncesinden gelen sesleri benim sesimle haykırıyorlardı. Öfke homurtularım dağlardan daha yaşlı yırtıcıların homurtularıyla harmanlanmıştı ve çocuksu isterimin kıpkızıl bir gazapla dile gelmiş deliliği, jeolojik zamanlardan ve Âdem'den önce yaşamış yırtıcıların aptal, acımasız haykırışlarıyla uyum içindeydi.

Ve işte giz burada açığa çıkıyor. Kızıl gazap! Şimdiki yaşamımda benim işimi bitiren şey. Onun yüzünden, birkaç kısacık haftanın ardından bu hücreden alınıp zemini kaygan, üstünde iyice gerilmiş bir iple onurlandırılmış yüksek bir yere götürüleceğim ve orada beni ölünceye değin boynumdan asılı tutacaklar. Kızıl gazap tüm yaşamlarımda beni hep mahvetmiştir; çünkü bu kızıl gazap, dünyanın başlangıcından önceki sümüksü şeylerin zamanından kalan feci, felaket getiren mirasımdır benim.

Kendimi tanıtmamın zamanı geldi. Ben ne deliyim ne de aptal. Size anlatacağım şeylere inanmanız için bunu aklınızda tutmanızı istiyorum. Ben Darrell Standing'im. Bunu okuyanlarınızdan pek azı beni derhal tanıyacaktır. Ama yabancı kalması kaçınılmaz olan çoğunluk için kendimi tanıtmama izin verin. Bundan sekiz yıl önce California Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nde tarım ekonomisi profesörüydüm. Sekiz yıl önce, küçük uyuşuk bir üniversite kasabası olan Berkeley, Profesör Haskell'ın Madencilik Fakültesi'nin laboratuvarlarından birisinde öldürüldüğü haberiyle sarsıldı. Katil, Darrell Standing'di.

Ben Darrell Standing'im. Suçüstü yakalandım. Profesör Haskell meselesinin doğrusunu yanlışını burada tartışmayacağım. Bu tümüyle kişisel bir mesele. Burada önem taşıyan şey ise, bir öfke anında, çağlar boyunca lanetlendiğim felaketime yol açan kızıl gazap tarafından ele geçirilerek profesör meslektaşımı öldürmüş olmam. Mahkeme kayıtları bunu benim yaptığımı gösteriyor ve ben de mahkeme kayıtlarıyla hemfikirim.

Hayır, bu cinayet yüzünden asılmayacağım. Cinayetten ömür boyu hapis cezasına çarptırıldım. O sıralarda otuz altı yaşındaydım. Şimdi kırk dördümdeyim. Aradan geçen sekiz yıl boyunca California'daki San Quentin Eyalet Hapishanesi'nde yattım. Bu yılların beşini karanlıkta geçirdim. Buna tecrit cezası deniyor. Başına böyle bir şey gelen kişiler, bunu yaşarken ölmek diye adlandırıyorlar. Ama bu beş yıllık yaşayan ölü devresinde pek az kişinin bilebileceği bir özgürlük elde etmeyi başardım ben. Hükümlülerin en kısıtlanmışıyken yalnızca dünyada değil, zamanda da akıp gittim. Beni yıllar boyu bu aşağılık duvarların ardına gömenler bilmeyerek bana yüzyılların cömertliğini bağışladılar. Gerçekten de, beş yıldır yıldız gezginliği yaptığım için Ed Morrell'a minnettarım. Ancak Ed Morrell da başka bir hikâye. Size ondan daha sonra söz edeceğim. Anlatacak o kadar çok şeyim var ki nasıl başlayacağımı pek bilemiyorum.

Peki, şöyle başlayayım. Minnesota'nın ücra bir köşesinde doğdum. Annem İsveçli bir göçmenin kızıydı. Adı Hilda Tonnesson idi. Babam ise eski toprak Amerikalılardan Chauncey Standing'ti. Kökü, çiçeği burnunda Washington'ın Pennsylvania ıssızlığını incelemeye gittiği sıralarda bile eski sayılabilecek günlerde Virginia plantasyonlarına İngiltere'den sözleşmeli uşak, dilerseniz köle de diyebiliriz, olarak getirilmiş Alfred Standing'e dayanıyordu.

Alfred Standing'in oğullarından birisi Bağımsızlık Savaşı'na katılmıştı; bir torunu da 1812 Savaşı'na. O zamanlardan beri Standing'lerin temsil edilmediği hiçbir savaş yoktur. Çok geçmeden hiç nedensiz ölecek olan ben, Standing'lerin sonuncusu yani, son savaşımızda sıradan bir er olarak Filipinler'de savaştım ve bunu yapabilmek için de tam doruğuna ulaşmak üzereyken kariyerimden, Nebraska Üniversitesi'ndeki profesörlüğümden istifa ettim. Aman Tanrım, istifa ettiğimde o üniversitenin Tarım Fakültesi'nin dekanlığına doğru ilerliyordum; ben, yıldız gezgini, mert serüvenci, yüzyılların avare Kabil'i, en uzak zamanların militan rahibi, unutulmuş ve günümüz insanının insanlık tarihinde kaydedilmemiş çağların aklı bir karış havada ozanı!

Ve işte buradayım; ellerim kana bulanmış halde, Folsom Eyalet Hapishanesi'nin Katiller Bölümünde, devletin hizmetlilerinin beni aptalca karanlık olduğuna inandıkları şeye –korktukları karanlık; içlerine korkulu ve batıl hayaller salan karanlık; onları saçmalayıp sızlanarak korkularının yarattığı, insan kılığına girmiş tanrılarının sunağına sürükleyen karanlık– götürecekleri, devlet makinesi tarafından karar verilecek günü bekliyorum.

Hayır; hiçbir tarım fakültesinin dekanı olmayacağım artık. Yine de tarımı biliyordum. Bu benim mesleğimdi. İçinde doğmuş, bunun için yetiştirilmiş; eğitimini almıştım ve uzmanı olmuştum. Dehamdı bu benim. Sütü yüksek oranda yağlı ineği gözümle seçer ve Babcock testinin gözümün kararını

doğrulamasını beklerim. Araziye değil de, manzarasına bakıp toprağın iyi özellikleriyle kusurlarını sayabilirim. Bir toprak örneğinin asitli mi, alkali mi olduğunu söylemem için Litmus kâğıdı gerekmez. Yineliyorum, en bilimsel kavramlarla çiftçilik benim dehamdı, dehamdır. Yine de devlet, tüm yurttaşlarıyla birlikte devlet, boynuma geçireceği bir ip ve yerçekiminin etkisiyle bu bilgeliğimi karartabileceğini sanıyor; bin yıllar boyunca kuluçkaya yatmış ve daha ilkel çobanların sürüleri Truva'nın ekili tarlalarında henüz otlamamışken civciv çıkarmış bilgeliğimi!

Tahıl mı? Tahılı benden başka kim bilir ki? Sayesinde Iowa'daki her ilçenin yıllık tahıl hasadını yarım milyon dolar artırdığım Wistar'daki gösterim ortada. Bu, tarihte kaldı. Günümüzde motorlu taşıt kullanan her bir çiftçi o motorlu taşıtı kimin olanaklı kıldığını bilir. Lise kitaplarına dalmış güzel göğüslü her bir genç kızla zeki çehreli her delikanlının benim Wistar'da yaptığım tahıl gösterisiyle yükseköğrenimi olanaklı kıldığıma dair pek az fikirleri vardır.

Ve de çiftlik idaresi! İster bir çiftlik isterse tek bir rençber olsun, ister binaların düzeni isterse de rençberlerin işgücünün düzenlenişinde olsun fazladan emeğin boşa harcanışını kayıtlarla belgelenmeden de anlarım. Bu konuya ilişkin elkitabım ve tablolarım var. Şu anda, herhangi bir kuşkunun gölgesi olmaksızın, yüz bin çiftçi son pipolarını bir yana bırakıp yataklarına girmeden önce kitabımın açık sayfalarına bakarken kaşlarını çatıyor. Yine de, tablolarımdan bağımsız olarak bir adamın eğilimlerini, davranışlarının uyumunu ve emek savurganlığının yüzdesini anlamam için ona şöyle bir bakmam yeterliydi.

Şimdi, hikâyemin birinci bölümünü burada kesmek zorundayım. Saat dokuz ve Katiller Bölümünde bu, ışıkların söndürülmesi anlamına geliyor. Hâlâ yanan yağ lambamdan dolayı azarlamaya gelirken gardiyanın kauçuk ayakkabılarından çıkan yumuşak ayak seslerini şimdiden duyuyorum. Sanki sıradan bir kul ölüme mahkûm birini paylayabilirmiş gibi!

İkinci Bölüm

Ben Darrell Standing'im. Yakında beni buradan alıp asacaklar. O zamana değin de diyeceklerimi diyecek ve başka zamanlarla başka yerleri bu sayfalara yazacağım.

Hüküm giydikten sonra, "doğal ömrümün" kalanını geçirmek üzere San Quentin'e geldim. İflah olmayacağımı kanıtladım. İflah olmaz kişi berbat bir insandır; en azından hapishane psikolojisinde "iflah olmaz"ın çağrışımı böyledir. İflah olmaz birine dönüştüm, çünkü emek savurganlığından tiksiniyordum. Hapishane, öteki tüm hapishaneler gibi israf edilen hareket konusunda rezalet ve aşağılık bir yerdi. Beni jüt atölyesine verdiler. Buradaki, suç boyutuna varmış savurganlık beni rahatsız etti. Niye etmesin ki? Emek savurganlığını ortadan kaldırmak benim uzmanlığımdı. Üç bin yıl önce, buhar ya da buharla çalışan dokuma tezgâhı icat edilmeden önce, eski Babil'in zindanlarında çürümekteydim ve o günlerde biz mahkûmların el tezgâhlarında, San Quentin'in buhar gücüyle çalışan tezgâhlarında çalışan hükümlülerden çok daha etkin biçimde dokuma yaptığımızı söylersem bana inanın.

Savurganlık suçu tiksindiriciydi. Başkaldırdım. Gardiyanlara daha etkin bir iki yöntem göstermeye çalıştım. Üstlerine rapor ettiler. Işık ve yiyecekten yoksun bırakıldığım hücreye atıldım. Çıktım ve dokuma odalarının verimsizliği-

nin kargaşasında çalışmaya çabaladım. Başkaldırdım. Hücreye atıldım, üstüne, bir de deli gömleği giydirildi. Kollarım ve bacaklarım iki yana açık biçimde yatırıldım ve bütün zekâ pırıltıları yalnızca kendilerinden farklı olduğumu ve pek de aptal sayılmayacağımı onlara göstermeye yeten aptal gardiyanlar tarafından özel olarak dövüldüm.

İki yıl süren bu ahmakça işkenceye katlandım. Bağlanıp yere atılmış, sıçanların kemirdiği bir insan için berbat bir şeydir bu. Aptal, zalim gardiyan sürüsü sıçanlardı ve zekâmı, kıvraklığımın ve bilincimin tüm ince sinirlerini kemiriyorlardı. Ve ben, geçmişimde savaşçıların en yiğidi olan ben, bu şimdiki yaşamda savaşçı falan değildim. Yalnızca toprakla ve toprağın verimini artırmakla ilgilenen bir çiftçi, bir tarımcı, masasına çakılmış bir profesör, bir laboratuvar tutsağıydım.

Filipinler'de savaştım, çünkü savaşmak Standing'lerin geleneğiydi. Savaşmaya eğilimim yoktu. Küçük kara adamların bedenlerini, parçalayıcı yabancı cisimlerle doldurmak son derece aptalcaydı. Bilimsel başarıların tüm kudretinin ve bunların mucitlerinin kıvrak zekâsının, siyahi halkın bedenlerini zorla yabancı cisimlerle doldurmak için kötüye kullanıldığını görmek gülünç bir şeydi.

Dediğim gibi, Standing'lerin geleneğine boyun eğerek savaşa gittim ve savaşmaya hiç eğilimim bulunmadığını fark ettim. Subaylarım da bunun farkına vararak beni bir levazım subayının kâtibi yaptılar ve İspanyol-Amerikan Savaşı'nda masa başında bir kâtip olarak savaştım.

Dolayısıyla savaşçı değil düşünür olmam, dokuma odalarındaki emek savurganlığı nedeniyle çileden çıkmam ve gardiyanlarca "iflah olmaz" birine dönüşünceye dek işkence edilmem bu yüzdendi. Birinin beyni çalışıyordu ve çalıştığı için de cezalandırılıyordum. Müdür Atherton'a, iflah olmazlığım ayyuka çıktığında beni ikna etmek, azarlamak için özel odasında kabul ettiğinde, o zaman ona da dediğim gibi:

"Sizin bu sıçan boğan gardiyanlarınızın beynimde açık seçik ve kesin olan şeyleri oradan söküp atabileceklerini sanmak Müdür Beyciğim, çok saçma. Bu hapishanenin düzeni baştan aşağı aptalca. Siz bir politikacısınız. San Francisco'nun salon adamlarıyla çanak yalayıcılarını birlikte büküp şu an işgal ettiğinize benzer bir konum içinde eritebilirsiniz; ama jüt bükemezsiniz. Dokuma odalarınız zamanın elli yıl gerisinde..."

Ama atıp tutmayı sürdürmenin ne faydası var?.. Atıp tutmaktan öte bir şey değildi çünkü. Ona nasıl bir aptal olduğunu gösterdim ve bunun sonucunda o da benim umutsuz vaka, iflah edilmez birisi olduğuma karar verdi.

Kurdun adı çıkmış, tilki dünyayı yıkmış; atasözünü bilirsiniz. Çok iyi. Müdür Atherton kötüye çıkmış adıma son noktayı koydu. Çantada kekliktim ben. Bir mahkûmun sahipsizliğinden daha da çoğu yakama yapışmıştı ve bunun bedelini kâh hücrede kuru ekmek ve suyla kâh her bir saatinin yaşadığım herhangi bir yaşamdan çok daha uzun geldiği, ayak parmaklarımın ucunda yükseltilip ellerimden bağlandığım saatlerle ödedim.

Zeki insanlar zalimdir. Aptal insanlar ise canavarcasına zalimdir. Müdürden başlayarak gardiyanlara kadar üstüme çullanan herkes aptal canavarlardı. Beni dinlerseniz bana yaptıklarını öğreneceksiniz. Hapishanede bir ozan vardı; bir mahkûm, düşük çeneli, geniş mezhepli, soysuz bir ozan. Kalpazandı. Korkağın tekiydi. Gammazdı. Bir tarım ekonomisi profesörünün yazarken kullanmayacağı türden pis sözcükleri hak ediyordu, ama bir tarım ekonomisi profesörü de doğal ömrünün sonuna değin hapse tıkıldığında bu tür pis sözcükleri pekâlâ öğrenebiliyor.

Bu ozan bozuntusunun adı Cecil Winwood idi. Daha önceleri de hüküm giymişti, ama salya sümük ağlayan itin teki olduğu için sonuncu mahkûmiyeti yalnızca yedi yıl olmuştu. İyi halden de bu süreyi kısaltacaktı. Ben ise yaşam boyu

hapse mahkûmdum. Ancak bu sefil soysuz, kendisine birkaç yıl kazanmak için benim yaşam boyu hapis cezama hatırı sayılır bir sonsuzluk eklemeyi başardı.

Olup bitenleri, yıpratıcı bir sürecin ardından ancak öğrendiğim için sonundan başlayarak anlatacağım. Bu Cecil Winwood olacak adam, avlu şefine, dolayısıyla da müdüre, hapishane yöneticilerine, Af Komisyonu'na ve California valisine yaranmak için bir kaçış tezgâhladı. Şimdi üç şeyi not edelim: (a) Koğuş arkadaşları Cecil Winwood'dan o kadar nefret ediyordu ki bir pire yarışında bir kese Bull Durham marka tütüne bahse girmesine izin verilmemişti ve pire yarışları da mahkûmlar arasında büyük bir olaydı; (b) ben adı çıkmış kurttum; (c) tezgâhladığı iş için de Cecil Winwood'un adı çıkmış kurtlara, müebbetliklere, umutsuz vakalara, iflah olmazlara gereksinimi vardı.

Ama müebbetlikler Cecil Winwood'dan tiksiniyorlardı ve toptan bir kaçış eylemi planıyla onlara yanaştığında ona gülüp boktan herifin teki olduğunu ima eden küfürlerle yüz çevirmişlerdi. Ama o sonunda onları, kafesteki en keskin zekâlı kırk adamı faka bastırdı. Bıkıp usanmadan onlara yanaşıp durdu. Müdürün ofisindeki güvenilirliği ve reviri idare ettiği gerçeği sayesinde hapishanede elde ettiği güçten söz etti.

"Göster bana," dedi Sırık Bill Hodge; tren soygunundan müebbet yatan ve soygunda yer alıp da devletin kendi aleyhinde tanıklık ettirdiği ortaya çıkmış olan arkadaşını öldürmek amacıyla kaçmak için yıllardır yanıp tutuşan bir dağlıydı.

Cecil Winwood sınanmayı kabul etti. Kaçış gecesi gardiyanları uyuşturabileceğini ileri sürüyordu.

"Lafla peynir gemisi yürümez," dedi Sırık Bill Hodge. "Elle tutulur kanıt istiyoruz. Bu gece gardiyanlardan birisini uyut. Al sana Barnum. Beş para etmez. Dün çatlak Chink'i tımarhane geçidinde dövdü... üstelik de görev başında değil-

ken. Gece nöbetçisi o. Bu akşam onu uyut ve işinden attır. Göster bana, biz de seninle iş konuşalım."

Tüm bunları bana Sırık Bill sonradan zindanda anlattı. Cecil Winwood gösterinin aciliyetine karşı çıkmıştı. Uyuşturucuyu revirden çalmak için zamana gereksinim duyacağını ileri sürmüştü. Ona zaman vermişler, o da bir hafta sonra hazır olduğunu duyurmuştu. Kırk belalı müebbetlik, gardiyan Barnum'un nöbeti sırasında uykuya dalmasını beklediler. Barnum uyudu. Uyurken yakalandı ve görev başında uyumaktan dolayı atıldı.

Doğal olarak bu olay mahkûmları ikna etti. Ama ikna edilmesi gereken bir de avlu şefi vardı. Cecil Winwood ona kaçışın gelişmeleri hakkında günlük olarak bilgi veriyordu; bunların tümü de kendi hayal gücünün uydurmalarıydı. Avlu şefi kanıt istedi. Winwood da ona gösterdi ve gösterinin tam ayrıntısını, üstünden bir yıl geçinceye değin öğrenemedim; hapishane entrikalarına ilişkin sırlar o kadar yavaş sızıyordu.

Winwood güvenlerini kazandığı, kaçış hazırlığı yapan kırk kişinin, hapishane içinde satın aldıkları gardiyanlar aracılığıyla içeriye otomatik silahlar sokacak kadar güçlendiklerini söylemişti.

Avlu şefi de, "Bana kanıt göster," demiş olmalı.

Ve ozan bozuntusu da göstermişti. Fırında geceleri de çalışılırdı. Hükümlülerden birisi, bir fırıncı, gece nöbetinin ilkini tutuyordu. Avlu şefinin gammazlarından birisiydi ve Winwood da bunu biliyordu.

"Bu gece," dedi şefe, "Summerface içeriye bir düzine otomatik 44'lü sokacak. Bir sonraki molasında da mühimmat getirecek. Ama bu gece otomatikleri fırında bana teslim edecek. Orada muhbirin var. Sana yarın raporunu verecektir."

Summerface denilen adam Humboldt İlçesi'nin yerlisi, köylü kafalı dalyan gibi bir gardiyandı. Kıt akıllı, temiz

yürekli budalanın biriydi ve hükümlüler için içeriye gizlice tütün sokmasının dışında beş kuruş haram kazancı yoktu. San Francisco'ya yaptığı bir yolculuktan döndüğü o gece yanında altı kilo kadar sarılmaya hazır tütün getirmişti. Bu işi daha önceleri de yapıyor ve malları Cecil Winwood'a teslim ediyordu. İşte o gece de her şeyden habersiz, fırında malı Winwood'a teslim etti. Bu, sert, büyük, içinde kâğıda sarılmış masum tütünden başka bir şey bulunmayan bir paketti. Gammaz fırıncı gizlendiği yerden paketin Winwood'a teslim edildiğini gördü ve ertesi sabah avlu şefine yetiştirdi.

Fakat o sırada ozan bozuntusunun o çok canlı hayal gücü kendisini terk etmişti. Verdiği açık, benim beş yıl hücre cezasına çarptırılıp şimdi bu satırları yazdığım hücreye atılmamdan sorumluydu. Ve bütün bu süre içinde de ben bununla ilgili hiçbir şey bilmiyordum. Hatta kırk müebbetliği, planlamak için ayarttığı kaçışla ilgili de hiçbir şeyden haberim yoktu. Bir şey bilmiyordum, kesinlikle hiçbir şey bilmiyordum. Geri kalanlar da bilmiyordu. Müebbetliklerin onun kendilerini ipe götürdüğünden haberleri yoktu. Avlu şefi de durumun şimdi aleyhine dönüp bu ipin kendi tepesinde sallandığından habersizdi. Summerface ise içlerindeki en günahsız kişiydi. Vicdanı onu, içeriye bir parça zararsız tütün sokmakla rahatsız ederdi en çok.

Şimdi Cecil Winwood'un şu aptalca, ahmakça açığına döneyim artık. Ertesi sabah avlu şefiyle karşılaştıklarında zafer kazanmış gibiydi. Hayal gücü meyvesini vermişti.

"Tamam, malzemeler tıpkı dediğin gibi içeri girmiş," diye düşüncesini belirtmişti avlu şefi.

Winwood da, "Üstelik hapishanenin yarısını havaya uçurmaya yetecek ölçüde," diyerek onun düşüncesini güçlendirmişti.

"Yetecek olan ne?" diye sıkıştırmıştı onu Şef.

"Dinamit ve fünyeler," diye saçmalamayı sürdürmüştü aptal. "On altı kilo. Summerface'i bana verirken muhbirin gördü."

Avlu şefi neredeyse orada düşüp ölecek hale gelmiş olmalı. Gerçekten de içine düştüğü durumu anlayabiliyorum; hapishanede serbest dolaşan on altı kilo dinamit ne demek.

Şef Jamie'nin –onun takma adıydı bu– çöküp kaldığını ve başını ellerinin arasına aldığını söylüyorlar.

"Şimdi nerede peki?" diye haykırmıştı. "İstiyorum. Beni hemen dinamitlerin yanına götür."

Ve o anda Winwood yaptığı yanlışı görmüştü.

"Gömdüm," diye yalan attı; yalan söylemek zorundaydı, çünkü içinde yalnızca tütün bulunan küçük paketler çoktan bilinen kanallar aracılığıyla hükümlülere dağıtılmıştı.

"Pekâlâ," dedi Şef Jamie, duruma el koyarak. "Beni hemen oraya götür."

Ama ortada onu götürebileceği, patlayıcı gömülü hiçbir yer yoktu. Böyle bir yer, sefil Winwood'un hayal gücü dışında hiçbir zaman var olmamıştı.

San Quentin gibi kocaman bir hapishanede her zaman bir şeyler saklayacak yerler bulunur. Ve Cecil Winwood da Şef Jamie'yi götürürken hızlıca düşünmüş olmalı.

Yönetim Kurulu üyelerinin huzurunda Şef Jamie'nin ve keza Winwood'un verdikleri ifadeye göre, yolda giderlerken Winwood cephaneyi benimle birlikte gömdüğünü söylemiş.

Ve benim, zindanlarda beş gün, deli gömleğinin içinde ise seksen saat geçirip yeni bırakılmış benim; aptal gardiyanların bile dokuma odalarında çalışamayacak denli güçsüz olduğunu görebildikleri benim; berbat bir cezadan sonra gücümü toplayayım diye bir gün izin verilmiş benim, var olmayan on altı kiloluk patlayıcının gizlenmesine yardım eden kişi olarak benim adım verilmiş!

Winwood, Şef Jamie'yi sözde patlayıcının gizlendiği yere götürmüştü. Elbette ki içeride dinamit falan bulamamışlar.

"Aman Tanrım!" diyerek yalanını sürdürmüştü Winwood. "Standing beni darağacına gönderecek. Burayı kazmış ve başka bir yere götürmüş."

Avlu şefi ise, "Aman Tanrım!"dan daha sevimli şeyler söylemiş. Ayrıca alelacele, ama soğukkanlılıkla Winwood'u kendi özel ofisine götürmüş, kapıyı kilitlemiş ve ona korkunç bir sopa çekmişti; bunların hepsi Yönetim Kurulu'nun önünde itiraf edildi. Ama bu daha sonraydı. O sırada, Winwood dayak yerken bile anlattıklarının doğruluğuna yemin etmişti.

Şef Jamie ne yapmalıydı? On altı kilo dinamitin hapishane içinde bir yerlerde bulunduğuna ve kırk umutsuz müebbetliğin kaçmaya hazır olduğuna inandırılmıştı. Ha, elinin altında Summerface de vardı ve Summerface'in pakette tütün bulunduğunda ısrar etmesine karşın, Winwood bunun dinamit olduğuna yemin etmiş ve onun sözüne inanılmıştı.

Bu noktada sahneye ben giriyorum ya da sahneden çıkıyorum diyelim; çünkü beni güneş ve gün ışığından uzağa, zindanlara götürdüler; zindanlarda ve hücrelerde, güneş ışığı ve gün yüzü görmeden beş yıl çürüdüm.

Şaşırmıştım. Zindanlardan yeni kurtulmuş, her zamanki hücremde acılar içinde kıvranarak yatarken beni yeniden zindana götürdüler.

"Şimdi," demiş Winwood Şef Jamie'ye, "nerede olduğunu bilmesek de dinamitin güvende olduğunu biliyoruz. Yerini bilen tek kişi Standing ki o da zindandan kimseye haber uçuramaz. Adamlar kaçış için hazır. Onları suçüstü yakalayabiliriz. Zamanı belirlemek bana bağlı. Onlara bu gece iki diyeceğim ve gardiyanları uyutup hücrelerinin kapılarını açacağını ve otomatikleri vereceğimi söyleyeceğim. Eğer bu gece saat ikide adlarını sayacağım kırk kişiyi giyinik ve tümüyle uyanık biçimde yakalayamazsan Şef, o zaman hüküm giydiğim sürenin sonuna dek beni hücre cezasına çarptırabilirsin. Ve Standing'le kırk kişi kıskıvrak yakalanıp zindanlara atılmışken dinamiti bulmak için dünya kadar zamanımız olur."

Şef Jamie de kahramanca, "Bütün hapishaneyi taş üstünde taş bırakmadan indirmemiz gerekse bile," diye eklemişti.

Bu altı yıl önceydi. Aradan geçen zamanda, olmayan patlayıcıyı hiçbir zaman bulamadılar ve onu ararken bin kez hapishanenin altını üstüne getirdiler. Bununla birlikte görev başında kaldığı sürenin sonuncu gününe değin Müdür Atherton dinamitin var olduğuna inandı. Hâlâ avlu şefi olan Şef Jamie bugün bile dinamitin hapishanede bir yerlerde olduğuna inanıyor. Daha dün, gizlediğim yeri ele vermemi sağlayacak bir girişimde daha bulunmak için San Quentin'den Folsom'a onca yolu tepti. Ben asılıncaya değin rahat tek bir nefes alamayacağını biliyorum.

Üçüncü Bölüm

O gün tüm gün boyunca zindanda bu yeni ve açıklanması olanaksız cezanın nedenini bulmak için beynimi zorlayarak yattım. Varabildiğim tek sonuç, muhbirin tekinin gardiyanların gözüne girmek için benim kuralları ihlal ettiğime ilişkin yalan atmış olduğuydu.

Winwood'un kırk müebbetliğe kaçışa hazırlanmaları için laf uçurduğu sırada Şef Jamie de kafası kaygılarla dolu, geceye hazırlanıyordu. Ve gece yarısından iki saat sonra hapishanedeki her bir gardiyan emir altındaydı. Uykuda olmaları gereken gündüz vardiyası da buna dahildi. Saat ikiye geldiğinde kırk kişinin kaldığı hücrelere daldılar. Bu iş eşzamanlı yapılmıştı. Hücreler aynı anda açıldı ve Winwood'un adlarını verdiği adamların istisnasız tümü ranzalarından kalkmış, baştan aşağı giyinik ve kapılarının iç kısmına sinmiş halde bulundular. Elbetteki tüm bunlar, ozan bozuntusunun Şef Jamie için kurguladığı yalan örgüsünün kesinlikle doğrulanması anlamına geliyordu. Kırk müebbetlik kaçmaya hazırlanırken suçüstü yakalanmışlardı. Kaçışın Winwood tarafından planlandığını ileri sürerek hepsi ağız birliği etseler bile neye yarardı? Hapishane Yönetim Kurulu, paçalarını kurtarmak için kırk kişinin yalan söylediğini ileri süren tek bir adama inandı. Af Komitesi de aynı şeye inandığından, aradan üç ay geçtikten sonra Cecil Winwood, kalpazan ve ozan, insanlığın yüz karası, affedildi.

Kodes ya da hükümlü argosuyla kümes, felsefi bir eğitim okuludur. Buradaki hiç kimse, en aşırı yanılsamalarını ve mütevazı metafizik hayallerini açığa çıkarmadan yıllarca yaşayamaz. Gerçeğin sonsuza değin yaşadığı öğretildi bize; suçunsa er geç ortaya çıkacağı. İşte bu da suçun her zaman ortaya çıkmayacağının bir göstergesi. Avlu şefi, eski Müdür Atherton, Hapishane Yönetim Kurulu; hepsi şu anda tek bir kişiye; soysuz, kalpazan ve ozan Cecil Winwood'un kaypak ve hızlı çalışan beyni dışında hiçbir yerde var olmamış o dinamitlerin varlığına inanıyor. Ve ben, olayın tarafları içinde bir tek ben, en ilgisiz, en bilgisiz, en masum kişi olan ben de bir iki hafta içinde darağacına gidecekken Cecil Winwood hâlâ yaşıyor.

Şimdi de size kırk müebbetliğin benim zindan durağanlığımın içine nasıl girdiğini anlatmalıyım. Zindanların koridoru dışındaki kapı büyük bir gürültüyle açılıp beni yerimden sıçrattığında uyuyordum. "Zavallı şeytanın biri," diye geçirdim içimden ve ayak sürümelerini, ete indirilen darbeleri, ani acı çığlıklarını, küfürlerin terbiyesizliğini ve sürüklenen bedenlerden çıkan sesleri dinlerken bir sonraki düşüncem ona gerçekten de gününü gösterdikleri oldu. Çünkü anlayacağınız gibi, herkes bütün yol boyunca teker teker elden geçiriliyordu.

Zindan kapısı ardına zindan kapısı çarpılarak açıldı ve beden ardına beden içeriye tıkıldı, fırlatıldı ya da sürüklendi. Sürekli olarak yeni gardiyan grupları, dövülmüş ve halen de dövülen hükümlülerle sökün ediyor ve suçları özgürlük özlemi çekmek olan insanların kanlar içindeki bedenlerini içine alsın diye kapı üstüne kapı açılıyordu.

Evet, yeniden geri dönüp baktığımda, insanın yıllar ve yıllar boyu süren böylesine zalimce deneyimlere katlanabilmesi için büyük bir filozof olması gerektiğini düşünüyorum. Ben de o filozoflardan birisiyim. Sekiz yıl boyunca onların işkencelerine katlandım ve şimdi en sonunda, öteki yolla-

rın hepsini deneyip benden kurtulamayınca boynuma bir ip geçirip bedenimin ağırlığı sayesinde soluğumu kesmek için devletin makinesini harekete geçirdiler. Ha, uzmanların tabure ayağının altından çekilip boşluğa düştüğünde kurbanın boynunun nasıl kırılacağına ilişkin verdikleri uzmanlık görüşünü de biliyorum. Kurbanlar da, aynı Shakespeare'in gezgini gibi aksini kanıtlamak üzere bir daha hiç geri dönmüyorlar. Fakat biz kodeste yaşayanlar, kurbanların boyunlarının kırılmadığı, hapishanede konuşulması yasaklanmış olayları da biliyoruz.

Bu iş, yani bir adamın asılması, gülünç bir şey. Hiç asılan birini görmedim, ama görgü tanıklarından bir düzine kadar asılma olayının ayrıntılarını dinlediğim için başıma ne geleceğini biliyorum. Bacaklar prangalı, kollar kelepçeli, ilmek boyundan geçirilmiş, kara başlık indirilmiş, taburenin üstünde dikilirken boşluğa düşen bedenim ipin gerilmesiyle yarı yolda asılı kalana değin beni aşağı sallandıracaklar. Ardından doktorlar etrafımda toplaşacak ve ben taburenin üstünde dönüp dururken biri, kollarını bedenime dolayıp bir sarkaç gibi sallanmamı engelleyecek ve kulağını göğsüme dayayıp yavaşlamaya başlamış kalp atışlarımı sayarak diğerini rahatlatacak. Asıldıktan sonra kalbin atışının durması için kimi kez yirmi dakika geçmesi gerekir. Ya, öyle işte, sözüme güvenin, bir kez asıldıktan sonra bir insanın öldüğünden bilimsel olarak emin olmak için ellerinden geleni yaparlar.

Topluma bir iki soru sormak için hâlâ hikâyemin çevresinde dolanıyorum. Kısa bir süre sonra beni buradan çıkartıp, bu şeyi bana yapacakları için lafı dolandırmaya da, sormaya da hakkım var. Sözümona zekice düzenlenmiş düğümle ilmek ve kurbanın sözümona zekice hesaplanmış ağırlığıyla ipin uzunluğu sayesinde kurbanın boynu kırılıyorsa o zaman kurbanın kollarını neden kelepçeliyorlar? Toplum, bu soruyu yanıtlamaktan bütünüyle aciz. Ama ben

nedenini biliyorum; bir linç girişimine katılmış ve kurbanın nefes alabilmek için kollarını kaldırıp ipi yakalayarak boynundaki ilmeği gevşettiğini görmüş herhangi bir amatör de öyle yapar.

Toplumun, ruhu asla kızıl cehennemlerde avarelik etmemiş, kibirli, pamuklara sarılmış bireyine bir başka sorum daha var. Tabureyi altından çekmeden önce niye kurbanın kafasına ve yüzüne kara başlık geçiriyorlar? Kısa bir süre sonra o kara çuvalı benim başıma da geçireceklerini lütfen unutmayın. O yüzden sormaya hakkım var. Cellatlarınız, siz pek kibirli yurttaş, sizin bu cellatlarınız sizin için, bizim için ve sizin buyruğunuzla yarattıkları dehşetin yüzdeki yansımasına bakmaya mı korkuyorlar?

Bu soruyu ne İsa'dan on iki yüzyıl sonra ne İsa'nın zamanında ne de İsa'dan on iki yüz yıl önce sormadığımı lütfen aklınızda bulundurun. Ben, bu yıl, yani İsa'dan sonra bin dokuz yüz on üç yılında asılacak olan ben, bunları İsa'nın izleyicileri olan sizlere, cellatları beni buradan çıkartıp ben henüz yaşarken bana yaşattıkları dehşeti görmeye cesaret edemedikleri için yüzümü kara bir başlığın ardına gizleyecek olan sizlere soruyorum.

Artık zindanlardaki olaya geri dönelim. Sonuncu gardiyan da ayrılıp dış kapı gürültüyle kapatıldığında kırk dayak yemiş, hayal kırıklığına uğramış adam hep bir ağızdan konuşup sorular sormaya başladılar. Ama neredeyse anında, müebbetlik dev bir denizci olan Yelken Jack sesini duyurabilmek amacıyla boğa gibi böğürerek sayım yapılabilmesi için sessizlik emretti. Zindanlar doluydu ve zindan sırasına göre hücre hücre yoklama yapılıp içlerindekiler haykırıldı. Böylece her zindanda güvenilir hükümlülerin bulunduğu, dolayısıyla da bir gammazın gizlenip kulak misafiri olmadığı saptandı.

Kumpasın içinde yer almayan tek kişi olduğum için hükümlülere kuşkulu gözüken yalnızca ben vardım. Beni sor-

guya tabi tuttular. Onlara yalnızca, hücreden ve deli gömleğinden daha o sabah kurtulduğumu ve farkına varabildiğim hiçbir neden olmaksızın da çıktıktan birkaç saat sonra yeniden zindana atıldığımı anlatabildim. İflah olmazlık sabıkam lehime işledi ve kısa bir süre sonra konuşmaya başladılar.

Orada uzanmış onları dinlerken, tasarı halindeki kaçıştan ilk kez haberim oldu. "Kim ötmüş olabilir?" Tek merak konuları buydu ve gece boyunca merakları sürdü. Cecil Winwood'la ilgili soruşturmaları boşa çıktı ve ona duyulan kuşku herkesçe paylaşıldı.

"Yapılacak tek şey var, dostlar," dedi sonunda Yelken Jack. "Birazdan sabah olacak ve bizi buradan alıp anamızı ağlatacaklar. Giyinik halde, suçüstü yakalandık. Winwood ötüp bizi sattı. Bizi tek tek alıp canımıza okuyacaklar. Burada kırk kişiyiz. Herhangi bir yalan mutlaka açığa çıkar. Bu yüzden her bir arkadaş, kendisini sıkıştırdıklarında yalnızca gerçeği, bütün gerçeği söylesin ve sonrasında da Tanrı yardımcısı olsun."

Ve oracıkta, insan acımasızlığının o karanlık deliğinde, bir zindan hücresinden diğer zindan hücresine, ağızları demirlere dayalı kırk müebbetlik Tanrı'nın huzurunda doğruyu söylemek üzere birbirlerine ve kendilerine söz verdiler.

Doğruyu söylemelerinin kendilerine pek faydası dokunmadı. Saat dokuzda devleti kuran kibirli yurttaşların kendilerine övgüler düzdüğü, ete ve uykuya tıka basa doymuş gardiyanlar tepemizdeydiler. Kahvaltı etmediğimiz gibi su bile verilmemişti. Ve dayak yemiş insanlar yanıp tutuşma eğilimindedir. Biz mahkûmların "pataklanma" dediğimiz biçimde dövülmüş bir adama ilişkin ufacık bir fikrin var mı ya da sana bir şey çağrıştırıyor mu, ey okuyucum, merak ediyorum. Ama yok, sana ben anlatmayacağım. Bırak bu dövülmüş, ateşler içinde yanan insanların yedi saat susuz yattıklarını bilmen sana yetsin.

Dokuzda gardiyanlar geldi. Fazla kalabalık değillerdi. Fazlasına da gerek yoktu, çünkü her defasında tek bir zindanı

açıyorlardı. Kürek saplarıyla –imdadına koşacak kimsesi olmayan birini "disipline etmek" için faydalı bir alet– silahlanmışlardı. Her defasında bir zindan ve zindan üstüne zindan açarak müebbetliklerin canlarına okuyup leşlerini çıkardılar. Ayrım gözetmiyorlardı. Ben de ötekiler gibi haşat edilmekten payımı aldım. Ve bu daha başlangıçtı yalnızca; her adamın devletin paralı canilerinin huzurunda tek başına vereceği sınava bir girişti. Her adamın, engizisyon salonunda her birinin başına neler gelebileceğini kestirmesine bir başlangıçtı.

Hapishane yaşamının kızıl cehennemlerinin çoğundan geçmişliğim var, ama içlerinde en kötüsü; bana kısa sürede yapmaya niyetlendiklerinden çok daha kötüsü, izleyen günlerde zindanlardaki özel hücreydi.

Bildiğini okuyan köylü, Sırık Bill Hodge sorguya çekilen ilk kişiydi. İki saat sonra geri geldi; daha doğrusu getirildi ve onu zindanın taş döşemesinin üstüne fırlattılar. Ardından kendileriyle dalga geçip diş gösteren ve hınçlarını en kötü biçimde kendisinden çıkarmaları için onları kışkırtan, bir San Francisco külhanbeyi, İtalyan asıllı bir ailenin ilk kuşağından gelme Luigi Polazzo'yu götürdüler.

Sırık Bill Hodge'un anlaşılır biçimde konuşabilmek için acısına söz geçirmesi biraz zaman aldı.

"Şu dinamit işi de nedir?" diye sordu. "Dinamit hakkında kim ne biliyor?"

Kendisine yapılan sorgunun temel ağırlığı bu olmasına karşın elbette kimse bilmiyordu.

Luigi Polazzo iki saatten az bir zaman içinde geri geldi; karmakarışık sayıklayan bir enkaz halindeydi ve onun başına gelenlerin aynısıyla karşılaşacak, ona yapılanları, ne tür şeylerin sorulduğunu bilmek için yanıp tutuşan adamların zindanların yankılı koridoru boyunca sağanak gibi yağdırdıkları sorulara hiçbir yanıt veremedi.

Sonraki kırk sekiz saatin içinde Luigi iki kez daha götürülüp sorgulandı. Ondan sonra da anlamsız sesler çıkaran

bir ahmak olarak tımarhaneye gitti. Çok güçlü bir yapısı vardı. Omuzları geniş, burun delikleri iri, göğsü derin, kanı saftı; ben asılıp California hapishanelerinin işkencelerinden kurtulduktan çok sonraları bile tımarhanede anlamsız sesler çıkarmayı sürdürecek.

Her defasında bir kişi olmak üzere adam üstüne adam götürüldü ve adamların enkazları teker teker geri getirilip karanlıkta abuk sabuk konuşup ulumaya bırakıldı. Ve ben orada uzanmış tüm bu inlemeleri ve sızlanmaları, tüm o boş, acıyla karışık nükte gevezeliklerini dinlerken, bunlar bana belli belirsiz, bir biçimde başka bir yerde, yüreğim nasır bağlamış ve gururlu, yüksek bir yerde otururken aşağıdan duyduğum benzeri bir inleyip sızlanma korosunu anımsattı. Sonraları öğreneceğiniz gibi, bu anımsatıcıyı tanıdım ve eski Roma'ya ait bir kadırganın pupasında bulunan bir asker yolcu olarak yukarıda otururken duyduğum o inleyip sızlanmaların, oturdukları sıralara zincirlenmiş kürek tutsaklarından geldiğini anladım. Bu, adamların başı olarak İskenderiye'den Kudüs'e giderkendi... ama bu size sonra anlatacağım bir hikâye... Şimdi ise...

Dördüncü Bölüm

Şimdi ise hapishaneden kaçış girişimini öğrendikten sonra zindanların dehşetini yaşıyordum. Ve bekleyişin o sonsuz gibi gelen saatleri içinde, bu hükümlüleri izleyeceğim; onların katlandığı engizisyon cehennemine benim de katlanacağım ve enkaz halinde geri getirilip taş duvarlı, demir kapılı zindanımın taş döşemesine fırlatılacağım bir an bile aklımın ucundan geçmedi.

Benim için geldiler. Kabaca ve hoyratça, yumruklar ve küfürlerle beni sürüklediler ve herhangi bir buyruğu yerine getirmeye hazır biçimde odayı arşınlayan, devlet tarafından satın alınmış, vergi ödenmiş yarım düzine zalim gardiyana güvenip, güç gösterisi yapan Şef Jamie ve Müdür Atherton'la yüz yüze geldim. Ama bunlara ihtiyaç yoktu.

Müdür Atherton, kocaman bir koltuğu göstererek, "Otur," dedi.

Dövülmüş ve bereli, bir gece ve bir gün boyunca susuz kalmış, açlıktan yarı baygın, beş günlük zindan ve seksen saatlik deli gömleği cezasının üstüne bir de dövülmekten bitap düşmüş, insan yazgısının felaketiyle ezilmiş, başkalarının başına gelenleri görünce kendi başıma geleceklerden endişe duyan ben; kayıp bir insan gibi yalpalayan ve bir zamanlar sessiz bir üniversite kasabasında tarım ekonomisi profesörü olan ben, oturma davetini kabul etmekte ikirciklendim.

Müdür Atherton irikıyım ve çok güçlü bir adamdı. Elleri öfkeyle omuzlarımı kavradı. Onun gücü karşısında bir saman çöpüydüm. Beni döşemeden kaldırıp koltuğa sertçe oturttu.

"Şimdi," dedi, ben güçlükle nefes alıp acımı yutarken, "bana her şeyi anlat, Standing. Açıkla, hepsini; eğer canının kıymetini biliyorsan."

"Olup bitenlerle ilgili hiçbir şey bilmiyorum..." diye söze girdim.

Söyleyebildiğimin tümü de bu oldu. Gürleyip bir sıçrayışta tepeme bindi. Beni yeniden havalandırıp koltuğa çaldı.

"Saçmalık istemiyorum, Standing," diye uyardı. "İtiraf et. Dinamit nerede?"

"Dinamitle ilgili hiçbir şey bilmiyorum," diye karşı çıktım.

Bir kez daha kaldırılıp koltuğa çarpıldım.

Değişik türlerde işkencelere uğradım, ama şu son günlerimin durağanlığı içinde bunlar üzerinde düşündüğümde, o koltuk işkencesine denk başka bir eziyet olmadığından eminim. O koca koltuğun bedenimle hırpalanmaktan koltuğa benzer yanı kalmamıştı. Başka bir koltuk getirildi ve bir zaman sonra o da kırıldı. Ama daha başka koltuklar getirildi ve dinamit hakkındaki sonu gelmez sorgu sürüp gitti.

Müdür Atherton yorulduğunda, Şef Jamie onun yerini aldı ve ardından beni koltuğa çarpmak için Şef Jamie'nin yerine gardiyan Monohan geçti. Ve hep dinamit üstüneydi sorgu, dinamit de dinamit. "Dinamit nerede?" Oysa dinamit minamit yoktu. Aslına bakarsanız, sorgunun sonuna doğru, itiraf edebileceğim birkaç kilo dinamit için ölümsüz ruhumun epeyce bir kısmını verebilirdim.

Bedenimle kaç koltuk kırıldı, bilmiyorum. Sayısız kere bayıldım ve sonuna doğru sorgu bir karabasana dönüştü. Yarı taşınıp yarı itilerek karanlığa geri sürüklendim. Orada, yeniden bilincime kavuştuğumda hücremde bir gammaz buldum. Az hüküm giymiş, soluk benizli, uyuşturucu

bulmak için her şeyi yapabilecek bağımlının biriydi. Onu tanır tanımaz parmaklıklara süründüm ve koridor boyunca bağırdım:

"Yanımda bir gammaz var, arkadaşlar! Ignatius Irvine! Ağzınızdan çıkana dikkat edin!"

Peşinden patlayan küfürler Ignatius Irvine'den daha yürekli birinin bile cesaretini sarsardı. Çevresinde yabanıl hayvanlar gibi kükreyen, acı içindeki müebbetlikler ilerleyen yıllarda ona yapacakları kötü şeyleri sayıp dökerlerken düştüğü korkunun içinde acınası durumdaydı.

Gizlenecek sırlar olsaydı, zindanlarda bir gammazın varlığı herkesin ağzını sıkı tutmasına yol açardı; şimdiki durumda ise hepsi de gerçeği söylemeye ant içtikleri için Ignatius Irvine'in önünde açıkça konuşuyorlardı. Onların da benim kadar karanlıkta kaldığı en büyük gizem ise dinamitlerdi. Benden rica ettiler. Eğer dinamitle ilgili bir şey biliyorsam itiraf etmem ve kendilerini daha fazla eziyet görmekten kurtarmam için yalvardılar. Ve ben onlara yalnızca gerçeği söyleyebilirdim; dinamitten filan haberimin olmadığını.

Gardiyanlar kendisini çıkartmadan önce gammazın bana söylediği bir şey, bu dinamit meselesinin ne denli ciddi olduğunu gösteriyordu. Elbette ki, hapishanede tüm gün boyunca hiçbir çarkın dönmediği bilgisini diğerleriyle paylaştım. Binlerce hükümlü işçi, hücrelerinde kilitli tutulmuşlardı ve görünüşe göre birilerinin hapishanede bir yerlere sakladığı dinamit bulununcaya kadar da çeşitli hapishane imalathanelerinin hiçbirisi çalışmayacaktı.

Ve araştırma sürüp gitti. Her defasında biri olmak üzere hükümlüler alınıp götürülmeye ve geri getirilmeye ya da sürüklenmeye devam etti. Çabalamaktan yorulan Müdür Atherton'la Şef Jamie'nin her iki saatte bir yer değiştirdiklerini bildiriyorlardı. Birisi uyurken öteki sorguluyordu. Ve de dağ gibi adamların birbirleri ardına dayak yedikleri odanın ta kendisinde üst başlarıyla uyuyorlardı.

Ve saat saat karanlık zindanlarda işkenceye dayalı deliliğimiz artıyordu. Ah, bilen birisi olarak bana güvenin, asılmak canlı bir insanın öldürülesiye dövülüp de hâlâ yaşamasının yanında hiç kalırdı. Ben de en az onlar kadar acıya ve susuzluğa katlandım; ama tüm çektiklerime, bir de ötekilerin çektiği acıların farkında oluşum gerçeği ekleniyordu. İki yıldır iflah olmaz biriydim ve sinirlerimle beynim acıya karşı dayanıklılık kazanmıştı. Güçlü kuvvetli birinin yıkıldığını görmek korkutucu bir şey. Benim için ise bir seferde kırk güçlü adamın birden çöküşünü görmek söz konusuydu. Su için bir çığlık yükselmeyegörsün ortalık hezeyan içindeki insanların haykırışları, hıçkırmaları, sayıklamaları ve zırvalamalarıyla tımarhaneye dönüyordu.

Görmüyor musunuz? Bizim gerçeğimiz, tam da anlattığımız gerçek, bizim lanetimizdi. Kırk adam da ağız birliğiyle aynı şeyleri anlattığında, Müdür Atherton'la Şef Jamie ifadelerin yalnızca kırk kişinin her birinin papağan gibi yinelediği, ezberlenmiş birer yalandan ibaret olduğu kanısına varabiliyorlardı.

Yetkililer açısından bakıldığında, onların durumu da bizimki kadar umutsuzdu. Sonraları öğrendiğime göre Hapishane Yönetim Kurulu üyeleri telgrafla çağrılmıştı ve iki bölük devlet milisi de hapishaneye sevk ediliyordu.

Kış havasıydı ve ayaz kimi kez California kışına göre keskindi. Zindanlarda battaniyemiz yoktu. İnsanın yaralı bedeniyle buz gibi taş zeminde uzandığında, iliklerine kadar donduğunu bilin lütfen. En sonunda su verdiler bize. Küfürler edip bizimle dalga geçerek, hücre hücre, saat saat, bereli etlerimiz çarpan suyun şiddetiyle yeni baştan hırpalanıncaya, uğruna yanıp tutuştuğumuz, şimdi de kaçmak için can attığımız su dizimize değin çıkıncaya kadar gardiyanlar, yangın hortumlarıyla içeri dalıp üstümüze azgın sağanaklar boşalttılar.

Zindanlarda daha sonra olanları atlayacağım. Geçmeden önce de, yalnızca, o kırk müebbetliğin bir daha asla aynı

olmadıklarını belirteyim. Luigi Polazzo akıl sağlığına asla kavuşamadı. Sırık Bill Hodge aklını yavaş yavaş yitirdi ve dolayısıyla bir yıl sonra o da Tımarhane bölümünde yaşamaya başladı. Ha, ötekiler de Hodge ile Polazzo'yu izlediler ve fiziksel dayanma güçleri tükenen diğerleri de hapishane veremine kurban gittiler. Kırk kişinin toplamda yüzde yirmi beşi, sonraki altı yıl içinde öldü.

Tecritte geçirdiğim beş yıldan sonra beni yargılanmam için San Quentin'den alıp götürdüklerinde Yelken Jack'i gördüm. Beş yıl karanlıkta kaldıktan sonra gün ışığında gözlerimi kırpıştırdığım için bir yarasa gibi az görebiliyordum; yine de Yelken Jack'i yüreğime acı salmaya yetecek kadar gördüm. Onu görüşüm hapishane avlusundan geçerken oldu. Saçları beyazlamıştı. Erkenden yaşlanmıştı. Göğsü içeri göçmüştü. Yanakları sarkmıştı. Elleri yaprak gibi titriyordu. Yürürken yalpalıyordu. Ve beni tanıdığında gözleri yaşlardan görmez oldu; çünkü ben de bir zamanlar insan olan hüzün verici bir enkaza dönüşmüştüm. Kırk kiloya düşmüştüm. Yol yol beyazlamış saçlarım tıpkı sakalım ve bıyığım gibi beş yıldır makas yüzü görmemişti. Ben de yürürken sendeliyordum, bu yüzden de gardiyanlar avlunun güneşten kör eden yolunda ilerlemem için bana yardım ediyorlardı. Ve Yelken Jack'le ben birbirimizi süzüp enkazın altından birbirimizi tanıdık.

Onun gibi adamlar hapishanede bile ayrıcalıklıdır; bu yüzden çatlak ve titrek bir sesle benimle konuşarak kurallara aykırı davranmayı göze aldı.

"Sen iyi birisin, Standing," diye kıkırdadı. "Asla ötmedin."

"Ama hiç bilmiyordum ki, Jack," diye fısıldadım; fısıldamak zorunda kaldım, çünkü beş yıldır kullanılmamaktan sesim neredeyse kaybolmaya yüz tutmuştu. "Bir yerlerde dinamit olduğunu hiç sanmıyorum."

Çocuksu biçimde başını sallayarak, "Bu doğru," diye kıkırdadı. "Sakın geri adım atma. Onların öğrenmelerine asla

izin verme. Sen iyi birisin. Önünde şapkamı çıkarıyorum, Standing. Hiç ötmedin."

Ve gardiyanlar beni götürdü; Yelken Jack'i son görüşümdü bu. Onun bile dinamit söylencesine inandığı açıktı.

Beni iki kez daha Yönetim Kurulu'nun karşısına çıkarttılar. Kâh zorbalıkla kâh tatlı dille yaklaştılar. Tutumları iki teklife bağlıydı. Eğer dinamitleri teslim edersem bana zindanda göstermelik otuz günlük bir ceza verecekler, ardından da iyi halden hapishane kütüphanesine alacaklardı. İnadımda direnir de dinamiti ele vermezsem, beni cezamın sonuna değin tecrit hücresine atacaklardı. Benim gibi müebbet almış birinin durumunda ise bu, ömrümün sonuna dek tecrit hücresine mahkûm edilmekle aynıydı.

Yo, hayır; California uygar bir yerdir. Kanun kitaplarında böyle bir yasa yoktur. Bu zalim ve alışılmadık bir cezadır ve hiçbir modern devlet böyle bir yasanın vebalini taşımaz. Bununla birlikte, California tarihinde ömür boyu tecrit cezasına çarptırılmış üçüncü kişiyim ben. Diğer ikisi ise Jake Oppenheimer ile Ed Morrell idi. Bir süre sonra size onları da anlatacağım; çünkü sessizliğin hücrelerinde yıllarca onlarla birlikte çürüdüm.

Ha, bir şey daha. Çok geçmeden beni buradan çıkartıp asacaklar; Profesör Haskell'ı öldürdüğüm için değil. Bunun için ömür boyu hapis aldım zaten. Beni buradan çıkartıp asacaklar çünkü saldırı ve darptan suçlu bulundum. Ve bu da hapishane disiplininden ötürü değil. Bu, yasa ve yasa olduğu için de Ceza Kanunu'nda yeri var.

Adamın tekinin burnunu kanattığıma inanıyorum. Kanadığını görmedim, ama kanıtı vardı. Thurston'dı adı. San Quentin'de bir gardiyandı. Seksen kiloydu ve sağlığı yerindeydi. Ben kırk beş kilonun altındaydım, uzun süreli karanlıktan dolayı bir yarasa kadar kördüm ve daracık duvarların içinde öyle uzun süre tıkılı kalmıştım ki geniş, üstü açık yerler beni sarhoş ediyordu. Tecritten çıkıp gardiyan Thurs-

ton'ın burnuna yumruk atışım, hemen ardından öğrendiğim gibi, gerçekten de agorafobi başlangıcına güzel bir örnekmiş.

Yoluma çıkarak beni yakalayıp tutmaya çalışırken burnuna vurdum ve kanattım. İşte bu yüzden de beni asacaklar. Benim gibi ömür boyu hapse mahkûm birisinin Thurston gibi bir hapishane gardiyanına vurduğunda, cezası idam olan bir suç işlemiş sayılacağı California eyaletinin yazılı kanunudur. Kuşkusuz, o kanayan burun yüzünden onun katlandığı rahatsızlık yarım saatten fazla sürmemiştir; ama yine de bunun için beni asacaklar.

Görün işte! Benim durumumda bu yasa, geriye işleyen bir yasa. Ben Profesör Haskell'ı öldürdüğüm sırada böyle bir yasa yoktu. Ben ömür boyu hapis cezamı alıncaya değin de geçmemişti. İşin can alıcı noktası da bu: Ömür boyu hapis cezam beni o sırada henüz yazılı hale gelmemiş bu yasa karşısında konumlandırıyor. Ve gardiyan Thurston'a saldırmak yüzünden asılacak oluşum, bu müebbetlik konumumdan dolayı. Bu açıkça yasanın geriye yürümesi ve bu yüzden de anayasaya aykırı.

Ama adı çıkmış Profesör Darrell Standing'i ortadan kaldırmak istediklerinde, anayasa hukukçuları nezdinde Anayasa ne gibi bir dayanak sağlayabilir? Üstelik benim infazım tek örnek de değil. Bir yıl önce gazete okuyan herkesin bildiği gibi tam burada, Folsom'da, birebir benzer bir saldırı suçundan Jake Oppenheimer'ı astılar... yalnızca, onun darp olayında, bir gardiyanın burnunu kanatmaktan suçlu bulunmadı o. Bir hükümlüyü kasıtsız olarak ekmek bıçağıyla doğramıştı.

Ne tuhaf; yaşamın ve insanların usulleriyle yasaları ve karmaşık yolları. Bu satırları Katiller Bölümünde, dışarı çıkartılıp bana yapacakları şeyin aynısını kendisine yaptıkları Jake Oppenheimer'ın hücresinde yazıyorum tam da.

Yazacak çok şeyim olduğu konusunda sizi uyarmıştım. Yeniden hikâyeme döneceğim. Hapishane Yönetim Kurulu

lu seçeneklerimi önüme koydu: Var olmayan dinamiti ele verdiğim takdirde iyi hal ve jüt odalarından kurtuluş; var olmayan dinamiti ele vermezsem de ömür boyu tecrit cezası.

Bunu enine boyuna düşünmem için deli gömleğinin içinde yirmi dört saat verdiler bana. Ardından ikinci kez kurulun önüne getirildim. Ne yapabilirdim? Onları olmayan dinamite götüremezdim. Onlara da bunu söyledim ve onlar da benim bir yalancı olduğumu söylediler. Bana çetin ceviz, tehlikeli bir adam, ahlaksız bir soysuz, yüzyılın canisi dediler. Bana başka şeyler de söylediler ve ardından beni tecrit hücrelerine geri götürdüler. Bir Numaralı hücreye konuldum. Beş Numara'da Ed Morrell yatıyordu. On Üç Numara'da Jake Oppenheimer yatıyordu. Ve on yıldır da oradaydı. Ed Morrell hücresinde yalnızca bir yıldır bulunuyordu. Elli yıllık cezasını çekiyordu. Jake Oppenheimer müebbetlikti. Ben de müebbetliktim. Bu yüzden görünüşe göre üçümüz de orada uzun süre kalacaktık daha. Yine de yalnızca altı yıl geçti ve içimizden hiçbirimiz tecritte değiliz. Jake Oppenheimer asıldı. Ed Morrell iyi halden San Quentin'deydi ve daha geçen gün bağışlanarak salıverildi. Bendeniz de burada, Folsom'da gerektiği biçimde, Yargıç Morgan'ın belirleyeceği, benim son günüm olacak günü bekliyorum.

Aptallar! Sanki benim ölümsüzlüğümü beceriksiz aygıtlarıyla, ipleri ve darağaçlarıyla boğabilirlermiş gibi! Bu güzel yeryüzünün üstünde yürüyeceğim, yeniden yürüyeceğim, hem de sayısız kere. Ve etim kemiğimle yürüyeceğim, prens ve köylü, bilgin ve soytarı olacağım, yüksek yerlerde oturacak ve tekerin altında inleyeceğim.

Beşinci Bölüm

İlk başta tecritte çok yalnızlık çektim, saatler geçmek bilmiyordu. Zamanın farkına gardiyanların düzenli nöbet değişimleri ve gündüzle gecenin birbirinin yerini almasından varıyordum. Gündüz dediğiniz, bir parça ışıktan ibaretti, ama gecenin kopkoyu karanlığından iyiydi. Tecritte gündüz, parlak dış dünyadan gelen kaçak, sümüksü bir ışık sızıntısıydı.

Işık hiçbir zaman okumaya yetmiyordu. Kaldı ki okuyacak hiçbir şey de yoktu. İnsan yalnızca uzanıp düşünebilirdi. Hem ben müebbetliktim, eğer yoktan on altı kilo dinamit yaratmak gibi bir mucize gerçekleştirmezsem ömrümün kalan tüm günlerinin sessiz karanlıkta geçeceği apaçık ortadaydı.

Yatağım hücre zeminine serilmiş, çürümüş samandan ince bir şilteydi. İncecik kirli bir battaniye üstümün örtüsünü oluşturuyordu. Ne iskemle ne de masa vardı; saman şilteyle ince, eski battaniye dışında hiçbir şey yoktu. Ben hep az uyuyan, zihni çok meşgul bir adam olageldim. Tecritte insan düşünürken kendi kendisinden bıkıyor ve tek kaçış yolunu uyumakta buluyor. Yıllar boyunca bir gecede ortalama beş saat uyumuştum. Şimdi ise uyumayı geliştiriyordum. Bunun ilmini yaptım. On saat uyuyabilir hale geldim, derken on iki saat ve en sonunda da yirmi dört saatte on dört, on beş saat. Ama bunun ötesine geçemiyordum ve mecburen uyanık ka-

lıyor, düşünüyor da düşünüyordum. Beyni sürekli çalışan bir adamı da bu yolda delilik bekler.

Uyanık saatlerime mekanik biçimde katlanmamı sağlayacak yollar denedim. Uzun sayı serilerinin karelerini ve küplerini aldım, yoğunlaşma ve irade gücüyle inanılmaz uzunluktaki geometrik dizileri sürdürdüm. Böyle bir olasılığın gerçekleştirilebileceğine inanmaya başladığımı fark edene değin daireyi karelere bölmekle bile zaman geçirdim. Sonrasında, deliliğin de uzakta bulunmadığını anımsayınca, daireyi karelere bölme işinden vazgeçtim ki zihinsel egzersizle uğraşmak müthiş bir zaman öldürme yoluydu ve benim açımdan bundan vazgeçmek sizi temin ederim ki önemli bir özveri gerektirdi.

Gözkapaklarımın altına tamamıyla görüntüsünü getirerek satranç tahtaları oluşturdum ve iki taraf adına da mat etmek için uzun oyunlar oynadım. Ama bu görüntüsel bellek oyununda uzmanlaştığımda, bu egzersiz de beni sıktı. Aynı oyuncu, iki tarafın yerine de oynayınca ortaya gerçek bir yarışma çıkmadığı için yalnızca egzersiz olarak kalıyordu bu. Kişiliğimi ikiye bölüp birinin diğeriyle mücadele etmesi için boşuna çabalayıp durdum. Ama oyunculardan birisi olarak kaldığım sürece, karşı tarafın anında kavramadığı planlı hiçbir hamle ya da strateji yoktu.

Ve zaman çok uzundu ve ağır ilerliyordu. Sineklerle oyunlar oynadım, tıpkı soluk gri ışık gibi tecrite sızan sıradan sineklerle ve onların da bir oyun mantığı bulunduğunu öğrendim. Örneğin, yerden bir metre yüksekte duvar boyunca keyfi ve hayali bir çizgi çekiyordum. Duvarda bu çizginin üstüne konduklarında onlara dokunmuyordum. Çizginin altına kondukları anda ise onları yakalamaya çalışıyordum. Onları asla incitmeyecek ölçüde dikkatliydim ve zamanla hayali çizginin nereden geçtiğini benimki kadar kesinlikte öğrendiler. Canları oyun çektiğinde çizginin altına konuyorlardı ve her defasında, çoğunlukla saatte bir, tek bir

sinek oyuna dahil oluyordu. Yorulduğu zaman da üstteki güvenli alana dinlenmeye çekiliyordu.

Benimle birlikte yaşayan bir düzine ya da biraz fazla sinek içinde yalnızca biri vardı ki oyun oynamayı hiç umursamıyordu. Sebatla oynamayı reddediyor ve çizginin altına konmanın cezasını öğrendiği için de güvensiz alandan özenle kaçınıyordu. O sinek huysuz, ters bir yaratıktı. Hükümlülerin dediği gibi, dünyaya karşı "gıcığı" vardı. Öteki sineklerle de hiç oynamıyordu. Güçlü ve sağlıklıydı da; çünkü bunu anlamak için onu uzun süre incelemiştim. Oyuna karşı isteksizliği fiziksel değil, huysuzluğundandı.

İnanın ki tüm sineklerimi tanıyordum. Aralarında keşfettiğim farklılıkların çokluğu benim için şaşırtıcıydı. Ah, her biri belirgin biçimde kendine özgüydü; yalnızca büyüklük ya da hedefe dalışları açısından da değil; güçleriyle, uçma hızlarıyla, uçuşları, oyun tarzları ve hevesleriyle, kurnazlıkları ve ileri atılışlarıyla, dönüşleri ve çeviklikle tekrar edişleri ya da takla atışlarıyla, duvarın tehlikeli kısmına değmeleri ya da konmalarıyla ya da o bölgeye konarmış gibi yapıp başka yere konmalarıyla. Aynı biçimde, düşünce tarzları ya da yaradılışlarının aniden ortaya çıkışıyla da keskin biçimde değişiklik gösteriyorlardı.

Sinirli olanlarını da soğukkanlı olanlarını da tanıyordum. Kimi kez benim yüzümden, kimi kez de arkadaşları yüzünden gerçek öfke nöbetleri içinde uçan, cüsse bakımından küçük bir tanesi vardı. Hiç, topuklarını kaldırıp aşırı bir canlılık ve coşkuyla deli gibi çayıra saldıran bir tay ya da dana gördünüz mü? İşte orada da böyle bir sinek vardı; bu arada içlerindeki en hevesli oyuncu da oydu; benim yasak duvarıma üç ya da dört kez ani bir başarıyla konup her defasında da kadife yumuşaklığıyla üstüne çullanan elimden kurtulan bu sinek öyle heyecanlanır, öyle zafer sarhoşu olurdu ki son hızıyla, dönerek, yön değiştirerek, takla atarak ve daima benim üstümdeki zaferini kesinleştiren o dar çemberin sınırları içinde kalarak, başımın çevresinde sıçrar da sıçrardı.

İşte böyle, belirli bir sineğin oyuna başlamaya karar verdiği anı epeyce önceden kestirebilirdim. Yalnızca bu konuda bile içine dalarak sizi bunaltmayacağım binlerce ayrıntı vardı ki bu ayrıntılar tecritin o ilk döneminde büsbütün sıkılmaktan kurtulmamı sağladılar. Ama bir şey var ki bunu size anlatmam gerek. Benim için en anımsanmaya değer bulduğum; dünyaya gıcığı olan, hiç oynamayanı, tümüyle boş bulunup yasak alana konduğu ve anında avucuma yakalandığı zaman bu. Biliyor musunuz, sonraki bir saat boyunca dünyaya küstü.

Ve tecritte saatler çok uzundu; ne tümünde uyuyabiliyor ne de o saatleri, ne denli zeki olurlarsa olsunlar sineklerle geçirebiliyordum. Sinekler sinek, ben de insan beynine sahip bir insan olduğum için beynim eğitimli ve aktif, kültür ve bilimle doluydu ve her an yükselen bir gerilimle kendini meraka yöneltiyordu. Ve yapacak hiçbir şey yoktu; bu yüzden düşüncelerim berbat biçimde boş kuramlar üstünde at koşturuyordu. Asti Bağları'nda son yaz tatilimi adadığım pentoz ve metil pentoz saptamam vardı. Geride tamamlanmamış bir dizi deney kalmıştı. Acaba bunu sürdüren kimse var mı diye merak ediyordum ve öyleydiyse ne kadarını başarmıştı?

Gördüğünüz gibi dünya benim için ölmüştü. Oraya dair hiçbir haber içeriye sızmıyordu. Bilim tarihi hızla ilerliyordu ve bin tane konuyla ilgiliydim. Örneğin, Profesör Walters'ın laboratuvarında yürütmekte olduğu, tripsin enzimi yoluyla kazein hidrolizi kuramım vardı. Aynı biçimde, Profesör Schleimer benimle hayvansal ve bitkisel yağ karışımlarındaki fitosterol'un açığa çıkarılmasında işbirliği yapıyordu. Çalışma kuşkusuz devam ediyordu, ama hangi sonuçlarla? Bütün bu etkinliklerin hapishane duvarları dışında yürüdüğü ve benim asla yer alamayacağım, hatta hakkında hiçbir şey duymayacağım düşüncesi çıldırtıcıydı. Ve bunlar olurken ben hücremin zeminine uzanmış, sineklerle oyun oynuyordum.

Ama yine de tecritte her şey sessiz değildi. Buraya mahkûm edilişimin ilk günlerinde düzensiz aralıklarla, cılız, alçak sesli tıkırtılar duyuyordum. Daha uzaklardan da daha zayıf, daha alçak sesli tıkırtılar geliyordu. Bu tıkırtılar sürekli olarak gardiyanın homurtusuyla kesiliyordu. Bazen tıkırtılar ısrarla sürdüğünde fazladan gardiyanlar çağrılıyordu ve çıkan seslerden insanların deli gömleğine sokulduğunu anlıyordum.

Konunun açıklaması basitti. San Quentin'deki her mahkûm gibi ben de tecritteki iki adamın Ed Morrell ve Jake Oppenheimer olduğunu biliyordum. Ve iki adamın duvara yumruklarıyla vurarak birbirleriyle konuştuklarını ve bu yüzden cezalandırıldıklarını da biliyordum.

Kullandıkları şifrenin basit olduğundan en ufak kuşkum yoktu; ama yine de boşuna bir çabayla saatlerimi bunu çözmeye adadım. Tanrı biliyor ya, çok kolay olmalıydı; ama yine de başını sonunu bir araya getiremiyordum. Ve öğrendiğimde de kolay olduğu ortaya çıktı; hem de öyle kolay bir numaraydı ki beni hayrete düşürdü. Alfabede şifreyi dayandırdıkları başlangıç noktasını değil her gün, her sohbetlerinde, hatta çoğu kez bir sohbetin ortasındayken bile değiştiriyorlardı.

Böylece, şifreyi doğru başlangıç harfinden yakaladığım gün gelip çattı; sohbetin iki cümlesini açıkça seçtim ve bir sonraki konuşmalarında ise tek bir sözcük anlayamadım. Ama o ilk seferdeki!

"Söylesene – Ed – şimdi – tütün – kâğıdı – ve – bir – kese – Bull – Durham – olsaydı – ne – verirdin?" diye vurdu birisi uzaktan.

Sevinçten neredeyse haykırıyordum. İletişim vardı işte! Arkadaşlık vardı işte! Hevesle dinledim ve Ed Morrell'ınkiler olduğunu kestirdiğim daha yakından gelen vuruşlar karşılık verdi:

"Beş – sentlik – bir – kese – için – yirmi – saat – deli – gömleğini – giyerdim –"

Ardından gardiyanın homurtulu müdahalesi geldi : "Kes şunu Morrell!"

Konuyu bilmeyen birisi, ömür boyu tecrite mahkûm edilen insanlara zaten en kötüsünün yapıldığını ve bu yüzden de sıradan bir gardiyanın vuruşların kesilmesi emrine uyma zorunluluğu yaratmadığını düşünebilir. Ama ortada gömlek vardı. Açlık vardı. Susuzluk vardı. Kaba güç vardı. Daracık bir hücreye tıkılmış bir insan oldukça çaresiz durumdadır aslında.

Bu yüzden de vuruşlar durdu ve o gece yeniden başladığında yine afalladım. Önceden kararlaştırdıkları gibi şifrenin başlangıç harfini değiştirmişlerdi. Ama ben ipucunu yakalamıştım ve birkaç gün gibi bir süre geçince daha önce anladığım aynı başlangıç gerçekleşti. Teveccüh göstermelerini beklemedim.

"Selam," diye vurdum.

"Selam, yabancı," diye vurdu Morrell ve Oppenheimer'dan da "Kentimize hoş geldin," diyen vuruşlar geldi.

Kim olduğumu, ne kadardır tecrite konulduğumu ve neden böyle bir hüküm giydiğimi öğrenmeye can atıyorlardı. Ama bütün bunları, önce onların şifre başlangıç sistemlerini öğrenmek için bir tarafa bıraktım. Ben bunu açığa kavuşturduktan sonra, konuşmaya başladık. Her ne kadar beni yalnızca sınamak için kabul etmiş olsalar da müebbetlikler ikiyken üçe çıktığı için büyük bir gündü. Çok sonraları bana anlattıklarına göre, benim oraya onlara tezgâh kurmak için konulmuş bir gammaz olabileceğimden korkmuşlar. Bu daha önce Oppenheimer'ın başına gelmiş ve Müdür Atherton'ın gammazına güvenmesinin bedelini pahalı ödemiş.

Şaşkınlığıma karşı –evet, coşkuma karşı da denebilir– her iki mahkûm yoldaşım da beni iflah olmaz sabıkamdan dolayı biliyorlardı. Namım ya da kötü şöhretim Oppenheimer'ın

on yıldır içinde bulunduğu canlı mezara bile ulaşmış, daha doğrusu sızmıştı.

Onlara hapishanede ve dış dünyada olup bitenlerle ilgili anlatacak çok şeyim vardı. Kırk müebbetliğin kaçış komplosu, sözde dinamit için yapılan aramalar ve Cecil Winwood'un haince tezgâhının tamamı onlar için yeni haberdi. Bana dediklerine göre tecrite haberler ara sıra gardiyanlar sayesinde damlardı; ama iki aydır onlardan iş çıkmamıştı. Tecritte o sırada görev yapan gardiyanlar da özellikle kötü ve kindar takımındandı.

O gün hangi gardiyan işbaşındaysa yumruk konuşmamız yüzünden tekrar tekrar küfür yedik. Ama geri adım atamazdık. Yaşayan ölülerin sayısı ikiden üçe çıkmıştı ve söyleyecek çok şeyimiz vardı; üstelik de bunların söylenme biçimi insanı çileden çıkaracak ölçüde yavaştı ve ben de vuruş oyununda onlar kadar yetkin değildim.

"Akşam Turta Suratlı gelene değin bekle," diye vurdu Morrell bana. "Nöbetinin çoğunda uyuyor, biz de bir süre konuşabiliriz."

O gece nasıl da konuştuk! Uyku gözlerimizin çok uzağındaydı. Turta Suratlı Jones şişmanlığına karşın, aşağılık ve acımasız bir adamdı; ama o şişmanlığa minnettardık, çünkü o sayede pineklemesi mümkün oluyordu. Bununla birlikte aralıksız vuruşlarımız uykusunu bölüp onu rahatsız ettiği için bizi paylayıp durdu. Öteki gece gardiyanlarından da dönüşümlü olarak küfür yedik. Sabahleyin bir gece önceki çok fazla vuruş rapor edildi ve küçük kaçamağımızın bedelini ödedik; çünkü saat dokuzda bizi deli gömleğine bağlama işkencesi için birkaç gardiyanla Şef Jamie sökün etti. Ertesi sabah dokuza değin, yirmi dört kesintisiz saat boyunca döşemenin üstünde bağlı ve çaresiz olarak, yiyecekten ve sudan yoksun biçimde, konuşmanın bedelini ödedik.

Ah, gardiyanlarımız zalimdiler! Ve onların davranışları karşısında, yaşamak için zulüm karşısında dayanıklı olmak

zorundaydık. Kaba işler ellere nasır bağlatır. Kaba gardiyanlar da kaba mahkûmlar yaratır. Konuşmayı ve bu yüzden de ceza olarak deli gömleğinin içine sokulmayı sürdürdük. Gece en iyi zamandı ve şansımız yolunda gidip de yardımcı gardiyanlar işbaşındaysa çoğu kez tüm nöbet boyunca konuşuyorduk.

Gece ve gündüz biz karanlıkta yaşayanlar için birdi. Herhangi bir zamanda uyuyabilirdik, yumruk konuşmasını ise yalnızca fırsat bulunca yapabilirdik. Birbirimize yaşamöykülerimizin çoğunu anlattık ve Oppenheimer zayıf, uzak vuruşlarla istikrarlı biçimde, bir San Francisco gecekondusundaki ilk yıllarından başlayarak baştan sona, çete eğitimine, ahlaksızca olduğu su götürmeyen ne varsa başlayışına, on dört yaşında bir yeniyetmeyken fuhuş bölgesinde gece kuryesi olarak hizmet edişine, yasaları çiğnediğinin ilk ortaya çıkışına ve hırsızlıklarıyla soygunlarına, bir yoldaşın ihanetinden hapishane duvarları içinde işlediği hunharca cinayete kadar yaşamöyküsünü hecelerken, Morrell ve ben saatler boyu uzandığımız yerden sessizce dinledik.

Jake Oppenheimer'a "İnsan Kaplan" diyorlardı. Yakıştırıldığı kişiden çok daha uzun süre yaşayacak olan bu lakabı çaylak bir gazeteci uydurmuştu. Yine de Jake Oppenheimer'da hep doğru bir insanın başlıca özelliklerini buldum. Vefalı ve sadıktı. Bir yoldaşı ele vermektense ceza almayı yeğlediği zamanlar biliyorum. Yürekliydi. Sabırlıydı. Kendini feda edebiliyordu; bununla ilgili bir olay anlatabilirdim, ama zaman yitirmeyeceğim. Hem adalet onun için bir tutkuydu. Hapishanede işlediği cinayetler tümüyle bu aşırı adalet duygusu yüzündendi. Ve muhteşem bir zihni vardı. On yılı tecritte geçen ömür boyu hapis cezası, beyninin ışığını azaltmamıştı.

Gerçek bir yoldaş olan Morrell da muhteşem bir beyne sahipti. Aslında, ölmek üzere olan benim de; alçakgönüllülüğe hiç girmeden müdüründen başlayarak San Quentin'de-

ki en iyi üç zekânın tecritte birlikte çürüdüklerini söylemeye hakkım vardır. Ve burada geçirdiğim son günlerde yaşama dair tüm bildiklerimi gözden geçirirken, güçlü beyinlere asla söz geçirilemeyeceğini kavradım. Aptal insanlar, korkak insanlar, tutkulu doğruculuk ve korkusuz üstünlükten nasibini almamış insanlar; işte bu insanlar örnek mahkûmları oluşturuyorlar. Tüm tanrılara şükürler olsun ki Jake Oppenheimer, Ed Morrell ve ben örnek mahkûmlar değiliz.

Altıncı Bölüm

Çocuk belleği tanımlanırken, yalan yanlış şeylerde gerçeğin özünden daha fazlasının bulunduğu unutulur. Unutabilme yeteneği akıl sağlığı anlamına gelir. Aralıksız anımsamak ise saplantı, delilik anlamına gelir. Dolayısıyla aralıksız anıınsamanın beni ele geçirmeye uğraştığı tecritteyken yüz yüze kaldığım sorun unutma sorunuydu. Sineklerle oyun oynarken ya da kendi kendime satranç oynarken ya da yumruğumla konuşurken kısmen unutuyordum. Gönlümden geçen ise tümüyle unutmaktı.

Başka yer ve zamanlara ait delikanlılık anıları vardı; Wordsworth'ün sözleriyle "şan ve şerefin, ardında iz bırakan bulutları." Eğer bir çocuk bu anılara sahip idiyse, büyüdüğünde bunlar geri dönülmez biçimde ortadan kayboluyor muydu? Çocuk beyninin bu özel içeriği tümüyle saf dışı edilebilir miydi? Yoksa bu başka yer ve zamanlara ait anıların kalıntıları, tıpkı benim San Quentin'deki bir hücrede duvarlarla çevrildiğim gibi beyin hücrelerinde tecrit edilip duvarlarla çevriliyor, uykuya mı dalıyordu?

Yeniden yaşama dönüp gün ışığını gören tecrit edilmiş müebbetliklerin varlığı bilinmekte. O halde çocuğun bu öteki dünyalara ait anıları da neden yaşama dönemesindi?

Ama nasıl? Benim yargıma göre, şimdiki zamanın ve insanlık geçmişinin tümüyle unutulmasının başarılmasıyla.

Ve soruyu yineliyorum, nasıl? Hipnotizmadan başka neyle olabilir? Eğer hipnotizma yoluyla bilinçli zihin uykuya dalar ve bilinçaltı zihin uyandırılırsa bu durumda bu iş başarılırdı, bu durumda beynin tüm zindan kapıları ardına değin açılırdı, bu durumda mahkûmlar gün ışığına çıkarlardı.

Böyle akıl yürütmüştüm; sonucunu ise öğreneceksiniz. Ama önce, çocukken bu öteki dünya anılarına nasıl sahip olduğumu anlatmalıyım. Zamanın öncesindeki yaşamlardan izini sürdüğüm şan ve şeref bulutlarıyla coşmuştum. Herhangi bir erkek çocuğu gibi başka zamanlarda olageldiğim öteki benliklerim yakamı bırakmıyordu. Bu, birkaç yıldır başkaları tarafından Darrell Standing olarak tanınacak olan kişiliğimin kalıbında katılaşmadan önce, ben henüz oluşum halindeyken gerçekleşti.

İzin verin de tek bir örnek anlatayım. Minnesota'daki eski çiftlikteyken başımdan geçen bir olay. Aşağı yukarı altı yaşındaydım. Çin'den Birleşik Devletler'e geri dönmüş ve Misyon Kurulu'nca çiftçilerden bağış toplamaya gönderilmiş bir misyoner bizim evimizde geceledi. Akşam yemeğinin hemen ardından mutfakta, annem beni yatırmak için soyar ve misyoner de Kutsal Topraklar'ın fotoğraflarını gösterirken oldu bu.

Ve size söylemek üzere olduğum şeyi, eğer babam çocukluğum boyunca meraklı dinleyicilere defalarca anlatmamış olsaydı çoktan unuturdum.

Fotoğraflardan birini gördüğümde haykırdım ve önce merakla, sonra da hayal kırıklığıyla fotoğrafa baktım. Birden çok tanıdık gelmişti bana; sanki fotoğrafta babamın ahırı varmış gibi. Derken tümüyle yabancı göründü. Ama bakmayı sürdürürken rahatsız edici o tanıdıklık duygusu geri geldi.

"Davud'un Kulesi," dedi misyoner anneme.

Büyük bir güvenle, "Hayır!" diye haykırdım.

"Adının bu olmadığını mı kastediyorsun?" diye sordu misyoner.

Başımı sallayarak onayladım.

"Peki, o zaman adı ne oğlum?"

"Adı..." diye başladım, sonra da duraksayarak, "Unuttum," dedim.

"Şimdi aynı görünmüyor," diye sürdürdüm bir duraksamanın ardından. "Berbat biçimde düzenlemişler."

Bu noktada misyoner annemin eline, arayıp bulduğu başka bir fotoğrafı tutuşturdu.

"Kendim altı ay önce oradaydım, Bayan Standing." Parmağıyla gösterdi. "Şu, parmağımın bulunduğu yerin arkasındaki, içeri girdiğim ve doğruca Davud'un Kulesine vardığım Yafa Kapısı. Otoriteler bu gibi şeyler üstünde tümüyle hemfikirdiler. Bilinen adıyla, El Kul'ah..."

Ama o anda, fotoğrafın sol köşesindeki harap duvardan kalan moloz yığınlarını göstererek yeniden söze karıştım ve "Şuralarda bir yerlerde," dedim. "Az önce söylediğiniz ad Yahudilerin verdiği. Ama biz başka bir şey diyorduk ona. Adı şeydi... unuttum."

"Bacaksıza da bakın," diye kıkırdadı babam. "Dersin ki oradaydı."

Başımı salladım; çünkü o anda, her şey tümüyle farklı görünse de orada bulunduğumu anlamıştım. Babam daha da güldü, ama misyoner kendisiyle dalga geçtiğimi düşünüyordu. Elime başka bir fotoğraf tutuşturdu. Bu, ağaçlardan ve bitki örtüsünden yoksun kasvetli çorak bir arazi, eğimsiz çakıl taşlı yamaçlarıyla sığ bir kanyondu yalnızca. Ortalarda bir yerde perişan, düz damlı kulübeler vardı.

"Peki oğlum, burası neresi?" diye beni sınadı misyoner.

Ve isim aklıma geldi!

Hemencecik, "Samiriye," dedim.

Misyoner rahatsızlığını belli ederken babam sevinçle ellerini çırptı, annem ise benim tuhaf davranışım karşısında afalladı.

"Çocuk haklı," dedi misyoner. "Bu, Samiriye'de bir köy. Ben oradan geçtim. Bu yüzden fotoğrafı satın aldım zaten. Çocuğun daha önce de benzer fotoğraflar gördüğü anlaşılıyor."

Buna babamla annem karşı çıktılar.

Bütün bu süre içinde belleğim fotoğrafı yeniden oluşturmakla meşgulken, "Ama resimde farklı," diye kendi isteğimle sürdürdüm. Manzaranın genel görünümüyle uzaktaki tepelerin hatları aynıydı. Farklılıkların altını yüksek sesle çizdim ve parmağımla gösterdim.

"Evler tam buradaydı ve daha çok ağaç vardı, bir sürü ağaç ve bir yığın otla bir sürü de keçi. Onları şimdi görebiliyorum, iki oğlan keçileri güdüyor. Ve tam şurada bir sürü adam tek bir adamın ardından yürüyor. Şurada da –köyümü yerleştirdiğim yeri gösterdim– bir sürü dilenci var. Paçavralardan başka hiçbir şeyleri yok. Ve hastalar. Yüzleri, elleri ve bacakları yaralarla kaplı."

"Hikâyeyi kilisede ya da başka bir yerde duymuştur; anımsarsınız, Yeni Ahit'teki cüzamlıların iyileştirilmesi olayı bu," dedi misyoner bir hoşnutluk gülümsemesiyle. "Orada kaç hasta dilenci var, oğlum?"

Beş yaşımdayken yüze kadar sayınayı öğrenmiştim, o yüzden dikkatle topluluğu gözden geçirdim ve bildirdim:

"On kişiler. Hepsi de ellerini kollarını sallayıp diğer adamlara sesleniyor."

"Ama onların yanına gitmiyorlar mı?" diye geldi soru.

Başımı hayır anlamında salladım. "Orada öylece dikiliyorlar ve sanki bir dertleri varmışçasına bağırıp duruyorlar."

"Devam et," diye zorladı misyoner. "Sonra ne oluyor? Öteki kalabalığın peşinden yürüdüğünü söylediğin öndeki adam ne yapıyor?"

"Hepsi birden durdular ve o, hasta insanlara bir şeyler söylüyor. Ve keçileri güden çocuklar da bakmak için durdular. Herkes bakıyor."

"Ya sonra?"

"Hepsi bu kadar. Hasta adamlar evlere doğru yürüyorlar. Artık bağırmıyorlar ve artık hasta da görünmüyorlar. Ve ben de atımın üstünde oturmuş bakıyorum."

Son sözüm üstüne dinleyicilerimin üçü de kahkahaya boğuldular.

"Ve ben büyüğüm!" diye haykırdım öfkeyle. "Ve büyük bir kılıcım var!"

"Kudüs yolu üzerindeki Ceriko'dan geçmeden önce yol üstünde İsa'nın iyileştirdiği on cüzamlı," diye açıkladı misyoner annemle babama. "Çocuk büyülü bir fenerin içinde oynatılan ünlü resimlerin slaytlarını görmüş."

Ama ne annem ne de babam benim böyle bir büyülü fener gördüğümü anımsıyordu.

"Onu başka bir resimle sınayın," diye önerdi babam.

Misyonerin elime verdiği fotoğrafı incelerken, "Tümüyle değişmiş," diye yakındım. "Şu tepeyle öteki tepeler dışında hiçbir şey yok burada. Şurası bir köy yolu olmalıydı. Şurada da kocaman taş duvarların ardında bahçeler, ağaçlar ve evler olmalıydı. Ve şurada, öteki tarafta, kayaların içinde ölüleri gömdükleri yer olmalıydı. Şurayı görüyor musunuz? Orada insanlara öldürünceye dek taş atıyorlardı. Yaparlarken hiç görmedim. Bana yalnızca anlattılar."

"Ya tepe?" diye sordu misyoner, fotoğrafın çekilmiş olduğu belli yeri, baskının orta kısmını göstererek. "Bize tepenin adını söyleyebilir misin?"

Başımı iki yana salladım.

"Hiçbir zaman adı olmadı. İnsanları orada öldürüyorlardı. Birden çok kez gördüm onları."

"Bu kez söz sahibi kimselerin çoğunluğuyla aynı fikirde," diye belirtti misyoner büyük bir hoşnutlukla. "Bu tepe Golgota, isterseniz Kafatası Tepesi deyin, öyle adlandırılmış çünkü bir kafatasını andırıyor. Benzerliğe dikkat edin. Burası çarmıha gerdikleri yer..." Sözünü yarıda kesip, bana döndü. "Orada kimi çarmıha gerdiler, genç talebe? Başka ne görüyorsan anlat bize."

Ah, görüyordum; babam gözlerimin yuvalarından uğradığını söylemişti; ama inatla başımı sallayıp dedim ki:

"Size hiçbir şeycik anlatmayacağım; çünkü bana gülüyorsunuz. Sürüyle insanın orada öldürüldüğünü görüyorum. Hepsini çivilediler ve bu çok uzun zaman aldı. Gördüm; ama anlatmayacağım. Ben yalan söylemem. Söyler miyim, annemle babama sorun. Babam bir güzel pataklar beni söylersem. Sorun ona."

Anılarımı aniden canlandırarak başımı döndüren ve dilimi, huysuzca direnip üstesinden geldiğim sular seller gibi konuşmalar yapması için dürtüp zorlayan yeni fotoğraflarla beni oltaya düşürmeye uğraştıysa da misyoner, o anda ağzımdan tek bir sözcük bile alamadı.

Ben onlara iyi geceler öpücüğü verip yatmaya gittikten sonra, "Bundan kesinlikle iyi bir Kutsal Kitap araştırmacısı olur," demiş misyoner babamla anneme. "Ya da o hayal gücüyle başarılı bir roman yazarı."

Bu, kehanetin ne denli çarpık olabileceğini gösteriyor. Son günlerimde, şurada Katiller Bölümünde oturmuş bu satırları yazıyorum; ya da onu buradan çıkartıp bir ipin ucunda karanlığa fırlatmaya çalışmalarından önce Darrell Standing'in son günleri diyelim ve de kendi kendime gülümsüyorum. Ne Kutsal Kitap araştırmacısı oldum ne de romancı. Aksine, onlar beni beş yıldır sessizliğin hücrelerine gömene değin ben misyonerin öngöremediği her şeydim; bir tarım uzmanı, bir tarım ekonomisi profesörü, üretimde gereksiz hareketlerin önlenmesi biliminde bir uzman, bir çiftlik verimliliği ustası, mikroskobik olguya özen göstermeyi ve bağlı kalmayı mutlak gereklilik sayan özenli bir laboratuvar uzmanı.

Burada, Katiller Bölümünde ılık öğle sonrasında oturmuş boğucu havadaki sineklerin huzur veren vızıltılarını dinlemek ve tıkırtılar demir parmaklıkların arkasından, benim demirli kapımı aşıp öne arkaya gidip gelirken; yaraları iyileştirmek için çiğnenmiş tütünün faydalarını ve antiseptik

özelliklerini tartışan sağımdaki zenci katil Josephus Jackson ile solumdaki İtalyan katil Bambeccio arasındaki alçak sesli sohbetten bir şeyler yakalamak için yazmaya ara verdim.

Ve havada kalmış elimde dolmakalemimi tutuyor, çoktan geride kalmış çağlardaki mürekkep fırçası, tüy kalem ve taş kalemi kullanan öteki ellerimi anımsarken o misyonerin, küçük bir çocukken zamanda hiç şeref bulutlarını izleyip izlemediğini ve eski yıldız gezginliği günlerinin parlaklığını bir an için yakalayıp yakalamadığını merak edecek kadar düşünme fırsatı da buluyordum.

Tamam, tecrite geri dönelim; yumruk konuşmasının şifresini öğrendikten sonra da uyanık geçen saatler katlanılamayacak denli uzun geliyordu bana. Başarıyla uygulamaya başladığım otohipnoz yöntemiyle bilinçli zihnimi uykuya daldırmayı ve bilinçaltı zihnimi uyandırıp serbest bırakmayı sağlayabiliyordum. Ama bu ikincisi disiplinsiz ve kural tanımaz bir şeydi. Uyumsuz biçimde, görüntünün, olayın ya da kişinin sürekliliği olmaksızın karabasanımsı tüm çılgınlıkların içine dalıyordu.

Benim mekanik hipnoz yöntemim basitliğin özüydü. Saman yatağının üstüne bağdaş kurmuş oturarak bakışlarımı, ışığın en çok geldiği yere, kapının yanındaki duvara yapıştırdığım parlak saman çöpüne sabitliyordum. Parlak noktaya bakarak gözlerimi dikiyor ve görüşüm bulanana değin yukarı deviriyordum. Aynı zamanda da tüm irademden sıyrılıyor ve kendimi yavaş yavaş beni saran baş dönmesine bırakıyordum. Ve dengemin geriye doğru kaydığını hissettiğimde, gözlerimi kapatıp kendimi sırtüstü ve bilinçsiz biçimde yatağın üstüne bırakıyordum.

Ve ardından yarım saatliğine, on dakikalığına ya da bir saat kadar dünya yüzündeki sonsuz tezahürlerimin depolanmış anıları arasında başıboş ve sersemce dolanıyordum. Ama zaman ve mekânlar çok hızlı değişiyordu. Sonradan, uyandığım zaman ben, Darrell Standing, tüm tuhaflık ve

gülünçlükleri birbirine bağlayan kişilik olduğumu biliyordum. Ama hepsi bu kadardı. Zamanda ve uzayda tam bir deneyimi, tek bir bilinçlilik noktasını baştan sona tümüyle yaşayamıyordum. Düşlerim, bunlara düş denebilirse, uyum ve mantıktan yoksundu.

İşte, gezilerimden bir örnek: Bilinçaltımda geçirdiğim tek bir on beş dakikalık arada, ilkel dünyanın balçığı içinde sürünüp böğürdüm ve gazla çalışan tek kanatlı bir uçağın içinde ilerleyip yirminci yüzyıl göklerini yararken Haas'ın yanında oturdum. Uyanınca, benim, Darrell Standing'in, San Quentin'e tıkıldığım yıl boyunca Haas'la birlikte Santa Monica'da Pasifik'in üstünde etimle kemiğimle uçtuğumu anımsadım. Uyanınca, antik balçığın içinde sürünüp böğürdüğümü ise anımsamadım. Bununla birlikte uyanıkken, bir biçimde balçığın içindeki o ilk deneyimi anımsadığıma ve bunun, henüz Darrell Standing değil de başka birisi ya da sürünüp böğüren başka bir şey olduğum, üzerinden çok uzun zaman geçmiş bir deneyimin ifadesi olduğuna kanaat getirdim. Deneyimlerin birisi ötekinin çok uzağındaydı. Her iki deneyim de eşit biçimde gerçekti; yoksa onları nasıl anımsardım?

Ah, o nasıl bir resmigeçit töreniydi öyle, parlak görüntülerle şaşaalı eylemlerden oluşan! Bilinçaltımın serbest kaldığı o kısacık anlarda soytarı ve şaklaban olarak, süvari, kâtip ve rahip olarak, ev sahipleriyle beraber ve hizmetçilerle beraber, kralların salonlarında mı oturmadım; masanın başında herkesin hükümranı mı olmadım; dünyevi gücüm kendi silahlı ordumdan, kale duvarlarımın kalınlığından ve savaşan adamlarımın çokluğundan geliyordu; ruhani gücümü ise aynı biçimde, benden aşağıda oturmuş benim şarabımı kafalarına dikip benim etimi gövdelerine indiren cüppeli rahiplerle şişko başkeşişlerden alıyordum.

Soğuk diyarlarda boynuma serflerin demir tasmasını takıyor ve palmiyelerle çeşmelerin ötesinden aslan kükre-

meleriyle çakal çığlıkları duyulurken, kara kölelerin boğucu havayı tavuskuşu tüyleriyle yelpazelediği güneş kokulu sıcak tropik gecelerde kraliyet saraylarının prenseslerini seviyordum. Soğuk çöllerde iki büklüm eğilmiş, deve tezeğiyle yakılmış ateşlerde ellerimi ısıtıyor, susuzluktan telef olmuş insan ve hayvan kemiklerinin çevreme saçıldığı, kurumuş su kuyularının başında güneşin kavurduğu adaçayı bitkilerinin yetersiz gölgesinde uzanmış, susuzluktan can çekişiyordum.

Sıradan denizci ve haydut, âlim ve münzeviydim. Aşağılardaki tepelerde köylüler üzüm bağları ve zeytinliklerde günbatımından sonra bile ter dökmeyi sürdürür ve otlaklardan meleyen keçilerle böğüren inekleri getirirken, ben kayalıklara tünemiş manastırların alacakaranlığı ve skolastik sessizliği içinde kocaman, küflü ciltlerin elyazması sayfalarını inceliyordum; evet, gürültülü kalabalıkların önüne düşmüş, onları eski ve unutulmuş kentlerin tekerleklere alışık, at arabalarının aşındırdığı kaldırımlarından aşağı götürüyordum; ölümüne ciddi, resmi bir ses tonuyla yasalar ilan ediyor, kural ihlalinin ciddiyetini belirtiyor ve Folsom Hapishanesi'ndeki Darrell Standing gibi yasaları çiğnemiş adamların ölüm cezasını uyguluyordum.

Havada, gemilerin güverteleri üstünde sallanan baş döndürücü direk tepelerinde, mercan kümelerinin turkuvaz derinliklerin içine işlediği yerde, güneşin çaktığı suya bakıyor ve gemileri, denizin dövdüğü mercan kayalarının palmiye yapraklı kumsallarının yakınına demir atıldığı, yansımalı lagünlerin güvenliğine yöneltiyordum; yıldızlar aşağıyı aydınlatırken, cengin terini soğutmaya gücü yetmeyen uzak karlı zirvelerden esen soğuk gece rüzgârı eşliğinde devam eden bitmek bilmez katliamın üstüne güneş batarken geçmiş günlerin savaş alanlarında mücadele ediyordum; yine, küçük Darrell Standing oluyor, Minnesota çiftliğinde ıslak yemyeşil çimenlerin üstünde yalınayak, kırağı yağdığında nefesleriyle buğulanmış buz tutan ahırlarda hayvanları yemliyor, pazar

günleri Yeni Kudüs ve cehennem ateşlerinin ıstıraplarına dair boş lafları ve sıkıcı vaazları dinlerken Tanrı'nın ihtişamı ve dehşetine karşı duyduğum saygı ve korkuyla aklım başıma geliyordu.

Şimdi, yukarıda sözü geçenler, San Quentin'in Tecritinde Bir Numaralı Hücre'de bilinçsiz bir halde parlak, ışıldayan bir saman çöpüne gözümü dikmişken bana gelen anlık görüntülerdi. Bunlar bana nasıl görünüyorlardı? Şef Jamie'nin, Müdür Atherton'ın ve Hapishane Yönetim Kurulu'nun benden o kadar insafsızca talep ettikleri üzere, on altı kilo dinamiti uyduramayacağım gibi kuşkusuz kodes duvarlarının içinde bunları da yoktan var edemezdim.

Ben Darrell Standing'im, Minnesota'nın ücra bir köşesinde doğup büyüdüm; önceleri bir tarım ekonomisi profesörü, San Quentin'de iflah olmaz bir mahkûmdum ve şimdi de Folsom'da ölüme mahkûm edilmiş bir adamım. Darrell Standing'in deneyimleri, bilinçaltının depolarından kazıyıp çıkardığım ve yazdığım bu şeylerle ilgili bilgim yok. Minnesota'da doğan ve kısa bir süre sonra California'da, ipin ucunda can verecek olan ben Darrell Standing, kuşkusuz hiçbir zaman kralların saraylarında prensesleri sevmedim; ne gemilerin inip kalkan güvertelerinde kılıç kılıca çarpıştım; ne de gemi havalanıp kara dişli kayalara bindirir ve üstümüzde, altımızda, her yerde sular köpüklenirken gemilerin meyhane odalarında denizcilerin ölüm şarkıları ve sefahat âleminin bağrış çağrışı şerefine ev yapımı viskiyi tepeme dikip içkiye boğuldum.

Darrell Standing'in dünyada yaşadıklarında bu tür şeyler yok. Yine de ben, Darrell Standing, San Quentin'de mekanik otohipnoz yoluyla bunları içimin derinliklerinde buldum. Bu deneyimlerin hiçbirisi, bir fotoğraf karşısında çocuk dudaklarından kaçırdığı "Samiriye" sözcüğünden daha fazla Darrell Standing'in değil.

Hiç kimse var olmayan bir şeyi uyduramaz. Tecritte on altı kilo dinamit için ben de bunu yapamadım. Tecritte, Darrell Standing'in deneyiminde var olmayan şeylerden zamanın ve uzayın bu engin, uzak görüntülerini de uyduramazdım. Bunlar zihnimin içindeki asli ve kalıcı görüntülerdi, zihnimde yolumu bulmayı daha yeni yeni öğreniyordum.

Yedinci Bölüm

Dolayısıyla açınazım buradaydı: İçimde öteki yaşamlara ilişkin altın madeni gibi bir anılar madeni olduğunu biliyordum; yine de elimden bu anılar içinde deli gibi uçuşmaktan öte bir şey gelmiyordu. Altın madenine sahiptim; ama altını çıkartamıyordum.

Stainton Moses olayını, Aziz Hippolytus, Plotinos, Athenodoros ve Erasmus'un Grocyn adındaki arkadaşının kişilikleri tarafından ele geçirilmiş din adamını anımsadım. Ve çaylaklık zamanımda, başka, daha yoğun olduğum günlerde okuduğum Albay de Rochas'ın deneylerini yeniden değerlendirdiğimde, Stainton Moses'ın aslında önceki yaşamlarında, şimdi kendini ele geçirmiş görünen o kişilikler olduğu kanısına vardım. Gerçekte onlar oydu, onlar yeniden tezahür zincirinin bağlantılarıydı.

Fakat daha çok Albay de Rochas'nın deneyleri üzerinde kafa yordum. Uygun hipnotik özneleri kullanarak zamanda geriye doğru gidip öznelerinin atalarına dek ulaştığını ileri sürmekteydi. Nitekim anlattığı Josephine örneği var. On sekiz yaşındaydı ve Isère Irmağı'nın kolu üzerindeki Voiron'da yaşıyordu. Hipnotizma altında Albay de Rochas onu ergenliğine, genç kızlığına, çocukluğuna, meme emdiği döneme ve annesinin rahminin sessiz karanlığına ve daha da geriye; zamanın sessizliği ve karanlığına, Josephine henüz doğma-

mışken önceki yaşamlardan birinin ışığına, Besançon'daki Yedinci Topçu Alayı'nda askerlik yapmış ve uzun süre yatağa bağlı kalıp yetmiş yaşında ölmüş Jean-Claude Bourdon adında nobran, kuşkucu ve hırçın bir yaşlı adam olduğu günlere değin götürmüştü. *Evet*, Albay de Rochas, Jean-Claude Bourdon'un ruhunu da hipnotize ederek zamanda geriye doğru gönderip; bebeklik, doğum ve doğmamışın karanlığı aracılığıyla yeniden ışık ve yaşam bulana değin ahlaksız yaşlı bir kadın, Philoméne Carteron olduğu günlere götürmemiş miydi?

Ama tecritteki ışık sızıntısında parlak saman çöpüyle yaptığım denememde, önceki herhangi bir kişiliğimi böylesi bir kesinlikte canlandırmakta başarısızdım. Deneylerimin başarısızlığı nedeniyle yalnızca ölüm aracılığıyla önceki benliklerimin anılarını açık ve tutarlı biçimde yineleyebileceğime kanaat getirdim.

Fakat içimdeki yaşam gelgitleri çok güçlüydü. Ben, Darrell Standing, ölmeye öyle güçlü biçimde gönülsüzdüm ki Müdür Atherton'la Şef Jamie'nin beni öldürmelerine karşı koyuyordum. Kendimi öylesine yaşamaya zorluyordum ki kimi kez bu yüzden hâlâ burada olduğumu, yediğimi ve uyuduğumu, düşünüp düş gördüğümü, çeşitli benliklerime ait bu öyküyü yazdığını ve uzun bir zaman dilimiyle bağlantılı fani varlığıma bir son vereceği su götürmez olan ipi beklediğimi düşünüyorum.

Ve derken ölüm hayat buldu. O numarayı öğrendim, göreceğiniz gibi, Ed Morrell öğretti bana bunu. Müdür Atherton ve Şef Jamie sayesinde başladı. Gizlendiğine inandıkları dinamit düşüncesiyle depreşen bir korku atağı yaşamış olmalıydılar. Karanlık hücreme benim yanıma geldiler ve dinamitin nerede gizlendiğini itiraf etmezsem beni ölünceye değin deli gömleğinin içine tıkacaklarını söylediler açıkça. Ve bunu da kendi kıçlarına zarar gelmeyecek biçimde resmi yollardan yapacaklarına dair de güvence verdiler. Hapishane kayıtlarında ölümüm doğal nedenlerden diye görünecekti.

Ah canım, pamuklara sarılmış yurttaş, sana, insanlar tarafından ilk hapishanelerin kurulduğu günden beri öldürüldükleri üzere bugün de hapishanelerde insanlar öldürülüyor dediğimde lütfen bana inan.

Deli gömleğinin korkusunu, dehşetini ve tehlikesini gayet iyi biliyordum. Ah, deli gömleğinde cesareti kırılan insanlar! Onları görmüştüm. Ve deli gömleği yüzünden ömür boyu kötürüm kalan insanlara tanık oldum. Öyle insanlar, bünyeleri hapishane vereminin tüm saldırılarına direnip de deli gömleğinin içinde uzun süre geçirdikten sonra dirençleri kırılıp yok olan ve altı ay içinde veremden ölen öyle güçlü insanlar gördüm ki... Örneğin, yüreği korkuya dayanıksız Yangöz Wilson vardı; kuşkucu ve yetersiz hapishane doktoru bakıp gülümserken, deli gömleğinin içinde geçirdiği ilk saatin içinde öldü. Ve gömleğin içinde kaldığı yarım saatin ardından yıllarca yatmasına mal olacak gerçekleri ve uydurmaları itiraf eden birini gördüm.

Benim kendi deneyimlerim de oldu. Şu anda bedenimde beş yüz tane yara izi var. Benimle birlikte darağacına gidecekler. Önümüzdeki yüz yıl boyunca yaşasam bile, bu aynı izler sonunda benimle birlikte mezara gidecekler.

Belki de, deli gömleğini senin yerine bağlasınlar diye cellatlara maaş ödeyen sen değerli yurttaş, belki de sen deli gömleğiyle hiç tanışmadın. Bak sana anlatayım, anlatayım ki yaşarken ölmeyi becermemi, geçici bir süreyle zamanın ve uzayın efendisi olmamı ve yıldızların arasında gezinmek için hapishane duvarlarının üzerinden aşmamı sağlayan yöntemi anlayabilesin.

Hiç kenarlarında pirinçten yapılmış ilikleri olan branda bezinden ya da kauçuktan yapılma battaniye gördün mü? O halde gözünün önüne her iki kenarında iri ve ağır pirinç iliklerin sıralandığı bir buçuk metre uzunluğunda kalın bir branda parçası getir. Bu brandanın eni asla bir insan bedenini kuşatmaya yetecek ölçüde değildir. Aynı zamanda yamru

yumrudur da; en geniş yeri omuzlara, sonraki geniş yeri kalçalara ve en dar yeri de bele denk gelir.

Deli gömleği yere yayılır. Cezalandırılacak ya da itiraf etsin diye işkence edilecek kişiden bu brandanın üzerine yüzükoyun yatması istenir. Eğer reddederse dayak atılır. Sonra da bir iradeyle, cellatların iradesiyle, bu işi senin adına yapsın diye cellatları besleyip maaşlarını veren senin, sevgili yurttaş, senin iradenle yere yatar.

Kişi yüzükoyun yatar. Deli gömleğinin kenarları adamın sırtında olabildiğince bir araya getirilir. Ve ayakkabı bağcığı mantığıyla, bir ip iliklerden geçirilir ve adam ayakkabı bağlar gibi gömleğin içinde bağlanır. Tek farkla ki herhangi birinin ayakkabısını bağladığından çok daha sıkı biçimde bağlanır. Hapishane argosunda buna "kolanlamak" deniyor. Bazen, gardiyanlar zalim ve kindarsa ya da yukarıdan öyle emir geldiyse, bağların sıkılığını garantilemek için ipleri sıkılarken ayaklarıyla da adamın sırtına bastırırlar.

Hiç ayakkabını çok sıkı bağladığın ve yarım saat sonra da kan dolaşımı engellendiği için tarak kemiklerindeki o dayanılmaz acıyı hissettiğin oldu mu? Ve birkaç dakika sonra bu acıyla tek adım bile atamadığını ve ayakkabı bağcığını çözüp baskıyı gevşettiğini de anımsıyor musun? Çok iyi. O zaman tüm bedeninin o şekilde, hem de çok daha sıkı biçimde bağlandığını ve yalnızca bir ayağının tarak kemiğinin değil, o sıkıştırmanın tüm bedeninde, kalbinde, akciğerlerinle geri kalan tüm yaşamsal ve temel organlarında sanki öldürecekmiş gibi yaptığı baskıyı hayalinde canlandırmaya çalış bir de.

Beni aşağıdaki zindanlarda deli gömleğinin içine ilk tıkışlarını anımsıyorum. Hapishaneye düşmemden kısa bir süre sonra, jüt tezgâhında günlük yüz metre dokuma görevimi yerine getirirken ve ortalama bir günün iki saat öncesinde işimi bitiriyorken, iflah olmazlık sürecimin başlarındaydı bu. Evet, üstelik jüt paketleyişim de ortalamanın gerektirdiğinin

oldukça ötesindeydi. O ilk defasında deli gömleğine hapishane yasalarına göre tıkıldım; çünkü kumaşta "atlamalar" ve "bozulmalar" vardı, kısacası işim defoluydu. Elbetteki gülünçtü bu. Gerçekte, gömleğin içine tıkıldım; çünkü ben, yeni hükümlü, bir verimlilik ustası, emek savurganlığının önlenmesinde eğitimli bir uzman, aptal dokumacı başına işi hakkında bilmediği bir iki şey anlatmayı seçmiştim. Ve dokumacı başı, Şef Jamie de oradayken benim tezgâhımdan çıkması imkânsız olan, defolu kumaşların bulunduğu masaya bunları aleyhimde kanıt olarak göstermek üzere beni çağırttı. Bu şekilde üç kez çağrıldım. Dokuma odasının kurallarına göre üçüncü kez çağrılmak cezalandırılmak demekti. Cezam gömleğin içinde yirmi dört saatti.

Beni aşağıdaki zindanlara indirdiler. Yere yayılmış brandanın üzerine yüzükoyun yatmam emredildi. Karşı çıktım. Gardiyanlardan birisi, Morrison, parmaklarıyla gırtlağımı sıktı. Kendisi de bir hükümlü olan zindan güvenliği Mobins bana arka arkaya yumruklar savurdu. Sonunda istedikleri gibi yere uzandım. Ve mücadele ederek canlarını sıktığım için bağlarımı fazladan sıkıştırdılar. Sonra da beni bir kütük gibi sırtüstü yuvarladılar.

Başlangıçta o kadar da kötü gözükmüyordu. Sürgünün çınlaması ve gümbürtüsüyle kapımı kapatıp beni zifiri karanlıkta tek başıma bıraktıklarında saat sabahın on biriydi. Birkaç dakika boyunca, alıştıkça rahatlayacağına inandığım huzursuz edici bir sıkışma hissettim yalnızca. Tam tersine yüreğim gümbürdemeye başladı ve öyle görünüyordu ki akciğerlerim kanım için yeterli havayı çekemiyordu. Bu boğulma duygusu ürkütücüydü ve yüreğimin her gümbürtüsü zaten patlamak üzere olan ciğerlerimi patlatacak gibiydi.

Gömleğin içinde sonraları peş peşe yaşadığım deneyimlerin ardından artık aşağı yukarı yarım saati geçmediği kanaatine vardığım, ama saatler gibi görünen bir süreden sonra bir ölüm çılgınlığı içinde bağırmaya, haykırmaya, ulumaya

başladım. Sorun, yüreğimde yükselen acıydı. Bu akciğer iltihabındaki gibi keskin, katıksız bir acıydı; tek farkla ki yakıcı biçimde yüreğime de saplanıyordu.

Ölmek güç bir şey değil, ama böyle yavaş ve korkunç bir biçimde ölmek çıldırtıcıydı. Tuzağa düşmüş yabanıl bir hayvan gibi, korkunun doruklarına tırmandım ve böylesi sesli bir çabanın yalnızca yüreğime daha yakıcı bir acının saplanmasına yol açtığını ve aynı zamanda da ciğerlerimdeki az miktardaki havanın da çoğunu tükettiğini fark edinceye değin haykırıp uludum.

Vazgeçtim ve oldukça uzun bir süre sessizce yattım; şu anda bir çeyrek saati geçmediğinden kuşku duymasam da o sıralarda bu süre bana sonsuzluk gibi gelmişti. Yarı oksijensizlikten giderek sersemledim ve yüreğim beni sarmalayan brandayı yırtıp atacakmışçasına gümbürdeyip durdu. Yeniden kendimi kaybettim ve yardım istemek üzere bir uluma tutturdum.

Uluyup dururken yandaki zindandan bir ses duydum.

"Kes sesini," diye bağırdı duvardan sızan, güçlükle duyduğum ses. "Kes sesini. Bıktırdın beni."

"Ölüyorum," diye bağırdım.

"Boş ver de zıbar," oldu yanıt.

"Ama *ben* ölüyorum," diye üsteledim.

"O zaman niye dert ediyorsun ki?" dedi ses. "Çarçabuk ölmüş ve kurtulmuş olacaksın. Git geber, ama öyle gürültü yapmadan. Güzellik uykumu bölüyorsun."

Bu kaşarlanmış kayıtsızlık karşısında öyle kızdım ki kontrolümü yeniden ele geçirdim ve boğuk inlemeler dışında sesim çıkmadı. Bu sonsuz bir zaman böyle sürdü; muhtemelen on dakika kadar ve sonra tüm bedenimi karıncalandıran bir uyuşukluk sardı. Sanki iğneler batırılıyormuş gibiydi ve iğne batar gibi bir acı duyduğum sürece aklım başımda kaldı. Ama ne zaman ki binlerce iğnenin batması canımı yakmamaya başladı ve geriye bir tek uyuşukluk kalıp berabe-

rinde daha büyük bir uyuşukluk getirmeye başladı, bir kez daha korkuya kapıldım.

"Ne zaman bir nebzecik uyku uyuyacağım ben?" diye yakındı komşum. "Ben de senden daha mutlu değilim. Benim gömlek de seninki kadar sıkı ve uyuyup bunu unutmak istiyorum."

Bana yüzyıllarmış gibi gelen çektiklerime kıyasla onun daha yeni geldiğini düşünerek, "Ne zamandır içindesin?" diye sordum.

"Evvelki günden beri," oldu yanıtı.

"Gömleğin içinde demek istemiştim," diye düzelttim sorumu.

"Evvelki günden beri, kardeş."

"Tanrım!" diye haykırdım.

"Evet, kardeş, tam elli saattir ve ağzımdan gık çıkmadı. Ayaklarıyla sırtıma basıp sımsıkı bağladılar beni. Kıskıvrak bağlıyım, inan *bana*. Derdi olan tek sen değilsin. Sen bağlanalı bir saat bile olmadı."

"Saatlerdir bağlıyım," diye karşı çıktım.

"Kardeş, sana öyle gelebilir, ama öyle değil. Daha bir saat bile olmadı diyorum sana. Seni bağladıklarını duydum."

Akıl almaz bir şeydi bu. Bir saatten az bir sürede çoktan binlerce kez ölmüştüm. Ama yine de aklı başında ve ılımlı, sakin sesli ve ilk laflarının kabalığına karşın adeta hayırsever birisi sayılabilecek bu komşu, tam elli saattir gömleğin içindeydi!

"Seni daha ne kadar bağlı tutacaklar?" diye sordum.

"Bir tek Tanrı bilir bunu. Şef Jamie'nin bana gerçekten gıcığı var ve geberme noktasına gelmeden çıkartmaz beni. Şimdi, kardeş, sana bir ipucu vereyim. Tek çaresi sesini kesip boş vermek. Haykırıp ulumak sana bu batakhanede beş kuruş kazandırmaz. Ve unutmanın yolu da unutmaktan geçiyor. Tanıdığın bütün kızları getir aklına yalnızca. Zaman su gibi akıp geçer. Belki kendini sersemlemiş hissedersin. İyi ya,

sersemle işte. Zaman öldürmek için daha iyisi yok. Ve kızlar artık seni oyalamadığında, seni gömleğe tıktıran herifleri ve eline bir fırsat geçseydi onlara ne yapardın, onu düşün ve eline o fırsat geçtiğinde onlara neler yapacağını."

Adam, Philadelphia Red'di. Alameda sokaklarında işlenen soygun suçundan, daha önceki mahkûmiyetinden dolayı elli yıl hüküm giymişti. Deli gömleğinin içindeyken benimle konuştuğu sırada bunun on iki yılını yatmış durumdaydı ve bu da yedi yıl önceydi. Cecil Winwood'un sattığı kırk müebbetlikten birisiydi. Bu suç yüzünden Philadelphia Red bütün iyi hal indirimini yitirmişti. Şimdi orta yaşlı ve hâlâ San Quentin'de. Eğer sağ kalmayı başarırsa çıktığında yaşlı bir adam olacak.

Yirmi dört saatimi geçirdim ve o zamandan beri de bir daha hiç aynı adam olmadım. Ah, fiziksel olarak demiyorum, her ne kadar ertesi sabah beni çözdüklerinde yarı felçli gibi ve çökmüş bir durumda idiysem de, gardiyanlar ayaklarımın üstünde sürünmem için kaburgalarımı tekmelediler. Ama ruhsal açıdan, moral bakımından değişmiş bir adamdım artık. Gömleğin acımasız fiziksel işkencesi ruhumu ve adalet duygumu aşağılayıp küçük düşürmüştü. Böyle bir disiplin insanı yumuşatmaz. O ilk gömlek olayından bir sertlikle ve yıllar içinde azalmayıp artan tutkulu bir nefretle dolmuş olarak çıktım. Tanrım; adamların bana yaptıklarını aklıma getirdiğimde! Gömleğin içinde yirmi dört saat! O sabah ayağa kalkmam için beni tekmelediklerinde gömleğin içinde yirmi dört saat geçirmenin *hiç kaldığı* günlerin geleceği; yüz saat geçirip beni salacakları zaman beni gülümserken bulacakları; iki yüz kırk saat geçirip de beni dudaklarımda aynı gülümsemeyle bulacakları aklımın ucundan bile geçmemişti.

Evet, iki yüz kırk saat. Sevgili çıtkırıldım yurttaş, bunun ne anlama geldiğini biliyor musun? Gömleğin içinde on gün ve on gece demek. Elbette, İsa'dan on dokuz yüzyıl sonra

Hıristiyan âleminin hiçbir yerinde böyle şeyler yapılmaz. Bana inan demiyorum. Buna kendim de inanmıyorum. San Quentin'de bana bunun yapıldığını ve yüzlerine karşı gülmek ve bir gardiyanın burnunu kanattığım için beni asmak suretiyle onları benden kurtulmaya zorlamak için yaşadığımı biliyorum yalnızca.

Bu satırları bugün, Efendimizin 1913. yılında yazıyorum ve bugün, Efendimizin 1913. yılında San Quentin'in zindanlarında insanlar deli gömlekleri içinde yatıyor.

Yaşadığım sürece ve bana bundan sonra ihsan edilecek yaşamlar boyunca o sabah Philadelphia Red'den ayrılışımı hiç unutmayacağım. Yetmiş dört saattir gömleğin içindeydi.

Sendeleyerek hücremden zindanların koridoruna sürüklenirken, "Gördün mü kardeş, hâlâ sağsın ve üstesinden geldin," diye seslendi bana.

"Kapa çeneni, Red," diye tısladı çavuş ona.

"Avucunu yalarsın," diye ağzının payını verdi o da.

"Hâlâ elimdesin ama," diye tehdit etti çavuş.

"Öyle mi sanıyorsun?" diye sordu Philadelphia Red yumuşak bir sesle, önceki yabanıl ses tonunu bırakarak. "Seni gidi baş belası, hiçbir şey yapamazsın. Abinin torpili olmasa, bırak şimdiki işini, bedava bir yemek bile kapamazdın. Hem abinin torpilinin geldiği yerin kokuşmuşluğu hakkında hiçbirimizin yanılmadığını tahmin ediyorum."

Adamın en uç noktaya varmış cesareti, sistemin hiçbir zorbasının başa çıkamayacağı korkusuzluğu hayranlık uyandırıcıydı.

"Tamam, hoşça kal kardeş," diye seslendi sonra bana Philadelphia Red. "Hoşça kal. Uslu ol ve müdürü sev. Onları görürsen yalnızca beni gördüğünü, ama benim gördüğümü görmediğini söylersin."

Çavuş öfkesinden kıpkırmızı oldu ve Red'in şakasının bedelini çeşitli tekme ve yumrukları yiyerek ödedim.

Sekizinci Bölüm

Tecritte, Bir Numaralı Hücre'de Müdür Atherton'la Şef Jamie beni engizisyona sokmak için ilerlediler. Müdür Atherton'ın bana dediği gibi:

"Standing, ya bana o dinamitin yerini söyleyeceksin ya da seni o gömleğin içinde öldüreceğim. Senden çok daha çetin cevizler, daha ben onların işini bitirmeden öttüler. Seçim senin; dinamit ya da son perde."

"O zaman sanırım son perde," diye yanıtladım, "çünkü dinamitten filan haberim yok."

Bu sözüm müdürü kızdırıp anında harekete geçirdi. "Yat yere," diye buyurdu.

Sözünü dinledim, çünkü üç dört güçlü kuvvetli adamla boğuşmanın ne denli aptalca olduğunu öğrenmiştim. Beni sımsıkı bağladılar ve yüz saat verdiler. Her yirmi dört saatte bir su içmeme izin veriyorlardı. Canım yiyecek istemediği gibi kimse de bana yiyecek teklif etmedi. Yüz saatin sonuna doğru, hapishane doktoru Jackson fiziksel durumumu birkaç kez muayene etti.

İflah olmazlık günlerimde gömleğe öylesine alışmıştım ki birinde bile yaralanmıyordum. Doğallıkla beni güçten düşürüyor, canımı çıkarıyordu; ama beni bağlarlarken biraz boşluk çalmaya yetecek bazı kas numaraları öğrenmiştim. İlk yüz saatlik gömlek cezasının sonunda bitip tükenmiştim; ama

hepsi bu kadardı. Bir gün ve gecelik iyileşme süresinin ardından bir ceza daha verdiler. Verdikleri ceza yüz elli saatti. Bu zamanın büyük bir bölümünde fiziksel bakımdan uyuşmuş ve ruhsal olarak da sayıklar durumdaydım. Ayrıca iradi bir çabayla da uzun saatler boyunca uyumayı becermiştim.

Sonrasında Müdür Atherton bir çeşitleme denedi. Düzensiz aralıklarla bir gömlek cezası alıyor, bir iyileşmeye bırakılıyordum. Gömleğin içine ne zaman sokulacağımı hiçbir zaman bilmiyordum. Böylece on saat dinlenip yirmi saat gömleğin içinde kalıyor ya da yalnızca dört saat dinlenebiliyordum. Gecenin en beklenmedik saatlerinde kapım gümbürtüyle açılıyor ve nöbet değiştirmiş gardiyanlar beni bağlıyordu. Kimi kez ritimler kalıcı oluyordu. Böylece üç gün üç gece boyunca dönüşümlü olarak sekiz saat gömleğin içinde sekiz saat de dışarıda kaldım. Ama tam ben bu ritme alışıyorken, aniden değişikliğe gidildi ve iki gün iki geceye döndüm.

Ve ardı arkası kesilmez biçimde hep aynı soru konuluyordu önüme: Dinamit neredeydi? Kimi kez Müdür Atherton bana çok öfkeleniyordu. Bir keresinde, fazladan ağır bir gömlek cezasından çıktığımda, bana itiraf etmem için adeta yalvardı. Birinde de bana hastanede üç aylık mutlak bir dinlenme ve iyi yemek, ardından da iyi halden kütüphanede iş sözü verdi.

Az buçuk tıp bilgisiyle zayıf bir yaratık olan Dr. Jackson giderek kuşkucu olmaya başlamıştı. Ne kadar uzun tutulursam tutulayım deli gömleğinin beni asla öldürmeyeceğinde ısrar ediyordu ve onun bu ısrarı müdürü gömleğe başvurması için kışkırtıyordu.

"Bu mektepli sıska tipler şeytanın bacağını kırıyorlar," diye söylendi. "Derisi kalın olanlardan daha dayanıklılar. Yine de hakkından geleceğiz. Standing, beni duydun. Şimdiye kadar başına gelenler, geleceklerin yanında hiç kalır. Şimdi itiraf edebilir ve bizi bu dertten kurtarabilirsin. Ben

sözümün eriyim. Sana ya dinamitler ya da son perde dediğimi duydun. Pekâlâ, bu hâlâ geçerli. Seçimini yap."

O anda Turta Suratlı Jones beni daha sıkı bağlamak için ayağını sırtıma bastırdığı ve ben de o sırada kaslarımla boşluk yaratmaya uğraştığım için güçbela nefes almayı becerip, "Bundan keyif aldığım için direndiğimi sanmıyorsunuz, değil mi?" dedim. "İtiraf edecek hiçbir şey yok ki. Sizi herhangi bir dinamite götürebilmek için şuracıkta sağ elimi keserdim."

"Ha, senin gibi okumuşları daha önce de gördüm ben," diye tısladı müdür. "Kafanızın içinde aynı fikre sadık kalmanızı sağlayan çarklar var. Katır gibi inatçısın. Daha sıkı, Jones; çocuk oyuncağı gibi oldu o. Standing, eğer ötmezsen perde iner. Son sözümdür."

Öğrendiğim telafi mekanizmalarından birisi. İnsan güçten düştükçe acıya duyarlılığı da azalıyor. Canın daha az yanıyor, çünkü can yakacak şey azalıyor. Ve zaten güçten düşmüş kişi de artık daha yavaş biçimde güçten düşüyor. Olağanüstü güçlü kimselerin basit bir rahatsızlıkta kadınlardan ve sakatlardan çok daha büyük acı çektiklerini herkes bilir. Direnç kaynakları tükendiğinde yitirecek fazla direnç kalmaz. Etin gereksiz kısmı bittiğinde geriye ipliksi, dirençli kısmı kalır. İşte benim de dönüştüğüm şey buydu; bir tür iplik gibi, yaşamakta direnen bir organizma.

Morrell ve Oppenheimer benim için üzülüyorlar ve duvara vurarak anlayış sözleriyle önerilerini iletiyorlardı. Oppenheimer bana, bunun kendisinin de başına geldiğini, daha kötülerini de yaşadığını ve hâlâ hayatta olduğunu söyledi.

"Seni alt etmelerine fırsat verme," diye heceledi yumruklarıyla. "İstedikleri bu olduğu için seni öldürmelerine izin verme. Ve ötüp de yerini söyleme."

"Ama öyle bir yer yok ki," diye vurdum ayakkabımın ucuyla demir parmaklığa; o sırada gömleğin içindeydim ve yalnızca ayaklarımla konuşabiliyordum. "Lanet olasıca dinamitle ilgili hiçbir şey bilmiyorum."

"Doğrudur," diye övdü beni Oppenheimer. "Anasının gözü, değil mi Ed?"

Ki buda Müdür Atherton'ı dinamitten bihaberliğim konusunda ikna etmek için ne kadar şansım olduğunu gösteriyor. Onun sorgudaki bu ısrarı, ağzımı sıkı tutmaktaki kararlılığıma yalnızca imrenen Jake Oppenheimer gibi bir adamı bile ikna etmişti.

Bu gömlek sorgulamasının ilk döneminde hatırı sayılır ölçüde uyumayı becerdim. Düşlerim kayda değerdi. Elbette ki düşlerin çoğu gibi canlı ve gerçektiler. Onları kayda değer kılan, uyumlulukları ve süreklilikleriydi. Çetrefil konularda sıklıkla, kendi araştırmalarım ya da başkalarının araştırma ve deneylerinden çıkarsadıklarım üzerine hazırlanmış makaleleri yüksek sesle okuyarak bilim adamı heyetlerine başvururdum. Uyandığımda gözlerim, görüntü silinip gitmeden önce yeniden okuyup şaşırdığım, beyaz kâğıt üzerine daktilo edilmiş tüm cümle ve paragrafları görebiliyorken, kendi sesim de hâlâ kulaklarımda çınlıyormuş gibi olurdu. Sırası gelmişken, bu düş konuşmalarında ortaya çıkan akıl yürütme sürecinin değişmez biçimde tümdengelimli bir süreç olduğunu kaydettiğim gerçeğine dikkatinizi çekerim.

Sonra, büyük ölçüde California'nınkine benzer iklimi, bitki örtüsü ve hayvanlarıyla ılıman bölgelerde yüzlerce mil boyunca kuzeye ve güneye doğru uzanan büyük bir tarım bölgesi vardı. Bir değil, iki değil, ama binlerce farklı zamanda bu düş bölgesine yolculuk ettim. Dikkat çekmek istediğim nokta, bunun hep aynı bölge oluşuydu. Farklı düşlerde bile temel özelliklerinden hiçbirisi değişmiyordu. Böylece dağ atlarının arkasında, yonca düzlüklerinden (bir sürü Jersey ineğini muhafaza ettiğim yer) küçük trene yetiştiğim, kurumuş koca dere yatağının yanındaki seyrek evli köye kadar daima sekiz saat süren bir yolculuktu. O atlı arabadaki sekiz saatlik yolculukta her bir sınır işareti, her bir ağaç, her bir dağ, her bir geçit ve köprü, her bir sırt ve aşınmış bayır tamı tamına aynıydı.

Benim deli gömleğinin içindeki düşlerimde bu tutarlı, mantıksal tarım bölgesinin küçük ayrıntılarında mevsime ve insanların işgücüne göre değişiklik oluyordu. Böylece yonca düzlüklerimin ardındaki yüksek otlaklarda Angora keçilerinin yardımıyla yeni bir çiftlik kurdum. Her düş ziyaretimde buradaki değişiklikleri ve ziyaretler arasındaki zamana uygun değişiklikleri kaydettim.

Ah o çalılıklarla kaplı yamaçlar! Keçilerin orayla ilk tanışmalarını nasıl da görebiliyorum. Ve mevsime bağlı değişimleri nasıl da anımsayabiliyorum; keçiler yollarının üstüne çıkan sık çalılıkları yedikçe belirmeye başlayan patikalar; tümüyle otlanmak için yeterli uzunlukta olmayan küçük, genç çalıların yok oluşu; keçiler arka ayaklarının üstüne dikilip uzanabildikleri kadar yüksekte otladıkları için yaşlı, daha uzun çalıların içinden her yöne doğru açılan koridorlar; keçilerin yol açtığı açıklıkları izleyen çayır otlarının yol alışı. Evet, böyle düşler görmenin cazibesi, sürekliliğinde yatıyordu. Keçilerin yapraklara, tomurcuklarına ve ağaç kabuklarına ulaşabilmesi için baltalı adamların uzun çalıları yerle bir ettikleri günler geldi. Bütün bu soyulmuş kuru çalı iskeletlerinin bir araya yığılıp yakıldığı kış günleri geldi. Önceleri yalnızca çalıların bulunduğu yerlerde biten diz boyu sulu otları yiyerek yoluna devam eden sürümün peşinde, keçilerimi çalılıkların zapt ettiği başka bayırlara götürdüğüm günler geldi. Ve sürümü ileri götürdüğümde, ırgatlarımın tahıl tohumlarının yatağı olacak bereketli çimenleri çürüyüp humusa dönüşmesi için sürerek yamaçlarda ileri geri gittikleri gün geldi.

Evet, düşlerimde sıklıkla, kurumuş büyük dere yatağının yanındaki seyrek evli köyde küçük trenden inerek, dağ atlarımın çektiği arabaya binip, yonca düzlüklerimdeki tanıdık işaretlerin ve dönüşümlü olarak ektiğim mısır, arpa ve yoncanın hasat edilecek denli olgunlaştığı ve adamlarımın hasatla uğraştığı, ötelerde de hiç durmadan tırmanıp yukarı-

lardaki yamaçların çalılarını otlayıp, açılıp işlenmiş tarlalara dönüştürdüğü tepedeki otlaklarımın saat saat yanlarından geçiyordum.

Ama bunlar düştü, içten düşler, çıkarsama yapan bilinçaltı zihnimin hayalleriydi. Göreceğiniz gibi, yaşayan ölülerin kapısından geçip de, başka günlerde bana ait olan başka yaşamların gerçekliğini yeniden yaşadığım başka serüvenlerim, bunlara hiç benzemiyordu.

Gömleğin içinde uyandığım o uzun saatlerde, gereksiz yere bütün bu işkenceyi başıma saran ve kendisi de şu an özgür dünyada serbest dolaşan ozan bozuntusu Cecil Winwood hakkında epeyce kafa yordum. Hayır; ondan nefret etmiyordum. Nefret sözcüğü çok zayıf kalıyor. Sözlükte duygularımı dile getirmeye yetecek denli güçlü bir sözcük yok. Kendisi de bir o kadar acı veren ve dilin tüm sınırlarının ötesine geçen bir öç alma arzusunun içimi kemirdiğini söyleyebilirim yalnızca. Ona işkence etme planlarına ve onun için icat ettiğim şeytani işkence yöntem ve araçlarına ayırdığım saatlerin sözünü etmeyeceğim. Yalnızca bir örnek. İçinde bir sıçanın bulunduğu, insanın bedenine bağlanmış demirden bir küvetle ilgili bir eski çağ numarasına tutkuyla bağlanmıştım. Sıçanın dışarı çıkabilmesinin tek yolu adamın bedeninden geçer. Böylesi bir ölümün çok hızlı olacağını fark edene dek, dediğim gibi buna tutkuyla bağlanmıştım; bundan dolayı da üstünde uzun zaman hoşnutlukla kafa yorduğum Mağribi yöntemine geçtim; ama hayır, bundan daha fazla söz etmeyeceğime söz vermiştim. Acıdan çıldırtan uyanık saatlerimin çoğunu, Cecil Winwood'dan öç alma düşlerime adadığımı bilseniz yeter.

Dokuzuncu Bölüm

Uyanık olduğum uzun, can yakıcı saatlerde öğrendiğim değerli bir şey vardı ki o da zihin yoluyla bedene hükmetmekti. Edilgen biçimde acı çekmeyi, deli gömleği eğitiminin doktorasını yapmış herkesin kuşkusuz öğrendiği gibi ben de öğrendim. Ah, beynin, işkenceye uğramış bir sinirin şiddetli bir yakınmasını, zonklamasını dingin bir kayıtsızlıkla karşılamasını sağlamak hiç de kolay bir iş değildi.

Ve tam da ruhun beden üstündeki bu efendiliği sayesindeydi ki Ed Morrell'ın bana anlattığı sırrı kolayca uygulamamı sağladı.

"Sence son perde mi?" diye vurdu Ed Morrell bir gece.

Yüz saatlik bir seanstan henüz çıkmıştım ve daha önce hiç olmadığım kadar bitkindim. Öyle ki bütün bedenimin çürükler içinde, perişan bir kütle olduğunu düşünüyordum; kaldı ki bir bedenim olduğunun da pek az farkındaydım.

"Son perde gibi görünüyor," diye vurarak yanıtladım. "Biraz daha sürdürürlerse işimi bitirecekler."

"Buna izin verme," diye salık verdi. "Bir yolu var. Massie ile ben sıkı bir ceza yediğimizde zindanlarda kendim öğrendim bunu. Ben atlattım. Massie nalları dikti. Eğer bu numarayı öğrenmeseydim, ben de onunla birlikte nalları dikerdim. Denemeden önce oldukça bitkin olman gerekiyor. Gücün yerindeyken denersen hapı yutarsın ve ondan sonra

bir daha hiç beceremezsin. Gücü yerindeyken bu numarayı Jake'e söyleme gafletinde bulundum. Tabii ki beceremedi ve buna gerçekten de gereksinim duyduğu zamanlarda ise ilk başarısızlığı bu numarayı mahvettiği için artık çok geçti. Buna şimdi inanmıyor bile. Onunla kafa bulduğumu sanıyor. Öyle değil mi, Jake?"

Ve on üçüncü hücreden Jake tıkırdayarak yanıtladı: "Yutma bunu, Darrell. Gerçekten de bir peri masalı bu."

"Devam et de bana da anlat," diye tıkladım Morrell'a.

"Gerçekten tükenmeni işte bu yüzden bekledim," diye sürdürdü. "Şimdi buna gereksinimin var ve ben de sana anlatacağım. Sonrası sana kalmış. Eğer gözün yerse yapabilirsin. Kendim üç kez yaptığım için biliyorum."

"Peki, neymiş bu?" diye tıkladım merakla.

"İşin püf noktası, gömleğin içinde ölmek; ölme iradesini göstermek. Beni henüz anlamadığını biliyorum, ama bekle. Gömleğin içindeyken insanın nasıl uyuştuğunu bilirsin; kollarının ya da bacaklarının nasıl uykuya daldığını. Tamam, bu konuda elinden bir şey gelmez, ama bundan ilham alıp geliştirebilirsin. Bacaklarının ya da herhangi bir parçanın uykuya dalmasına izin verme. Sırtının üstünde elinden geldiğince rahat biçimde yat ve iradeni kullanmaya başla.

İşte bu senin kendi kendine düşünmen gereken ve düşündüğüne hep inanman gereken fikir. İnanmazsan, faydası dokunmaz. Düşünüp inanman gereken, bedeninin ayrı ruhunun ayrı şeyler olduğu. Sen sensin ve bedenin de üstünde durmaya değmeyecek başka bir şey. Bedeninin önemi yok. Patron sensin. Herhangi bir bedene gereksinimin yok senin. Ve tüm bunları düşünerek ve bunlara inanarak iradenin yardımıyla bunu kanıtlama aşamasına geçersin. Bedeninin ölmesini sağlarsın.

Ayak parmaklarınla başlarsın, her defasında biri. Ayak parmaklarının ölmesini sağlarsın. Onların ölmesini istersin. Ve gerekli irade ve inancın varsa parmakların ölecektir. İşte

bu büyük bir iş; ölmeyi başlatmak. Bir kez ilk parmağını öldürdün mü, gerisi çocuk oyuncağı, çünkü artık inanma işine gereksinimin kalmayacak. Bileceksin. Ardından da tüm iradeni bedeninin geri kalanını öldürmek için toplayacaksın. Sana söylüyorum, Darrell, ben kendimden biliyorum. Üç kez yaptım bunu.

Bir kez ölme sürecini başlattın mı, arkası gelir. Ve işin komik yanı, bütün zaman boyunca hep oradasındır. Ayak parmakların öldü diye bu seni hiç de ölü yapmaz. Çok geçmeden bacakların dizlerine, derken kalçalarına değin ölür ve sen hep aynısındır. Her defasında bir parçasıyla oyundan çıkan bedenindir. Sen ise sensindir, başlamadan önceki aynı sen."

"Peki, sonra ne oluyor?" diye sordum.

"Ha, bedenin tümüyle öldüğünde ve sen yine de oradayken, öylece sıvışıp bedeninden ayrılıyorsun. Ve bedeninden ayrıldığında hücrenden de ayrılıyorsun. Taş duvarlarla demir kapılar bedenleri içeride tutmak için. Ruhu içeride tutamazlar. Görüyor musun, sen bunu kanıtladın. Bedeninin dışındaki ruhsun artık. Dışından bedenine bakabiliyorsun. Sana, ben biliyorum diyorum; çünkü üç kez yaptım ben bunu; kendim dışındayken orada yatan bedenime baktım."

On üç hücre öteden Oppenheimer, "Ha! Ha! Ha!" diye tıklayarak güldüğünü belirtti.

"Görüyorsun işte, Jake'in sorunu da bu," diye sürdürdü Morrell. "İnanamıyor. Denediği o tek seferde gücü yerindeydi ve başaramadı. Şimdi de benim dalga geçtiğimi düşünüyor."

"Öldüğünde ölüsündür ve ölüler ölü kalır," diye yanıtı yapıştırdı Oppenheimer.

"Sana üç kez öldüm diyorum," diye karşı koydu Morrell.

"Ve bunu bize anlatmak için yaşadın," diye dalga geçti Oppenheimer.

"Ama bir şeyi unutma, Darrell," diye tıkladı Morrell bana. "Çok dikkat isteyen bir şey bu. İçinde hep canının is-

tediğini yapabileceğin duygusu oluyor. Bunu açıklayamam, ama gelip de bedenimi gömleğin içinden çıkardıklarında eğer orada olmazsam, bedenime yeniden giremeyeceğim duygusuna kapılıyordum. Demek istediğim, bedenim kayıtlara ölü olarak geçecekti. Ve ben de onun ölmesini istemiyordum. Şef Jamie ve ötekilere o zevki tattırmak istemiyordum. Ama söylüyorum sana, Darrell, bu numarayı çekebilirsen müdüre gülebilirsin. Bir kez bedenini ölü hale getirdin mi, isterlerse seni gömlekte bir ay tutsunlar, fark etmez. Asla acı çekmezsin, bedenin de çekmez. Bir defada tüm yıl uyumuş insanlara ilişkin örnekler olduğunu biliyorsun. Senin bedeninde de aynısı olacak. İncinip etmeden senin geri dönüşünü bekleyerek orada öylece gömleğin içinde kalacak. Dene bir kere. Sana doğru yolu gösteriyorum."

"Ya geri gelmezse?" diye sordu Oppenheimer.

"Sanırım o zaman gülünecek hale o düşer, Jake," diye yanıtladı Morrell. "Ya da bu kadar kolayca gidebilecekken, bu çöplüğe bağlanıp kaldığımız için gülünen biz olmazsak elbet."

Ve konuşma burada sona erdi, çünkü Turta Suratlı Jones çalıntı pineklemesinden huysuzlanarak uyanıp Morrell'la Oppenheimer'ı, ertesi sabah rapor edeceğini söyleyerek tehdit etmişti ki bu da onlar için gömlek anlamına geliyordu. Beni ise, zaten gömleğe mahkûm edildiğimi bildiği için tehdit etmemişti.

Morrell'ın bana açtığı bu öneriyi değerlendirirken, bedenimin sızlamasını unutup orada sessizce yattım. Açıklamış olduğum gibi, ben mekanik otohipnoz yoluyla zaten zamanda geri gidip önceki benliklerime girmeye çalışmıştım. Bunu kısmen başardığını da biliyordum; ama bütün deneyimlediğim, düzensiz biçimde birbiriyle kaynaşmış görüntülerin titreşimleriydi ve süreklilikten yoksundu.

Ama Morrell'ın yöntemi açıkçası benim otohipnoz yöntemimin öylesine tersineydi ki şaşırıp kalmıştım. Benim

yöntemimle, her şeyden önce bilincim gidiyordu. Onun yöntemiyle ise en sonunda bile bilinç yerinde kalıyor ve beden tümüyle gittiğinde, öyle uçucu bir aşamaya geliyordu ki bedenden ayrılıyor, San Quentin'den çıkıyor, çok uzaklara gidiyor ve yine de bilinçli kalıyordu.

Ne olursa olsun, bir kez denemeye değer diye karar verdim. Ve içimdeki bilim adamının kuşkucu tutumuna karşın inandım. Morrell'ın üç kez yaptım dediği şeyi benim de yapabileceğimden kuşkum yoktu. Beni kolayca ele geçiren bu inanç, belki de aşırı ölçüde bitkin oluşumdandı. Belki de yeterince kuşkucu olabilecek denli güçlü değildim. Zaten Morrell'ın önerdiği hipotez buydu. Tümüyle katıksız bir deneyimden çıkan bir sonuçtu ve ben de, göreceğiniz gibi bunu deneysel olarak sergiledim.

Onuncu Bölüm

Bütün bunların üstüne, Müdür Atherton ertesi sabah hücreme beni katletmek niyetiyle geldi. Yanında Şef Jamie, Doktor Jackson, Turta Suratlı Jones ve Al Hutchins vardı. Al Hutchins kırk yıllık cezasını çekiyordu ve affedilme umutları içindeydi. Dört yıldır San Quentin'de iyi hal gösterenlerin başında geliyordu. Bu güvenilir mahkûm başının yalnızca rüşvetten yılda üç bin dolar kazandığının tahmin edildiğini söylersem, bunun ne denli büyük bir güç konumunda bulunmak demek olduğunu anlarsınız. Bu yüzden, on-on iki bin doların sahibi ve af vaadi almış olan Al Hutchins, müdürün emirlerine körü körüne bağımlıydı.

Az önce Müdür Atherton'ın beni katletmek niyetiyle hücreme geldiğini söylemiştim. Yüzü bunu gösteriyordu. Eylemleri de kanıtlıyordu zaten.

"Şunu muayene et," diye buyurdu Doktor Jackson'a. O zavallı yaratık müsveddesi de tecrite atıldığım günden beri giydiğim kirden kırışmış gömleğimi çıkarttı ve derimin kaburgalarımı kahverengi parşömen gibi sardığı, gömleğin içindeki sayısız seansta oluşan yaraların iltihaplandığı zavallı tükenmiş bedenimi gözler önüne serdi. Muayene utanılacak ölçüde baştan savmaydı.

"Dayanır mı?" diye bilmek istedi müdür.

"Evet," diye yanıtladı Doktor Jackson.

"Kalp ne âlemde?"

"Müthiş."

"On gün dayanır mı sence, Doktor?"

"Elbette."

"Ben buna inanmıyorum," diye belirtti müdür zalimce. "Ama yine de deneyeceğiz. Yat yere, Standing."

Yere dümdüz serilmiş gömleğin üstüne yüzükoyun uzanarak boyun eğdim. Müdür bir an için kendi kendisiyle mücadele edermiş gibi göründü.

"Dön," diye buyurdu.

Birkaç çabada bulundum, ancak başaramayacak denli güçsüzdüm ve çaresizliğimin içinde yalnızca yayılıp kıvrılabiliyordum.

"Numara yapıyor," oldu Jackson'ın yorumu.

"İyi, onunla işim bittiğinde numara çekmesine gerek kalmayacak," dedi müdür. "Yardım et ona. Onun için daha fazla zaman harcayamam."

Böylece, Müdür Atherton'ın yüzüne gözlerimi dikeceğim biçimde sırtüstü yuvarladılar beni.

"Standing," dedi müdür yavaşça, "kendi ipini kendin çekeceksin. İnatçılığından bıkıp usandım. Sabrım tükendi. Doktor Jackson gömleğin içinde on gün kalacak durumda olduğunu söylüyor. Şansını değerlendirebilirsin. Ama sana şimdi son bir şans veriyorum. Dinamitin yerini söyle. Şu anda seni buradan çıkartmak benim elimde. Banyo yapabilir, tıraş olabilir, temiz giysiler giyebilirsin. Sana altı ay hastane yemeği verdireceğim ve sonra da iyi halden kütüphaneye vereceğim. Sana bundan daha adil davranmamı bekleyemezsin. Ayrıca, kimseyi de gammazlayacak değilsin. San Quentin'de dinamitin yerini bilen tek kişi sensin. Pes ederek kimsenin duygularını incitecek değilsin ve pes ettiğin andan sonra hakkında en hayırlısı olacak. Ve eğer pes etmezsen..."

Sustu ve omuzlarını anlamlı biçimde silkti.

"Yani, pes etmezsen hemen şimdi on günlük cezan başlayacak."

Beni bekleyen şey ürkütücüydü. Böylesine bitkinken bunun gömleğin içinde ölmek anlamına geldiğini müdür kadar ben de biliyordum. Ve sonra Morrell'ın numarasını anımsadım. Eğer buna gereksinim duyulacak bir zaman varsa şimdiydi; eğer buna inancı denemenin bir sırası vardıysa şimdiydi. Müdür Atherton'ın yüzüne bakıp gülümsedim. Ve o gülümseyişe ve ona yaptığım teklife tüm inancımı koydum.

"Müdür," dedim, "nasıl gülümsediğimi görüyor musun? Pekâlâ, eğer on günün sonunda beni çözdüğünüzde sana yine aynı biçimde gülümsersem, Morrell'la Oppenheimer'a bir kese Bull Durham tütünüyle bir paket sarma kâğıdı verecek misin?"

"Bunlar çılgın herifler değil mi, bu okumuş tipler," diye burnundan soludu Şef Jamie.

Müdür Atherton asabi bir adamdı ve benim isteğimi tacizkâr bir övünme olarak almıştı.

"Sırf bunun için sana fazladan bir kolan," diye bilgilendirdi beni.

"Sana sportmence bir teklifte bulundum, Müdür," dedim sakince. "Bana istediğin kadar sıkı kolan vurabilirsin, ama bugünden on gün sonra gülümsersem, Morrell'la Oppenheimer'a Bull Durham verecek misin?"

"Kendinden fazla eminsin," diye yanıtı yapıştırdı.

"Teklifi bu yüzden yaptım ya," diye karşılık verdim.

"Kendini dine verdin, öyle mi?" diye tısladı.

"Hayır," oldu yanıtım. "Yalnızca sonuna ulaşamayacağın kadar çok canım olduğundan. İstersen yüz güne çıkar, bittiğinde sana yine gülümseyeceğim."

"Sanırım işini bitirmeye on gün bile çok gelir, Standing."

"Bu senin görüşün," dedim. "Buna inanıyor musun? İnanıyorsan iki tane beş sentlik tütün kesesini bile yitirmeyeceksin. Kaldı ki korkacak neyin var?"

"İki sent için hemen şimdi tekmeyle yüzünü dağıtırdım," diye homurdandı.

"Ben sana engel olmayayım." Kendimden emin biçimde küstahlık ediyordum. "İstediğin kadar sıkı tekmele, yüzümden geri kalanı yine de gülümsemeye yeter. Bu arada, ikirciklendiğine göre ilk teklifimi kabul ettiğini düşünüyorum."

Bir insanın tecritte bu koşullar altında müdüre meydan okuyabilmesi için, çok zayıf ve derin bir ümitsizlik içinde olması gerek. Ya da ikisi birden olabilir ve ayrıca inançlı olabilir. Şimdi biliyorum ki inançlıydım ve bu yüzden öyle davranmıştım. Morrell'ın bana söylediği şeye inanıyordum. Zihnin beden üstündeki efendiliğine inanıyordum. Gömleğin içinde yüz günün bile beni öldüremeyeceğine inanıyordum.

Şef Jamie bendeki bu inancı hissetmiş olacak ki şöyle dedi:

"Yirmi yıl önce deliren bir İsveçliyi anımsıyorum. Bu sizin zamanınızdan önceydi, Müdür Bey. Yirmi beş sent için çıkan bir kavgada bir adam öldürmüş ve müebbet almıştı. Aşçıydı. Dini bütündü. Altın bir arabanın kendisini cennete götürmek için gelmekte olduğunu söylemiş ve kızgın ocağın üstüne oturmuştu; bir yandan pişerken, bir yandan ilahiler ve dualar okuyordu. Onu oradan çekip aldılar, ama iki gün sonra hastanede nalları dikti. Kemiklerine kadar yanmıştı. Ve sonuna kadar sıcağı asla hissetmediğine yemin etmişti. Ağzından tek bir feryat bile çıkmadı."

"Biz Standing'i öttüreceğiz," dedi müdür.

"Madem bundan bu kadar eminsin, niye teklifimi kabul etmiyorsun?" diye kışkırttım.

Müdür öyle kızmıştı ki eğer o denli ümitsiz bir durumda bulunmasaydım, bu benim için çok eğlenceli olurdu. Yüzü seğiriyordu. Yumruklarını sıktı ve bir an için üstüme çullanıp beni dövecekmiş gibi oldu. Ardından bir gayretle kendini topladı.

"Tamam, Standing," diye homurdandı. "Restini görüyorum. Ama tatlı canın üstüne bahse girerim ki bugünden on gün sonra gülümseyerek dediğini yapamayacağın için sen de benim restimi göreceksin. Yuvarlayın şunu çocuklar ve kaburgaları çatırdayıncaya kadar da sıkıştırın. Hutchins, bu işin nasıl yapıldığını bildiğini göster ona."

Ve beni yuvarlayıp daha önce hiç bağlanmadığım kadar sıkı biçimde bağladılar. Mahkûm başı yeteneğini sergiledi. Elimden geldiğince boşluk çalmaya uğraştım. Küçücüktü bu boşluk, çünkü uzun süredir kaslarım iplik parçaları gibi incelirken etim dökülüyordu. Bu küçük boşluktan fazlasını çalmaya ne gücüm ne de cüssem yeterdi ve bu küçücük boşluğu da yemin ederim ki bedenimdeki kemiklerin eklem yerlerini tümüyle genişleterek becerdim. Ve bu küçücük boşluğu da, mahkûm başı olmadan önceki eski günlerde gömleğin içindeyken gömleğin tüm inceliklerini öğrenmiş bulunan Hutchins benden çaldı.

Görüyorsunuz, Hutchins canıgönülden bir itti ya da bir zamanlar insan olan, ama çarkın dişlileri arasında öğütülmüş bir yaratıktı. On ya da on iki bin dolar kadar parası vardı ve eğer emirlere uyarsa özgürlüğüne kavuşması an meselesiydi. Sonraları, kendisine sadık kalmış ve hatta yolunu bekleyen bir kız bulunduğunu öğrendim. Kadın faktörü erkeklerin pek çok şeyini açıklıyor.

Eğer kasıtlı olarak suç işleyen birisi vardıysa, o da o sabah tecritte müdürün buyruğu üstüne bunu yapan Al Hutchins idi. Çaldığım küçücük boşluğu da elimden aldı. Ve bunu yapınca da bedenim savunmasız kaldı ve ipleri bağlarken sırtıma bastırdığı ayağıyla beni daha önce hiç kimsenin başaramadığı biçimde sınırladı. Kırılgan gövdemin yaşamsal organları sınırlayışı öylesine ağırdı ki ölümün hemen oracıkta, ensemde olduğunu hissettim. Ama yine de inancın mucizesi benimleydi. Öleceğime inanmıyordum. Biliyordum ki *–biliyordum* diyorum– ölmeyecektim. Başım dönüyor,

yüreğim ayak tırnaklarımdan kafa derimdeki saç köklerime kadar atıyordu.

Şef Jamie, "Gerçekten de çok sıkı oldu bu," diye ileri sürdü ikirciklenerek.

"Cehennemin dibine," dedi Doktor Jackson. "Hiçbir şey ona zarar veremez diyorum size. Sersemin teki. Şimdiye kadar çoktan ölmüş olmalıydı."

Müdür Atherton, sıkı bir uğraştan sonra işaretparmağını bağlarla sırtım arasına sokmayı başardı. Bedeninin ağırlığını da vererek ayağını üstüme dayadı ve asıldı, ama bir milimlik bir gevşeme bile sağlayamadı.

"Aferin sana, Hutchins," dedi. "İşini biliyorsun. Şimdi onu çevirin de yüzünü görelim."

Beni sırtüstü yuvarladılar. Pörtlemiş gözlerimi onlara diktim. Şunu iyi biliyorum: Gömleği ilk giydiğimde de beni şimdiki gibi bağlamış olsalardı, kuşkusuz ilk on dakika içinde ölürdüm. Ama iyi deneyim kazanmıştım. Gömleğin içinde geçmiş binlerce saatim vardı ardımda ve buna ek olarak da Morrell'ın bana öğrettiği şeye inancım tamdı.

"Şimdi gül, lanet olası, gül hadi," dedi müdür bana. "O çok atıp tuttuğun gibi gülümse bakalım."

Böylece, ciğerlerim azıcık hava için çırpınırken, yüreğim çatladı çatlayacakken ve beynim fırıl fırıl dönerken bile müdürün yüzüne gülümsemeyi becerdim.

On Birinci Bölüm

Kapı, içeride ışık namına pek az bir şey bırakarak gümbürtüyle kapandı ve sırtüstü tek başıma kaldım. Gömleğin içinde uzun zamandan beridir öğrendiğim numaralar sayesinde, debelenerek sağ ayağımın parmak ucuyla kapıya dokununcaya dek kendimi döşemenin üstünde her defasında iki santim olacak biçimde sürüklemeyi başardım. Bu işte yoğun bir sevinç vardı. Tümüyle yalnız değildim. Gereksinim duyduğumda en azından Morrell'la konuşmak için kapıya vurabilirdim.

Ama Müdür Atherton gardiyanlara kesin buyruk vermiş olacaktı ki ben Morrell'a seslenmeyi ve deneyi yapmaya niyetlendiğimi söylemeyi başarmama karşın, o karşılık vermekten gardiyanlarca alıkonuldu. Bana ise, zaten on günlüğüne gömleğin içinde ve her türlü tehdidin ötesinde olduğum için yalnızca küfür edebildiler.

Bir keresinde zihnimin dinginliğinden söz ettiğimi anımsıyorum. Gömleğin alışılmış acısı bedenimdeydi, ama zihnim öylesine edilgendi ki acının, altımdaki döşeme ya da çevremdeki duvarlardan daha fazla farkında değildim. Bu tür bir deney için insan, bundan daha iyi bir zihinsel ve ruhsal durum içinde bulunamazdı. Doğallıkla bu, büyük ölçüde benim aşırı zayıf düşüşümden kaynaklanıyordu. Ama fazlası da vardı. Kendimi acıya duyarsız kılacak biçimde uzun

süredir eğitmiştim. Ne kuşkularım vardı ne de korkularım. Zihnimdeki tek şey, beyne katıksız biçimde hükmedeceğime duyduğum kesin inancım gibi görünüyordu. Bu edilgenlik neredeyse düş gibiydi ve yine de kendi içinde bir vecit aşaması denebilecek denli iyi bir şeydi.

İrademe yoğunlaşmaya başladım. Daha o anda bile bedenim uyuşuyor ve dolaşım yetersizliği nedeniyle karıncalanıyordu. İrademi sağ ayağımın küçük parmağına yönelttim ve o parmağın bilincim içinde canlı kalmayı bırakmasını istedim. O parmağın ölmesini istedim; ben onun efendisi ve ondan çok farklı olduğum için ölmesini. Zorlu bir mücadele beni bekliyordu. Morrell beni, bunun böyle olacağı yönünde uyarmıştı. Ama inancımı sarsıp bozacak en ufak bir kuşku yoktu o anda. O parmağın öleceğini biliyordum ve öldüğü zaman da bunu anladım. İrademin zorlaması altında eklem eklem öldü.

Gerisi kolay, ama kabul edeyim ki yavaştı. Eklem eklem, parmak parmak, her iki ayağımın parmakları da canlı kalmaktan vazgeçti. Süreç, eklem eklem devam etti. Ayak bileklerimden aşağısının bittiği an geldi. Dizlerimden aşağısının tümüyle bittiği an da geldi.

Vecdim öyle bir aşamaya ulaşmıştı ki başarıma sevinmek için en küçük bir istek duymadım. Bedenimi öldürüyor olduğumdan başka hiçbir şey bildiğim yoktu. Bütün bildiğim kendimi tek bir göreve adadığımdı. Bu işi bir duvarcı ustasının tuğlaları tek tek dizdiği gibi yaptım ve bu işe bir duvarcı ustasının işine yaklaştığı gibi alışkanlıkla yaklaştım.

Bir saatin sonunda bedenim kalçalara dek ölüydü ve kalçalarımdan yukarıya eklem eklem yükselen ölümü gerçekleştirmeyi sürdürdüm.

Bilincim ilk kez bulanıp sersemlemeye başladığında kalbimin hizasına gelmiştim. Bilincimi yitireceğim korkusu yüzünden, o ana dek gerçekleştirdiğim ölümü elimde tutmayı istedim ve yoğunlaşmamı el parmaklarıma kaydırdım.

Beynim yeniden netleşti ve en hızlı gerçekleşen, kollarımın omuzlarıma kadar ölümü oldu.

Bu aşamada, kafamla göğsümün bir parçası dışında bütün bedenim ölüydü. Sıkışmış yüreğimin çarpıntı ve vuruşları artık beynimde yankılanmıyordu. Yüreğim düzenli ama dermansız atıyordu. Öyle bir anda sevinmeye cüret edebilseydim, işin sevindirici yanı duygularının tümüyle durması olurdu.

Bu noktada benim deneyimim Morrell'ınkinden ayrılıyor. Hâlâ otomatik biçimde isteyerek uykuyla uyanıklık arasındaki birisi gibi düşlere dalmaya başladım. Ayrıca beynim de kendisi genişlemeyen kafatasının içinde fevkalade genişliyor gibiydi. Sanki ben, her şeyin efendisi, bir an için durup diğer bir anda yeniden kendim olmuşum gibi, öldürmeye uğraştığım etten kabuğun hâlâ sakiniymişim gibi, rasgele ışık kıvılcımları çakıyordu.

En şaşırtıcısı ise beynimin genişliyor gibi oluşuydu. Kafatasının duvarına baskı yapmasa da, beynimin çeperi yine de çoktan kafatasının dışına çıkmış ve hâlâ genişliyor gibi geliyordu bana. Bunun yanı sıra, karşı karşıya geldiğim en kayda değer duygu ya da deneyimlerden birisiydi. Zaman ve uzam, bilincimin içeriğini oluşturdukları ölçüde muazzam bir genişlemeye uğruyordu. Böylece, doğrulamak için gözlerimi açmaksızın, dar hücremin duvarlarının geniş bir kabul salonuna dönüşene değin geriye çekildiğini biliyordum. Ve ben meseleyi evirip çevirirken duvarların geri çekilmeyi sürdürdüğünü biliyordum. Bir an için, aynı genişlemenin bütün hapishanede meydana gelmesi halinde San Quentin'in dış duvarlarının bir yanda ta Pasifik Okyanusu'na, öte yanda ise Nevada Çölü'ne dek sokulup sokulmayacağı merakına kapıldım. Buna eşlik eden bir de hevesim vardı: Madde maddeye nüfuz ettiğine göre, benim hücremin duvarları da hapishane duvarlarına nüfuz edebilir, hapishane duvarlarını

aşabilir ve hücremi hapishane dışına, beni de özgürlüğe kavuşturabilirdi pekâlâ. Elbette bu tümüyle hayali bir hevesti ve o sırada bunun ne için olduğunu biliyordum.

Zamanın genişlemesi de bir o kadar kayda değerdi. Yüreğim yalnızca uzun aralıklarla çarpıyordu. Yeniden bir meraka kapılarak, yavaş yavaş ve kesin olarak kalp atışlarım arasındaki saniyeleri saydım. Başlangıçta, açık biçimde kaydettiğim üzere atışlar arasında yüz saniyeden fazla zaman geçiyordu. Ama saymayı sürdürünce, aralıklar öylesine genişledi ki beni saymaktan yorgun düşürdü.

Ve bu zaman ve uzam genişlemesine ilişkin yanılsama kalıcı hale gelip artarken, kendimi dalgın bir halde yeni ve derin bir soruna kafa yorarken buldum. Morrell bedenini öldürerek kendini bedeninden kurtardığını anlatmıştı bana; ya da işte bedenini bilincinden arındırdığını ki sonuç bakımından ikisi de aynı şeydi. Artık bedenim tümüyle ölmeye böylesine yakınken bütün kesinliğiyle biliyordum ki hızlı bir irade yoğunlaşmasıyla gövdemdeki o küçücük parça da ölecekti. Ama sorun da buradaydı işte ve Morrell da beni uyarmamıştı: Kafamı da öldürecek miydim? Eğer bunu da yaparsam Darrell Standing'in ruhunun başına geleceklerden bağımsız olarak, Darrell Standing'in bedeni sonsuza değin ölmüş olmaz mıydı?

Göğsüm ve yavaş atan kalbim üzerinde şansımı denedim. İrademin hızlı dürtüsü ödülünü aldı. Artık ne göğsüm ne de kalbim vardı. Ben, hâlâ kafatasımın merkezinde yer alsa da, genişlemiş ve kafatasının ötesinde genişlemeyi sürdüren belirsiz bir beyinle birleşmiş bir zihin, bir ruh, bir bilinçtim yalnızca; adına ne derseniz deyin.

Derken ışık çakışlarıyla ayrılıp uzaklaştım. Bir sıçrayışta hapishanenin çatısından ve California göklerinden atlayıp yıldızların içinde buldum kendimi. İyice tartmış olarak "yıldızlar" diyorum. Yıldızların arasında yürüdüm. Çocuktum. Soğuk yıldız ışığında parlayan hafif, hırka benzeri, nefis

renkli kaftanlara sarınmıştım. Bu kaftanlar kaynağını, elbette çocukluğumda gözlediğim sirk aktörlerinden ve genç meleklerin giyimlerine ilişkin çocukluk algımdan alıyordu.

Bununla birlikte, kaftanlara bürünmüş ve engin bir maceraya atıldığım bilgisiyle coşmuş olarak, sonunda bütün kozmik formülleri anlayacağım ve evrenin temel sırlarını öğreneceğim yıldızlararası uzayı arşınladım. Elimde uzun cam bir asa taşıyordum. Bu asanın ucuyla geçen her yıldıza dokunmam gerektiği içime doğmuştu. Ve tüm kesinliğiyle biliyordum ki tek bir yıldızı bile kaçırırsam, akla gelmedik sonsuz bir ceza ve suçluluk cehennemine zemin hazırlayacaktım.

Uzun süre yıldızlı arayışımın peşinden gittim. "Uzun" dediğimde, beynimde ortaya çıkan muazzam zaman uzantısını aklınızdan çıkarmamalısınız. Yanından geçtiğim her yıldıza, gözümden kaçırmaksızın elimle ve asamın ucuyla dokunarak yüzyıllar boyunca uzayı arşınladım. Yolum giderek aydınlanıyordu hep. Sonsuz bilgeliğin betimlenemez hedefi giderek yaklaşıyordu. Yine de hiçbir hata yapmadım. Bu benim başka benliklerimden birisi değildi. Bir zamanlar bana ait olan deneyimlerden birisi değildi. Bütün o zaman boyunca, bunun ben, yani yıldızların arasında yürüyen ve onlara camdan asasının ucuyla dokunan Darrell Standing olduğunun farkındaydım. Kısacası, oradaki hiçbir şeyin gerçek olmadığını, evvelce hiç olmadığı gibi bundan sonra da hiçbir zaman olamayacağını biliyordum. Bunun insanların uyuşturucu aldıktan sonra daldıkları düşlerde, hezeyanlar sırasında ya da sıradan pineklemelerde başlarına gelen gülünç bir hayal gücü çılgınlığından öte bir şey olmadığını biliyordum.

Ve sonra göklerdeki arayışımda her şey keyifli ve yolunda giderken, asamın ucu bir yıldızı kaçırdı ve hemen o anda büyük bir suç işlediğimi anladım. Ve hemen o anda bir vuruş, sonsuz ve zorlayıcı, talihin demirden toynaklarının damgası

gibi engellenemez ve kaçınılmaz, evrende yankılanıp beni yere çaldı. Bütün yıldız sistemi ışıldadı, döndü ve alev aldı.

Keskin ve yıkıcı bir ıstırap beni koparıp aldı. Ve o anda Darrell Standing'dim, tecritte deli gömleğinin içinde yatan, ömür boyu hapse mahkûm. Ve bu acil çağrının nedenini anladım. Bu, bir mesaj hecelemeye başlayan, Beşinci Hücre'deki Ed Morrell'ın yumruğunun tıkırtısıydı.

Şimdi, deneyimlemekte olduğum zaman ve uzam genişliği hakkında biraz fikir vereceğim. Üstünden günler geçtikten sonra Morrell'a bana ne iletmeye çalıştığını sordum. Sıradan bir mesajdı bu, şöyle ki: "Standing, orada mısın?" Gardiyan tecrit hücrelerinin açıldığı koridorun en uzak ucundayken hızlıca tıkırdatmıştı bunu. Dediğim gibi, mesajı çok hızlı tıkırdatmıştı. Ve şimdi sıkı durun! Birinci ve ikinci vuruş arasında ben uzaklaşmıştım ve parlak kaftanlara bürünmüş, yaşamın son gizemini açıklayacak formülün peşinde, geçerken her yıldıza dokunarak yıldızların arasındaydım. Ve önceki gibi, bu arayışı yüzyıllarca sürdürdüm. Derken çağrı geldi, talihin toynakları altında eziliş, keskin ve yıkıcı ıstırap ve yeniden San Quentin'deki hücremdeydim. Ed Morrell'ın yumruğunun ikinci vuruşuydu. Bununla ilk vuruş arasındaki zaman boşluğu saniyenin beşte birinden fazla olamazdı. Ama yine de zamanın genişlemesi benim açımdan öylesine akıl almaz ölçüdeydi ki o saniyenin beşte biri kadarlık sürede ben çağlar süren yıldız gezginliği için uzaklaşmıştım.

Şimdi, biliyorum okuyucum, yukarıda anlattığım şeylerin hepsi zırvalık gibi gözüküyor. Sana katılıyorum. Hepsi zırvalık. Bununla birlikte deneyimdi. Deliryum halindeki alkol bağımlısı için yılan görmek neyse, benim için de bu o kadar gerçekti.

Sorusunu tıkırdatmak en iyimser tahminle Ed Morrell'ın en çok iki dakikasını almıştır. Yine de benim için, yumruğunun ilk vuruşuyla ikincisi arasında sonsuz bir zaman geç-

mişti. Beni deli gömleği cehennemine geri çekerek etlerimi kesip parçalayan kaçınılmaz çağrıların korkusuyla yolum kapandığı için, artık o eski tarifsiz coşkuyla yıldızlı yolumda yürüyemezdim. Böylece, yıldızlarda gezme çağlarının dehşet çağlarına dönüştü.

Ve bütün bu zaman içinde beni zorbaca dünyaya çakılı tutanın Ed Morrell'ın yumruğu olduğunu biliyordum. Onunla konuşup, durmasını söylemeye çabaladım. Ama bedenimi bilincimden baştan sona öyle bir ayırmıştım ki yeniden diriltemiyordum. Ben hâlâ kafatasımın içindeyken, bedenim gömleğin içinde ölmüş biçimde yatıyordu. Ayağım mesajımı Morrell'a iletsin diye boşuna irademi zorladım. Bir ayağım olduğunu düşündüm. Ama yine de, kendimi deneye öyle bir kaptırmıştım ki ayağım yoktu.

Ardından –ve şimdi biliyorum ki Morrell mesajını güçlükle hecelemişti– yıldızların arasındaki yolumu izledim ve geri çağrılmadım. Bundan sonra ve bu sırada, hayal meyal uyuklamaya başladığımın ve bunun enfes bir uyku olduğunun farkındaydım. Zaman zaman, uyuşuk biçimde *kıpırdıyordum*; lütfen okuyucum, bu sözcüğü atlama; kıpırdıyordum. Kollarımı, bacaklarımı oynatıyordum. Tenime değen temiz, yumuşak yatak çarşafının farkındaydım. Bedensel olarak rahatlığımın farkındaydım. Ah, enfes bir şeydi bu! Çölde su sıçratan çeşmeleri ve taşan kuyuları düşleyen susuz adam gibi ben de gömleğin darlığından kurtulduğumu, pislik içindeki yerin temizliğini, parşömen gibi buruşmuş zavallı postumun yerine kadife yumuşaklığındaki tenimi düşlüyordum. Ama göreceğiniz gibi bir farklılıkla düşlüyordum.

Uyandım. Ah, gözlerimi açmadıysam da tümüyle uyanıktım. Ve lütfen bundan sonra anlatacaklarımda hiçbir şeyin beni şaşırtmadığını aklında tut. Her şey doğal ve beklendiği gibiydi. Ben bendim, bundan emin ol. *Ama ben Darrell Standing değildim.* Darrell Standing'in parşömen gibi kırışmış derisinin benim serin, yumuşak cildimle nasıl ilgisi

yoksa, Darrell Standing'in de benim olduğum varlıkla ilgisi yoktu. Herhangi bir Darrell Standing'den de haberim yoktu; Darrell Standing'in henüz doğmadığını ve daha yüzyıllarca da doğmayacağını dikkate alırsak, haberim de olamazdı zaten. Ama göreceksin.

Tembelce dışarıyı dinleyerek gözlerim kapalı yatıyordum. Dışarıdan taş kaplamaların üstünde düzenli biçimde hareket eden yığınla toynağın gürültüsü geliyordu. Eşlik eden koşum takımlarının metal kısımlarından çıkan şakırtılardan, pencerelerimin altından bir süvari alayının geçmekte olduğunu biliyordum. Ayrıca, tembel tembel bunun kim olduğunu merak ediyordum. Bir yerlerden –ve nereden olduğunu biliyordum, çünkü hanın avlusundandı– toynakların yere vuruşu ve sabırsız bir kişneme geliyordu ki bekleyen atıma ait olduğunu anladım.

Ayak sesleri ve harekete ilişkin hışırtılar geldi; ses çıkartmamak niyetiyle parmak ucuna basılırken açıkça işittirilen ve fakat hâlâ uyuyorsam beni kaldırmaya yönelik gizli bir niyet taşıyan kasten gürültülü ayak sesleri. Keratanın numarasına içten içe gülümsedim.

"Pons," diye buyurdum gözlerimi açmadan, "su, soğuk su, çabuk, fıçıyla. Dün gece yarılarına değin içtim, şimdi de boğazım kavruluyor."

"Ve bütün gün boyu da uyudunuz," diye homurdandı elinde hazır tuttuğu suyu bana uzatırken.

Doğruldum, gözlerimi açtım ve maşrapayı iki elimle dudaklarıma götürdüm. Ve içerken Pons'a baktım.

Şimdi iki şeye dikkat edelim. Fransızca konuşuyordum; Fransızca konuştuğumun bilincinde değildim. Yeniden tecrite gelip şu anlattıklarımı anımsayıncaya kadar, Fransızca konuşmuş olduğumun farkında değildim; hem de iyi konuşuyordum. Bana, yani şu anda Folsom Hapishanesi'nin Katiller Bölümünde bu satırları yazan Darrell Standing'e gelince, lise düzeyinde, yalnızca dili okuyabilmeme yetecek kadar

Fransızcam var benim. Konuşmam ise olanaksız. Mönüden bir yemek ısmarlamayı bile zor beceririm.

Neyse, kaldığımız yere dönelim. Pons ufak tefek, pörsümüş yaşlı bir adamdı. Evimizde doğmuştu; bunu biliyorum, çünkü tam da anlattığım gün şans eseri bunun bahsi geçmişti. Pons en aşağı altmışında vardı. Ağzında pek diş kalmamıştı ve onu yampiri yürümeye zorlayan belirgin bir topallığı bulunmasına karşın bütün hareketleri aceleci ve çevikti. Ayrıca küstahlık ölçüsünde yüzgöz davranıyordu. Bu altmış yıldır evimde olduğu için böyleydi. Ben emeklemeye başlamadan önce babamın uşağıydı ve babamın ölümünün ardından (Pons ve ben bugün bundan söz etmiştik) benim uşağım oldu. Topallığı İtalya'daki bir çatışma alanında, üstlerine atlıların saldırdığı günden mirastı. Kalçasına mızrağı yiyip atından yuvarlanarak atların ayakları altında kaldığında, babamı toynaklardan öteye henüz sürüklemişti. Babam, bilinci yerinde, ancak kendi yaraları yüzünden çaresiz biçimde her şeye tanık olmuştu. Ve bu sayede, dediğim gibi, Pons en azından babamın oğluna söz düşmeyecek biçimde, küstahlık ölçüsünde yüz göz olma hakkını elde etmişti.

Ben koca bir yudumu boğazımdan aşağı indirirken Pons kafasını salladı.

"Suyun nasıl kaynadığını işittin mi?" diye güldüm boş maşrapayı eline tutuştururken.

"Tıpkı babanız gibisiniz," dedi umutsuzlukla. "Ama babanız öğrenecek kadar yaşadı ki sizden yana kuşkuluyum bu konuda."

"Midesiyle başı dertteydi," diye üstüne gittim, "o yüzden bir ağız dolusu içki içini dışına çıkarıyordu. Bünyesi içmeyi kaldıramıyorsa içmemesi akıllıca olurdu."

Biz laflarken Pons da o gün giyeceğim giysileri yatağımın kenarına çıkarıyordu.

"Siz içmeye devam edin, efendim," diye yanıtladı. "Size zararı dokunmaz. Sağlam bir mideyle ölürsünüz."

"Benimki demir çeperli bir mide diyorsun yani," diye bilerek sözlerini çarpıttım.

"Diyorum ki..." diye başladı anında huysuzlaşarak, derken benim dalga geçtiğimi anlayınca yarıda bıraktı ve pörsümüş dudaklarını öfkeyle büzüp yeni samur paltomu bir sandalyenin arkasına özenle astı. "Sekiz yüz düka," diye homurdandı. "Sizi sıcak tutacak bir palto için bin keçi ve yüz besili öküz. Yirmi çiftliğin emeği beyimizin nazik sırtında."

"Ve o yüz çiftlikle birlikte havaya savrulan bir iki de kale, hatta belki de bir saray ki bunun sözünü bile etmiyorum," diyerek elimi uzattım ve daha yeni sandalyeye bıraktığı uzun kılıca dokundum.

"Yani babanız sağ koluyla kazandı," diye yapıştırdı yanıtı, "ama babanız kazandığını tutmayı da bildi."

Sözün burasında Pons yeni mor saten yeleğimi kaldırıp surat asmak için durakladı; sahip olmak uğruna savurganlıktan kaçınmadığım harika bir şeydi bu.

"Şunun için altmış düka," diye belirtti Pons. "Babanız böylesine bir parayı ödemektense, Hıristiyan âleminin bütün terzileriyle Yahudilerini cehennemde yanarken görmeyi yeğlerdi."

Ve biz giyinirken –bu, Pons giyinmeme yardım ederken demek– onu iğnelemeyi sürdürdüm.

"En son haberden tümüyle bihaber olduğun belli, Pons," dedim muzipçe.

Bu noktada içindeki yaşlı dedikoducu canlanıp kulaklarını dikti.

"En son haber mi?" diye soruşturdu. "İngiliz Sarayı'ndan mı yoksa?"

"Yok," diye başımı salladım. "Ama belki de bu senin için yeni bir haberdir, yoksa çoktan eskiyip gitti. Duymadın mı? Yunanlı filozoflar neredeyse iki bin yıl önce bunu fısıldaşıyorlardı. Ben o haber yüzünden sırtıma kocaman yirmi çiftliği giyiyor, sarayda yaşıyor ve züppelik ediyorum. Görü-

yorsun, Pons, dünya öyle kötü bir yer ki yaşam çok hüzünlü, herkes ölüyor ve ölecek... hatta öldüler. Bu yüzden insanlar bugünlerde benim gibi bu kötülükten ve hüzünden kaçmak için şaşkınlık uyandıran şeylerin, hiçbir şeye aldırmayan çılgınca eğlencelerin peşinde koşuyorlar."

"Fakat haber nedir, efendi? O kadar zaman önce filozofların fısıldaştığı şey nedir?"

"Tanrı'nın öldüğü, Pons," diye karşılık verdim ciddiyetle. "Bunu bilmiyor muydun? Tanrı öldü ve ben de yakında öleceğim ve yirmi koca çiftliği sırtıma giyiyorum."

"Tanrı yaşıyor," diye ileri sürdü Pons hararetle. "Tanrı yaşıyor ve krallığı yerli yerinde. Size söylüyorum, efendi, yerli yerinde. Dünyanın yok oluşu yarından daha geçe kalmayabilir."

"Neron zevk için onları meşale yapıp ateşe verdiğinde Roma'da da böyle demişlerdi, Pons."

Pons bana acıyan gözlerle baktı.

"Çok fazla öğrenmek bir hastalık," diye yakındı. "Ben buna her zaman karşı çıktım. Ama iradenizi kırıp yaşlı bedenimi yanınızda sürüklemenizi engelleyemedim; Venedik'te astronomi ve sayılar, Floransa'da şiir ve bütün o İtalyan saçmalıkları, Pisa'da astroloji ve o deliler ülkesi Almanya'da Tanrı bilir neler. Filozoflardan illallah! Ben söylüyorum size, efendi, ben, Pons, uşağınız, bir harfi mızrak sapından ayıramayan zavallı bir yaşlı adam olarak söylüyorum, Tanrı yaşıyor ve huzuruna çıkacağınız gün çok uzakta değil." Birden bir şey anımsayarak duraksadı ve ekledi: "O burada, sözünü ettiğiniz papaz."

O anda randevumu anımsadım.

"Niye daha önce söylemedin?" diye sordum kızgınlıkla.

"Ne fark ederdi ki?" diye omuzlarını silkti Pons. "Yine de iki saattir bekliyor olmayacak mıydı?"

"Beni niye çağırmadın?"

Bana düşünceli, kınayan bir bakış attı.

"Ve siz de yatağa yuvarlanıp horoz gibi bağırıyordunuz, 'kukurikuu, kukurikuu, kukurikuu.'"

Kulak tırmalayan bir sesle, duyarsız bir nakarat tutturarak beni taklit etti. Kuşku yok ki yatağıma giderken yolda avazım çıktığı kadar bu saçmalığı haykırıyordum.

Bir yana koysun diye Pons'a fırlatmadan önce yeni samur paltoyu omuzlarımın üstünde denerken, "Belleğin çok iyi," diye yorum yaptım kuru bir ses tonuyla. Bozulmuş olarak başını salladı.

"Hanın yarısı kapınıza dayanıp herkesi uykusundan ettiğinizi haykırana değin bağıra çağıra bin kez yinelediğinizde, belleğe gerek kalmıyor. Ve ben efendiliğe halel getirmeden sizi yatırdığımda, beni çağırıp şeytan bile gelse hanımımın uyuduğunu söylememi buyurmadınız mı? Ve beni yeniden çağırıp kolumu çürütüp morartacak ölçüde kavrayarak eğer canımı, yağlı etleri ve sıcacık ateşi seviyorsam sizi sabahleyin bir tek şey dışında uyandırmamamı buyurmadınız mı?"

Ne söylemiş olabileceğimi kestirmekten aciz, "Neymiş o?" diye araya girdim.

"Adı Martinelli olan –kimse artık– bir kara şahinin yüreği, Martinelli'nin altın bir tabakta dumanı üstünde tüten yüreği dışında. Tabak altından olmalıymış; öyle dediniz ve sizi 'kukuriku, kukuriku' diye öterek çağırmalıymışım. Ki bu noktada bana 'kukuriku, kukuriku' diye nasıl öteceğimi öğretmeye başladınız."

Ve Pons ismi söylediği anda, bunun dışarıdaki odada iki fani saat boyunca topuklarını vuran papaz, Martinelli olduğunu anladım.

Martinelli içeri alındığında beni adım ve sanımla selamlarken adımı ve her şeyi bir anda kavradım. Kont Guillaume de Sainte-Maure idim ben. (Görüyorsunuz, bilinçli zihnimdekileri ancak o anda bilebiliyor ve sonradan anımsayabiliyordum.)

Papaz İtalyandı, koyu tenli ve ufak tefekti, oruç tutmaktan ya da bu dünyada yeri olmayan zayıf düşürücü bir açlıktan tiridi çıkmıştı ve elleri bir kadınınkiler gibi küçük ve inceydi. Ya gözleri! Kurnaz ve güvensiz, kısık ve ağır gözkapaklarına sahipti, bir gelinciğinkiler kadar keskin ve güneşin tadını çıkaran bir kertenkeleninkiler kadar uyuşuktular.

Pons bakışım üzerine odadan çıkarken, "Çok geç kalındı, Kont de Sainte-Maure," diye hemen söze girdi papaz. "Hizmetinde olduğum kişi sabırsızlanıyor."

"Ses tonuna dikkat et, papaz," diye sözünü kestim kızarak. "Unutma, artık Roma'da değilsiniz."

"Saygın efendim..." diye başladı.

"Saygınlığı Roma'da geçerlidir belki," diyerek sözünü kestim yeniden. "Burası Fransa."

Martinelli uysallık ve sabırla omuzlarını silkti, ama bir şahmaran gibi alev saçan gözleri omuzlarının hareketini yalanlıyordu.

"Benim saygın efendimin Fransa'nın usulleriyle ilgili bazı kaygıları var," dedi sakin bir tavırla. "Hanımefendi size göre değil. Efendimin başka planları var..." Diliyle ince dudaklarını ıslattı. "Hanımefendi için başka planları... sizin için de."

Hanımefendiyle, Aquitaine'in son Dükü Geoffrey'nin dul eşini, büyük Düşes Philippa'yı kastettiğini biliyordum elbette. Ama ister büyük düşes ister dul vesaire; Philippa bir kadındı, genç ve hoppaydı, güzeldi ve benim inancıma göre de benim için biçilmiş kaftandı.

"Neymiş planları?" diye sordum açık açık.

"Derin ve kapsamlı, Kont de Sainte-Maure; sizinle ya da herhangi biriyle konuşup tartışmak şöyle dursun, benim için haddimi aşıp hayal edemeyeceğim denli derin ve kapsamlı."

"Hah, olup biten öyle büyük şeyler biliyorum ki yerin altında kaygan solucanlar gibi kıvranıyorlar," dedim.

"Dik kafalı olduğunuzu bana söylemişlerdi, ama ben aldığım emirlere uyuyorum."

Martinelli gitmek için doğruldu, ben de onunla birlikte kalktım.

"Boşuna olduğunu söylemiştim," diye sürdürdü. "Ama fikrinizi değiştirmek için son şans size kalmış. Benim saygın efendim adil olandan daha adilini öneriyor."

"Tamam, bu meseleyi düşünüp taşınacağım," dedim uçarı biçimde, kapıda papazın önünde eğilip onu geçirirken.

Eşikte aniden durdu.

"Düşünecek zaman geçti," dedi. "Ben kararınız için geldim."

"Meseleyi düşünüp taşınacağım," diye yineledim ve sonradan aklıma gelen düşüncemi ekledim: "Eğer hanımefendinin planları benimkilerle uyuşmuyorsa, o zaman efendinizin planları belki arzuladığı gibi meyve verebilir. Anımsatayım ki papaz efendi, o benim efendim değil."

"Siz efendimi tanımıyorsunuz," dedi ciddiyetle.

"Tanımak gibi bir arzum da yok," diye sertçe yanıtladım.

Ve gıcırdayan basamaklardan inen ufak tefek, düzenbaz papazın esnek, hafif adımlarını işittim.

Kont Guillaume de Sainte-Maure olduğum bu yarım gün ve yarım gecede gördüğüm her şeyin anbean ayrıntısına girersem, meselenin tamamını şu yazdığımla aynı büyüklükteki on cilde sığdıramam. Çoğunu atlayacağım; aslında hemen hemen tamamını atlayacağım; çünkü anılarını yazmayı tamamlayabilsin diye cezasını erteledikleri hiçbir mahkûm duymadım; en azından California'da.

O gün atımı sürdüğüm Paris, geçmiş yüzyılların Paris'iydi. Daracık sokaklar pislik ve çöp içinde bir mezbeleydi. Ama bunları atlamalıyım. Ve öğleden sonranın olaylarını, duvarların dışında at sürüşümü, Hugh de Meung tarafından verilen görkemli şöleni ve çok azına katıldığım yiyip içme faslını da atlayacağım. Philippa'ya kur yapmak için durduğum yerde başlayan maceranın sonunu yazmakla ye-

tineceğim yalnızca; ah Tanrım, baş döndürücü güzellikteydi. Müthiş bir hanımefendiydi; ama hanımefendiliğinden önce de sonra da ve hatta hep, dişiliği öne çıkıyordu.

Çevremizdeki şen kalabalık itişip kakışırken biz gülüşüp birbirimize kur yapmayı sürdürdük; ama kur yapışımızın altında aşkın eşiğine gelmiş, ancak birbirinden pek emin olamayan erkekle kadının derin içtenliği vardı. Onu, betimlemeyeceğim. Ufak tefekti, kusursuz bir zarafete sahipti; ama bakın, onu betimliyorum. Kısacası, benim için dünyadaki tek kadın oydu ve Roma'daki o saçı ağarmış, yaşlı adamın kolunun, kadınımla benim arama girmek üzere Avrupa'nın yarısını aşabileceğini pek hesaba katmadım.

Ve İtalyan, Fortini, omzuma yaslanıp fısıldadı:

"Konuşmak isteyen birisi var."

"Keyfimi beklemesi gereken birisi," diye yanıtladım kısaca.

"Ben kimsenin keyfini beklemem," oldu aynı kısalıktaki yanıtı.

Ve kanım kaynarken, papazı, Martinelli'yi ve Roma'daki saçı ağarmış yaşlı adamı anımsadım. Her şey ortadaydı. Kasıtlıydı. Uzun koldu bu. Ben bu şekilde tartışmak için duraklamışken, Fortini tembelce gülümsedi bana, ama gülümseyişinde küstahça bir yan vardı.

Bu, tüm zamanların içinde en soğukkanlı olmam gereken zamandı. Ancak içimde o eski kızıl öfke alevlenmeye başlamıştı. Papazın işiydi bu. Karşımdaki de soy sop dışında her şeyini yitirmiş, İtalya'dan çıkmış on yılın en iyi kılıcı sayılan Fortini'ydi. Bu gece Fortini'ydi. Eğer saçı ağarmış yaşlı adamın buyruğunu yerine o getiremezse yarın bir başka kılıç, öbür gün bir diğeri olacaktı. Ve olur da hiçbiri beceremezse o zaman sırtımda kimliği belirsiz suikastçının çeliğini, o da olmadı, ya şarabımda ya etimde ya da ekmeğimde kimliği belirsiz zehircinin aşk iksirini bekleyebilirdim.

"İşim var," dedim. "Yaylan."

"Seninle olan işim beklemez," oldu karşılığı.

İstemeden seslerimiz biraz yükselmişti, bu yüzden Philippa da işitti.

"Yaylan, İtalyan iti," dedim. "Kulağımın dibinde uluma. Senin icabına birazdan bakacağım."

"Ay yükseldi," dedi. "Otlar kuru ve mükemmel. Çiy yok. Süs havuzunun ilerisinde, bir ok atımı kadar solda sessiz ve gözlerden uzak bir açıklık var."

"Birazdan istediğini alacaksın," dedim dişlerimin arasından sabırsızlıkla.

Ancak hâlâ omuzbaşımda beklemekte ısrar ediyordu.

"Birazdan," dedim. "Birazdan seninle ilgileneceğim."

Derken o kendine özgü, tepeden tırnağa cüretkâr ve demirden iradesiyle Philippa konuştu.

"Beyefendinin arzusunu yerine getirin, Sainte-Maure. Onunla şimdi ilgilenin. Ve güzel talih sizinle olsun." Oradan geçen dayısı Jean de Joinville'e işaret etmek için sözlerini kesti; Anjou'lu Joinville'lerden, anne tarafından akrabasıydı bu adam. "Güzel talih sizinle olsun," diye yineledi ve ardından fısıldayabilmek için bana doğru eğildi: "Ve yüreğim de sizin yanınızda, Sainte-Maure. Uzatmayın. Sizi büyük salonda bekleyeceğim."

Cennetin yedinci katındaydım. Ayaklarım yere basmıyordu. Aşkının ilk açık yürekli ikrarıydı bu. Ve böylesi bir kutsanmayla öyle bir güç kazanmıştım ki yirmi tane Fortini'yi öldürebilir ve Roma'daki saçı ağarmış yaşlı adama, üstüme yirmi tanesini daha salsın diye parmak şaklatabilirdim.

Jean de Joinville, Philippa'yı kalabalıktan uzaklaştırdı ve Fortini'yle ben bir çırpıda düzenlemelerimizi yaptık. Balık havuzunun ötesindeki belirlediğimiz yerde buluşmak ve o da ben de bir arkadaş ya da öyle birilerini bulmak üzere ayrıldık.

Önce Robert Lanfranc'ı ve sonra da Henry Bohemond'u buldum. Ancak onları bulmazdan önce bana rüzgârın ne

yönden eseceğini gösteren ve güçlü bir fırtına kopacağını vaat eden bir saman çöpüne rastladım. Saman çöpünün, yontulmamış genç bir taşralı olan Guy de Villehardouin'in yani, saraya ilk kez geldiğini; ama buna karşın dövüşken genç bir horoz olduğunu anladım. Kızıl saçlıydı. Birbirine yakın kısık mavi gözleri de aynı biçimde kızıldı; en azından akları ve bu tiplerde görüldüğü üzere cildi de kızıl ve çilliydi. Haşlanmış gibi bir görünümü vardı tam da.

Yanından geçerken ani bir hareketle beni ittirdi. Ha, elbette, kasıtlıydı bu. Eli kılıcına giderken bana parladı.

Horozun önünde eğilip "Sakarlığım için affınızı dilerim. Kabahat benim. Affınıza sığınıyorum, Villehardouin," diye mırıldanırken "Ya sabır," çektim içimden, "saçı ağarmış yaşlı adamın ne çok ve ne tuhaf maşaları var."

Ama öyle kolay yatışacağa benzemiyordu. O, burnundan solur ve kurumlanırken gözüm Robert Lanfranc'a ilişti, yanımıza gelmesi için işaret ettim ve olup biteni anlattım.

"Sainte-Maure tadınızı kaçırmamak için uysal davranmış," oldu yargısı. "Affınızı dilemiş."

"Gerçekten de öyle," diye en tatlı ses tonumla araya girdim. "Ve büyük sakarlığım için Villehardouin, tekrardan affınızı diliyorum. Bin kez affınızı diliyorum. Kötü niyetim olmasa da, kabahat benim. Birisini görmek için telaşla giderken sakarlık ettim, üzücü ölçüde sakarlık ettim, ama art niyet taşımaksızın."

Ahmağın, bol keseden sunduğum özürlerimi dişlerinin arasından homurdanıp kabul etmekten başka elinden ne gelirdi ki? Yine de Lanfranc ve ben alelacele oradan ayrılırken, biliyordum ki günler ya da saatler kadar yakın bir zamanda kızıl kafalı delikanlı beni çimenlerin üstünde kendisiyle boy ölçüşmeye zorlayacaktı.

Lanfranc'a, kendisine gereksinimim olduğu dışında bir açıklama yapmamıştım ve onun da meselenin derinine inmeye niyeti yoktu pek. Kendisi en fazla yirmi yaşında, yaşam

dolu bir delikanlı olsa da silah talimi yapmış, İspanya'da savaşmıştı ve düelloda hatırı sayılır başarıları vardı. Durumu öğrendiğinde kara gözleri ışıldadı ve öyle heveslendi ki Henry Bohemond'u bize katılması için getiren de o oldu.

Üçümüz balık havuzunun ötesindeki açıklığa vardığımızda Fortini ve iki arkadaşı bizi bekliyorlardı. Birisi, aynı adı taşıyan kardinalin yeğeni Felix Pasquini idi ve ketumluğuyla güvenini kazandığı amcası da saçı ağarmış yaşlı adamın aynı ölçüde güvenini kazanmıştı. Diğeri ise, yanındaki arkadaşlarına göre ziyadesiyle iyi ve soylu bir adam olduğu için orada bulunmasına şaşırdığım Raoul de Goncourt idi.

Usullere uygun biçimde selamlaşıp işe koyulduk. Hiçbirimiz açısından yeni bir şey değildi bu. Ayağımızın altı, önceden de söylendiği gibi iyiydi. Çiy yoktu. Ay ortalığı iyi aydınlatıyordu ve Fortini'yle ben kılıçlarımızı çekmiş ciddiyetle düello ediyorduk.

Şunu biliyordum: Beni Fransa'da iyi kılıç ustaları içinde saysalar da, Fortini daha iyiydi. Şunu da biliyordum: Bu gece hanımının kalbini yanımda taşıyordum ve bu gece benim yüzümden yeryüzünden bir İtalyan eksilecekti. Biliyordum diyorum. Zihnimde bu konuda ufacık bir kuşku bile yoktu. Ve kılıçlarımız vuruşurken onu nasıl öldüreceğime kafa yoruyordum. Uzun bir vuruşmaya istekli değildim. Benim tarzım, işi her zaman hızlı ve parlak bir biçimde halletmekti. Ve dahası, geçtiğimiz aylarda kendimi içki âlemlerinden alamadığım ve olmadık saatlerde "kukuriku" diye öttüğüm için, hamlamış bedenimin uzun bir çarpışmaya dayanamayacağını biliyordum. Kararımı, hızlı ve parlaktan yana verdim.

Ancak Fortini gibi dört dörtlük bir kılıç ustasının karşısında hızlı ve parlak olmak zor bir işti. Ayrıca da, bildirildiğine göre bu tür işlere girerken daima soğukkanlı, bileği yorulmaz, daima kendinden emin ve sabırlı olan Fortini de, şansımın yaver gitmesiyle bu gece hızlı ve parlak yolu seçmişti.

Sinir bozucu, ürpertici bir işti bu; çünkü tıpkı onun benim niyetimi sezdiği gibi ben de onun işi kısa tutmak konusundaki niyetini kuşkuya yer bırakmayacak biçimde seziyordum. Ay ışığı yerine gün ışığında olsaydık numaramı çekebileceğimden kuşku duyuyorum. Solgun ışık lehime işledi. Ayrıca da önceden aklındakini kestirmemin de faydası dokundu. Zamana karşı yarışacaktı; her aceminin bildiği, buna kalkışan pek çok iyi adamın sırtüstü devrildiği ve faili açısından tehlike barındırdığı için kılıç ustalarının pek de itibar etmediği, bilindik ama korkutucu bir numaraydı bu.

Bütün ileri atılışlarının, taarruz gösterilerinin altında Fortini'nin tam da bu ani saldırıya yoğunlaştığını anladığımda, başlamamızın üzerinden ancak bir dakika geçmişti. Benim atılıp hamle yapmamı istiyordu; bundan kaçınabileceği için değil de, bunu zamanlayabilmek ve kılıcını hamleyle birlikte ileri atıldığı sırada bedenimle buluşturmaya yöneltecek biçimde bileğini hafifçe döndürerek savuşturmak için. Dikkat gerektiren bir işti; en iyi ışıkta bile dikkat gerektiriyordu. Bir saniyeden daha az bir zamanda savuştursa farkına varır ve kurtulurdum. Bir saniyeden daha uzun bir zamanda savuştursa, o zaman da benim hamlem yerini bulurdu.

"Hızlı ve parlak, demek ki?" diye düşündüm. "Pekâlâ, İtalyan dostum, o zaman hızlı ve parlak olsun; özellikle de hızlısından."

Bir bakıma bu, zamanlanmış saldırıya karşı zamanlanmış saldırıydı; ancak aşırı hızlı davranarak onu kandıracaktım. Ve aşırı hızlı davrandım. Dediğim gibi, her şey olup bittiğinde başlayalı bir dakika ancak olmuştu. Hızlı mı? Benim atılıp yaptığım hamle öyleydi. Bir anlık bir eylem, bir patlama, bir şipşaktı. Yemin ediyorum, ileri atılıp yaptığım hamle herhangi birinin bir saniyede yapabileceğinden daha hızlıydı. Bir saniyenin daha altındaki o kısmını kaçırmadım. O saniyenin o kadarlık bölümü, Fortini'nin kılıcını savuşturup kendininkini bana daldırmaya çalışması açısından

çok geçti. Kılıcı parlayıp göğsümü geçti ve boylu boyunca arkamdaki boşlukta, havada kaldı; benim kılıcım ise onun içindeydi, kalp hizasında sağından soluna dek içine girmiş ve arkasından çıkmıştı.

Canlı bir insanı uzun bir çelik parçasıyla ikiye ayırmak garip bir şey. Burada hücremde oturuyorum ve bu meseleyi düşünüp taşınmak için yazmaya ara veriyorum. Ve İtalyan itine hızlı ve parlağın ne olduğunu gösterdiğim o uzun zaman öncesinin Fransa'sındaki ay ışığı gecesini sık sık düşünüyorum. Bir göğsü delip geçmek çok kolay bir işti. İnsan daha çok direnç bekliyor. Kılıcım kemiğe değseydi direnç oluşurdu. Ama o sırada etin yumuşaklığıyla karşılaştı yalnızca. Yine de çok kolay delip geçti. Şimdi yazarken bu duyguyu elimde, beynimde hissediyorum. Bir kadının şapka iğnesi bir erik pudinginin içine, kılıcının İtalyan'ın içine girmesinden daha kolay saplanamazdı. Ah, o sıralarda Guillaume de Sainte-Maure açısından bunda şaşılacak hiçbir yan yoktu; ama yüzyılların ötesinden bunu anımsayıp kafa yorarken, benim için, Darrell Standing için şaşırtıcı geliyor. Bir çelik parçası gibi kaba bir silahla güçlü, canlı, soluk alıp veren bir adamı öldürmek kolay, hem de dünyanın en kolay işi. Neden derseniz, insanlar yumuşak kabuklu yengeçler gibi; öylesine narin, kırılgan ve savunmasızlar.

Artık çimenlerin üstündeki ay ışığına dönelim ama. Hamlem yerini bulmuştu, belirgin bir sessizlik çöktü. Fortini hemen düşmedi. Kılıcını hemen çekmedim. Tam bir saniye boyunca sessizce dikildik; ben bacaklarım ayrılmış, eğilmiş ve gergin, bedenim öne çıkmış, sağ kolum yatay uzanmış, duruyordum; kılıcı epey uzağıma uzandığı için kabzayı tutan eli hafifçe sol göğsüme dayanmış Fortini'nin ise, bedeni kaskatıydı, gözleri açık ve parlıyordu.

O saniye süresince öylesine heykelsi bir biçimde kaldık ki yanımızdakilerin o an için olup biteni fark etmediklerine

yemin ederim. Derken Fortini soluk almaya çalışıp hafifçe öksürdü. Duruşundaki sertlik gevşedi. Göğsümün üstündeki eli ve kabza titredi, ardından da kılıç çimenlerin üstüne düşerken kolu yanına sarktı. Bu sırada Pasquini'yle de Goncourt ona doğru sıçradılar ve onların kollarına yığıldı. Benim için kılıcı geri çekmek sokmaktan daha zordu gerçekten de. Eti, sanki çıkmasını istemiyormuşçasına kılıca tutunmuştu. Ah, Tanrı sizi inandırsın, kılıcı çekip çıkartmak epeyce bir fiziksel güç gerektiriyordu.

Ancak kılıcın çıkarken yol açtığı sızı, onu canlandırıp amacına geri döndürmüş olmalıydı; çünkü kendini arkadaşlarının elinden kurtarıp doğruldu ve kılıcını kaldırdı. Onu kalp hizasından yarıp yine de herhangi bir yaşamsal noktayı kaçırdığıma şaşırarak ben de kılıcımı doğrulttum. Ardından, dostları onu tutamadan altında bükülen bacaklarının üstüne çöküp olanca ağırlığıyla çimenlerin üstüne düştü. Onu sırtüstü çevirdiler, ama çoktan ölmüştü; yüzü ay ışığının altında solgun ve hareketsizdi, sağ eli ise hâlâ sımsıkı, kabzayı kavramaktaydı.

Evet, sonuçta bir insanı öldürmek şaşkınlık uyandıracak ölçüde kolay bir işti.

Biz dostlarını selamlayıp oradan ayrılmak üzereyken, Felix Pasquini beni durdurdu.

"Beni bağışla," dedim. "Yarına kalsın."

"Biraz daha yana gidelim," diye üsteledi, "orada otlar hâlâ kuru."

Bir İtalyan da kendisi haklamak için yanıp tutuşan Lanfranc, "Bırak da otları senin yerine ben sulayayım, Sainte-Maure," diye yalvardı bana.

Başımı olumsuz anlamda salladım.

"Pasquini benim," diye yanıtladım. "Yarın ilk o olacak."

"Başkaları da mı var?" diye öğrenmeye çalıştı Lanfranc.

"De Goncourt'a sor," diye sırıttım. "Sanırım üçüncü olma onuru üstüne hak ileri sürmeye hazırlanıyordur."

Bunun üzerine, de Goncourt sıkıntılı biçimde boyun eğdi. Lanfranc sorgularcasına ona baktı ve de Goncourt başını salladı.

"Ve ondan sonra da hiç kuşkum yok ki horoz geliyor," diye sürdürdüm.

Ve daha ben sözümü bitirmeden kızıl saçlı Guy de Villehardouin tek başına, ay ışığıyla aydınlanmış çimenlerin üstünden bize doğru geldi.

"Hiç olmazsa onu ben alayım," diye haykırdı Lanfranc, arzusu öyle büyüktü ki sesi adeta yaltaklanıyordu.

"Ona sor," diye güldüm, ardından da Pasquini'ye döndüm. "Yarın," dedim. "Yerini ve zamanını sen seç, orada olacağım."

"Çimenler mükemmel," diye sataştı, "yer mükemmel ve bu gece seni Fortini'nin yanına göndermeye kararlıyım."

"Yanında bir dostu eşlik etse daha iyi olurdu," diyerek attığı taşa karşılık verdim. "Şimdi ise gitmem gerektiği için beni bağışla."

Ancak yolumu kesti.

"Her kim olacaksa," dedi, "şimdi olsun."

İlk kez ona karşı öfkem yükselmeye başladı.

"Efendine iyi hizmet ediyorsun," diye dudak büktüm.

"Ben sadece zevkime hizmet ederim," oldu yanıtı. "Efendim mefendim yok benim."

"Sana gerçeği söyleyerek haddimi aşacaksam beni bağışla," dedim.

"Neymiş o?" diye sordu usulca.

"Senin yalancı olduğun, Pasquini, bütün İtalyanlar gibi yalancı."

Hemen Lanfranc'la Bohemond'a döndü.

"İşittiniz," dedi. "Artık yadsıyamazsınız."

İkirciklenip niyetimi anlamak için bana baktılar. Ama Pasquini beklemedi.

"Ve hâlâ kuşkularınız varsa," diye aceleyle söylendi, "onları gidermeme izin verin... böyle."

Ve ayaklarımın dibine otların üstüne tükürdü. İşte o zaman öfkem beni ele geçirdi ve kendimi kaybettim. Buna kızıl gazap diyorum; öldürmek ve yok etmeye yönelik yoğun, her şeye hükmeden bir arzu. Philippa'nın büyük salonda beni beklediğini unuttum. Bütün bildiğim, uğradığım haksızlıklardı; saçı ağarmış yaşlı adamın işlerime bağışlanmaz biçimde burun sokması, papazı ayağıma göndermesi, Fortini'nin küstahlığı, Villehardouin'in terbiyesizliği ve şimdi de yoluma dikilen ve otlara tüküren Pasquini. Gözüm döndü. Çileden çıktım. Tüm bu yaratıkları yolumdan, dünyadan sökülüp atılması gereken arsız ve zararlı otlar gibi gördüm. Kafese kapatılmış bir aslan tel örgülere nasıl öfkeleniyorsa benim de gözümü bu yaratıklar öyle döndürdü. Çevremi sarmışlardı. Doğrusu, tuzağa düşmüştüm. Tek çıkış yolu onları kesip biçmek, yere çalmak ve üstlerinde tepinip ezmekti.

Hırsımdan tir tir titresem de, yeterince sakin biçimde "Çok iyi," dedim. "İlkönce sen, Pasquini. – Sonraki de sen misin, de Goncourt? – Ve en son sen mi, de Villehardouin?"

Her biri sırayla başını salladı ve Pasquini'yle ben yan tarafa geçmeye hazırlandık.

"Acelen olduğuna göre," diye önerdi Henry Bohemond bana "ve üç onlar üç de biz olduğumuza göre, niye bu işi tek seferde halletmiyoruz?"

"Evet, evet," diye hevesle haykırdı Lanfranc da. "Sen, de Goncourt'u al. De Villehardouin de benim olsun."

Ama sadık dostlarımdan geride durmalarını istedim.

"Onlar emir üstüne buradalar," diye açıkladım. "Şiddetle arzuladıkları kişi benim ve onların bu arzusu bana da bulaştı; o yüzden şimdi onları ben istiyorum ve kendime saklayacağım." Pasquini'nin konuşma yapacağım diye gecikmeme sinirlendiğini görmüştüm ve onu daha da sinirlendirmeye karar verdim.

"Senin, Pasquini," diye bildirdim, "göz açıp kapayıncaya dek işini bitireceğim. Fortini senin kendisine eşlik etmeni

bekliyorken oyalanmanı istemem. Seni de, Raoul de Goncourt, kötü dostlar edindiğin için hak ettiğin biçimde cezalandıracağım. Giderek şişmanlıyor ve hırıldıyorsun. Yağların eriyene, akciğerlerin tıkanıp körük gibi inip kalkıncaya değin seninle işimiz bitmeyecek. Sana gelince, de Villehardouin, seni nasıl öldüreceğime karar vermedim."

Ve arkasından Pasquini'yi selamladım ve başladık. Ah, bu gece pek zalim olmamaya kararlıydım. Hızlı ve parlak; böyle olacaktı. O aldatıcı ay ışığına aldırış etmediğimden değil. Tıpkı Fortini'de olduğu gibi, ani bir saldırıya cüret ederse işini bitirecektim. Etmezse ben deneyecektim.

Onu içine soktuğum sinirlilik haline karşın sakınımlıydı. Bununla birlikte çevik oynamak zorundaydım ve solgun ışıkta, görmekten çok hissetmeye dayalı olarak kılıçlarımız sürekli vuruşma halindeydi.

Numaramı çektiğimde oyunun ilk dakikası geçmiş geçmemişti. Ayağım kaymış gibi davranıp yeniden kendimi düzeltince, yalandan Pasquini'nin kılıcını kaçırmış gibi yaptım. Hamle yapmayı denedi ve ben de bu kez gereksiz yere yine yalandan kılıç darbesini savuşturuyormuş gibi yaptım. Davranışının amacı, önüne bilerek yem atmaktı. Amacıma ulaştım da. Şimşek gibi, istemeden yaptığımı sandığı davranışımı fırsat bildi. Dosdoğru ileri atılıp, iradesini ve bedeninin tüm gayretini yaptığı hamleye verdi. Benim tarafımda ise her şey yalandan yapılmıştı ve onu karşılamaya hazırdım. Kılıçlarımız kayarken, benim çeliğim hafifçe onunkini karşıladı. Ve bileğim oldukça sağlam biçimde büküldü ve onun kılıcı sapıp benim kabzama çarptı. Ah, o kadarcık, milimetrik bir sapma, kılıcının ucunun beni ıskalamasına ve geçerken saten yeleğimin kıvrımını delmesine yetti yalnızca. Kılıcının ucu sağ tarafta kalp hizasından içine girerken bedeni de doğal olarak kılıcının hamlesini izledi. Kolum, içine giren çelik gibi kaskatı ve dümdüz uzanmıştı ve bedenim yay gibi gergindi.

Dediğim gibi, kalp hizasından, kılıcım Pasquini'nin sağ yanından girdi, ancak sol tarafından çıkmadı; çünkü dengesini yitirmesine yol açacak biçimde büyük bir iradeyle, neredeyse boydan boya giren kılıç bir kaburgaya rast gelmişti (of, adam öldürmek tam bir kasap işi!) ve bu yüzden kısmen arkaya kısmen de yere doğru düşmüştü. Ve daha yere düşüp çarpmazdan önce ani bir hareket ve döndürüşle silahımı içinden çekip kurtardım.

De Goncourt üstüne gidecek gibi oldu, ama o elini sallayarak de Goncourt'un benimle ilgilenmesini istedi. Pasquini, Fortini kadar çabuk göçmedi. Öksürüp tükürdü ve Villehardouin'in yardımıyla dirseğini altına koyarak kendine destek yaptı, başını eline dayadı ve yeniden öksürüp tükürdü.

Kızıl öfkemin altından, "İyi yolculuklar, Pasquini," diyerek güldüm. "Elini çabuk tut, yoksa yattığın yerdeki otlar aniden ıslanacak ve oyalanırsan soğuk alacaksın."

Hemen de Goncourt'la başlamak üzereyken, Bohemond biraz dinlenmem gerektiğini söyleyerek karşı çıktı.

"Yok," dedim. "Doğru dürüst ısınamadım." Ve de Goncourt'a döndüm: "Hadi şimdi de seni dans ettirip terletelim... Selam!"

De Goncourt'un dövüşte gönlü yoktu. Emir zoruyla dövüştüğü apaçıktı. Oyunu, herhangi bir orta yaşlı adamın yatkın olduğu gibi eski modaydı, ama vasat bir kılıç ustası da değildi. Serinkanlı, kararlı, azimliydi. Ama parlak değildi ve yenilgi önyargısının baskısı altındaydı. Hızlı ve parlak tarzıyla, kaç kez avucuma düştü. Ama kendimi tuttum. Şeytani bir zihne sahip olduğumu söylemiştim. Gerçekten de öyleydim. Onu yordum. Onu ay ışığından uzağa sürdüğüm için beni çok az görebiliyordu, çünkü kendi gölgemin içinde dövüşüyordum. Ve ben onu tahmin ettiğim gibi, nefes nefese kalıncaya değin yorarken, başını eline dayamış izleyen Pasquini de öksürüp tükürürken can verdi.

"Şimdi, de Goncourt," diye seslendim sonunda. "Görüyorsun ki çaresiz kalıp elime düştün. Her biçimde benimsin. Kendini hazırla, çünkü seni böyle öldüreceğim."

Ve bunu diyerek hamleden savunmaya geçtim ve o hırs içinde kendine gelip hamleyi savuştururken, ben yeniden hamle yapıp kılıcımı kalp hizasından içine sokup ilerlettim. Ve sonucu görünce Pasquini yaşama tutunmaktan vazgeçip yüzünü otlara gömdü, bir an titredi ve hareketsiz kaldı.

Vuruşmaya başlamadan hemen önce Villehardouin'e, "Efendin bu akşam dört uşağından yoksun kalacak," diye güvence verdim.

Ne vuruşmaydı ama! Delikanlı gülünçtü. Hangi köyün eskrim okulunda yetiştiği, benim hayal gücümü aşıyordu. Düpedüz soytarılık ediyordu. Kızıl saçları öfkeden diken diken olmuş, çılgın gibi üstüme gelirken kararım, "kısa ve basit"ten yana oldu.

Heyhat! İşimi bitiren de soytarılığı oldu. Birkaç saniye boyunca beceriksiz hödüğün teki sayarak onunla oynayıp güldüğümde öyle kızdı ki bildiği azıcık eskrimi de unuttu. Kılıcına sanki ağırlığı ve keskin kenarı varmış gibi geniş bir sallayışla havada ıslık çaldırıp tepeme indirdi. Hayretler içinde kaldım. Daha önce başıma hiç bu kadar saçma bir şey gelmemişti. Sonuna kadar saldırıya açıktı ve doğrudan üstüne saldırabilirdim. Ama dediğim gibi, hayretler içindeydim ve ondan sonra, bu sakar köylü boğa misali üstüme saldırır ve kabzası yan tarafımı bereleyinceye ve ben arkaya doğru devrilinceye dek üstüme çullanırken bildiğim tek şey içime giren çeliğin sızısıydı.

Düşerken Lanfranc'la Bohemond'un yüzlerindeki endişeyle, de Villehardouin'in kılıcını iyice bastırırken sevincinden ağzı kulaklarına varmış yüz ifadesini görebiliyordum.

Düşüyordum, ama otların üstüne inmek kısmet olmadı. Çakan ışıklar görüşümü bulandırırken kulaklarımın dibinde gök gürledi, bir karanlık, yavaşça aydınlanan solgun bir ışık

parıltısı, tarifi olanaksız, içimi oyup işkence eden bir acı ve sonrasında:

"Hiçbir şey hissedemiyorum," diyen birisinin sesini duydum.

Sesi tanıyordum. Müdür Atherton'a aitti. Ve kendimin de, yüzyıllar öncesinden San Quentin'in gömlek cehennemine henüz dönmüş Darrell Standing olduğumu biliyordum. Ve boynumdaki parmak uçlarının Müdür Atherton'ınkiler olduğunu biliyordum. Ve onunkilerin yerini alan parmak uçlarının da Doktor Jackson'ınkiler olduğunu biliyordum.

"Boyundan nabzın nasıl sayılacağını bilmiyorsunuz. Şuraya –tam şuraya– parmaklarınızı benimkilerin olduğu yere koyun. Gördünüz mü? Ha, ben de öyle düşünmüştüm zaten. Kalp zayıf, ama bir kronometre gibi düzenli atıyor," diyen ses Doktor Jackson'ınkiydi.

"Daha yalnızca yirmi dört saat geçti," dedi Şef Jamie, "ama daha önce hiç bu durumda olmamıştı."

Mahkûm başı Al Hutchins, "Numara yapıyor, yaptığı tam da bu; kuşkunuz olmasın," diye laf soktu araya.

"Bilmem ki," diye ısrar etti Şef Jamie. "Bir insanın nabzı bu kadar düşükse atıp atmadığını anlamak için uzmanlık gerekiyor..."

"Yahu, ben acemiliğimi gömleğin içinde geçirdim," diye homurdandı Al Hutchins. "Ve nalları diktiğimi sanıp beni çözmeni sağlıyordum, Şef ve yüzüne karşı kıs kıs gülmemek için de kendimi zor tutuyordum."

"Sen ne diyorsun, Doktor?" diye sordu Müdür Atherton.

"Size kalbin çalışması kusursuz diyorum," oldu yanıt. "Zayıf tabii ki. Bu da beklenen bir şey. Diyorum ki Hutchins haklı. Adam numara yapıyor."

Başparmağıyla gözkapaklarımdan birisini kaldırdı, bunun üzerine ben de öteki gözümü açıp üzerime eğilmiş gruba diktim.

"Ben size ne dedim?" oldu Doktor Jackson'ın zafer haykırışı.

Ve ardından, çabası yüzümü çatlatsa da tüm irademi toplayıp gülümsedim.

Dudaklarıma su yaklaştırdılar ve kana kana içtim. Bütün bu süre zarfında umarsızca sırtüstü yattığım ve bedenimin yanı sıra kollarımın da gömleğin içinde bağlı olduğu unutulmasın. Bana yiyecek teklif ettiklerinde –kuru hapishane ekmeği– başımı sallayıp geri çevirdim. Varlıklarından sıkıldığımı belli etmek için gözlerimi kapattım. Kısmen dirilmemin verdiği acı katlanılmazdı. Bedenimin yaşama döndüğünü duyumsayabiliyordum. Boyun damarlarımdan aşağıya doğru ve kalbimin üstünden göğsüme doğru sızılar saplanıyordu. Ve beynimin içinde Philippa'nın beni büyük salonda beklediğinin anısı güçlüydü ve eski Fransa'da daha yeni yaşadığım o yarım günle yarım geceye kaçmak için yanıp tutuşuyordum.

Öyle de oldu, çevremde dikilseler de bedenimin canlı kısmını bilincimden ayırmaya çabaladım. Gitmek için acele ediyordum, ancak Müdür Atherton'ın sesi beni geri döndürdü.

"Şikâyetçi olmak istediğin bir şey var mı?" diye sordu.

O anda tek bir korkum vardı, doğrusunu söylemek gerekirse o da beni çözmeleriydi; bu yüzden de vereceğim karşılık övüngen biçimde değil, olası herhangi bir çözülmenin önüne geçecek biçimde olmalıydı.

"Gömleği biraz daha sıkılayabilirsiniz," diye fısıldadım. "Rahatlatacak denli gevşek. İçinde kayboluyorum. Hutchins aptalın teki. Ayrıca da salak. Daha gömleği bağlamakla ilgili birinci kuralı bile bilmiyor. Müdür, onu dokuma odasının başına koymalısın. Şimdiki görevine göre orada yetersizliğin efendisi olur; hem de yalnızca aptallıkla yetinir, üstüne bir de salak olmaz. Şimdi def olun, hepiniz; bana yapacak daha kötü bir şeyiniz yoksa. Ki o durumda kuşkusuz kalmalısınız. Eğer ki o fındık kadar beyinlerinizde bana işkence etmenin yeni yollarını bulduysanız kalmanızı canıgönülden isterim."

Yeni bir şey bulmuş bir tıp bilgininin keyfi içinde, "Sersem bu, ne dediğini bilmeyecek kadar kafası karışmış," diye yineleyip durdu Doktor Jackson.

"Standing, *şaşılacak bir yaratıksın*," dedi müdür. "Demirden bir iraden var, ama Tanrı'nın küçük elmaları yarattığı ne kadar kesinse benim de onu kıracağım o kadar kesin."

"Ve sende de tavşan yüreği var," diye yapıştırdım yanıtı. "Benim San Quentin'de aldığım gömlek cezasının onda biri, senin o tavşan yüreğinin uzun kulaklarından akmasına yeterdi."

Ha, müdür görülmemiş kulaklara sahip olduğu için bunda bir dokundurma vardı. O kulaklar, insanların suça yatkınlıklarının kafa yapılarına bakılarak saptanabileceğini ileri süren kriminolog Lombroso'nun çok ilgisini çekerdi eminim.

"Bana gelince," diye sürdürdüm, "ben sana gülüyorum ve üstlenmek zorunda kalacağın işin dokuma odasından daha kötüsü olmamasını diliyorum. Bak, beni yere yatırdın ve tüm fenalığını üstümde uyguladın ve ben hâlâ yaşıyor, yüzüne gülüyorum. Yetersizlik? Beni öldüremiyorsun bile. Yetersizlik? Köşeye sıkışmış bir fareyi bile bir dinamit lokumuyla öldüremezsin sen; *gerçek* dinamit, benim bir yerlere sakladığıma inanarak kendini kandırdığın gibisinden değil."

Saldırımı bitirdiğimde, "Başka bir şey var mı?" diye sordu.

Ve zihnimde, küstahlığıyla üstüme geldiği zaman Fortini'ye söylediğim laflar çaktı.

"Def ol, seni hapishane iti," dedim. "Kapımda havlamayı kes."

Müdür Atherton'ın kumaşındaki bir adam için aciz bir mahkûm tarafından bu biçimde yolunmak berbat bir şey olsa gerekti. Yüzü öfkeden beyaza kesti ve tehditler savururken sesi titredi:

"Tanrı tanığımdır, Standing, gör bak, senin canına okuyacağım."

"Yapabileceğin bir tek şey var," dedim. "Canımı sıkacak ölçüde gevşek olan bu gömleği sıkılaştırabilirsin. Yapmayacaksan def ol git. Ve de bir hafta mı, yoksa on gün sonra mı gelirsin umurumda değil."

İsterse büyük bir hapishanenin müdürü olsun, en büyük misillemesini boşa çıkartmış bir mahkûma misilleme olarak daha ne yapabilir ki? Müdür Atherton olası bir tehdit akıl etmiş olmalıydı ki konuşmaya başladı. Ama sesim o ana değin yaptığı alıştırma sayesinde güçlenmişti ve "kukuriku, kukuriku," diye şarkı söylemeye başladım. Ve kapım çarpılıp demirlerle kilitler gıcırtıyla kapatılana dek şarkı söylemeyi sürdürdüm.

On İkinci Bölüm

Artık işin püf noktasını öğrendiğim için gidişim kolaydı. Ve bu işte ne kadar çok yol alırsam gidiş daha da kolaylaşacaktı. En az direnç çizgisini bir kez oluşturunca, bu yolda yapacağım her yolculuk daha da az dirençle karşılaşacaktı. Böylece, göreceğiniz gibi, San Quentin yaşamından öteki yaşamlara yaptığım yolculuklar, zaman içinde neredeyse otomatik biçimde gerçekleşmeye başladı.

Müdür Atherton'la tayfası beni terk ettiklerinde, bedenimin dirilmiş bölümünü yeniden küçük ölüme sokma çabam dakikalar kadar kısa sürdü. Yaşam içinde ölümdü bu, ancak bir anestezi maddesiyle gerçekleşen geçici ölüm gibi yalnızca küçük ölümdü.

Böylece zamanın ve uzayın içinde, iğrenç ve aşağılık ne varsa tümünden, zalim tecrit ve gömlek cehenneminden, tanış sineklerle karanlığın angaryasından ve yaşayan ölülerin yumruk konuşmasından uzaktaydım.

Karanlığın süreğenliği ve öteki şeylerle öteki benliğin yavaşça artan farkındalığı geldi. Bu farkındalık içindeki ilk şey tozdu. Burun deliklerimi doldurmuştu, kuru ve ekşiydi. Dudaklarımdaydı. Yüzümü, ellerimi kaplamıştı ve başparmağımla dokunduğumda özellikle de parmak uçlarımda hissediliyordu.

Sonrasında aralıksız hareketin farkına vardım. Çevremdeki her şey sallanıp titriyordu. Sarsıntı ve kulak tırmalayıcı sesler vardı ve doğal olarak bildiğim, dingillerin üstündeki tekerleklerin dönüşünü ve demir tekerleklerin kayalarla kumun üstündeki gıcırtısını duyuyordum. Ve o anda kulağıma zor ilerleyişimize homurdanıp küfürler savuran adamların ve hayvanların bıkkın sesleri geldi.

Tozdan kavrulmuş gözlerimi açtım ve anında yeni tozlar gözlerimi acıttı. Altımdaki kaba battaniyelerin üstündeki toz parmağım kalınlığındaydı. Üstümde, elenen tozun arasından sallanıp dalgalanan kavisli brandayı ve brandanın deliklerinden içeri güneş ışınlarıyla süzülen toz pervanelerini gördüm.

Çocuktum, sekiz dokuz yaşlarında bir oğlan ve yanımda oturmuş kollarındaki ağlayan bebeği yatıştırmaya çalışan toza bulanmış, bezgin görünüşlü kadın gibi bitkindim. O benim annemdi; bunu doğal olarak biliyordum; arabanın tepesindeki brandanın aralığından gördüğüm, sürücü yerinde oturan adamın omuzlarının da babamın omuzları olduğunu bildiğim gibi.

Vagonun yükünü oluşturan paketlenmiş alet edevatın yanı sıra sürünmeye başladığımda, annem yorgun ve aksi bir sesle, "Bir dakika bile kımıldamadan duramaz mısın, Jesse?" dedi.

Adım buydu, Jesse. Annemin babamı John diye çağırdığını duyduysam da soyadımı bilmiyordum. Kimi kez öteki adamların babama Kaptan diye seslendiklerini hayal meyal anımsıyorum. Beraberindekilerin lideri olduğunu ve onun emirlerine herkesin uyduğunu biliyordum.

Brandadaki açıklıktan sürünerek çıktım ve babamın yanına oturdum. Hava, arabalardan ve hayvanların toynaklarından kalkan toz yüzünden boğucuydu. Toz öylesine yoğundu ki havada bir pus ya da sis gibi bir tabaka oluşturmuştu ve alçalan güneş bu tabakanın arasından tekinsiz bir renge bürünmüş ışıkla solgun bir parıltı yayıyordu.

Uğursuz olan bir tek bu batan güneşin ışığı değildi, çevremdeki her şey bana uğursuz görünüyordu; manzara, babamın yüzü, annemin kollarındaki bir türlü susturamadığı bebeğin yaygarası, babamın sürdüğü sürekli zorlanan ve üstlerini ağır biçimde kaplayan toz yüzünden renkleri seçilmeyen altı at.

Manzara iç sızlatan, göz yakıcı bir ıssızlıktı. Sonu gelmez biçimde, her yöne doğru alçak tepeler uzanıyordu. Yalnızca yamaçların üstünde orada burada güneşten kavrulmuş çalılıklar görünüyordu. Tepelerin yüzeyleri çoğunlukla çıplaktı ve kumla kayadan oluşuyordu. Yolumuz tepelerin arasındaki kumlu düzlükleri izliyordu. Ve bu kumlu düzlükler de yer yer kuruyup solmuş çalı kümeleri sayılmazsa çıplaktı. Su namına bir şey olmadığı gibi, eskide kalmış şiddetli yağmurların yol açtığı söylenen kurumuş sel yatakları dışında suyun belirtisi de yoktu.

Arabasına atların koşulduğu tek kişi babamdı. Arabalar tek sıra halinde ilerliyordu ve kafilenin kıvrılıp büküldüğü yerlerde diğer arabaların öküzler tarafından çekildiğini görüyordum. Her araba üç ya da dört öküzün bağlı olduğu boyunduruklarla güçbela çekiliyor ve yanlarında ayakları kuma gömülen, ellerindeki övendirelerle gönülsüz hayvanları dürten adamlar yürüyordu. Bir kıvrılma anında öndeki ve arkadaki arabaları saydım. Bizimki de dahil kırk araba olduğunu biliyordum; çünkü daha önce de birçok kez saymıştım. Canı sıkılan bir çocuk gibi onları şimdi de saydığımda kırkı da oradaydılar; tümü de brandayla kaplı, büyük ve hantal, kabaca biçim verilmiş, ileri geri savrulan, kumun, çalıların ve taşların üstünde gıcırdayıp sarsılan arabalar.

Sağımızda ve solumuzda atlarının üstünde kafile boyunca yayılmış, on iki ya da on beş kadar adam ve delikanlı yer alıyordu. Eyerlerinde uzun namlulu tüfekler vardı. İçlerinden birisi arabamıza yaklaştığında, tozun altında babamınkine benzer düşünceli ve kaygılı yüzlerini görebiliyordum.

Ve babam da onlar gibi, arabayı sürerken elinin ulaşabileceği bir yerde uzun namlulu bir tüfek taşıyordu.

Ayrıca, bir yanda kuru çalı kümelerine her rastlayışlarında otlamak için duran ve her durduklarında da onları güden yorgun yüzlü delikanlıların dürttüğü, ayakları bereli, boyunduruk yarası taşıyan, iskeleti çıkmış yirmi ya da daha fazla öküz topallamaktaydı. Ara sıra bu öküzlerden biri ya da diğeri duraklayıp böğürüyordu ve bu böğürtüler de bana çevremdeki her şey gibi uğursuz gözüküyordu.

Çok, çok uzaklarda kalmış, daha küçük bir çocukken kıyıları ağaçlarla çevrili bir dere kenarında yaşadığıma dair bir anım var. Ve araba sallanır, ben de babamın yanındaki oturakta sarsılırken sürekli bu ağaçların arasından akan tatlı suyun anısına dönüyorum. Sanki bitmek tükenmek bilmez bir süre boyunca bir arabada yaşıyor ve sonsuza değin beraberimizdeki insanlarla yolculuk ediyor olduğuma ilişkin bir duygu içindeyim.

Ama üstüme çöken en güçlü duygu ki beraberimizdekiler için de öyle bu, tam olarak korkunç bir sona doğru sürüklendiğimiz. Yolumuz sanki bir cenaze alayı. Tek bir kahkaha bile yükselmiyordu. Asla şen bir ses işitmiyordum. Ne huzur ne de rahatlık yoldaşımızdı. Kafileye eşlik eden adamlarla gençlerin yüzleri asık, sert, umutsuzdu. Ve günbatımının kızıl tozu içinde yol alırken bir neşe kırıntısı görebilir miyim diye boşu boşuna babamın yüzünü inceliyordum. Bütün o tozlu, bitkin görünüşü içinde babamın yüzünün umutsuz olduğunu söylemeyeceğim. Kararlıydı ve ah, o kadar asık, o kadar endişeliydi ki!

Kafileyi bir heyecan dalgası sarmış görünüyordu. Babamın başı yukarı kalktı. Benimki de. Ve atlarımız da yorgun başlarını yukarıya kaldırdılar, uzun soluklarla havayı kokladılar ve yalnızca o an için istekle arabayı çektiler. Kafilenin dışından ilerleyenlerin atları adımlarını hızlandırdı. Ve de kadidi çıkmış öküz sürüsüne gelince, onlar da ileri doğru

dörtnala kalktılar. Gülünç bir durum sayılabilirdi. Zavallı hayvanlar zayıflıkları ve aceleleriyle son derece beceriksiz görünüyorlardı. Uyuz postlara bürünmüş dörtnala giden iskeletler gibiydiler ve kendilerini güden gençleri geride bırakmışlardı. Ama bu yalnızca bir zaman sürdü. Ardından yeniden yürüyüşe geçtiler; hızlı, hevesli, yaralı ayaklarını sürüyerek gerçekleştirdikleri bir yürüyüştü bu ve kurumuş çalı kümeleri artık akıllarını çelmiyordu.

"Ne oldu?" diye sordu annem arabanın içinden.

"Su," diye karşılık verdi babam. "Nephi'ye gelmiş olmalıyız."

Ve annem: "Şükürler olsun! Belki bize yiyecek de satarlar."

Ve kocaman arabalarımız gıcırdayarak, sallanıp sarsılarak kan kırmızı tozun içinden Nephi'ye girdi. Sağa sola saçılmış bir düzine derme çatma evden oluşuyordu burası. Manzara geçtiğimiz yerlerle aşağı yukarı aynıydı. Hiç ağaç yoktu, bir tek çalı kümeleri ve kum çıplaklığı vardı. Ama orada burada yer alan çitler sürülmüş tarlaların varlığını gösteriyordu. Su da vardı. Dereden aşağı akıntı yoksa da dere yatağı ıslaktı ve aralarda başıboş bırakılan öküzlerle binek atlarının tepindiği ve ağızlıklarını gözelere daldırdıkları su çukurları vardı. Buralarda da küçük söğütler büyümüştü.

"Şurası sözünü ettikleri Bill Black'in değirmeni herhalde," dedi babam, meraktan omuzlarımızın üstünden çevreyi kolaçan eden anneme bir yapıyı göstererek.

Güderi gömlekli, keçeleşmiş ve güneşten kavrulmuş saçları olan yaşlı bir adam atını arabamızın yanına sürdü ve babamla konuştu. İşaret verildi ve kafilenin başındaki arabalar çember biçiminde yayılmaya başladılar. Zemin yayılmaya elverişliydi ve bu iş uzun yılların deneyimiyle hiçbir aksaklık çıkmadan gerçekleştirildi; öyle ki kırk araba sonunda durduğunda bir çember ortaya çıkmıştı. Bir telaş ve düzenli bir kargaşa sarmıştı ortalığı. Tümü de annem gibi bitkin ve toz-

lu yüzlü bir sürü kadın arabalardan sökün etti. Ayrıca bir çocuk sürüsü de boşaldı. En azından elli çocuk vardı ve hepsini de uzun süredir tanıdığım belliydi ve hiç yoksa kırk kadar da kadın vardı. Bunlar akşam yemeği hazırlıklarına giriştiler.

Erkeklerin bir kısmı çördük çalısı keser ve biz çocuklar da bunları yakılmaya başlamış ateşlerin yanına taşırken, öteki erkekler de öküzlerin boyunduruklarını çözüp onları suya yolladılar. Arkasından erkekler büyük takımlar halinde, arabaları birbirine uyumlu olarak yerleştirdiler. Her bir arabanın oku çembere yönelikti, her araba önden ve geriden birbirine değiyordu. Büyük frenler bağlanıp kilitlendi; ama bununla da yetinilmeyip bütün arabaların tekerlekleri zincirlerle birbirlerine bağlandı. Bu biz çocuklar için yeni bir şey değildi. Düşman bir ülkede kurulmuş bir kampın sıkıntılı göstergesiydi. Yalnızca tek bir vagon, konaklama yerine giriş kapısı oluştursun diye çemberin dışında bırakıldı. Daha sonra, hepimizin bildiği gibi, kamp halkı uyumaya gitmeden önce hayvanlar içeri alınacak ve kapı görevi gören araba diğerleri gibi zincirlenip yerine sabitlenecekti. O anda ise, hayvanlar, erkeklerle gençlerin bulabildikleri azıcık otu yesinler diye saatler boyunca yayılacaktı.

Kamp oluşturma faaliyeti sürüp giderken babam uzun, güneş yanığı saçlı yaşlı adamın da içlerinde bulunduğu birkaç başka erkekle birlikte yayan olarak değirmen yönüne doğru gitti. Erkeği, kadını ve hatta çocuğuyla birlikte hepimizin onların gidişini izlemek için durakladığımızı anımsıyorum; yapacakları işin yaşamsal önem taşıdığı belliydi.

Onların yokluğunda başka adamlar, yabancılar, Nephi çölünün sakinleri kampa gelip çevrede dolanmaya başladılar. Bizim gibi beyaz ırktandı bu insanlar; ama asık yüzlü, haşin ve sıkıntılıydılar; bizim varlığımıza kızmış görünüyorlardı. Havada kötü bir şeyler olacağı duygusu vardı ve adamlarımızın sinirlerini bozmayı hedefleyen laflar ettiler. Ancak uyarı kadınlardan geldi ve erkeklerimizle gençleri-

mizin tek kelime etmemesi uyarısı kulaktan kulağa her yere yayıldı.

Yabancılardan birisi, annemin tek başına durup yemek pişirdiği ateşimizin başına yaklaştı. Bir kucak dolusu çalıyla henüz oraya varmıştım ve nefret havada kol gezdiği için, kampımızdaki herkesin bizim gibi beyaz derili olan ve kampımızı kendileri yüzünden halka biçiminde kurmak zorunda kaldığımız bu yabancılardan nefret etmesi yüzünden, benim de nefret ettiğim bu davetsiz konuğa gözlerimi dikip dinlemek için olduğum yerde kaldım.

Ateşimizin başındaki bu yabancının mavi gözleri vardı; sert, soğuk ve deliciydiler. Saçları kum rengiydi. Yüzü çenesine değin tıraş edilmişti ve çenesinin altında, boynunu kaplayıp kulaklarına dek uzanan, beyazlamaya yüz tutmuş kum rengi bir sakal bitmeye başlamıştı. Ne annem ona selam verdi ne de o anneme. Bir süre dikilip ateş saçan gözlerle anneme baktı, boğazını temizleyip homurtuyla karışık şöyle dedi:

"Bahse girerim şimdi yeniden Missouri'de olmayı diliyorsunuzdur."

Yanıt vermeden önce kendini tutmak için annemin dudaklarını sıktığını gördüm:

"Biz Arkansaslıyız."

"Sanırım nereli olduğunuzu gizlemek için haklı nedenleriniz vardır," dedi adam sonra, "Tanrı'nın halkını Missouri'den kovan sizlerin."

Annem hiç karşılık vermedi.

Uygun bir süre bekledikten sonra, "...Görüyorum ki," diye sürdürdü adam, "şimdi de eziyet ettiğiniz insanların elindeki ekmeği almak için mızıldanıp dilenmeye geliyorsunuz."

Bunun üzerine anında, çocuk halime bakmadan öfkeye, o eski, kızıl, hoşgörüsüz gazaba, dizginlenmez ve yatıştırılmaz gazaba kapıldım.

"Yalan söylüyorsun!" diye atıldım. "Biz Missourili değiliz. Mızıldanmıyoruz. Hem dilenci de değiliz. Satın alacak paramız var."

"Kapa çeneni, Jesse!" diye bağıran annem elinin tersiyle ağzımı kapattı. Ve sonra yabancıya dönüp, "Git buradan. Çocuğu rahat bırak," dedi.

"Seni kurşunla dolduracağım, seni lanet olasıca Mormon!" diye haykırıp hıçkırdım, bu kez annemin ağzımı kapatmasına fırsat vermeden ve elinin tersinden kurtulup ateşin çevresinde zıplayarak.

Adama gelince, sataşmamdan zerre kadar rahatsız olmadı. Bu kötü yabancının ziyaretinin bilmediğim kötü niyetine karşı hazırlıklıydım ve o beni büyük bir ciddiyetle ölçüp biçerken sakınarak onu gözledim.

Sonunda konuştu, sanki bir hüküm veriyormuşçasına ciddiyetle başını sallayarak ağırbaşlılıkla konuştu.

"Babaları neyse oğulları da o," dedi. "Genç kuşak da yaşlıları kadar kötü. Topu da günahkâr ve lanetli. Genci de yaşlısı da aynı. Bunun kefareti de olmaz. İsa'nın kanı bile bunların günahlarını silmeye yetmez."

"Lanet olasıca Mormon!" oldu ona tek haykırabildiğim. "Lanet olasıca Mormon! Lanet olasıca Mormon! Lanet olasıca Mormon!"

Çekip gidinceye kadar, annemin kalkmış eline karşı onu lanetlemeyi ve ateşin çevresinde zıplamayı sürdürdüm.

Babam ve ona eşlik eden adamlar geri geldiklerinde, kamptaki bütün işler bırakıldı ve herkes endişe içinde onun çevresini sardı. O ise başını salladı olumsuzca.

"Satmayacaklar mı?" diye öğrenmek istedi kadının biri.

Babam yeniden başını salladı.

O anda kalabalığın ortasına çıkan, mavi gözlü, sarı sakallı, otuz yaşlarında bir dev olan bir adam konuştu.

"Üç yıl yetecek unları ve yiyecekleri olduğu söyleniyor, Kaptan," dedi. "Daha önce de göçmenlere satmışlar. Ve şimdi satmıyorlar. Ve bu bizim kavgamız değil. Onların derdi hükümetle ve hırslarını bizden çıkartıyorlar. Haksızlık bu, Kaptan. Haksızlık diyorum, kadınlarımız ve çocuklarımızla

bize haksızlık, California'dan aylarca ötedeyiz, kış geliyor ve ikisinin arasında da çölden başka bir şey yok. Çölü göze alacağımız bir tek lokmamız da yok."

Kalabalığın tümüne seslenmek için bir an sustu.

"Öyle değil mi, hiçbiriniz çölün ne olduğunu bilmiyorsunuz. Bu çevrenizde gördüğünüz çöl değil. Ve karşılaşacağımız şeyin yanında burası cennet sayılır diyorum size, içinden bal ve süt akan bir cennet."

"Demem o ki Kaptan, öncelikle un bulmamız gerek. Eğer satmazlarsa o zaman gidip alırız biz de."

Pek çok adam ve kadın onay çığlıkları attı, ama babam elini kaldırıp onları susturdu.

"Söylediğin her şeye katılıyorum, Hamilton," diye söze başladı.

Ama haykırışlar sesini boğdu ve yeniden elini kaldırdı.

"Hesaba katmadığın tek bir şey dışında, Hamilton; senin ve hepimizin hesaba katması gereken bir şey. Brigham Young sıkıyönetim ilan etti ve Brigham Young'ın bir ordusu var. Göz açıp kapayıncaya kadar Nephi'yi yerle bir edebilir ve taşıyabileceğimiz kadar yiyeceği alabiliriz. Ama çok uzağa taşıyamayız. Brigham'ın Azizleri tepemize çökerler ve yine göz açıp kapayıncaya kadar da kökümüzü kazırlar. Bunu biliyorsun. Ben de biliyorum. Hepimiz biliyoruz."

Sözleri zaten ikna olmuş dinleyicilerine inanç verdi. Onlara söylediği şey yeni bir haber değildi. Yalnızca bir heyecan telaşı ve çaresizlik içinde bunu unutmuşlardı.

"Hak uğruna kimse benden daha hızlı dövüşemez," diye sürdürdü babam. "Ama şimdiki durumda dövüşmeyi göze alamayız. Herhangi bir şamata çıkarsa hiç şansımız kalmaz. Ve akılda tutmamız gereken kadınlarımızla çocuklarımız var. Her ne pahasına olursa olsun barışçıl kalmak ve üstümüze atılacak her tür pisliğe katlanmak zorundayız."

"Ama önümüzdeki çölle nasıl başa çıkacağız?" diye haykırdı bebeğini emziren bir kadın.

"Çöle varmamızdan önce birkaç yerleşim yeri var," diye yanıtladı babam. "Fillmore altmış mil güneyde. Sonra Corn Creek geliyor. Ve bir elli mil sonra Beaver. Peşinden de Parowan. Sonra Cedar City'ye yirmi mil kalıyor. Salt Lake'den ne kadar uzaklaşırsak bize yiyecek satmaları ihtimali de o kadar artar."

"Peki ya satmazlarsa?" diye üsteledi aynı kadın.

"O zaman bırakır gideriz," dedi babam. "Cedar City son yerleşim yeri. Devam etmek zorunda kalacağız, işte bu kadar ve de onları geride bıraktığımız için yıldızlarımıza şükredeceğiz. İki günlük yoldan sonra güzel çayırlar ve su var. Mountain Meadows diyorlar oraya. Hiç kimse yaşamıyor ve çölde yola koyulmadan önce sürümüzü dinlendirip doyuracağımız yer orası. Belki et için avlanabiliriz de. Ve de işler kötüye varırsa gidebildiğimiz kadar gideriz, sonra arabaları bırakır, alabildiğimiz kadarını hayvanlara yükler ve son aşamaları yaya gideriz. Yolda sürümüzü yiyebiliriz. Kemiklerimizi burada bırakmaktansa sırtımızda tek bir paçavra olmaksızın California'ya varmamız yeğdir ve şamata çıkaracak olursak kemiklerimizi burada bırakacağımız kesin."

Sözlü ya da eylemli şiddete karşı son uyarılarını da iyice vurguladıktan sonra doğaçlama toplantı dağıldı. O gece uykuya dalmakta güçlük çektim. Mormona duyduğum öfke beynimde öyle bir karıncalanma bırakmıştı ki babam gece nöbetçilerini son kez denetlemesinin ardından arabadan içeri süzüldüğünde hâlâ uyanıktım. Benim uyuduğumu sanıyorlardı, ama annemin babama Mormonların barış içinde topraklarından ayrılmamıza izin verip vermeyecekleri konusundaki düşüncesini sorduğunu işittim. İçten bir güvenle bizim taraftan kimsenin bela çıkarmaması durumunda Mormonların gitmemize göz yumacakları yanıtını verirken çizmesini çıkarmakla meşgul olan babam, yüzünü annemden öteye çevirdi.

Ama o anda donyağı fitilinin ışığında yüzünü gördüm ve o yüzde sesindeki güvenin zerresi yoktu. Üstümüze asılı gibi görünen uğursuz yazgıyla yüreğim sıkışmış, çocuksu imgelemimde ürkütücü, kötü bir varlık, boynuzları, kuyruğu ve benzeri şeyleriyle şeytanın ta kendisi olarak yer etmiş Brigham Young'ı düşünerek uykuya dalarken son gördüğüm şey buydu.

Ve tecritte gömleğin içinde o eski acıyla gözlerimi açtım. Çevremde her zamanki dörtlü vardı: Müdür Atherton, Şef Jamie, Doktor Jackson ve Al Hutchins. Zorlama gülümseyişimle yüzümü çarpıttım ve kan dolaşımının geri dönüşünden kaynaklanan şiddetli acıyla kontrolümü yitirmemek için çabaladım. Bana uzattıkları suyu içtim, teklif ettikleri ekmeği geri çevirdim ve konuşmayı reddettim. Gözlerimi yumdum ve Nephi'deki birbirine zincirlenmiş arabaların oluşturduğu çemberi geri getirmeye çalıştım. Ancak ziyaretçilerim çevremde dikilip konuştukları sürece kaçamadım.

Konuşmanın bir parçasını işitmekten de kendimi alıkoyamadım.

"Tıpkı dünkü gibi," dedi Doktor Jackson. "Şu ya da bu biçimde hiçbir değişiklik yok."

"O halde buna dayanabilir, öyle mi?" diye sordu Müdür Atherton.

"Kılına zarar gelmez. Önümüzdeki yirmi dört saat, önceki kadar kolay geçer. Sersemin teki bu, diyorum size, tam bir sersem. Olanaksız olduğunu bilmesem uyuşturucu almış derdim."

"Ben onun uyuşturucusunu biliyorum," dedi müdür. "Onun o lanet olasıca iradesi. Bahse girerim ki, kafasına koyarsa Güney Denizlerinin o taraflardaki Kanaka rahipleri gibi korlaşmış taşların üzerinde çıplak ayakla yürür o."

Kim bilir, belki de karanlığın içinden zamanda başka bir uçuşta yanımda taşıdığım "rahipler" sözcüğüydü. Belki de

ipucuydu bu. Yalnızca bir rastlantı olması ise daha akla yatkın. Her neyse, sert kaya bir zeminde uzanmış halde uyandım ve kendimi sırtüstü, kollarımı ise, her bir dirseğim diğer elimin avucu içinde, kavuşturmuş olarak buldum. Gözlerim kapalı, yarı uyanık olarak orada yatarken avuç içlerimle dirseklerimi ovuşturdum ve ovuştururken de koca koca nasırların farkına vardım. Bunun şaşılacak bir tarafı yoktu. Bu nasırları uzun süredir ve doğal bir şey olarak kabul etmiştim.

Gözlerimi açtım. Barınağım, eni bir, boyu da dört metreyi geçmeyen ufak bir mağaraydı. İçerisi çok sıcaktı. Bedenimin tüm yüzeyi boncuk boncuk terlemişti. Ara sıra bu boncuklar birleşip küçük derecikler oluşturuyorlardı. Belimden alt kısımdaki paçavra dışında üstümde hiçbir giysi yoktu. Derim yanmış, kızıl kahverengi bir görünüm almıştı. Oldukça zayıftım ve zayıflığımı, sanki bu denli zayıf olmak bir beceri işiymiş gibi tuhaf bir tür gururla seyrediyordum. Özellikle de canımı yakacak denli dışarı fırlamış kaburgalarım beni kendimden geçiriyordu. Aralarındaki çukurların görüntüsü bana törensel bir sevinç ya da daha çok, daha iyi bir tanımlamayla, bir kutsanmışlık duygusu veriyordu.

Dirseklerim gibi dizlerim de nasırlıydı. Oldukça kirliydim. Bir zamanlar sarı olduğu belliyken şimdi ise kire bulanmış ve yer yer kahverengileşmiş sakalım karışık bir yığın halinde göğsüme yayılmıştı. Aynı biçimde kirli ve karışık uzun saçlarım omuzlarımı kaplıyor; saç tutamları görüşümü sürekli kapattığı için beni kimi kez ellerimle onları bir yana atmaya zorluyordu. Bununla birlikte genelde, çalıların arasından bakan yabanıl bir hayvan gibi saçlarının arasından bakmaktan hoşnuttum.

Loş mağaramın tünele benzeyen ağzında gün, kör edici bir güneş ışığı duvarı biçiminde yükseliyordu. Bir zaman sonra girişe doğru süründüm ve daha büyük bir rahatsızlık uğruna dar bir kaya çıkıntısının üstünde yakıcı güneşin altına yattım. O berbat güneş beni tam anlamıyla haşlıyordu ve

ne kadar canım yanarsa güneşten o kadar keyif alıyordum, ya da daha çok kendimden keyif alıyordum diyelim; böylece etimin efendisi olduğumu ve onun istekleriyle yakınmalarına galip geldiğimi hissediyordum. Altımda özellikle keskin, ama çok da keskin olmayan bir kaya çıkıntısı bulduğumda bedenimi ucunda iyice öğüttüm, etimi, üstünlüğün ve arınmanın coşkusu içinde, bu çıkıntının ucunda mahmuzlayıp durdum.

Sıcaktan durgunlaşmış bir gündü. Ara sıra gözümü diktiğim ırmak vadisi üzerinde bir solukluk hava bile kımıldamıyordu. Yüzlerce metre aşağımda geniş ırmak tembelce akıyordu. Öteki yakası düz ve kumluktu; ufka doğru uzanıp gidiyordu. Suyun üstünde dağılmış palmiye kümeleri vardı.

Irmağın yay biçiminde oyduğu benim tarafımda ise yüksek, irili ufaklı kayalıklar yer alıyordu. Yayın ötesinde, kartal yuvamdan açıkça görülebilen kayalardan oyulmuş devasa dört şekil vardı. Boyları bir insanın aşık kemiklerine değin geliyordu. Dört dev heykel gözlerini ırmağa dikmiş, elleri dizlerinin üstünde, kolları un ufak olmuş oturuyorlardı. En azından üçü o şekilde gözlerini dikmişti. Dördüncüsünden geriye kalanlar ise dizlerden aşağısıydı ve dizlerin üstüne kocaman eller dayanmıştı. Bu heykelin ayaklarının dibinde gülünç ölçüde ufak bir sfenks çömelmişti; yine de bu sfenks benden daha uzundu.

Bu yontulmuş görüntülere öfkeyle baktım ve bakarken yere tükürdüm. Bunların ne olduğunu bilmiyordum; ya unutulmuş tanrılar ya da artık anımsanmayan krallardı. Ama bana göre onlar dünyevi insanla dünyevi tutkuların boşunalığının temsilcileriydi.

Ve bütün bu ırmak yayının, yayılan suyun ve geniş kumlukların üstünde küçücük bir bulutla bile lekelenmemiş, pirinçten yapılmış gibi duran yakıcı gökyüzü bir kemer gibi uzanıyordu.

Ben güneşin altında pişerken saatler geçti. Çoğu kez, düşlerde, görüntülerde ve anılarda geçen epeyce makul sürelerle

sıcağı ve canımın yandığını unutuyordum. Bildiğim her şey –ufalanan dev heykeller, ırmak, kum, güneş ve pirinç gökyüzü– bir göz kırpmasıyla silinip gidiyordu. Her an başmeleklerin boruları ötebilir, yıldızlar gökten düşebilir, gökler bir kâğıt tomarı gibi kıvrılabilir ve canlı cansız her şeyin Efendisi, maiyetiyle birlikte son hüküm için gelebilirdi.

Ah, böylesi yüce bir olay için hazır olduğumu öyle derinden biliyordum ki. Burada paçavraların, pisliğin ve sefilliğin içinde bulunuşumun nedeni buydu. Boynu bükük ve alçakgönüllüydüm ve etimin zayıf gereksinimleriyle tutkularını hor görüyordum. Ve debdebeleri ve şehvetleri içinde hiçbirinin dünyaya metelik vermediği, o vadideki uzak kentleri ve bu kadar yaklaşmış kıyamet gününü düşündüm kızgınlık ve belirli bir keyifle. Yakında günlerini göreceklerdi, ama onlar için çok geçti. Ve ben de görecektim. Ancak ben hazırdım. Ve onların çığlık ve yakarışlarına karşın ben yeniden doğmuş ve yücelmiş olarak doğrulacak, Tanrı'nın ülkesindeki hak edilmiş yerimi alacaktım.

Kimi kez, gerçekten ve zamanım gelmeden önce Tanrı'nın ülkesinde olduğum düşlerin ve görüntülerin arasında, zihnimde eski tartışmalarla karşıtlıkları gözden geçiriyordum. Evet, Novatus tövbekâr havarilerin bir daha asla kiliselere alınmaması gerektiği tezinde haklıydı. Ayrıca Sabelliusçuluğun şeytandan türediğine hiç kuşku yoktu. Constantinus da öyleydi, şeytanın önde gideni, şeytanın sağ koluydu.

Hiç durmadan Tanrı'nın birliği konusunda tefekküre dalıyor ve tekrar tekrar Suriyeli Noetus'un tezlerinin üzerinden geçiyordum. Bununla birlikte en çok sevgili hocam Arius'un tezlerini seviyordum. Gerçekten, eğer insan aklı herhangi bir biçimde herhangi bir şeyi saptayabiliyorsa tam da oğulluğun doğasında, Oğulun var olmadığı bir zaman olmalıydı. Oğulluğun doğasında Oğulun var olmaya başladığı bir zaman da olmalıydı. Bir baba oğlundan yaşlı olmalıydı. Başka türlüsünde diretmek küfür ve Tanrı'nın küçük görülmesiydi.

Ve geçmişi, İskenderiye kentinin kilise ileri gelenlerinden birisi olan ve kâfir, heretik Aleksandros tarafından piskoposluk rütbesi elinden alınan Arius'un ayakları dibinde oturduğum gençlik günlerimi anımsıyordum. Sabelliusçu Aleksandros, işte buydu o ve cehennem ayaklarının altındaydı.

Evet, İznik Konsili'ne katılmıştım ben ve konsilin bu meseleyi geçiştirdiğini fark etmiştim. Ve İmparator Constantinus'un, Arius'u dik duruşu yüzünden sürgüne gönderdiğini anımsıyordum. Ve Constantinus'un devlete ve siyasete ilişkin nedenlerle pişman olup Aleksandros'a –öteki Aleksandros, üç kez daha melun, Konstantinopolis Başpiskoposu– Arius'u ertesi günkü komünyona kabul etmesini buyurduğunu anımsıyordum. Ve tam da o gece Arius sokak ortasında ölmedi mi? Bunun Aleksandros'un Tanrı'ya dua etmesi sonucunda ona musallat olan ölümcül bir hastalık yüzünden olduğu söylendi. Ama ben ve benim gibi tüm Arius yanlıları, bu ölümcül hastalığın zehirden, o zehrin de Aleksandros'un kendisinden, Konstantinopolis Başpiskoposu ve şeytanın zehirci başından geldiğini söylüyorduk.

Ve burada bedenimi keskin taşlara sürtüyor ve inançtan sarhoş, yüksek sesle söyleniyorum:

"Yahudilerle putperestler rezil olsunlar. Bırakın kazansınlar, nasıl olsa zamanları daraldı. Ve onlar için bu zamandan sonra başka bir zaman olmayacak."

O kayanın üstündeki ırmağa bakan çıkıntıda, kendi kendime yüksek sesle epeyce konuşuyordum. Ateşim vardı ve ara sıra pis kokulu keçi derisi bir tulumdan esirgeyerek su içiyordum. Bu tulumu, deri daha da koksun ve içindeki suyun serinliğini alsın diye güneşin altına asılı tutuyordum. Yiyecek de vardı, mağaramın zemininde toprağın içinde duruyordu; birkaç kökle bir parça bayat arpa ekmeği; aç olmama karşın yemiyordum.

O kutsanmış, bitmeyecekmiş gibi görünen gün boyunca tek yaptığım, güneşin alnında terleyip bunalmak, zayıf bede-

nimi kayanın üstünde berelemek, ıssızlığa gözümü dikmek, eski anıları canlandırmak, düşler kurmak ve inançlarımı yüksek sesle dile getirmekten ibaretti.

Ve gün battığında, çarçabuk çöken alacakaranlıkta pek yakında sonu gelecek olan dünyaya son bir kez baktım. Dev heykellerin ayaklarının dibinde, bir zamanlar insanların gurur duydukları yapıtlarında yuvalanmış yırtıcıların sürünen biçimlerini seçtim. Ve yırtıcıların homurtuları arasında deliğime emekledim ve sayıklayıp uyuklayarak, hummalı hayaller görüp o son günün çarçabuk gelmesi için dualar ederek uykunun karanlığına daldım.

Bilincim, çevremdeki işkenceci dörtlüsüyle birlikte tecritte geri geldi.

Kaldırıp dudaklarıma uzattıkları suyu içtikten sonra, "Ayaklarının altında cehennem bulunan, San Quentin'in kâfir ve heretik müdürü," diye dalga geçtim. "Zindancılarla mahkûm başılar kazansın. Zamanları daralıyor ve onlar için zamandan sonra zaman olmayacak."

"Kafayı yemiş bu," diye doğruladı Müdür Atherton.

"Sizinle kafa buluyor," oldu Doktor Jackson'ın kendinden emin yargısı.

"Ama yemeği reddediyor," diye itiraz etti Şef Jamie.

"Hah, kırk gün oruç tutsa yine de kendine zarar veremez," diye yanıtladı doktor.

"Öyle de yapacağım," dedim, "hem de kırk gece. Bana bir iyilik edip şu gömleği sıkılayın ve sonra da çekip gidin buradan."

Mahkûm başı işaretparmağını bağların arasına sokmaya çalıştı.

"İplerin arasında bir milimlik bir boşluk bile bulamazsınız," diye onlara güvence verdi.

"Yakındığın herhangi bir şey var mı, Standing?" diye sordu müdür.

Yanıtım, "Evet," idi. "İki konuda."

"Neymiş bunlar?"

"İlki," dedim, "gömlek iğrenç derecede gevşek. Hutchins budalanın teki. İstese iplerin arasına ayağını bile sokabilir."

"Ötekisi nedir?" diye sordu Müdür Atherton.

"Senin şeytanın dölü oluşun, Müdür."

Şef Jamie ile Doktor Jackson gülüştüler ve müdür homurdanarak hücremden dışarı çıktı.

Tek başıma kalınca yeniden karanlığa dalıp Nephi'deki araba çemberine geri dönmeye uğraştım. Issızlığın ve düşman toprakların ortasındaki kırk koca arabamızın kaderine terk edilmiş sürüklenişinden ne çıkacağını merak ediyor ve taşlarda berelenmiş kaburgaları ve pis kokulu su tulumuyla o uyuz münzevinin başına gelenlerle hiç ilgilenmiyordum. Ve geri döndüm, ama ne Nephi'ye ne de Nil'e...

Ama birkaç şeyi açıklamak ve tüm olayı kavramanı kolaylaştırmak için hikâyenin burasında durmalıyım, okurum. Bu gerekli, çünkü gömleğin içindeki anılarımı tamamlamak için zamanım daralıyor ve kısa bir süre sonunda, hem de kısacık bir süre, beni buradan alıp asacaklar. Bin tane yaşam süresine sahip olsaydım bile, gömleğin içindeki deneyimlerimin son ayrıntılarını tamamlayamazdım. Bu yüzden hikâyeyi kısaltmam gerekiyor.

Öncelikle, Bergson haklı. Yaşam entelektüel kavramlarla açıklanamaz. Konfüçyüs'ün de çok uzun zaman önce söylediği gibi: "Yaşam hakkında son derece bilgisizken ölümü bilebilir miyiz?" Ve onu anlaşılabilir kavramlarla açıklayamadığımızda, gerçekten de yaşam hakkında son derece bilgisiz kalıyoruz. Yaşamı yalnızca olgusal olarak anlayabiliyoruz, ilkel insanın bir dinamoyu anladığı gibi; ama yaşamı akılla idrak edemiyor, yaşamın özünün doğasıyla ilgili hiçbir şey bilmiyoruz.

İkinci olarak da, Marinetti, maddenin tek gizem ve tek gerçeklik olduğunu ileri sürerken yanılıyor. Dediğim ve senin de okurum, farkına varacağın gibi, biliyorum da konuşuyorum; söylediğim de maddenin tek yanılsama olduğu. Comte, maddeyle aynı şey olarak gördüğü dünyanın büyük bir saplantı olduğunu söylüyor ve ben de onunla aynı fikirdeyim.

Asıl gerçeklik gizem ve yaşamdır. Yaşam, yüksek hızla akan kimyasal maddeden büyük ölçüde farklıdır. Yaşam süregider. Yaşam maddenin bütün biçimlerinde sebat eden ateş parçacığıdır. Biliyorum. Ben yaşamın kendisiyim. On bin kuşakta yaşadım. Milyonlarca yıl yaşadım. Pek çok bedenim oldu. Ben, pek çok bedenin sahibi, süregidiyorum. Ben yaşamın kendisiyim. Ben hep parlayan ve zamana parmak ısırtan ve beden denilen, hep benim irademle işleyen ve geçici olarak işgal ettiğim madde bileşimlerinde, tutkumu gerçekleştiren sönmez kıvılcımım.

Bak şimdi. Algıda hızlı, duyumsamada becerikli, çeşitli hünerlere yatkın, en zorlu baskı araçlarıyla kıvrılıp bükülmeyecek ya da doğrultulamayacak denli sağlam ve güçlü benim bu parmağım; bu parmak ben değilim. Kes onu. Ben hayatta kalmayı sürdürürüm. Beden parçalanır. Ben parçalanmam. Beni oluşturan ruh bütün kalır.

Pekâlâ. Bütün parmaklarımı kes. Ben benim. Ruh bütün kalır. Her iki eli de kes. Her iki kolu omuz başlarından kes. Her iki bacağı kalçalardan kes. Ve ben, fethedilemez ve yok edilemez olan ben yine hayatta kalırım. Etin parçalanıp küçültülmesi beni azaltır mı? Kesinlikle azaltmaz. Saçlarımı kırk. Keskin usturalarla dudaklarımı, burnumu, kulaklarımı tıraşla; hatta gözlerimi kökünden oyup çıkart; parçalanıp biçimsizleşmiş bedene tutunan biçimsiz kafatasının içinde hapsolmuş, kimyasal etin o hücresindeki hâlâ ben olurum; parçalanmamış, eksilmemiş.

Ha, yürek hâlâ atıyor diyorsun. Peki. Onu da söküp al ya da iyisi mi, etimden kalanı bin bıçaklı makineye fırlatıp kıyma yap ve ben, *ben*, anlamıyor musunuz, tüm ruhum, gizemim, yaşam ateşim ve yaşamımla ben bunlardan bağımsız ve uzağım. Ben can vermem. Yalnızca beden can verir ve beden ben demek değildir.

İnanıyorum ki, Albay de Rochas, Josephine adlı kızı hipnotik trans halindeyken yaşadığı on sekiz yıldan öteye, doğmadan önceki sessizliğe ve karanlığa, yatağa çakılmış yaşlı bir adam, eski bir topçu, Jean-Claude Bourdon olduğu önceki yaşamlarının ışığına kendi iradesinin gücüyle gönderdiğini ileri sürerken haklıydı. Ve Albay de Rochas'ın bu yaşlı adamın dirilen gölgesini gerçekten de hipnotize ettiğine ve irade gücüyle onu yetmiş yıllık yaşamının ötesine, karanlığın içine ve karanlığın içinden de günahkâr yaşlı bir kadın, Philoméne Carteron olduğu günün ışığına gönderdiğine inanıyorum.

Sana, geçmiş zamanlarda maddenin çeşitli birleşimlerine bürünüp Kont Guillaume de Sainte-Maure, Mısır'da uyuz ve adsız bir keşiş ve babası büyük batı göçündeki kırk arabanın lideri olan oğlan çocuğu Jesse olduğumu daha yeni gösterdim, okurum. Ve ayrıca, bu satırları yazarken, Folsom Hapishanesi'nde ölüm cezasına çarptırılmış, California Üniversitesi'nin Ziraat Fakültesi'nde bir zamanların tarım bilimi profesörü Darrell Standing değil miyim şimdi de?

Madde en büyük yanılsama. Yani, madde kendini biçim olarak ortaya koyar ve biçim de görüntüseldir. Bir zamanlar, Tanrı'nın Ülkesi'ni düşlerken kendime yabanıl bir hayvan gibi yuva edindiğim eski Mısır'ın ufalanan kayalıkları şimdi nerede? Uzun zaman önce ay ışığının aydınlattığı çimenlerin üstüne alev kafalı Guy de Villehardouin tarafından fırlatılan Guillaume de Sainte-Maure'nin bedeni nerede şimdi? Nephi'deki büyük çemberi oluşturan kırk kocaman araba ve o çemberin içine sığınmış erkekler, kadınlar, çocuklar ve kadi-

di çıkmış sürü nerede şimdi? Hepsi de biçimlerden, yeniden akışmak üzere eriyen akışkan maddeden oluştukları için bunların hiç birisi yok artık. Göçüp gittiler ve yoklar.

Ve artık benim savım açıklığa kavuşuyor. Ruh kalıcı olan tek gerçeklik. Ben ruhum ve kalıcıyım. Ben, Darrell Standing, pek çok etten kemikten kabuğun sakini, bu anılardan birkaç satır daha yazacağım ve geçip gideceğim. Bedenim olan biçimimin, boynundan yeterli süreyle asılı tutulduğunda dermanı kesilecek ve maddenin dünyasında ondan geriye koca bir hiç kalacak. Ruh dünyasında ise anısı kalacak. Maddenin belleği yoktur, çünkü biçimleri gelip geçicidir ve bu biçimlere kazınan her şey biçimlerle birlikte can verir.

Hikâyeme dönmeden önce bir sözcük daha. Karanlığın içinden kendime ait öteki yaşamlara yaptığım yolculuklar sırasında, bu yolculukların hiçbirini kendi istediğim belli bir yöne yönlendirmeyi başaramadım. Böylece, Nephi'deki oğlan çocuğu Jesse'ye geri dönme şansına sahip olmadan önce, eski yaşamlarıma ilişkin yeni deneyimler yaşadım. Olasılıkla, kimi kez oldukça ufakken Arkansas yerleşimlerinde onun işlerini yaparak ve en azından on iki kez Nephi'de kaldığım noktadan sonrasına geçerek Jesse'nin deneyimlerini yaşayıp durdum. Bunların tümünü ayrıntıya dökmek zaman kaybı olurdu ve bu yüzden, kayıtlarımın gerçekliğine önyargı sokmaksızın, belirsiz, dolambaçlı ve yinelemelerden ibaret olduğu için bunların çoğunu atlayacak ve çeşitli zamanlarda yeniden yaşarken bunlardan derlediğim olguları vereceğim.

On Üçüncü Bölüm

Gün ışımadan çok önce Nephi'deki kamp hareketlenmişti. Sürü sulanmaya ve otlatılmaya götürüldü. Erkekler tekerleklerdeki zincirleri çözer ve boyundurukları bağlamak için arabaları ayırırlarken, kadınlar da kırk ateş üstünde kırk kahvaltılık yemek pişirdiler. Gecenin son nöbetçileri uykulu gözlerle kahvelerini beklerken, çocuklar da şafak ayazında orada burada yerlerini paylaşarak ateşlerin çevresinde kümelenmişlerdi.

Bizimki gibi büyük bir kafilenin hızı, yavaşın da yavaşına denk düştüğü için, yola koyulması zaman gerektirir. Bu yüzden Nephi'den çıkıp kumlu ıssızlıklara doğru yola çıktığımızda güneş yükseleli bir saat geçmişti ve rahatsız edici sıcağıyla gün çoktan başlamıştı. Oranın hiçbir sakini bizi uğurlamaya gelmedi. Ayrılışımızı da bir gece önceki gelişimiz kadar uğursuz hale getirerek evlerinin içinde kalmayı yeğlediler.

Çalılıklar, kum ve uğursuz topraklarla, kavurucu sıcak ve ısıran tozda uzun saatler başladı yeniden. Ne bir insan barınağı ne bir sürü ne çitler ne de insan türüne ilişkin bir belirtiyle karşılaştık bütün gün boyunca ve geceleyin ıslak kumunun su sızıntısıyla dolduğu, yığınla çukur kazdığımız kurumuş bir derenin yanında arabalarla çemberimizi oluşturduk.

Yolculuğumuzun bundan sonrası benim için hep kesik kesik bir deneyimdir. Arabalarımızla hep çember oluşturarak öyle çok kamp kurduk ki bu da benim çocuk aklımda Nephi'den sonra yorucu, uzun bir zaman geçtiği düşüncesini uyandırıyordu. Ama o eli kulağında ve belli bir sona sürüklendiğimiz duygusu, hepimizin üstünde gücünü hep koruyordu.

Günde ortalama on beş mil yapıyorduk. Biliyorum, çünkü babam bir sonraki Mormon yerleşimi olan Fillmore'a altmış mil kaldığını söylemişti ve biz de yolda üç kez kamp kurmuştuk. Bu da dört günlük yolculuk demekti. Nephi'den, hiçbir anıya sahip olmadığım son kamp yerine kadarki yol, iki haftamızı ya da yaklaşık o kadar bir zamanımızı almış olsa gerekti.

Salt Lake'den bu yana hep olduğu gibi, Fillmore sakinleri de düşmanca davrandılar. Yiyecek satın almaya çalıştığımızda bize güldüler ve Missourili olduğumuzu başımıza kakmaktan geri durmadılar.

Oraya vardığımızda, yerleşim yerini oluşturan bir düzine evin en büyüğünün önünde bağlı duran toza bulanmış, derileri terden yol yol olmuş ve bitkin durumda iki binek atı vardı. Sözünü ettiğim yaşlı adam; uzun, güneş yanığı saçları, güderi gömleği olan ve babamın bir tür yardımcısı ya da çavuşu konumundaki adam, atını arabamızın yanına sürdü ve bir baş işaretiyle yorgun hayvanları gösterdi.

"Atlara hiç acımamışlar, Kaptan," diye söylendi alçak sesle. "Ve bizim için değilse, atları niye bu kadar zorlamışlar, Tanrı aşkına?"

Ancak babam iki hayvanın durumuna çoktan dikkat etmiş ve benim meraklı gözlerim de bunu kaçırmamıştı. Ve gözlerinde ışıklar çaktığını, dudaklarının gerildiğini ve bir an için tozlu yüzünde bezginlik çizgilerinin belirdiğini de görmüştüm. Hepsi buydu. Ancak ben ikiyle ikiyi toplamış ve o iki binek atının yalnızca durumun uğursuzluğuna tüy diken fazladan bir etki yarattığını anlamıştım.

"Tahminimce gözlerini üzerimizden ayırmıyorlar, Laban," oldu babamın tek yorumu.

Sonradan yine göreceğim bir adamı ilk kez gördüğüm yer Fillmore idi. Uzun boylu, geniş omuzlu bir adamdı; sağlıklı ve gücü kuvveti yerinde orta yaşlı biriydi; gücü yalnızca bedensel değildi, iradesi de güçlüydü. Çevremde görmeye alıştığım pek çok erkeğin aksine düzgün tıraşlıydı. Birkaç günlük sakalı ağarmaya yüz tuttuğunu gösteriyordu. Sanki ön dişlerinin çoğu yokmuş gibi sımsıkı kapalı duran ince dudaklarıyla ağzı, sıra dışı bir genişlikteydi. Burnu iri, basık ve yayvandı. Akıllı olduğunu gösteren geniş bir alınla taçlanmış kare biçimli yüzünde, arası geniş elmacık kemikleriyle, çıkıntılı iri bir çene yer alıyordu. Aralarında normalden biraz daha fazla mesafe bulunan ziyadesiyle küçük gözleri ömrümde gördüğüm mavilerin en mavisiydi.

Bu adamı ilk gördüğüm yer, Fillmore'daki un değirmeniydi. Beraberimizdeki insanlardan birkaçıyla babam oraya un satın alma umuduyla gitmişti ve ben de merakıma yenilip annemin sözünü dinlemeyerek, kimse farkına varmadan peşlerine takılmıştım. Bu adam görüşme sırasında bir grup halinde değirmencinin yanında dikilen dört beş kişiden birisiydi.

Dışarı çıkmış, kampa dönerken Laban babama, "O düzgün tıraşlı yaşlı keçiyi gördün mü?" dedi.

Babam başıyla onayladı.

"İşte Lee o," diye sürdürdü Laban. "Onu Salt Lake'de de görmüştüm. Tam bir baş belası. On dokuz karısıyla elli çocuğunun olduğunu söylüyorlar. Ve kafayı dinle bozmuş bir çılgın. Peki, bu Allahın belası topraklarda ne diye peşimizden ayrılmıyor?"

Bezgin, uğursuz sürüklenişimiz devam etti. Su ve toprağın elverişli olduğu küçük yerleşim yerleri birbirine yirmi ila elli mil uzaklıktaydı. Aralarında çıplak, kırmızı ve kurak kumluklar uzanıyordu. Ve her yerleşimde yiyecek satın almak için yaptığımız tüm barışçıl girişimler boşa çıktı. Bizi

sertçe geri çeviriyorlar ve kendilerini Missouri'den sürdüğümüzde hangimizin onlara yiyecek sattığını soruyorlardı. Bizim Arkansaslı olduğumuzu onlara söylememizin bir faydası dokunmuyordu. Gerçekten de biz Arkansaslıydık; ancak onlar bizim Missourili olduğumuzda ısrarcıydılar.

Fillmore'dan güneye doğru beş günlük yoldaki Beaver'da Lee'yi yine gördük. Ve yine evlerin önüne bağlanmış yorgun atları gördük. Ama Parowan'da Lee'yi görmedik.

Cedar City son yerleşimdi. Önden giden Laban geri gelip babama raporunu verdi. İlk haberi önemliydi.

"Ben girerken o Lee olacak adamın kasabadan sıvıştığını gördüm, Kaptan. Ve de Cedar City'de, orasının kaldıracağından daha fazla erkek sakinle at var."

Ancak kasabada hiçbir sorun yaşamadık. Bize yiyecek satmayı reddetmelerinin dışında kendi halimize bıraktılar bizi. Kadınlarla çocuklar evlerinden çıkmadılar ve bazı erkekler ortalıkta göründülerse de, daha önceki yerlerde olduğu gibi kampımıza gelip bizimle alay etmediler.

Wainwright bebeğin öldüğü yer Cedar City idi. Bayan Wainwright'ın ağladığını ve Laban'a biraz inek sütü bulmaya çalışması için yalvardığını anımsıyorum.

"Bebeğin yaşamını kurtarabilir," dedi. "Onlarda inek sütü var. Yeni doğurmuş inekleri kendi gözlerimle gördüm. N'olursun git, Laban. Denemekten zarar gelmez. Olsa olsa geri çevirirler. Ama geri çevirmeyecekler. Onlara bebek, minicik bir bebek için olduğunu söylersin. Mormon kadınları da ana yüreği taşırlar. Minicik bir bebekten bir bardak sütü esirgemezler."

Ve Laban şansını denedi. Ancak, sonradan babama anlattığı gibi, hiçbir Mormon kadınını görmeyi başaramadı. Yalnızca kendisini geri çeviren Mormon erkeklerini görebilmişti.

Burası son Mormon yerleşimiydi. Oradan öteye, öteki yanında California'nın düş ülkesinin, ah, masal ülkesinin bulunduğu engin çöl uzanıyordu. Arabalarımız sabahın erken saatlerinde yerleşimden ayrılırken, sürücü yerinde ba-

bamın yanında oturduğum sırada Laban'ın duygularını dile getirdiğini gördüm. Aşağı yukarı yarım mil kadar gitmiştik ve Cedar City'yi görüş alanından çıkartan alçak bir tepeye tırmanıyorduk ki Laban atının başını çevirip durdu ve üzengilerinin üstünde doğruldu. Durduğu yerde yeni kazılmış bir mezar vardı ve bunun Wainwright bebek için olduğunu biliyordum; Wasatch Dağları'nı aşmaya başladığımızdan beri kazdığımız mezarların ilki değildi.

Acayip görünüşlü bir adamdı. Yaşlanmış ve kara kuru, uzun yüzlü, çökük yanaklıydı, güderi gömleğinin omuzlarından aşağı dökülen keçeleşmiş, güneş yanığı saçları vardı, yüzü nefret ve çaresiz bir öfkeyle çarpılmıştı. Uzun tüfeğini dizgin tutan eliyle kaldırıp boştaki yumruğunu Cedar City'ye doğru salladı.

"Tanrı'nın laneti hepinizin üstüne olsun!" diye haykırdı. "Çocuklarınızın ve doğmamış bebelerinizin üstüne olsun. Dilerim, ürününüzü kuraklık yok eder. Dilerim, çıngıraklı yılanların zehrini katık edip kum yersiniz. Dilerim, derelerinizin tatlı suyu acı suya döner. Dilerim..."

Sözleri bu noktada, arabalarımızın çıkardığı sesler yüzünden anlaşılmaz hale geldi; ama inip kalkan omuzlarıyla savurduğu yumruğu ilenmeye daha yeni başladığını gösteriyordu. Kafilemizin duygularına aracılık ettiği, arabalardan eğilip cılız kollarını çıkarıp kemikli, çalışmaktan biçimi bozulmuş yumruklarını Mormonluğun sonuncusuna doğru sallayan pek çok kadın tarafından da doğrulandı. Kumda yürüyen ve bizimkilerin arkasında öküzlerini yayan bir adam gülüp övendiresini salladı. Bizim kafilede günlerden beri kahkaha sesi duyulmadığı için o gülüş çok sıra dışı geldi.

"Canlarına oku şunların, Laban," diye kışkırttı. "Benim duygularım da aynı."

Ve kafilemiz yola devam ederken geriye dönüp bebeğin mezarının başında üzengilerinin üstünde dikilen Laban'a bakmayı sürdürdüm. Uzun saçlarıyla, çarıklarıyla ve püskül-

lü tozluklarıyla gerçekten de acayip bir tipti. Güderi gömleği öyle eski öyle yıpranmıştı ki orasından burasından sallanan lime lime olmuş paçavralar, bunların bir zamanların gururlu püsküllleri olduğunu gösteriyordu. Uçuşan paçavraların adamıydı o. Uzun zaman önce, yolculuğun başladığı günlerde, bir sağanağın ardından cilalı siyah bir görünüm almış kirli saç tutamlarının belinde sallandığını anımsıyorum. Bunların Kızılderililere ait kafa derileri olduğunu biliyordum ve görünüşleri beni hep büyülüyordu.

"Bu ona iyi gelecek," diye yorum yaptı babam, benden çok kendine. "Günlerdir ne zaman patlayacak diye bekliyordum."

"Geri dönüp birkaç kafa derisi yüzseydi, keşke," dedim istekle.

Babam beni soran gözlerle süzdü.

"Mormonları sevmiyorsun, değil mi, evlat?"

Başımı iki yana salladım ve beni ele geçiren ifadesi olanaksız nefretle içimin şiştiğini hissettim.

"Büyüdüğümde," dedim bir dakika sonra, "gidip kurşunlayacağım onları."

"Jesse, sen!" diye geldi annemin sesi arabanın içinden. "Çeneni kapat hemen." Ve babama:

"Çocuğun böyle konuşmasına izin verdiğin için kendinden utan."

İki günlük yolculuk bizi Mountain Meadows'a getirdi ve burada, en son yerleşim yerinin iyice uzağında ilk kez araba çemberi oluşturmadık. Arabalar kabaca çember biçimindeydiler, ancak aralarında pek çok boşluk vardı ve tekerlekler zincirli değildi. Hazırlıklar bir hafta kalacak biçimde yapılacaktı. O ana dek gördüğümüzün de yeterince çöl olmasına karşın gerçek çölden önce sürünün dinlendirilmesi gerekiyordu. Aynı alçak kum tepeleri vardı çevremizde, ama seyrek de olsa çalılarla kaplıydı. Düzlük kumluydu, ama azıcık ot da vardı; günlerdir rastladığımızdan fazlaydı. Kampın

yaklaşık otuz metre ilerisinde, insan gereksinimini kıtı kıtına karşılayacak cılız bir dere vardı. Ama daha ötelerde tepe yamaçlarından çıkan başka cılız dereler de vardı ve sürünün sulanacağı yerler buralardı.

O gün kampı erken kurduk ve bir hafta kalma doğrultusundaki program dolayısıyla ertesi gün çamaşır yıkama işine başlamayı planlayan kadınlar, kirlileri elden geçirme telaşına düştüler. Herkes karanlık basıncaya değin çalıştı. Adamların bir kısmı koşum takımlarına el atarken, ötekiler de arabaların iskeletleriyle demir aksamlarını onarıyorlardı. Bunların işi çoğunlukla demiri kızdırıp çekiçlemek ve cıvatalarla somunları sıkıştırmaktı. Ve bir arabanın gölgesinde bağdaş kurmuş, karanlık çökene kadar yeni bir çift çarık diken Laban'a rastladığımı anımsıyorum. Kafilemizde çarık ve güderi giyen tek kişi oydu ve kafilemiz Arkansas'dan ayrılırken bizimle birlikte olmadığına ilişkin bir kanım var. Ayrıca ne karısı ne ailesi ne de kendine ait bir arabası vardı. Tek sahip olduğu, atı, tüfeği, sırtındaki giysileri ve Mason'ların arabasında taşınan bir çift battaniyeydi.

Ertesi sabah alınyazımız gerçekleşti. Son Mormon yerleşiminden iki günlük yolda, çevrede hiç Kızılderili bulunmadığını bilerek ve de Kızılderililerden hiçbir koşulda çekinecek bir şeyimiz bulunmadığı için yola çıkalı beri ilk kez arabalarımızı bir çember haline getirip zincirlememiş, sürünün başında gözcüler bırakmamış ve tek bir gece nöbetçisi bile koymamıştık.

Uyanışım karabasan gibiydi. Aniden bir patlama sesi geldi. İlk anlarda henüz uyku sersemiydim ve aralıksız devam eden patlamalara eşlik eden çeşitli sesleri birbirinden ayırıp tanımlamaya çalışmak dışında hiçbir şey yapmadım. Yakından ve uzaktan gelen tüfek patlamalarını, erkeklerin bağırışlarıyla küfürlerini, kadın çığlıklarıyla çocuk feryatlarını duyabiliyordum. Derken ahşaba ve tekerleklerin demirleriyle arabanın alt aksamına çarpıp vınlayan kurşunların

sesini seçtim. Kim ateş ediyorduysa çok alçağa nişan alıyordu. Doğrulmaya çalıştığımda belli ki tam o anda giyinmeye çalışan annem eliyle beni aşağı bastırdı. Çoktan kalkıp dışarı çıkmış olan babam bu aşamada arabaya daldı.

"Dışarı!" diye bağırdı. "Çabuk! Yere yatın!"

Hiç zaman yitirmedi. Çok çevik bir hareketle beni pençesiyle kavrayıp arabanın arka tarafından yere fırlattı. Arabanın altından sürünerek henüz çıkmıştım ki babam, annem ve bebek de paldır küldür bulunduğum yere indiler.

"Buraya gel, Jesse!" diye haykırdı bana babam ve bir araba tekerinin arkasına sığınıp kum kazma işinde ona katıldım. Çıplak ellerimizle deli gibi çalışıyorduk. Annem de katıldı.

"Kazmaya devam et, iyice derinleştir, Jesse," diye buyurdu babam. Ayağa kalktı ve koşarken buyruklar haykırarak kurşun renkli ışığın içinde uzaklaştı. (Artık soyadımı öğrenmiştim. Jesse Fancher'dım. Babam da Kaptan Fancher'dı.)

"Yere yatın!" Onu duyabiliyordum. "Araba tekerleklerinin arkasına geçin ve kumda çukur kazın! Aile babaları, kadınlarla çocukları arabalardan çıkartın! Ateşi kesin! Ateş etmek yok artık! Ateş etmeyi bırakın da saldırmalarına karşılık hazır olun! Bekâr erkekler, siz de sağ tarafta Laban'a, solda Cochrane'e, ortada da bana katılın! Ayağa kalkmayın! Sürünerek gelin!"

Ancak saldırı gelmedi. Bir çeyrek saat kadar ağır ve düzensiz ateş devam etti. Erken kalkan birkaç adamımız, yakmakta oldukları kamp ateşlerinin ışığında yakalandıklarında o ilk anların şaşkınlığı bizi zararlı çıkarmıştı. Kızılderililer –çünkü Laban onların Kızılderili olduklarını bildirmişti– bize açıktan saldırmışlardı ve yere yatmış üstümüze ateş ediyorlardı. Gün ışırken babam onlar için hazırlık yaptı. Durduğu yer annemle içinde yattığımız çukura yakındı, böylece haykırdığı zaman onu duydum:

"Şimdi! Hepimiz birden!"

Soldan, sağdan ve ortadan tüfeklerimiz yaylım ateşine başladılar. Görmek için başımı dışarı çıkardım ve birden çok Kızılderilinin vurulduğunu gördüm. Ateş etmeyi anında kestiler; ölülerini ve yaralılarını beraberlerinde sürükleyerek açıklıkta telaşla seğirttiklerini görebiliyordum.

Hepimiz çabucak işe koyulduk. Arabalar, okları içeri dönük biçimde çekilir ve çember biçiminde zincirlenirken –kadınlarla küçük kız ve erkek çocukların yardım etmek için olanca güçleriyle tekerlek parmaklıklarına asıldıklarını gördüm– kayıplarımızın hesabını yaptık. Öncelikle, en önemlisi, son hayvanımız da kaçmıştı. Sonra, yaktıkları ateşlerin yanına uzanmış yedi adamımız vardı. Dördü ölmüş, üçü de can çekişiyordu. Yaralanan öteki adamlarla, kadınlar ilgileniyordu. Küçük Rish Hardacre bir fişekle kolundan yaralanmıştı. Altı yaşında var yoktu ve annesi onu kucağında tutar, babası da kolunu sarmaya hazırlanırken ağzı açık bakındığını anımsıyorum. Küçük Rish ağlamayı kesmişti. Kolundan fırlamış kemik parçasına gözünü dikmiş hayretle bakarken, yanaklarındaki gözyaşı izlerini görebiliyordum.

White Nine, Foxwell'lerin arabasında ölü bulundu. Hiçbir şey yapmadan oturup durmadan pipo içen şişman ve biçare yaşlı bir kadındı. Abby Foxwell'in annesiydi. Bayan Grant de öldürülmüştü. Kocası cesedinin yanı başında oturuyordu. Oldukça sessizdi. Gözünde yaş yoktu. Tüfeği dizlerine dayalı öylece oturuyordu orada ve herkes onu yalnız bıraktı.

Babamın buyrukları altında herkes arı gibi çalışıyordu. Erkekler konak yerinin ortasına göğüs hizasına kadar gelen büyük bir savunma hendeği kazdılar. Kadınlar arabalardan bu hendeğe yatakları, yiyecekleri ve her türden gerekli eşyayı sürüklediler. Bütün çocuklar yardım ediyordu. Ne bir sızlanış ne de ufacık bir heyecan vardı. Yapılacak çok iş vardı ve biz hepimiz çalışmak için doğmuştuk.

Büyük savunma hendeği kadınlarla çocuklar içindi. Arabaların altına, bütün çemberi çeviren sığ bir siper daha kazılıp toprağı dışarı yığıldı. Bu da savaşan erkekler içindi.

Laban keşiften döndü. Kızılderililerin yarım mil kadar geri çekildiklerini ve müzakere toplantısı yapmakta olduklarını bildirdi. Ayrıca içlerinden altı kişiyi savaş alanından taşıdıklarını görmüştü ve dediğine göre bunların üçü ölüydü.

O ilk günün sabahı boyunca zaman zaman kayda değer sayıda atlı adamın hareketini gösteren toz bulutlarına tanık olduk. Bu toz bulutları üstümüze doğru geliyor, dört bir yanımızı kuşatıyordu. Ama hiçbir canlı görmedik. Yalnızca tek bir toz bulutu bizden öteye gitti. Büyük bir buluttu bu ve herkes bunun götürülen sürümüz olduğunu söylüyordu. Ve Kayalık Dağları aşıp kıtanın yarısını geçen kırk büyük arabamız çaresiz bir çemberin içinde duruyordu. Sürü olmadan daha ileriye gidemezlerdi.

Öğleyin Laban bir başka keşiften geldi. Güneyden yeni Kızılderililerin gelmekte olduğunu görmüştü ki bu da çevremizin sarıldığını gösteriyordu. Alçak bir tepenin yamacından doğuya ilerleyen ve geçerken aşağıya bize doğru bakan on iki beyaz adamı görüşümüz işte bu sıradaydı.

"Şimdi anlaşıldı," dedi Laban babama. "Kızılderilileri üstümüze salmışlar."

Abby Foxwell'in anneme, "Onlar da bizim gibi beyaz," diye yakındığını duydum. "Niye yanımıza uğramıyorlar?"

"Onlar beyaz değil," diye atıldım annemin elinin tersini kollayarak. "Mormon onlar."

O gece, karanlık çöktükten sonra gençlerimizden üçü gizlice kamptan dışarı süzüldü. Giderlerken gördüm. Bunlar Will Aden, Abel Milliken ve Timothy Grant idi.

Babam akşam yemeğinden alelacele bir lokma ısırırken, "Yardım getirmek için Cedar City'ye gidiyorlar," diye anlattı anneme.

Annem başını salladı.

"Kampa seslenme mesafesinde bir yığın Mormon var," dedi. "Onlar yardım etmezlerse ki hiç niyetlerinin olmadığı belli, o zaman Cedar City'liler de yardım etmeyeceklerdir."

"Ama Mormonların iyisi de var kötüsü de..." diye söze başladı babam.

"Şimdiye kadar hiç iyisine denk gelmedik," diye kestirip attı annem.

Abel Milliken ile Timothy Grant'in dönüşüne ilişkin sabaha kadar bir şey duymadım, ama öğrenmekte gecikmeyecektim. Verdikleri rapor üzerine bütün kampın morali bozulmuştu. Beyaz adamlar tarafından önleri kesildiğinde, bu üçü ancak birkaç mil gitmişlermiş. Will Aden, Fancher Kafilesinden olduklarını, yardım getirmek için Cedar City'ye gittiklerini söyler söylemez onu vurmuşlar. Milliken ve Grant haberi getirmek için kaçmışlar ve bu haber kafilemizin yüreklerindeki son umudu da bitirdi. Beyazlar Kızılderililerin arkasındaydılar ve uzun süredir kaygılandığımız acı son üstümüze çöreklenmişti.

Bu ikinci günün sabahında suya giden adamlarımızın üstüne ateş açıldı. Dere çemberimizin ancak otuz metre dışındaydı, ama oraya giden yol, artık doğudaki alçak tepeyi de ele geçiren Kızılderililerin denetimindeydi. Tepenin uzaklığı yetmiş beş metreden fazla olamayacağı için burası menzilin içindeydi. Ama belli ki Kızılderililerin nişancılığı iyi değildi, çünkü adamlarımız suyu vurulmadan getirdiler.

Kampın içine rasgele açılan bir tek ateş dışında sabah sessiz geçti. Savunma hendeğinin içine yerleşmiştik ve zorlu yaşam koşullarına alışkın olduğumuzdan rahatımız yerinde sayılırdı. Elbette vurulanların aileleri için kötü bir durumdu ve yaralıların da bakım işi vardı. Süregiden her şeyi görmeye karşı doymak bilmez merakımla annemin yanından hep sıvışıyor ve hemen her şeyi de görmeyi beceriyordum. Konak yerinin içinde, büyük savunma hendeğinin güneyinde erkekler bir çukur kazdılar ve yedi erkekle iki kadını bir arada

gömdüler. Bir tek, kocasını ve babasını yitiren Bayan Hastings epeyce sorun çıkardı. Ağlayıp haykırdı ve öteki kadınların onu yatıştırmaları epeyce zaman aldı.

Doğudaki alçak tepenin üstünde Kızılderililerin gösterişli toplantısı ve çığlıkları sürüyordu. Ama rasgele açılmış zararsız bir ateş dışında hiçbir şey yapmıyorlardı.

"Bu alçak heriflerin derdi ne?" diye sabırsızca sordu Laban. "Ne yapacaklarına bir an önce karar verip sonra da onu yapamıyorlar mı?"

Konak yerinin içi o öğle sonrasında sıcaktı. Güneş bulutsuz bir gökyüzünde tutuşuyordu ve hiç esinti yoktu. Arabaların altındaki siperde tüfekleriyle yatan erkekler kısmen gölgedeydiler; ama yüzün üstünde kadınla çocuğun doluştuğu büyük savunma hendeği, güneşin olanca şiddetine açıktı. Burada üstlerine battaniyelerden tente diktiğimiz yaralı erkekler de vardı. Siperin içi kalabalık ve boğucuydu ve ben hep sıvışıp ateş hattına gidiyor, babamın mesajlarını taşımayı, büyük bir iş yapıyormuşum gibi yerine getiriyordum.

En ciddi hatamız araba çemberimizi dereyi de içine alacak biçimde oluşturmamamızdı. Bu, ilk saldırının heyecanı içinde olmuştu; o sırada hangi çabuklukta ikincisinin izleyeceğini bilmiyorduk. Ve artık çok geçti. Tepenin üstüne konuşlanmış Kızılderililerin yetmiş beş metre uzağında arabalarımızın zincirlerini çözmeyi göze alamazdık. Konak yerinin içinde, mezarların güneyinde bir hela yaptık ve babam iki adama ortadaki savunma hendeğinin kuzeyinde bir su kuyusu kazmalarını söyledi.

O ikinci günün öğleden sonrasında Lee'yi yeniden gördük. Yayaydı, bizden yalnızca bir tüfek atımı uzaklıkta, çayırı çapraz biçimde kuzeybatı yönüne doğru geçiyordu. Babam birbirine bağlanmış iki öküz övendiresinin üstünde annemin çarşaflarından birisini havaya kaldırdı. Bu bizim beyaz bayrağımızdı. Ama Lee görmezden gelip yoluna devam etti.

Laban ona uzaktan bir atış yapmaya çalışıyordu, ama babam, beyazların bize ne yapacakları konusunda karar verme-

diklerini ve Lee'ye ateş etmenin onları aceleye getirip yanlış yönde karar verdirebileceğini söyleyerek onu durdurdu.

Çarşaftan bir şerit koparıp bunu bir övendireye bağlayan babam, "Gel buraya, Jesse," dedi. "Bunu alıp dışarı çık ve o adamla konuşmaya çalış. Başımıza gelenlerle ilgili hiçbir şey anlatma ona. Yalnızca içeri gelip bizimle konuşmasını sağlamaya çalış."

Görevimden duyduğum gururla göğsüm kabarmış olarak dediğini yapmak için yola koyulurken, Jed Dunham benimle gelmek istediğini haykırdı. Jed aşağı yukarı benimle aynı yaştaydı.

"Dunham, oğlun da Jesse'yle beraber gidebilir mi?" diye sordu babam Jed'in babasına. "Tek kişidense iki kişi daha iyi. Birbirlerine göz kulak olurlar."

Böylece dokuz yaşlarında iki ufaklık, Jed ve ben, beyaz bayrak altında düşmanlarımızın lideriyle konuşmak için dışarı çıktık. Ancak Lee konuşmayacaktı. Bizim geldiğimizi görünce sıvışmaya yeltendi. Ona sesimizi duyurabileceğimiz kadar yaklaşamadık hiç ve bir süre sonra da çalılıkların içine saklanmış olsa gerekti; çünkü onu bir daha hiç göremedik ve bir anda kaybolup gidemeyeceğini biliyorduk.

Jed'le ben yüzlerce metre çevremizdeki tüm çalıları yatırdık. Bize ne kadar süreliğine gideceğimizi söylememişlerdi ve Kızılderililer de üstümüze ateş açmadığı için yola devam ettik. İki saati aşkın bir süre dışarıda kaldık; gerçi ikimizden birisi tek başına olsaydı, bu zamanın çeyreği kadar bir sürede geri dönmüş olurduk. Ama Jed benden daha yürekli olduğunu göstermeyi kafasına koymuştu ve ben de aynı ölçüde ondan daha yürekli olduğumu göstermekte kararlıydım.

Aptallığımız semeresiz kalmadı. Beyaz bayrağımızın altında yiğitçe yürüdük ve kampımızın baştan sona nasıl kuşatıldığını gördük. Kafilemizin yarım mil kadar güneyinde büyük bir Kızılderili kampı fark ettik. Ötede, çayırlıkta Kızılderili oğlanların atlarına göz kulak olduklarını görebiliyorduk.

Doğudaki tepede konuşlanmış Kızılderililer vardı bir de. Durumlarını görebilmek için alçak bir tepeye tırmanmayı başardık. Jed'le ben onları saymaya çalışırken yarım saat harcadık ve çoğunlukla tahmin yürüterek orada en azından iki yüz Kızılderili bulunması gerektiği sonucuna vardık. Ayrıca yanlarında beyaz adamlar olduğunu ve onlarla epeyce uzun konuşmalar yaptıklarını da gördük.

Kafilemizin dört yüz metre kadar kuzeydoğusunda, alçak bir toprak yükseltisinin ardında beyazlara ait büyük bir kamp keşfettik. Ve ötesinde de elli altmış kadar binek atının otladığını görebiliyorduk. Ve bir mil kadar uzakta, kuzeye doğru, küçük bir toz bulutunun yaklaşmakta olduğunu gördük. Jed'le ben, tek başına bir adamın, atını hızla sürerek dörtnala beyazların kampına girdiğini görene dek bekledik.

Konak yerine geri döndüğümüzde başıma gelen ilk şey, o kadar uzun zaman dışarıda kaldığımız için annemden yediğim tokattı; ama raporumuzu verdiğimizde babam Jed'le beni övdü.

"Belki de artık bir saldırıya hazır olmalıyız, Kaptan," dedi Aaron Cochrane babama. "Çocukların gördüğü o atlı belki de bir amaç için gelmiştir. Beyazlar yukarıdan bir yerlerden buyruk alıncaya kadar Kızılderilileri zapt ediyorlar. Belki de adam öyle ya da böyle, buyrukları getirmiştir. Kesin olan bir şey varsa atları boşuna koşturmadıkları."

Dönüşümüzden yarım saat sonra Laban beyaz bayrak altında keşif gezisine çıkmaya kalktı. Ama Kızılderililer üstüne ateş açıp da koşarak geri geldiğinde, daha çemberin dışında altı metre gitmemişti.

Günbatımının hemen ardından savunma hendeğinin içinde annem yatak niyetine battaniyeleri sererken ben de bebeği tutuyordum. Balık istifi olmuş bir yığın insandık. O kadar az yer vardı ki bir gece önce kadınların birçoğu kalkıp oturmuş, başlarını dizlerinin üstüne eğerek uyumuşlardı. Sağ yanımda, kollarını yana açtığında omzuma çarpacak

kadar yakınımda Silas Dunlap can çekişiyordu. İlk saldırı sırasında kafasından vurulmuştu ve ertesi gün boyunca, kafayı yemiş halde abuk sabuk konuşup anlaşılmaz şarkılar söylemişti. Annemi çileden çıkarana değin üst üste söylediği şarkılarından birisi şuydu:

"Birinci küçük şeytan ikinci küçük şeytana dedi ki,
'Bana eski tütün kutundan biraz tütün versene.'
İkinci küçük şeytan birinci küçük şeytana dedi ki,
'Parana da taşlarına da sımsıkı yapışırsan,
Eski tütün kutunda hep tütünün olur.'"

Üstümüze saldırdıklarında kucağımda bebekle onun tam yanında oturuyordum. Günbatımıydı ve gözlerimi dört açmış, can çekişmenin son evresindeki Silas Dunlap'a bakıyordum. Karısı Sarah elinin birini alnına koymuştu. O da, Martha Teyze de sessizce ağlıyorlardı. Derken geldi; yüzlerce tüfekten çıkan patlamalar ve kurşunlar. Kuzeyi de kapsayarak doğudan batıya yarım çember biçiminde dizilmişler ve üstümüze kurşun yağdırıyorlardı. Savunma hendeğinin içindeki herkes dümdüz yere uzandı. Küçük çocukların çoğu bir feryat tutturdu ve onları susturmak kadınları epey meşgul etti. Kadınlardan bazıları başlangıçta çığlık attılarsa da sayıları çok değildi.

Sonraki birkaç dakikanın içinde üstümüze binlerce kez ateş edilmiş olmalı. Çıkıp adamlarımızın sürekli ama düzensiz biçimde ateş ettiği arabaların altındaki sipere sürünmek için nasıl da can atıyordum! Her biri, tetiği çekmek üzere olan bir adam gördü müydü kendi başına ateş ediyordu. Ancak annem benden kuşkulanmıştı, çünkü beni çömelmeye bebeği de kucağımda tutmaya zorladı.

Minik Castleton bebek öldürüldüğünde gözlerimi tam da Silas Dunlap'a –bedeni hâlâ seğiriyordu– dikmiştim. Kendisi de ancak on yaşında olan Dorothy Castleton'ın kucağındaydı bebek ve dolayısıyla onun kollarında vuruldu. Ona bir

şey olmamıştı. Bunu konuşurlarken duydum ve kurşunun yukarıda arabalardan birine çarpıp oradan da hendeğe sektiği varsayımında bulundular. Bunun yalnızca bir kaza olduğunu ve bunun gibi kazalar dışında bulunduğumuz yerde güvende olduğumuzu söylüyorlardı.

Yeniden baktığımda Silas Dunlap ölmüştü ve bu özel olaya tanıklık etmeyi kaçırdığım için belirgin bir hayal kırıklığı yaşadım. Bir adamın gözlerimin önünde gerçekten öldüğünü görecek denli şanslı olmamıştım hiç.

Olup biten karşısında Dorothy Castleton histeriye tutuldu ve uzunca bir süre haykırıp çığlık atarak Bayan Hastings'in de yeniden feryada başlamasına yol açtı. Hep birlikte öyle bir yaygara koptu ki babamın sorunun ne olduğunu anlaması için gönderdiği Watt Cummings sürünerek yanımıza geldi.

Gece boyu rasgele atışlar yapıldıysa da ağır ateş alacakaranlıkta kesildi. Bu ikinci saldırıda iki adamımız yaralandı ve savunma hendeğine indirildiler. Bill Tyler oracıkta öldürülmüştü ve onu, Silas Dunlap'ı ve Castleton bebeği, karanlıkta diğerlerinin yanına gömdüler.

Bütün gece boyunca erkekler sırayla kuyunun derinliklerine daldılar; ama suya ilişkin buldukları tek iz ıslak kumdu. Adamların bir kısmı üstlerine açılan ateş altında dereden birkaç kova su taşıdı, ama bir atışla Jeremy Hopkins'in sol eli bilekten kopunca bu işten vazgeçtiler.

Ertesi sabah, üçüncü gün yani, her zamankinden daha sıcak ve kuraktı. Susuzlukla uyandık ve hiçbir şey pişirilmedi. Ağızlarımız öyle kuruydu ki yiyemiyorduk. Annemin verdiği bir parça bayat ekmeği çiğnemeye çalışmış ama bırakmak zorunda kalmıştım. Ateş yükselip alçalıyordu. Bazen kampın içine yüzlerce atış yapılıyordu. Bazen de hiçbir atışın yapılmadığı sakinlik anları geliyordu. Babam sürekli adamları boşa atış yapmamaları için uyarıyordu, çünkü cephanemiz hızla azalıyordu.

Ve bütün bir gün boyunca erkekler kuyuyu kazmayı sürdürdüler. Öylesine derinleşmişti ki yukarıya kovalarla kum yolluyorlardı. Kumu çıkaran adamlar açıktaydılar ve birisi omzundan yaralandı. Bloodgood arabasının öküzlerini süren Peter Bromley idi bu ve Jane Bloodgood'la nişanlıydı. Kurşunlar Peter'ın çevresinde uçuşur ve onu yeniden sığınağa yöneltirken, Jane savunma hendeğinden dışarı fırlayıp onun yanına koştu. Gün ortasında kuyu epeyce derinleşmişti ve kuma gömülmüş çifti çıkartmak için hummalı bir çalışma vardı. Amos Wentworth yarım saat kendine gelemedi. Bundan sonra kuyuyu arabaların altından sökülen döşemeler ve araba oklarıyla kalasladılar ve kazım işi devam etti. Ama altı metre indikten sonra bile tüm elde edebildikleri ıslak kumdu. Su dışarı sızmıyordu.

O sırada savunma hendeğindeki koşullar da berbattı. Çocuklar su diye tutturuyor ve ağlamaktan sesi kısılmış bebekler ağlamaya devam ediyorlardı. Bir başka yaralı, Robert Carr, annemle benim üç metre ilerimizde yatıyordu. Bilincini yitirmişti ve kollarını savurup su diye inliyordu. Kadınlardan bazıları da kötü sayılırdı, Mormonlarla Kızılderililere verip veriştiriyorlardı. Kimi kadınlar hiç durmadan dua ediyor ve üç yetişkin Demdike kız kardeşler anneleriyle birlikte ilahiler söylüyordu. Öteki kadınlar kuyunun dibinden çıkarılmış ıslak kumları alıp, serinleterek yatıştırmak istedikleri bebeklerin çıplak bedenlerine sıvıyorlardı.

İki Fairfax birader buna daha fazla dayanamayıp ellerinde kovalarla bir arabanın altından sürünerek dışarı çıktılar ve dereye doğru atıldılar. Giles yere düştüğünde daha yolu bile yarılamamıştı. Roger başardı ve vurulmadan geri döndü. Bir kısmı koşarken döküldüğü için yarı dolu iki kova getirebildi. Giles sürünerek geri geldi ve onu savunma hendeğine getirdiklerinde ağzından kan geliyor ve öksürüyordu.

Yarısı dolu iki kova su erkekleri saymadan, yüz kişiyi aşkın bize bile yetmedi. Yalnızca bebeklere, çok küçük ço-

cuklara ve yaralılara azar azar verildi. Ben bir yudum dahi içmedim; gerçi annem bebek için aldığı birkaç kaşık suya daldırdığı bir bez parçasıyla ağzımı sildi. Kendisi için o kadarını bile yapmadı; çünkü ıslak bezi çiğneyeyim diye bana bırakmıştı.

Öğleden sonra durum sözlerle anlatılmayacak ölçüde kötüleşti. Dingin güneş berrak, esintisiz gökyüzünden aşağı doğru parlayarak kumun içindeki deliğimizi fırına çevirmişti. Ve çevremizde tüfek patlamalarıyla Kızılderili çığlıklarından geçilmiyordu. Babam siperden arada sırada yalnızca tek atışın yapılmasına izin veriyor ve bunu da yalnızca Laban ve Timothy Grant gibi en iyi nişancılarımız yapıyordu. Ama düzenli bir kurşun sağanağı sürekli üstümüze iniyordu. Neyse ki felaketle sonuçlanan başka sekmeler olmadı ve artık ateş etmeden siperin içinde yatan adamlarımız yara almaktan kurtuldular. Yalnızca dördü yaralıydı ve içlerinden yalnızca birinin durumu kötüydü.

Babam ateşin durduğu bir anda siperden geldi. Birkaç dakika hiç konuşmadan annemle benim yanımda oturdu. Su için süregiden yalvarmalarla ağlamaları dinliyor görünüyordu. Birdenbire savunma hendeğinden dışarı çıkıp kuyuyu yoklamaya gitti. Geriye yalnızca, Robert Carr'ın göğsüne ve omuzlarına sıvadığı ıslak kumla döndü. Sonra Jed Dunham'la annesinin bulunduğu yere gitti ve siperden ayrılıp yanlarına gelmesi için Jed'in babasını çağırttı. Öylesine sıkışmış durumdaydık ki hendeğin içinde biri kımıldadığında yerde yatanların bedenlerinin üstünden dikkatlice emeklemesi gerekiyordu.

Bir zaman sonra babam sürünerek yanımıza döndü.

"Jesse," diye sordu, "Kızılderililerden korkuyor musun?"

Gurur duyacağım başka bir görev alacağını kestirerek anlayışla başımı iki yana salladım. "Kahrolası Mormonlardan korkuyor musun?"

Annemin elinin tersiyle vuracağı korkusu duymaksızın düşmanlarımıza küfretme fırsatının üstüne atlayarak, "Kahrolası Mormonların hiçbirinden korkmuyorum," diye yanıtladım.

Verdiğim karşılığı duyduğunda, yorgun dudaklarında beliren ufacık gülümseme gözümden kaçmadı.

"Peki, o zaman, Jesse," dedi, "Jed'le birlikte dereye su getirmeye gidecek misin?"

Tepeden tırnağa hevesliydim.

"İkinizi kız gibi giydireceğiz," diye devam etti, "belki böylece üstünüze ateş etmezler."

Olduğum gibi gitmek için üsteledim, pantolon giyen bir erkek gibi; ama babam giydirip Jed'in yanına katacağı başka bir oğlan çocuğu bulacağını söyleyince çarçabuk teslim oldum.

Chattox'ların arabasından bir sandık getirildi. Chattox'ların kızları ikizdiler ve yaklaşık Jed'le benim kadardılar. Yardımcı olmaları için birkaç kadın toplandı. Bunlar Chattox ikizlerinin pazar ayini giysileriydi ve Arkansas'dan onca yolu, sandığın içinde gelmişlerdi.

Endişe içindeki annem bebeği Sarah Dunlap'a bırakıp sipere kadar benimle geldi. Orada, bir arabanın altında ve bir göğüs siperinin ardında Jed'le ben son talimatlarımızı aldık. Ardından dışarıya süründük ve açıkta ayağa kalktık. Birebir aynı giysiler içindeydik; beyaz çoraplar, beyaz elbiseler, büyük mavi eşarplar ve beyaz boneler. Jed'in sağ eli benim sol elimdeydi. Boştaki ellerimizle küçük birer kova taşıyorduk.

"Telaşlanmayın," diye uyardı babam, biz ilerlemeye başlamışken. "Yavaş gidin. Kızlar gibi yürüyün."

Tek bir silah ateşlenmedi. Dereye güven içinde vardık, kovalarımızı doldurduk ve eğilip kana kana su içtik. Her bir elimizde ağzına dek dolu birer kovayla dönüş yolculuğumuzu yaptık. Ve yine tek bir silah ateşlenmedi.

Kaç kez gidip geldiğimizi anımsayamıyorum; tam olarak on beş ya da yirmi kez. Yavaş yürüyorduk, hep el ele tutuşarak çıkıyorduk, hep dört kova dolusu suyla yavaşça geri geliyorduk. Susuzluğumuz şaşırtıcıydı. Pek çok kereler eğildik ve uzun uzun su içtik.

Ancak bu kadarı düşmanlarımız için çok fazlaydı. Yanlarındaki beyazların buyruklarına uyuyor olmasalardı, Kızılderililerin kız filan dinlemeden ateş etmekten geri duracaklarını gözümde canlandıramıyorum hiç. Her nasılsa Kızılderili tepesinden bir silah ve ardından bir başka silah atıldığında, Jed'le ben tam da başka bir sefere başlıyorduk.

"Geri gelin!" diye haykırdı annem.

Jed'e baktım ve onu da bana bakarken yakaladım. İnatçılığını ve son vazgeçen olmak konusundaki kararlılığını biliyordum. Bu yüzden ilerlemeye başladım ve aynı anda o da başladı.

"Sen!.. Jesse!" diye haykırdı annem. Ve bunu söyleyişinde tokatlamaktan fazlası vardı.

Jed el ele tutuşmamızı önerdi, ama ben başımı sallayıp reddettim.

"Koş," dedim.

Ve biz kumun üstünde aceleyle giderken, Kızılderili tepesindeki tüm tüfekler üstümüze boşaltılıyor gibiydi. Dereye biraz önde vardım ve bu yüzden Jed benim kovalarımı doldurmamı beklemek zorunda kaldı.

"Hadi koş," dedi bana ve kendi kovalarını doldurmaktaki gevşekliğinden son gelen olmaktaki kararlılığını anladım.

Bu yüzden yere çömeldim ve beklerken kurşunların kaldırdığı toz kümelerini izledim. Yan yana koşmaya başlayıp dönüşe geçtik.

"O kadar hızlı değil," diye uyardım onu, "yoksa suyun yarısını dökersin."

Bu içine oturdu ve bilerek geride kaldı. Yolun yarısında sendeleyip boylu boyunca yere düştüm. Dosdoğru önümde

yere çarpan bir kurşun gözlerime kum doldurmuştu. O anda vurulduğumu sandım.

Ben güçlükle ayağa kalkarken "Bunu mahsustan yaptın," diye homurdandı Jed. Durmuş beni bekliyordu.

Aklındakini anlamıştım. Suyumu dökmek ve geriye, yeniden doldurmaya dönmek için bunu kasten yaptığımı düşünüyordu. Aramızdaki bu rekabet ciddi bir meseleydi; öyle ciddiydi ki sonuçta hemen öne sürdüğü şeyi fırsat bilip dereye doğru koştum. Ve Jed Dunham, çevresinde toz kaldıran kurşunları küçümseyerek orada açıkta dimdik durup beni bekledi. Çocukça gözü pekliğimiz için övgü toplayarak yan yana kampa girdik. Ancak suyu teslim ettiğimizde Jed'in yalnızca bir kovası doluydu. Kurşunlardan birisi öteki kovayı dibine yakın bir yerinden delip geçmişti.

Annem benden bunun acısını, söz dinlememek üzerine çektiği nutukla çıkardı. Yaptığım şeyden sonra, babamın onun beni tokatlamasına izin vermeyeceğini biliyor olsa gerekti; çünkü o nutuk çekerken babam da onun omzunun üstünden bana göz kırptı. Bu, o güne değin bana ilk göz kırpışıydı.

Savunma hendeğine döndüğümüzde, Jed'le ben birer kahramandık. Kadınlar gözyaşı döküp bizi kutsadılar ve öpüp bağırlarına bastılar. Her ne kadar Jed gibi ben de bu kadar abartılmasından hoşlanmamış gibi yapsam da, bu gösteriden koltuklarımın kabardığını gizlemeyeceğim. Ancak, sol bileğinin yumrusu üzerinde kocaman bir sargı bulunan Jeremy Hopkins bizim beyaz adamların kumaşından olduğumuzu söyledi; Daniel Boone, Kit Carson ve Davy Crockett gibi adamların. Bu, geri kalan her şeyden daha çok kabarttı koltuklarımı.

Günün geri kalanında en çok, kurşunun yerden kaldırıp sağ gözüme doldurduğu kumun yol açtığı acı yüzünden sıkıntı yaşadım. Annem gözümün kan çanağına döndüğünü söyledi ve bana da, açsam da kapasam da aynı ölçüde acıyormuş gibi geliyordu. İki türlü de denedim.

Savunma hendeğinde ortalık biraz durulmuştu, çünkü herkes suya kavuşmuştu; gerçi en büyük sorunumuz bir sonraki suyun nasıl getirileceğiydi. Üstüne tüy dikercesine, cephanemizin tükenmek üzere olduğu da bilinen gerçekti. Babam tarafından arabaların yeniden elden geçirilmesi, iki buçuk kilo kadar barut bulunmasıyla sonuçlandı. Erkeklerin barutluklarında da bunun az bir şey fazlası vardı.

Bir gece öncesinin günbatımı saldırısını anımsadım ve bu kez zamanında görmeyi umarak güneş batmadan önce sipere süründüm. Laban'ın yanına doğru emekledim. Tütün çiğnemekle meşguldü ve bana dikkat etmedi. Beni fark ettiğinde geri dönmemi buyuracağından korkarak bir süre onu izledim. Gözlerini kısıp araba tekerleklerinin arasından dışarıya uzun bir bakış attı, bir süre düzenli biçimde çiğneyip, sonra da kumda oluşturduğu küçük bir çukurun içine tükürdü.

"Nasıl gidiyor?" diye sordum en sonunda. Bu onun bana her zamanki sesleniş biçimiydi.

"Güzel," diye yanıtladı. "Hem de bayağı güzel, Jesse, şimdi yine çiğneyebilirim. Ağzım öyle kurumuştu ki güneşten çiğneyemiyordum; sen suyu getirinceye kadar."

Sözün burasında kuzeydoğuda beyazların elindeki tepenin üstünde bir adamın başıyla omuzları göründü. Laban tüfeğini tam bir dakika boyunca ona nişanladı. Sonra da başını salladı.

"Dört yüz metre. Yok, bunu göze almam. Onu indirebilirim, ama indiremeyebilirim de; baban barut konusunda oldukça endişeli."

"Sence şansımız ne kadar?" diye sordum bir yetişkin edasıyla, çünkü su maceramdan sonra kendimi ziyadesiyle yetişkin hissediyordum.

Laban karşılık vermeden önce bir süre dikkatle düşünüyor gibi göründü. "Jesse, kahrolası berbat bir delikte bulunduğumuzu senden gizlemeyeceğim; ama çıkacağız, ah, çıkacağız, son meteliğin üstüne bahse girebilirsin."

"Bazılarımız çıkamayacak," diye karşı çıktım.

"Kim, mesela?" diye sorguladı.

"Kim olacak, Bill Tyler, Bayan Grant, Silas Dunlap ve geriye kalanların hepsi."

"Aman be Jesse, onlar zaten toprağın altındalar. Başıboş gezenlerin ölülerini gömmeleri gerektiğini bilmiyor musun? Binlerce yıldır bu iş böyle oluyor sanırım ve yine de sağ kalanlar daha çok. Gördüğün gibi Jesse, yaşamla ölüm kol kola gezer. Ve öldükleri hızla da yenileri doğuyor; daha da hızlı sanırım, çünkü katlanarak çoğalıyorlar. Örneğin sen, bu öğleden sonra su getirirken ölebilirdin. Ama buradasın, değil mi; büyümüşsün de California'da kocaman bir ailenin babasıymışsın gibi benimle çene çalıyorsun. California'da her şeyin kocaman yetiştiği söyleniyor."

Konuya bu eğlenceli yaklaşımı beni büyük bir açgözlülüğümü dile getirme cüretinde bulunmaya yüreklendirdi aniden.

"Diyelim ki, Laban, senin burada öldürüldüğünü varsayarak..."

"Kim?.. Ben mi?" diye bağırdı.

" 'Varsayalım ki' diyorum," diye açıkladım.

"Ha, tamam o zaman. Devam et. Varsayalım ki öldürüldüm?"

"Kafa derilerini bana verir misin?"

"Onları kafana takarken annen yakalarsa, tokatlar," diye başından savmaya çalıştı beni.

"O etrafımdayken takmak zorunda değilim ki. Şimdi eğer öldürülürsen, Laban, birisi o kafa derilerini alacak. Niye ben olmayayım?"

"Niye olmayasın?" diye yineledi. "Doğru, niye sen olmayasın? Tamam, Jesse. Seni severim, babanı da. Öldüğüm anda kafa derileri senindir, yüzme bıçağı da. Ve işte Timothy Grant de tanık. Duydun mu, Timothy?"

Timothy duymuş olduğunu söyledi ve talihimin bu denli yaver gitmesi beni tek bir minnettarlık sözcüğü edemeyecek kadar kendimden geçirmiş halde, boğucu siperin içinde dilim tutulmuş olarak yatıp kaldım.

Sipere gitme konusundaki önsezimin ödülünü aldım. Günbatımında bir başka genel saldırı düzenlendi ve üstümüze binlerce atış yapıldı. Bizim tarafta kimsenin burnu kanamadı. Öte yandan, bizim atışlarımız otuzu geçmemesine karşın Laban'ın ve Timothy Grant'in birer Kızılderili hakladıklarını gördüm. Laban bana başından beri yalnızca Kızılderililerin ateş ettiğini söyledi. Hiçbir beyazın tek bir atış yapmadığından emindi. Bütün bu olanlar onu fena şaşırtmıştı. Beyazlar bize ne yardım eli uzatıyor ne de saldırıyorlardı ve tüm bunlar olurken bize saldıran Kızılderilileri ziyaret ediyorlardı.

Ertesi sabah susuzluk dayanılmaz boyuttaydı. İlk ışık belirir belirmez kendimi dışarı attım. Yoğun bir çiy vardı; erkekler, kadınlar ve çocuklar bunu araba oklarından, fren takozlarından ve tekerleklerin üstünden dilleriyle yalıyorlardı.

Gün ışımadan hemen önce Laban'ın keşiften döndüğü; beyazların konuşlandığı yerin yakınına değin süründüğü; beyazların çoktan uyanmış oldukları ve kamp ateşlerinin ışığında onları büyük bir halka oluşturup dua ederlerken gördüğü konuşuluyordu. Ayrıca da yakalayabildiği birkaç sözcükten onların bizim için ve bizimle ilgili ne yapılması gerektiğine karar vermek için dua ettiklerini bildirmişti.

Demdike kız kardeşlerden birinin Abby Foxwell'e, "Umalım da Tanrı onlara ışığı yollasın, o halde," dediğini işittim.

"Ve de bir an önce," dedi Abby Foxwell, "çünkü bütün gün boyunca susuz ne yaparız bilmiyorum ve barutumuz da bitti bitecek."

Bütün sabah boyu hiçbir şey olmadı. Tek bir silah ateşlenmedi. Yalnızca güneş sessiz gökyüzünden aşağı parlayıp

durdu. Susuzluğumuz arttı ve bir zaman sonra bebekler ağlıyor, küçük çocuklar sızlanıp yakınıyorlardı. Öğleyin, Will Hamilton iki büyük kova alıp derenin yolunu tuttu. Ancak arabanın altından sürünüp çıkmadan önce Ann Demdike koşup geldi ve kollarını boynuna dolayıp onu vazgeçirmeye çalıştı. Ama Will onunla konuştu, onu öptü ve yoluna devam etti. Ne bir silah ateşlendi ne de yoluna devam edip suyla geri döndüğü süre boyunca bir atış yapıldı.

"Tanrı'ya şükürler olsun!" diye haykırdı yaşlı Bayan Demdike. "Bir işaret bu. İnsafa geldiler."

Bu, pek çok kadının görüşüydü.

İkiye doğru, karnımızı doyurup rahatladıktan sonra beyaz bir bayrak taşıyan beyaz bir adam göründü. Will Hamilton dışarı çıkıp onunla konuştu, geri gelip babam ve öteki adamlarımızla konuştu ve ardından da yeniden dışarı çıkıp yabancının yanına gitti. Daha gerilerde Lee olduğunu çıkardığımız bir adamın dikilmiş onlara baktığını görebiliyorduk.

Hepimizi heyecan sarmıştı. Kadınların içi öyle rahatlamıştı ki ağlayıp birbirlerini öpüyorlar ve yaşlı Bayan Demdike ile diğerleri de ilahiler söyleyip Tanrı'ya övgülerini ve şükürlerini sunuyorlardı. Erkeklerimizin kabul ettiği teklif, bizim ateşkes bayrağı altında toplanmamız karşılığında bizi Kızılderililerden koruyacakları yönündeydi.

Babamın anneme, "Bunu yapmak zorundaydık," dediğini işittim.

Araba okunun üstünde omuzları çökmüş, süngüsü düşmüş biçimde oturuyordu.

"Peki ya niyetleri ihanet etmekse?" diye sordu annem.

Babam omuzlarını silkti.

"Öyle yapmayacaklarını ummak durumundayız," dedi. "Cephanemiz suyunu çekti."

Adamlarımızdan bazıları, arabalarımızdan birini zincirlerinden çözmüş yolu açıyorlardı. Olup bitenleri görmeye koştum. İçeriye her biri bir adam tarafından sürülen iki boş arabanın izlediği Lee girdi. Herkes Lee'nin çevresinde toplaş-

tı. Kızılderilileri bizden uzak tutmak için çok uğraştıklarını ve Binbaşı Higbee'nin Mormon milislerinden elli kişiyle birlikte bizi korumaları altına almaya hazır olduğunu söyledi.

Ancak Lee, Kızılderililerin düşmanlığını artırmamak için tüm silahlarımızı arabalardan birisine koymamız gerektiğini söyleyince, babamla Laban ve adamlarımızdan bazıları kuşkulandılar. Dediğini yaparsak Mormon milislerinin tutsağı gibi görünecektik.

Babam doğrulup teklifi geri çevirmeye hazırlanırken, bir göz attığı Laban fısıltıyla şöyle dedi:

"Barutumuz bittiğine göre elimizde olmaları arabada durmalarından daha fazla işimize yaramaz."

Yürüyecek durumda olmayan iki yaralı adamımız arabalara konuldu ve yanlarına da küçük çocukların tümü bindirildi. Lee onları sekiz yaşın üstü ve altı olarak ayırıyor gibiydi. Jed ve ben yaşımıza göre iriydik ve ayrıca da dokuzumuzdaydık; bu yüzden Lee bizi yaşça büyüklerin grubuna ayırdı ve kadınlarla birlikte yaya gideceğimizi söyledi.

Bebeğimizi annemden alıp bir arabaya koyduğunda, annem karşı koymaya yeltendi. Ardından dudaklarını sımsıkı kapattığını ve vazgeçtiğini gördüm. Kurşuni gözlü, güçlü kuvvetli, orta yaşlı bir kadındı, iri kemikli ve epeyce dayanıklıydı. Ama uzun yolculuk ve katlandığı zorlukları ele veriyordu, bu yüzden yanakları çökmüş, güçten düşmüştü ve kafiledeki tüm kadınlar gibi onun yüzünden de karamsarlık ve asla son bulmayan bir endişe akıyordu.

Laban yanıma geldiğinde Lee yürüyüş düzenini tarif ediyordu. Lee yürüyecek olan kadınlarla çocukların iki arabayı izleyerek yürüyüşün en başında yer alacaklarını anlatıyordu. Sonra tek sıra halinde erkekler kadınları izleyeceklerdi. Laban bunu duyunca yanıma geldi, kemerindeki kafa derilerini çözüp belime bağladı.

"Ama daha öldürülmedin ki," diye karşı çıktım.

"Senin yaşamın üstüne bahse girerim ki ölmeyeceğim de," diye yanıtladı hafife alarak. "Yalnızca fikir değiştirdim, hepsi bu. Bu kafa derisi taşıma işi boş iş ve de putperestçe." Sanki bir şey unutmuş gibi bir an durdu, ardından kafileye yetişmek için keskin bir biçimde topuklarının üstünde dönüp omzunun üstünden, "Pekâlâ, Jesse, hoşça kal," diye seslendi.

Atının üstünde bir beyazın konak yerine geldiği sırada, Laban'ın neden veda ettiğini merak ediyordum. Beyaz adam, Binbaşı Higbee'nin kendisini acele etmemizi söylesin diye yolladığını anlattı, çünkü Kızılderililer her an saldırabilirlermiş.

Böylece iki araba en başta olmak üzere, yürüyüş başladı. Lee kadınların ve yürüyen çocukların yanı başında gidiyordu. İlerleyenler yüz çift ayağa ulaşıncaya değin bekleyen erkeklerimiz, bizim arkamızdan geliyordu. Konak yerinden dışarı çıkarken yalnızca biraz uzağımızda bulunan milisleri görebiliyorduk. Tüfeklerine yaslanmış iki metre aralıkla uzun bir sıra halinde dikiliyorlardı. Biz yanlarından geçerken ne denli asık yüzlü olduklarının farkına varmadan edemedim. Bir cenazedeki insanlara benziyorlardı. Kadınlar da bunun farkına varmışlardı ve kimisi ağlamaya başladı.

Annemin tam arkasından yürüyordum. Kafa derilerim gözüne ilişmesin diye böylesini yeğlemiştim. Arkamdan, ikisi yaşlı annelerinin yürümesine yardım eden Demdike kız kardeşler geliyordu. Lee'nin sürekli arabaları süren adamlara hızlı gitmemelerini söylediğini işitebiliyordum. Demdike kardeşlerden birisinin Binbaşı Higbee olması gerektiğini söylediği bir adam, atının üstünde oturmuş gidişimizi izliyordu. Görünürde bir tek Kızılderili yoktu.

Erkeklerimiz tam milislerin hizasına geldikleri sırada – Jed Dunham'ı görmeye çalışarak tam da o anda geriye bakmıştım– olanlar oldu. Binbaşı Higbee'nin yüksek sesle haykırdığını işittim: "Görevinizi yapın!" Milislerin tüfeklerinin

hepsi aynı ande ateşlenmiş gibiydi ve erkeklerimiz yere düşüp yuvarlanıyorlardı. Bütün Demdike kadınları aynı anda yere serildi. Annemin nasıl olduğunu görmek için çabucak döndüm, o da yerdeydi. Tam yanı başımızdan, çalıların arasından ateş ederek yüzlerce Kızılderili çıktı. İki Dunlap kız kardeşin kumun üstünde kaçmaya başladıklarını gördüm ve peşlerine takıldım, çünkü beyazlar da Kızılderililer de bizimkileri öldürüyorlardı. Ve ben de kaçarken arabalardan birinin sürücüsünün iki yaralı adama ateş ettiklerini gördüm. Öteki arabanın atları şahlanmış geriliyorlardı ve sürücüleri de onları zapt etmeye uğraşıyordu.

Küçük bir oğlan çocuğu olarak yaşadığım son şey, Dunlap kızlarının peşinden koşarken karanlığın üstüme çökmesiydi. Jesse Fancher orada bittiği için bütün anılar da orada sona eriyor ve Jesse Fancher için sonsuza değin her şeyin sonu. Jesse Fancher'a ait biçim, cisimsel ve görüntüsel olarak ona ait beden bir görüntü gibi geçip gitti ve artık yok. Ancak yok edilemez ruh bitmedi. Var olmayı sürdürdü ve bir sonraki dünyaya gelişinde, kısa bir süre sonra dışarı çıkartılıp asılacak ve tüm görüntülerin gittiği hiçliğe gönderilecek olan Darrell Standing'in bedenini mesken tutan ruha dönüştü.

Burada Folsom'da bir müebbetlik var, darağacı ve infaz odasının mahkûm başı olan eski elebaşı tayfasından Matthew Davies. Yaşlı bir adam ve onun halkı da eski günlerde düzlükleri geçmiş. Onunla konuştum ve Jesse Fancher'ın öldüğü katliamın varlığını doğruladı. Bu yaşlı müebbetliğin çocukluğunda, aile içinde Mountain Meadows Katliamı hakkında çok konuşulurmuş. Dediğine göre arabalardaki çocuklar kurtulmuşlar, çünkü olup bitenleri anlatamayacak kadar küçükmüşler.

Bunların hepsini beyan ediyorum. Darrell Standing olarak ömrümde Mountain Meadows'da yok edilen Fancher Kafilesine ilişkin ne bir satır okumuşluğum ne de tek sözcük duymuşluğum var. Yine de San Quentin Hapishanesi'nde

deli gömleğinin içinde tüm bu bilgiler bana geri geldi. Böyle bir bilgiyi yoktan uyduramazdım, yoktan dinamit yaratamadığım gibi. Naklettiğim bu bilgi ve olguların bir tek açıklaması var. Bunlar ruh içeriğimden açığa çıkıyor; maddenin tersine yok olmayan ruhtan.

Bu bölümü kapatırken Matthew Davies'in bana, katliamdan birkaç yıl sonra Lee'nin Birleşik Devletler hükümeti yetkililerince Mountain Meadows'a götürülüp orada, bizim konak yerimizde idam edildiğini söylediğini de belirtmeliyim.

On Dördüncü Bölüm

Gömleğin içindeki ilk on günümün sonunda Doktor Jackson'ın gözkapağımı açmak için bastıran başparmağıyla bilincim geri döndüğünde, iki gözümü de açtım ve Müdür Atherton'ın yüzüne gülümsedim.

"Yaşamak için çok inatçısın, ölmek için de çok pinti," oldu yorumu.

"On gün geçti, Müdür," diye fısıldadım.

"Tamam, çözeceğiz seni," diye homurdandı.

"Onu demiyorum," dedim. "Gülümsediğimi gördün. Ufak bir bahse girmiştik, anımsa. Önce beni çözeceğim diye uğraşma. Bull Durham'la sigara kâğıtlarını Morrell ve Oppenheimer'a ver, yeter. Bak işte bir daha gülümsüyorum."

"Aman, senin gibileri biliyorum, Standing," diye vaaza başladı müdür. "Ama eline bir şey geçmeyecek. Ben inadını kıramazsam sen bütün deli gömleği rekorlarını kıracaksın."

"Çoktan kırdı bile," dedi Doktor Jackson. "Gömleğin içinde on gün kalıp da gülümseyen biri nerede duyulmuş?"

"Blöf yapıyor," diye yanıtladı Müdür Atherton. "Çöz şunu, Hutchins."

"Aceleniz ne?" diye fısıldadım elbette, çünkü yaşam içimde öyle yavaş birikiyordu ki fısıldayabilmek için bile sahip olduğum azıcık güçle tüm irademi toplamıştım. "Aceleniz ne? Trene yetişmeyeceğim ve rahatım öyle yerinde ki bozulmamasını yeğlerim."

Ama beni çözüp hareketsiz, çaresiz bir şey gibi kokuşmuş gömleğin içinden döşemenin üstüne yuvarladılar.

"Rahat etmesine şaşmamalı," dedi Şef Jamie. "Hiçbir şey hissetmiyor. Felç olmuş."

"Felçli senin büyükannen," diye dudak büktü müdür. "Ayağa kaldır da nasıl dikildiğini gör."

Hutchins'le doktor beni ayaklarımın üstünde sürüklediler.

"Bırakın şimdi!" diye buyurdu müdür.

Pratikte on gün boyunca ölü kalmış bedene can hemen dönmüyordu ve sonuçta etimde henüz hiç güç olmadığı için dizlerim tutmadı, iki büklüm olup sağa sola yalpaladım ve alnımı duvara çarptım.

"Görün işte," dedi Şef Jamie.

"İyi rol kesiyor," diye yapıştırdı müdür. "O adamda her şeyi yapacak cesaret var."

"Haklısın, Müdür," diye fısıldadım döşemenin üstünden. "Bilerek yaptım. Rol icabı bir düşüştü. Beni tekrar kaldırın, yine yaparım. Çok eğleneceğinize söz veriyorum."

Geri dönen kan dolaşımının verdiği ıstırabın üstünde durmayacağım. Benim açımdan eskimiş bir hikâyeydi ve yüzümde, darağacına götüreceğim çizgiler oluşturarak üstüne düşeni yerine getirdi.

Sonunda beni kendi halime bıraktıklarında, günün kalanını, sersemlemiş, yarı komada yatarak geçirdim. Aşırı duyarlıktan ötürü ağrının ortaya çıkamadığı, ağrı uyuşukluğu diye bir şey var. Ve ben bu uyuşukluğu biliyorum.

Akşamüstü hücremin içinde emekleyecek durumdaydım, ama henüz ayağa kalkamıyordum. Çokça su içtim ve elimden geldiğince kendimi temizledim; ancak yemeği ertesi güne kadar içim almadı ve o zaman da ancak irademi zorlayarak yiyebildim.

Müdür Atherton'ın benim için yaptığı programa göre birkaç gün dinlenip gücümü toplayacak ve sonra da dinamitin gizlendiği yeri hâlâ itiraf etmemişsem, gömleğin içinde bir on gün daha geçirecektim.

"Başına bu kadar bela açtığım için üzgünüm, Müdür," dedim karşılık olarak. "Ne yazık ki gömleğin içinde ölüp de seni bu dertten kurtarmıyorum."

O sırada kırk kilodan fazla olmadığımdan kuşku duymuyorum. Bununla birlikte iki yıl önce, San Quentin'in kapıları üstüme ilk kapandığında yetmiş beş kiloydum. Verebileceğim bir yarım kilo daha olup da hâlâ yaşayabiliyor oluşum inanılmaz gözüküyor. Yine de izleyen aylarda gıdım gıdım eriyip kırk kilonun da altına, otuz beş kiloya yaklaştım. Bunu biliyorum, çünkü tecritten kurtulmayı başarıp gardiyan Thurston'ın burnuna vurmamın ardından, San Rafael'e götürülmeden önce beni yıkayıp tıraş ettiklerinde kırk kilonun altındaydım.

İnsanların nasıl sertleştiğini merak edenler var. Müdür Atherton sert bir adamdı. Beni de sertleştirdi ve benim sertliğim onu etkileyip daha da sertleşmesine yol açtı. Ama yine de beni öldürmeyi asla başaramadı. California eyaletinin yasaları, kalem kıran bir yargıçla bağışlama nedir bilmez bir valinin, yumruğumla bir hapishane gardiyanına vurduğum için beni darağacına göndermelerini gerektiriyordu. O gardiyanın kolayca, hemen kanayan bir burnu olduğunu hep ileri süreceğim. Ben o sırada, yarasa gözlü, sarsak bir iskelettim. Bazen burnunun gerçekten kanayıp kanamadığını da merak ediyorum. Tanık sandalyesinde kanadığına yemin etti elbette. Ama hapishane gardiyanlarının bundan daha beter durumlarda bile yalan yere yemin ettiklerini bilmekteyim.

Ed Morrell deneyimde başarılı olup olmadığımı öğrenmeye can atıyordu; ama benimle konuşmaya kalkıştığında, o sırada tecritte nöbette olan Smith tarafından susturuldu.

"Her şey yolunda, Ed," diye vurdum. "Sen ve Jake sessiz olun, hepsini anlatacağım. Smith sizi dinlemekten, beni de konuşmaktan alıkoyamaz. Yapacaklarının en kötüsünü yaptılar ve ben hâlâ buradayım."

"Kes şunu, Standing!" diye uludu Smith bütün hücrelerin açıldığı koridordan doğru.

Smith nevi şahsına münhasır asık suratlı biriydi, gardiyanlarımız içinde gelmiş geçmiş en zalim ve kindar olanıydı. Aramızda, ya karısının ona zorbalık ettiğini ya da kronik hazımsızlık çektiğini konuşurduk.

Yumruklarımla duvara vurmayı sürdürdüm ve gözleri ateş saçarak kapıdaki pencereye geldi.

"Sana kes şunu dedim," diye söylendi.

"Üzgünüm," dedim tatlılıkla. "Ama içimden bir ses vurmaya devam etmemin gerektiğini söylüyor. Ve de – şey – kişisel bir şey sorduğum için beni bağışlayın – kesmezsem ne yapacaksınız?"

"Ben..." diye gürleyerek söze başlayıp, devamını getirmekten aciz biçimde ipe sapa gelir bir şey düşünemediğini göstermiş oldu.

"Evet?" diye kışkırttım. "Ne yaparsın?"

"Müdürü buraya çağıracağım," dedi caydırıcı olmaktan uzak bir tavırla.

"Lütfen çağır. Beyefendilerin en çekicisi, kuşkusuz. Hapishanelerimizde kol gezen rafine düşüncelerin en parlak örneği. Onu hemen bana getir. Seni ona rapor etmek istiyorum."

"Beni mi?"

"Evet, yüzde yüz seni," diye sürdürdüm. "Kaba ve hoyrat bir tutumla benim bu konukevindeki diğer konuklarla sohbetimi bölmekte ısrar ettin."

Ve Müdür Atherton geldi. Kapının kilidi açıldı ve hızla hücreme daldı. Ama ben o kadar güvendeydim ki! Elinden gelenin en kötüsünü yapmıştı. Artık bana gücü yetmiyordu.

"Tayınını keseceğim," diye gözdağı verdi.

"İstediğini yap," diye yanıtladım. "Ben alıştım. On gün boyunca bir şey yemedim ve biliyor musun yeniden yemeye çalışmak tam bir ömür törpüsü."

"Oho, bana gözdağı veriyorsun, öyle mi? Açlık grevi, yani?"

"Bağışla beni," dedim, sesim nezaketten kırılarak. "Öneri senindi, benim değil. Bir kere de mantıklı olmayı denesen. Mantıksızlığının bana bütün işkencelerine katlanmaktan daha çok acı verdiğini söylediğimde bana inanacağına güveniyorum."

"Tıkırdayarak konuşmayı kesecek misin?" diye üsteledi.

"Hayır; canını sıktığım için bağışla beni; çünkü yumruklarımla konuşmak için öyle güçlü bir dürtü hissediyorum ki..."

"İki sentine bahse girerim ki seni gömleğin içine geri sokacağım," diye patladı.

"Yap, lütfen. Gömleğin müptelası oldum. Tam bir gömlek delisiyim. Gömleğin içindeyken şişmanlıyorum. Şu kola bak." Kolumu sıvadım; gösterdiğim pazı öyle incelmişti ki şişirdiğimde ip gibi gözüküyordu. "Tam bir nalbant pazısı, değil mi Müdür? Şu kabarmış göğsümden gözünü ayırma. Sandow*, tacına göz kulak olsa iyi olur. Ve karnıma gelince; ah, bayım, öyle irileştim ki benim örneğim hapishanelerde aşırı beslenme skandalı yaratacak. Dikkatli ol, Müdür, yoksa vergi mükellefleri peşine düşecek."

"Yumruk konuşmasını kesecek misin?" diye kükredi.

"Hayır, gösterdiğin özene teşekkür ediyorum. İyice düşündüm de yumruk konuşmasını sürdürmeye karar verdim."

Dili tutulmuşçasına bir an beni süzdü ve sonra büsbütün aciz biçimde gitmeye davrandı.

"Bir soru daha, lütfen."

"Nedir o?" diye sordu omzunun üstünden.

"Bununla ilgili ne yapacaksın?"

Oracıkta sergilediği öfkeyi düşününce neden çoktan inme geçirip ölmediği benim için bugüne kadar bitmeyen bir merak konusu olagelmiştir.

Eugen Sandow, ABD'li vücut geliştirme sporcusu. Bu sporun temellerini atan kişidir. (ç.n.)

Müdürün bozum olup ayrılmasından sonra saatlerce vurarak maceralarımın öyküsünü anlattım. Turta Suratlı Jones nöbete gelip de her zamanki uykularını çektiği o günün gecesine kadar Morrell'la Oppenheimer konuşma fırsatı bulamadı.

"Esrar kafası," diye hükmünü belirtti Oppenheimer.

Evet, diye geçirdim içimden; deneyimlerimiz düşlerimizle aynı mayadandır.

"Ben gece kuryesiyken bir keresinde kafayı tütsülemiştim," diye sürdürdü Oppenheimer. "Ve size diyebilirim ki görüntüler görme konusunda üstüme kimseyi tanımam. Sanırım bütün roman yazarlarının yaptığı da bu; kafayı tütsüleyip hayal güçlerini ileri vitese takıyorlar."

Ancak farklı sonuçlarla da olsa benimle aynı yoldan geçmiş olan Ed Morrell hikâyeme inanıyordu. Bedeni gömleğin içinde ölüp kendisi de hapishaneden çıkınca başka kimse değil, yine Ed Morrell olduğunu söyledi. Hiçbir zaman geçmişteki varoluşlarını deneyimlememişti. Ruhu özgürce dolaşırken hep şimdiki zamanda gezinmişti. Bize anlattığına göre, bedeninden ayrılıp onu hücre döşemesinin üstünde gömleğin içinde yatarken görebildiği gibi hapishaneyi de terk edebilmiş, şimdiki zamanda San Francisco'yu yeniden ziyaret etmiş ve neler olup bittiğine bakmıştı. Bu şekilde annesini iki kez ziyaret etmiş, her ikisinde de onu uyurken bulmuştu. Bu ruh gezisinde maddi şeyler üzerinde hiçbir gücünün olmadığını da söyledi. Bir kapıyı açıp kapayamıyor, herhangi bir nesneyi hareket ettiremiyor, ses çıkaramıyor ya da varlığını açık edemiyordu. Öte yandan maddi şeylerin de onun üzerinde hiçbir gücü yoktu. Duvarlar ve kapılar onun için engel değildi. Varlığının ya da gerçekte olduğu şeyin, ruh olduğunu düşünüyordu.

"Annemin yaşadığı yerden yarım blok uzakta olan köşedeki bakkal dükkânı el değiştirmişti," diye anlattı bize. "Bunu tabelasındaki değişiklikten anladım. İlk mektubumu

yazabilmem için önce altı ay geçmesi gerekti, ama yazdığım zaman anneme sordum. O da el değiştirdiğini söyledi."

"Bakkalın tabelasını okudun mu?" diye sordu Jake Oppenheimer.

"Elbette okudum," oldu Morrell'ın yanıtı. "Okumasam nasıl bilebilirdim?"

"Tamam," diye tıkırdadı inançsız Oppenheimer. "Bunu kolayca kanıtlayabilirsin. Zamanı gelip birkaç hoşgörülü gardiyan nöbeti aldığında bir gazeteyi dikizleme şansı buluruz, kendini gömleğe tıktırırsın, bedeninden sıyrılıp eski küçük 'Frisco'ya süzülürsün. Saat iki ya da üçte sabah gazetelerini basarlarken Üçüncü Cadde'ye ve Market Caddesi'ne kayarsın. En son haberleri okursun. Sonra da çabucak San Quentin'e sızarsın, gazete taşıyan römorkör körfezi geçmeden önce burada olur ve bana okuduklarını anlatırsın. Sonra da bekleyip bir gardiyan geldiğinde ondan sabah gazetesini alırız. O zaman, eğer bana söylediklerin gazetede de varsa sonuna kadar seninleyim."

İyi bir sınamaydı bu. Böyle bir kanıtın kesinliği konusunda Oppenheimer'a katılmamazlık edemedim. Morrell bunun biraz zaman alacağını, bedeninden ayrılma sürecinden ölesiye nefret ettiğini, gömleğin içinde çektiği eziyetin dayanılmayacak ölçüde aşırıya vardığı bir zamana değin böyle bir girişimde bulunmayacağını söyledi.

"Bunların hepsi böyle; iyisiyle hiç karşılaşmayacağım," oldu Oppenheimer'ın eleştirisi. "Annem ruhlara inanırdı. Çocukluğumda her zaman onları görüyor, onlarla konuşuyor ve onlardan öğüt alıyordu. Ama hiç iyi bir habere denk gelmezdi. Ruhlar, ihtiyarın bir işte dikiş tutturacağını ya da bir altın madeni bulacağını ya da Çin lotosunda sekiz tutturacağını söyleyemezlerdi hiç. Bir kere bile. Ona attıkları palavra, ihtiyarın amcasında guatr olduğu, ihtiyarın büyükbabasının hızlı ilerleyen veremden öldüğü ya da dört ay içinde evden taşınacağımız gibi şeyler olurdu ki yıl-

da ortalama altı kez taşındığımıza bakınca bunu söylemek çok kolaydı."

Sanıyorum, Oppenheimer esaslı bir eğitim alma şansı bulsaydı bir Marinetti* ya da bir Haeckel** olurdu. İnkâr edilemez olgulara adanmışlığı nedeniyle tam bir dünyalıydı ve mantığı soğuk olsa da hayranlık uyandırıcıydı. Ele aldığı bir şeyde şaşmaz kuralı, "Bana göstermelisin" idi. İmanın zerresinden yoksundu. Morrell'ın belirtmiş olduğu şey buydu. İman yoksunluğu, Oppenheimer'ı gömleğin içindeki ufak ölümü gerçekleştirmekten alıkoymuştu.

Tecritin, okuyucum, o kadar da umutsuzcasına kötü olmadığını göreceksin. Bizimkiler gibi üç zihin varken zamanı geçirmenin pek çok yolu vardı. Morrell ona katılmadan önce, Oppenheimer'ın tecritte tümüyle tek başına beş yıl çürüdüğünü, yine de aklının başında kaldığını kabul etmem gerekse de birbirimizi delirmekten korumuş olmamız pekâlâ da olanaklıydı.

Öte yandan, tecritteki yaşamın şen şakrak duygudaşlıktan oluşan çılgın bir cümbüş ve canlandırıcı bir psikolojik araştırma olduğunu düşünme yanılgısına da kapılmayın.

Çoğu kez berbat acılara katlandık. Gardiyanlarımız zalimdi; senin cellatların, sayın yurttaş. Ortamımız iğrençti. Yiyeceğimiz pisti, tekdüzeydi, besleyicilikten uzaktı. Yalnızca insanoğlu, iradesini zorlayarak o kadar dengesiz bir tayınla yaşayabilirdi. Biliyorum ki Davis'teki Örnek Üniversite Çiftliğimizdeki ödüllü sığırlarımız, domuzlarımız ve koyunlarımız bize verdiklerine benzer, bilimsel açıdan dengesiz bir tayınla beslenseler yok olup giderlerdi.

Okuyacak hiç kitabımız yoktu. Yumruk konuşmamız bile kuralların çiğnenmesi anlamına geliyordu. Bizi ilgilen-

---

Filippo Tommaso Marinetti (1876-1944): Fütürizm akımının kurucusu İtalyan şair, romancı ve oyun yazarı. (ç.n.)

Ernst Haeckel (1834-1919): Evrim alanında çalışmaları bulunan Alman biyolog ve düşünür. (ç.n.)

dirdiği kadarıyla dünya gerçekte yoktu. Daha ziyade hayalet bir dünyaydı. Oppenheimer, örneğin, ne bir otomobil ne de bir motosiklet görmüştü. Haberler içeri arada bir sızıyordu; ama bunlar da belirsiz, üstünden epey zaman geçmiş, gerçekdışı haberlerdi. Oppenheimer bana, bitmesinin üstünden iki yıl geçene kadar Rus-Japon Savaşı'ndan bihaber olduğunu söylemişti.

Biz diri diri gömülenlerdik, yaşayan ölülerdik. Tecrit bizim mezarımızdı ve orada bir seans sırasında tıkırdayan ruhlar gibi fırsat bulduğumuzda yumruklarımızla konuşuyorduk.

Haber mi? Küçücük şeyler bizim için haberdi. Fırıncıların değişmesi örneğin; ekmeğimize bakıp bunu söyleyebilirdik. Turta Suratlı Jones'un bir hafta gözükmemesinin nedeni neydi? İzinde miydi, yoksa hasta mıydı? Yalnızca on günlük gece nöbetinin ardından Wilson neden başka bir yere gönderilmişti? Smith'in gözü niye morarmıştı? Bu sonuncusu gibi saçma sapan bir şey üstüne bir hafta boyunca varsayım üretirdik.

Bir mahkûmun tecritte bir aya çarptırılması olay yaratırdı. Bununla birlikte yeniden yaşayanların parlak, engin dünyasına geri dönmezden önce, cehennemimizde yumruk konuşmasını öğrenemeyecek kadar kısa süreli kalan bu tür geçici ve çoğunlukla aptal Dante'lerden hiçbir şey öğrenemezdik.

Yine de gölgeler barınağımızdaki her şey, o kadar da saçma sapan değildi. Örneğin, Oppenheimer'a satranç oynamayı öğrettim. Bunu başarmanın ne muazzam bir şey olduğunu bir düşünün; yumruk vuruşları yardımıyla on üç hücre ötedeki bir adama öğretmek; ona gözünün önüne bir satranç tahtasını, bütün taşları, piyonları ve pozisyonları getirmesini, tahta üzerinde ilerlemenin çeşitli biçimlerini öğretmek ve ona adamakıllı öğretip en sonunda onunla benim, tümüyle gözde canlandırma yoluyla zihnimizde koca bir satranç oyunu oynayabilir hale gelebilmemiz. En sonunda mı

dedim? Oppenheimer'ın aklının muhteşemliğine başka bir örnek: Ömründe tek bir satranç taşı bile görmediği halde, oyunda benim ustam olup çıktı sonunda.

Örneğin, ben *fil* için aramızdaki şifreyi vurduğumda onun zihninde nasıl bir fil imgesi oluşuyordu? Sıklıkla boş yere bu soruyu kendisine de sormuşumdur. Hiç görmediği, ancak oyunun gidişatı sırasında sayısız kez kafamı karıştıracak ölçüde ustaca bir tutumla başa çıktığı bir şeyin zihinsel imgesini boş yere sözcüklere dökmeye çalışmıştır.

Bu tür irade ve ruh dışavurumları üzerinde yalnızca düşünebiliyorum ve sıklıkla vardığım yargılardaki gibi orada kesinlikle gerçeğin yattığı sonucuna varabiliyorum. Gerçek olan tek şey ruh. Beden, göz yanılgısı ve görüntüde kalan bir şey. Soruyorum size, yineleyeyim, size soruyorum herhangi bir biçim içindeki madde ya da et, on üç hücrenin arasındaki boşluğu yalnızca yumruk vuruşlarıyla doldurarak hayali taşlarla hayali bir tahta üzerinde *nasıl* satranç oynayabilir?

On Beşinci Bölüm

Bir zamanlar Adam Strang adında bir İngilizdim. Yaşadığım dönem, en yaklaşık tahminimle 1550 ila 1650 arasında bir yerlerdeydi ve göreceğiniz üzere epeyce ileri yaşa değin yaşadım. Ed Morrell bana küçük ölümün yolunu öğrettiğinden beri, keşke okul yıllarında daha dikkatli bir tarih öğrencisi olsaymışım diye hep hayıflanıp durmuşumdur. Bana anlaşılması güç gelen şeylerin çoğunu bu sayede tanımlayabilir, yerine yerleştirebilirdim. Şu an ise, daha önceki varoluşlarımın zaman ve yerlerini el yordamıyla kestirmek zorunda kalıyorum.

Adam Strang olarak varoluşum hakkındaki en belirgin şey, bunun ilk otuz yılını pek az anımsıyor oluşum. Gömleğin içinde pek çok kereler Adam Strang yeniden gelmiştir, ama hep otuz yaşın boyu bosu ve güçlü kaslarıyla ortaya çıkmıştır.

Ben, Adam Strang, bilincimi sürekli olarak ekvatorun altında, Pasifik Okyanusu'nun batısında olması gereken alçak, kumlu bir ada topluluğunda kazanıyorum. Buraya hep aşinayım ve belli ki bir zamandır buradayım. Bu adaların üzerinde binlerce kişi var, ancak tek beyaz benim. Yerliler muhteşem bir ırktan; iri kaslı, geniş omuzlu ve uzun boylular. Bir seksen boyunda olmak sıradan bir şey. Kral, Raa Kook bu ortalamanın en azından on beş santim üstünde ve

tamı tamına yüz otuz beş kilo çekse de öyle orantılı bir bedene sahip ki ona şişman denemez. Şeflerinin çoğu iri; kadınların da erkeklerden aşağı kalır yanı yok.

Bu toplulukta sayısız ada var, hepsinin kralı da Raa Kook; gerçi güneydeki takımadalar huzursuz ve fırsat buldukça isyan çıkartıyorlar. Birlikte yaşadığım bu yerliler Polinezyalı, biliyorum, çünkü saçları düz ve siyah. Tenleri güneş sıcaklığında altınımsı kahverengi görünüyor. Alışılmadık biçimde kolayca konuştuğum dilleri yankılı, zengin ve müzikal; sessiz harften yana kıt, esasen ünlü harflerden oluşuyor. Çiçekleri, müziği, dans etmeyi ve oyunları seviyorlar; hem öfkeleri ve savaşlarında zalimlik ölçüsünde yabanılken, eğlencelerinde çocuksu biçimde yalın ve şenler.

Ben, Adam Strang, geçmişimi biliyorum, ama üstünde pek fazla düşünmüyor gibiyim. Bugünde yaşıyorum. Ne geçmişe ne de geleceğe kafa yoruyorum. Tam bir esenlik içinde ve aşırı bir fiziksel enerjiyle kaygısız, savurgan, sakınımsız ve mutluyum. Balık, meyve, sebze ve deniz yosunu –tıka basa dolu bir mide– ve keyfim yerinde. Raa Kook ile arkadaşça bir konumdayım, kimse benden daha yüksekte değil, rahipler içinde en üst mertebedeki Abba Taak bile. Hiç kimse bana el kaldırmayı ya da silah doğrultmayı göze alamaz. Ben tabuyum; döşemesinin altında Raa Kook'un soyundan gelen, sayısını bir tek tanrıların bilebileceği önceki kralların kemiklerinin dinlendiği kutsal kano evi kadar kutsalım.

Gemi kazasına uğradığımı ve bütün gemi topluluğundan bir tek benim orada bulunduğumu biliyorum; büyük bir batış ve büyük bir fırtınaydı; ama felaketin fazlaca üstünde durmuyorum. Geçmişi düşündüğümde, iyice geriye gidip sütbeyaz tenli, lepiska saçlı, balıketli İngiliz annemin eteklerinde geçen çocukluğumu düşünmeyi yeğliyorum daha çok. Yaşadığım yer samanla kaplı çatılarıyla bir düzine kulübeden oluşan küçük bir köy. Çit kazıklarının üstünde öten karatavuklarla ardıçkuşlarının seslerini yeniden duyuyor,

meşe korusundan ve kadifemsi çimenlerin üstünden mavi su kreması gibi dökülen çançiçeklerini yeniden görüyorum. Ve her şeyden çok da dar sokaktan aşağı dans ederek, yan yan yürüyerek ve kişneyerek giden topukları uzun tüylü iri aygırı anımsıyorum. Bu iri yaratıktan korkar ve hep çığlık çığlığa anneme koşar, eteklerine yapışır ve onu bulduğum her yerde eteklerinin arasına gizlenirdim.

Ama bu kadarı yeterli. Yazmak için işe koyulduğum şey Adam Strang'ın çocukluğu değil.

Benim için isimsiz olan ve üstlerindeki tek beyaz adamın ben olduğumdan kuşku duymadığım adalarda birkaç yıl yaşadım. Kralın kız kardeşi, boyu bir seksenin birkaç santim üstünde ve o birkaç santimle de bana tepeden bakan Lei-Lei'yle evliydim. Gösterişli bir adamdım, geniş omuzlu, derin göğüslü, yapılıydım. Hangi ırktan olursa olsun herhangi bir kadın, göreceğiniz gibi, bana davetkâr gözlerle bakardı. Güneşten korunmuş koltukaltlarımda tenim anneminki gibi sütbeyazdı. Gözlerim maviydi. Sakalım, bıyığım ve saçlarım kimi kez kuzeyli deniz krallarının resimlerinde görüldüğü gibi altın sarısıydı. Evet, uzun süre önce İngiltere'ye yerleşmiş o eski ırktan geliyor olmalıydım ve bir köy kulübesinde doğmuş olmama karşın denizin tuzu kanımda öyle hızlı dolaşıyordu ki sıradan bir denizci olmak için erken yaşta kendimi gemilerde buldum. Ben buydum; ne bir subay ne de beyefendi; sıradan bir tayfa, çok çalışan; belalı, zor koşulların adamı.

Raa Kook için değerliydim, bu yüzden de onun koruması altındaydım. Demiri işleyebiliyordum ve Raa Kook'un ülkesine ilk demiri, batık gemimiz getirmişti. Arada sırada batıktan demir almak için kanolarla on fersah kuzeybatıya doğru gidiyorduk. Geminin gövdesi resiften sıyrılmış, on beş kulaç derinlikte yatıyordu. Ve demiri on beş kulaç derinden çıkartıyorduk. Bu yerliler harika dalgıçlar ve sualtı işçileriydi. Ben de on beş kulaç dalmayı öğrendim, ama hiçbir za-

man balıksı becerilerinde onlara denk olamadım. Karadayken İngilizce öğretmenliğim ve dayanıklılığımla her birini alt edebiliyordum. Ayrıca onlara, bir salgın hastalığa dönüşene ve kırılan kafalar bir yenilik halini alana değin sopa oyununu öğrettim.

Batıktan bir de günlük getirilmişti; deniz suyuyla öylesine parçalanmış, dağılmış, lapalaşmış ve mürekkebi akmıştı ki okunacak hali kalmamıştı. Bununla birlikte, belki eskiçağ tarihçilerinden birisi anlatacağım olayların tarihini daha kesin biçimde belirleyebilir umuduyla burada bir özet vereceğim. Göze çarpan telaffuz biçimi, ipucunu verebilir. *S* harfinin kullanılmasına karşın çoğunlukla yerine *f* harfi kullanıldığını aklınızda bulundurun.

Rüzgârın elverişli olmafı bize yiyeceklerimizin bir kıfmını, özellikle de erzakımızın bir kıfmını oluşturan Çin paftırmalarıyla kurutulmuş balıkları elden geçirip kurutma olanağı sağladı. Güvertede ayrıca ibadet de yapıldı. Öğleden fonra kuru bir rüzgâr hızlanarak güneyden efmeye başladı, böylece ertesi sabah güverteler arafında temizlik yapabildik ve gemiyi barutla tütsüleyip dezenfekte edebildik.

Ancak acele etmeliyim; çünkü hikâyem bir mercan adasına çarpıp gemi kazası geçiren tayfa Adam Strang'a değil; sonradan Yi Yong-ik, yani Kudretli diye adlandırılan, güçlü Yunsan'ın bir zamanlar gözdesi, Min Sarayı'nın Hanımı Om'un âşığı ve kocası; epeyce uzun bir zaman boyunca Cho-Sen'in tüm sahilleriyle yollarındaki köylerin dilencisi ve paryası olan Adam Strang'a ait. (Hah, işte, sizi burada kıstırdım; Cho-Sen. Sabah sessizliği ülkesi anlamına geliyor. Günümüz dilinde Kore olarak biliniyor.)

Anımsayın, Raa Kook'un mercan adalarındaki ilk beyaz adam olarak yaşadığım zaman bugünden üç dört yüzyıl öncesiydi. O sularda, o sırada gemi omurgaları pek sık görülmezdi. Eğer *Sparwehr* olmasaydı pekâlâ ömrümü orada,

güneşin altında ayazdan uzak, şişmanlayıp huzur içinde yaşayarak geçirebilirdim. *Sparwehr*, Hint Adaları'nın ötesindeki, haritası çıkarılmamış denizlere açılmayı göze alan bir Hollanda ticaret gemisiydi. Bula bula beni buldu yalnızca.

Şen yaradılışlı, altın sakallı, hiç büyümemiş sorumsuz bir delikanlı irisi olduğumu söylememiş miydim? İçim azıcık sızlayarak, *Sparwehr*'in fıçılarına su doldurulunca Raa Kook'u ve hoş ülkesini geride bırakarak, Lei-Lei'yle çiçek taçları takan bütün kız kardeşlerini geride bırakarak, dudaklarımda gülücükler, burun deliklerimde bildik gemi kokularıyla, Kaptan Johannes Maartens'in buyruğu altında bir kez daha tayfa olarak yelken açtım.

İhtiyar *Sparwehr*'in üstünde devam eden, müthiş bir gezintiydi. Yeni ipek ve baharat ülkelerinin peşindeydik. Gerçekte ise ateşli hastalıklar, korkunç ölümler ve ölümle güzelliğin el ele verip gasilhane işlettiği ölümcül cennetler bulduk. O duygusuz yüzünde ve köşeli, bir ayınınkine benzer kafasında aşka dair hiçbir ipucu bulunmayan ihtiyar Johannes Maartens, Solomon Adaları'yla Golconda madenlerinin peşindeydi; ya, henüz batmamış, yüzerken bulmayı umduğumuz eski kayıp Atlantis'i arıyordu. Ve onun yerine, kafatası avlayıp ağaçlarda yaşayan yamyamları buldu.

Kıvırcık saçlı, ufak tefek yarı hayvan yarı insan yaratıkların cangılda maymun gibi feryat ettiği, ormandaki kaçış yollarına dikenler ve kazıklı çukurlarla tuzaklar kurduğu ve cangılın alacakaranlıktaki otlarının arasından üstümüze zehirli kıymıklar üflediği, kıyılarını denizin dövdüğü, zirveleri dumanlı tuhaf adalara çıktık. Ve hangi adamımız bu tür bir kıymığı arı sokması gibi bedenine yediyse, korkunç bir biçimde, uluyarak öldü. Ve ağaç kovuklarından karşılıklı, koca davullarla tamtamlar savaş gümbürtüleri çıkarır, haberleşme dumanları tepelerin üstünde sütunlar gibi yükselirken daha zalim, daha iri, bizi kumsallarda uluorta savaşla karşılayan, üstümüze mızrak ve ok yağdıran başka insanlarla da karşılaştık.

Hendrik Hamel, *Sparwehr* macerasının yük memuru ve kısmi ortağıydı ve sahip olmadığı bir şey varsa, o da Kaptan Johannes Maartens'in malıydı. Bunlardan ikincisi pek az İngilizce biliyordu, Hendrik Hamel ise ondan biraz fazlasını. Tayfalar ise anladığım kadarıyla yalnızca Hollandaca konuşuyorlardı. Ama hem Hollandaca, yaa, hem de göreceğiniz gibi Korece öğrenen bir denizciyi yabana atmayın.

Sonuna doğru haritalarda yer alan Japon ülkesine vardık. Ancak halk bizimle alışverişe yanaşmadı ve Kaptan Johannes Maarten'in ağzını sulandıran, yerleri süpüren ipek entariler içinde, kılıç kuşanmış iki subay gemiye çıkıp kibarca gitmemizi rica etti. Nazik tutumlarının altında savaşçı bir ırkın çelik iradesi yatıyordu ve bunu bildiğimiz için yolumuza gittik.

Sparwehr'i kayalara bindirdiğimizde Japonya boğazlarını geçmiş, Çin yolu üzerindeki Sarı Deniz'e giriyorduk. İhtiyar *Sparwehr* çılgın fıçının tekiydi; dibine değin deniz yaşamına batmış, öylesine hantal ve pisti ki yazgısından geri dönemezdi. Orsa giderken yapabildiğinin en iyisi rüzgâra altı dereceydi ve sonra, yol almaksızın başıboş bir şalgam gibi aşağı yukarı sallanıyordu. Kadırgalar onunla kıyaslandığında sürat teknesi gibiydiler. Onun halatlarını volta etmek düşünülemeyecek bir şeydi; başını rüzgârın ters yönüne çevirmek ise bütün tayfalarla nöbetçilerin yarısını gerektiriyordu. Bu şekilde konumlanmış olarak, kırk sekiz saat boyunca içimizi dışımıza çıkaran kasırga boyutundaki bir fırtınada sekiz derece kayıp, rüzgâraltı bir kıyıda çakılı kalmıştık.

Fırtınalı bir şafağın dondurucu ışığında dağlar gibi yükselen acımasız denizde karaya doğru sürükleniyorduk. Kışın en sert zamanıydı ve kar fırtınasının arasından ürkütücü kumsal bir görünüp bir kayboluyordu; kumsal denebilirse elbet, öylesine engebeliydi. Sayılamayacak ölçüde amansız kaya adacıklar vardı, sıralanmış belirsiz, karla kaplı adacıklar ve üstüne kar yağamayacak denli dik yamaçlar, çıkıntılar,

kaynayan denizden yükselen kulelerle kaya şeritleri her yanı doldurmuştu.

Üstüne doğru gittiğimiz bu ülkenin bir adı yoktu, seyrüseferci lerin buraya uğradığına dair hiçbir kayıt yoktu. Sahil şeridine haritamızda şöyle bir değinilmişti. Ki bunların tümünden çıkarabileceğimiz sonuç, burada yaşayanların da en az ülkelerinin görebildiğimiz kısmı kadar konuk sevmez olduklarıydı.

Sparwehr pruvasını bir kayalığa bindirdi. Altında derin sular vardı, bu yüzden de göğe yükselen pruvamız darbenin etkisiyle kırılıp koptu. Istralya ve çarmık büyük bir gürültüyle boşalıp pruva direği güverteden kayıp gitti ve kayanın önüne düştü.

İhtiyar Johannes Maartens'e hep imrenirdim. Patlayan bir dalgayla sırılsıklam olup üstteki pupadan yuvarlanınca geminin ortasında sıkışıp kaldık, oradan da dik bir şekilde yükselen baş üstünün tepesine itiş kakış ulaştık. Ötekiler de bize katıldı. Kendimizi sımsıkı bağladık ve kelleleri saydık. On sekiz kişiydik. Geri kalanlar kaybolmuştu.

Johannes Maartens beni dürtüp çağlayan gibi boşalan tuzlu suyun arasından kayalığın arkasını gösterdi. İstediği şeyi anladım. Direk şapkasının altı metre altında pruva direği kayalığın bir tümseğine çarpıp parçalanmıştı. Tümseğin üstünde ise bir yarık vardı. Direğin ucundan o yarığa atlamaya cesaret edip edemeyeceğimi bilmek istiyordu. Kimi kez aradaki mesafe altı metrenin altına iniyordu. Kimi kez de arası epeyce açılıyordu, çünkü direk parçalanmış, ucunun üstünde durduğu gövdenin yalpalayıp çarpmasıyla sarhoş gibi salınıyordu.

Tırmanışa başladım. Ama beklemediler. Teker teker kendilerini çözüp tehlikeli direğin üstünde beni izlediler. Acele etmelerinin nedeni vardı, çünkü *Sparwehr* her an derin sulara gömülebilirdi. Sıçrayışını zamanladım ve başardım; bin bir zahmetle yarığa inip, peşimden atlayanlara el uzatmaya

hazırlandım. Yavaş ilerliyordu. Islanmış ve rüzgârın etkisiyle yarı donmuş durumdaydık. Ayrıca da atlayışlarda gövdenin öne yuvarlanıp direğin eğildiği ana denk getirecek biçimde zaman kollanması gerekiyordu.

İlk atlayacak kişi aşçıydı. Direğin ucundan koptu ve bedeni düşerken araba tekerleği gibi yuvarlandı. Bir dalga onu yakaladı ve kayalara çarpıp lapaya çevirdi. Yirmi küsur yaşlarındaki sakallı miço, dengesini yitirip kaydı, direğin çevresinde savruldu ve kaya tümseğine çakıldı. Çakıldı da ne kelime? Canı oracıkta çıktı. Diğer ikisi aşçının yolunu izlediler. Yarığa yapışmış ondörtlümüzü tamamlayan Kaptan Johannes Maartens sonuncu kişiydi. Bundan bir saat sonra da *Sparwehr* derin sulara gömüldü.

O yarıkta ölmeye yüz tutmuş halde iki gün ve gece geçirdik, çünkü ne yukarıya ne de aşağıya bir yol vardı. Üçüncü sabah bir balıkçı kayığı bizi buldu. Tepelerinde tuhaf bir topuzla toplanmış uzun saçlarıyla bu adamlar tepeden tırnağa kirli beyaza bürünmüşlerdi; sonradan öğreneceğim gibi, izdivaç topuzuydu bu, bir tartışma söz dalaşının ötesine geçtiğinde, bir elinizle yumruğu patlatırken öteki elinize doladığınız faydalı bir şeydi.

Kayık yardım getirmek için köye geri gitti ve köylülerin çoğu, tüm donanımlarıyla günün büyük bir bölümünü bizi aşağı indirmeye uğraşmakla geçirdi. Yoksul ve sefil bir halktı, yiyecekleri sıradan bir denizciyi bile ayakta tutmaya yetmezdi. Pirinçleri çikolata gibi kahverengiydi. Kapçıklarının yarısı sap saman ve ne idüğü belirsiz çöplerle birlikte içinde kalıyor; insana, sık sık başparmak ve işaretparmaklarıyla ağzına yapışıp yabancı cisimleri ayıklamak için çiğnemeyi yarım bıraktırıyordu. Ayrıca bir tür darıyla, şaşırtıcı çeşitlilikte ve berbat biçimde acı turşular yiyorlardı.

Evleri toprak duvarlı ve saz damlıydı. Döşemelerin altında, içinden mutfak dumanının geçtiği baca boruları uzanıyor, geçerken yatak odasını ısıtıyordu. Doksan santim uzun-

luğundaki pipoların ucundaki küçük kâselerdeki yumuşak ve tatsız tütünlerini içimize çekip, kendimizi yatıştırdığımız bu yerde günlerce yatıp dinlendik. Ayrıca da, ancak çok miktarda içildiğinde kafa yapan ılık, ekşi, sütümsü görünümlü bir içkileri vardı. Bundan, yemin ederim ki galonlarcasını tepeme diktikten sonra tüm dünyadaki tayfalarla aynı biçimde kafayı buldum. Benden cesaret alan diğerleri de içmeyi sürdürdüler ve çok geçmeden hepimiz dışarıda uğuldayan taze kar fırtınasını kafaya takmaksızın, haritalarda yer almayan, Tanrı'nın bile unuttuğu bir ülkede mahsur kaldığımızı dert etmeksizin kahkahadan kırılıyorduk. İhtiyar Johannes Maartens gülüyor, tepiniyor ve ötekilerle birlikte elleriyle kalçalarını dövüyordu. Hendrik Hamel, o soğukkanlı, temkinli, esmer Hollandalı da kara boncuk gözleriyle bizden aşağı kalmıyor ve sütümsü içkiden daha fazla satın almak için herhangi sarhoş bir tayfa gibi gümüşleri sökülüyordu. Şamatamız ayyuka çıkmıştı; ama maskaralığımızı gözlemek için bütün köy odayı tıklım tıkış doldururken, kadınlar da içki getiriyorlardı.

Beyaz adamın dünyayı dolaşmaktaki ustalığı, inanıyorum ki sağduyudan yoksun aldırışsızlığı sayesindedir. Bu tutumla dolaşsa da, huzursuzluğu ve ganimet iştahı tarafından da güdülenmektedir kuşkusuz. Bu yüzden de Kaptan Johannes Maartens, Hendrik Hamel ve on iki tayfadan oluşan bizler, kış fırtınaları Sarı Deniz'in üstünde ıslık çalarken balıkçı köyünde yeri göğü inletip avazımız çıktığı kadar bağırıyorduk.

Ülkeden ve halkından yana gördüğümüz azıcık şeyden hareketle Cho-Sen, üstümüzde pek etki yaratmamıştı. Eğer bu sefil balıkçılar buranın yerlilerine örnek oluşturuyorlardıysa, bu ülkenin denizciler tarafından niye ziyaret edilmediğini anlayabilirdik. Ancak işin başka türlü olduğunu öğrenecektik. Köy merkeze yakın bir adadaydı ve şef anakaraya haber salmış olsa gerekti; çünkü bir sabah pirinç hasırıyla

kaplanmış Latin yelkenleriyle iki direkli üç Çin yelkenlisi kumsala demir attı.

Kayıklar kıyıya yanaştığında Kaptan Johannes Maartens dikkat kesildi, çünkü yine ipekler söz konusuydu. Tepeden tırnağa çeşitli renklerden oluşmuş hafif boyalı ipekler içindeki irikıyım bir Korelinin çevresi, yine hepsi ipeklere bürünmüş altı yaltakçı eşlikçiyle çevrilmişti. Adının sonradan Kwan Yung-jin olduğunu öğreneceğim kişi bir *yang-ban*, yani soyluydu; ayrıca da o bölge ya da eyaletin yöneticisi ya da valisi gibi bir şeydi. Bunun anlamı, o göreve tayin yoluyla geldiği ve aşar memuru ya da mültezim olduğuydu.

Tamı tamına yüz asker de karaya çıkıp köye doğru yürüyüşe geçti. Üççatallı mızraklar, kesici ve parçalayıcı mızraklarla tek tük fitilli tüfekler taşıyorlardı; bu tüfeklerin gövdesi öyle büyüktü ki her birisi için, birisi üstüne namlunun yerleştirildiği tripodu taşıyıp kuracak, diğeri ise tüfeği taşıyıp ateşleyecek iki asker vardı. Sonradan öğreneceğim üzere, tümüyle kavın yerleştirilmesine ve ateşleme kovanındaki barutun durumuna bağlı olarak, kimi kez çalışıyor, kimi kez de geri teptiği oluyordu.

İşte Kwan-Yung-jin böyle seyahat ediyordu. Köyün şefi ondan öyle korkuyordu ki yaltaklanıp duruyordu ve çok geçmeden anlayacağımız gibi bunun için iyi bir gerekçesi vardı. O ana değin epeyce Korece sözcüğün kullanımını kapmış olduğum için çevirmen sıfatıyla öne çıktım. Kaşlarını çatıp elini istemez anlamında salladı. Ama neden çekinecektim ki? Boyum onun kadar uzundu, birkaç kilo fazlaydım ve tenim beyaz, saçlarım altın sarısıydı. Arkasını döndü ve altı ipekli uydusu aramızda bir kordon oluştururken köyün şefine hitap etti. O konuşurken daha fazla asker gemiden birkaç omuz dolusu kalas taşıdı. Bu kalaslar iki metre uzunluğunda, altmış santim enindeydiler ve ortadan garip biçimde boylu boyunca ayrılmışlardı. Uçlarından birine yakın yerde, bir insanın boynundan daha büyük yuvarlak bir delik bulunuyordu.

Kwan Yung-jin bir buyruk verdi. Birkaç asker, ufak bir yarasına bakım yapmakta olan Tromp'a yanaştı. Yani bu Tromp denilen adam gerçekten de aptal, kafası ağır çalışan, ağırkanlı bir tayfaydı ve daha ne olduğunu anlamadan makas gibi açılıp kapanabilen bir kalas boynunun çevresindeydi ve kapanmıştı. İçinde bulunduğu çıkmazı keşfedince bir boğa haykırması tutturup dans etmeye başladı ve boynundaki kalasın uçuşan uçları yüzünden ona yer kazandırmak için herkes geri çekildi.

Derken bela baş gösterdi, çünkü belli ki Kwan-Yung-jin'in niyeti hepimize kalas geçirmekti. Ha, Kwan-Yung-jin bir tarafta ipekleri içinde, tepeden bakarak dikilirken çıplak yumruklarımızla yüz askerle ve köylülerin çoğuyla dövüştük elbette. Yi Yong-ik, yani Kudretli adına hak kazandığım yer burasıydı. Topluluğumuz zapt edilip boyunlarına kalas geçirildikten çok sonrasında bile ben dövüşmeyi sürdürdüm. Yumruklarım tokmak gibiydi ve onları geri püskürten kaslarımla irademi vardı.

Sevinerek gördüm ki Koreliler yumruk darbesinden hiçbir şey anlamıyorlardı ve kendilerini kollama konusunda ufacık bir fikirleri yoktu. Lobutlar gibi yere düşüyorlar, birbirlerinin üstüne yığılıyorlardı. Ama benim hedefim Kwan Yung-jin'di ve ona doğru hücum ettiğimde, onu benim elimden kurtaran uydularının işe karışmaları oldu. Muhallebi çocuğuydu bunlar. Kalabalık üstüme gelmeden önce perişan ettim onları; ipeklilerini de buruşturup çamura buladım. Çok kalabalıklardı. Arkada kalıp öndekileri üstüme itleyenler darbelerimi sayılarının üstünlüğüyle savuşturdular. Ah nasıl da yere seriyordum onları! Sonuna doğru yerde üçer üçer kıvranıyorlardı. Ancak üç yelkenlinin mürettebatıyla köyün çoğu üstüme çullandığında yenildim. Boynuma kalası kolayca geçirdiler.

Yelkenlilerden birine bindirildiğimizde, başka bir tayfa olan Vandervoot, "Aman Tanrım, şimdi ne olacak!" diye sordu.

Bu soruyu sorduğunda kafese tıkılmış kuşlar gibi açık güvertede oturuyorduk ve bir an sonra gemi rüzgâra doğru yan yatarken derisi soyulmuş boyunlarımızla rüzgâraltının frengi deliklerinden asılarak, kalaslar filan ne varsa hep birlikte güverteye yıkıldık. Ve üstteki pupadan Kwan Yung-jin bizi görmemiş gibi aşağıya bakıyordu. Sonraki yıllarda Vandervoot bizim aramızda "Şimdi Ne Olacak Vandervoot" diye çağrıldı. Zavallı adamcağız! Her kapının yüzüne kapandığı Keijo'nun sokaklarında, bir gece donarak öldü.

Anakaraya götürüldük ve leş gibi, haşarattan geçilmeyen bir hapishaneye atıldık. Cho-Sen'in memur sınıfıyla tanışmamız bu biçimde gerçekleşti. Ancak göreceğiniz gibi, Om Hanımefendi'nin nazik, benimse güçlü olduğum günlerde Kwan Yung-jin'den hepimiz adına öcümü alacaktım.

Hapishanede günlerce yattık. Nedenini ise sonradan öğrendik. Kwan Yung-jin bize ne yapılacağı konusunda sarayın buyruğunu öğrenmek için bir ulak göndermişti. Bekleyiş sırasında biz de hayvanat bahçesindeki hayvanlar gibiydik. Daha önce bizim ırkımızdan hiç kimseyi görmedikleri için tan atışından karanlık çökünceye değin demirli pencerelerimizin önü yerlilerin akınına uğruyordu. İzleyici kalabalığı yalnızca ayaktakımından oluşmuyordu. Hamalların omuzları üstündeki tahtırevanlara kurulmuş hanımlar deniz kazasına uğramış acayip şeytanları görmeye geliyor, eşlikçileri sıradan halkı kamçılayarak geri püskürtürken onlar da uzun uzun ve çekinerek bize bakıyorlardı. Biz onları pek az görüyorduk, çünkü ülkenin gelenekleri uyarınca yüzleri kapalıydı. Yalnızca dansçı kızlarla düşmüş kadınlar ve yaşlılar ortalık yerde yüzleri açık görülebilirdi.

Çoğu kez Kwan Yung-jin'in hazımsızlık çektiğini ve atakları şiddetlendiğinde acısını bizden çıkardığını düşünmüşümdür. Her ne hal ise, uysun ya da uymasın, canı ne zaman çekerse hepimiz hapishanenin önündeki sokağa çıkartılıyor ve kalabalığın sevinç haykırışları arasında sopalarla bir

temiz dövülüyorduk. Bu Asyalı zalim, bir hayvan; acı çeken insan görüntülerinden zevk alıyor.

Dövülmemize bir son verildiğinde en azından hoşnut kaldık. Bu da Kim'in gelişiyle gerçekleşti. Kim mi? Tüm söyleyebileceğim ve söyleyebileceğimin en iyisi, onun Cho-Sen'de karşılaştığım en beyaz kişi olduğu. Onunla tanıştığımda elli adamın başıydı. Elimden gelenin en iyisini yaparak, işim bitirilmezden önce onu saray muhafızlarının komutasına getirdim. Günün birinde ise Om Hanımefendi'yle benim uğrumuzda öldü. Kim... eh, Kim, Kim'di işte.

O gelir gelmez kalaslar boyunlarımızdan çıkartıldı ve orada gurur duydukları bir yer olan pancar hanına yerleştirildik. Hâlâ tutsaktık, ama elli atlı askerin gözetimindeki onurlu tutsaklardık. Ertesi gün, Cho-Sen'e özgü cüce atların üstünde bacaklarını ayırmış on dört tayfa, Keijo'ya varmak üzere kraliyet yolunda yollara düştük. İmparator, deniz şeytanlarının acayipliğini bir de kendi gözüyle görmek istemiş Kim'in bana anlattığına göre.

Kuzeye ve güneye uzanan Cho-Sen'in yarısını katettiğimiz, günlerce süren bir yolculuktu bu. Cüce atların yemlenmesine bakmak için çevrede gezindiğim ilk molada karşıma çıktı. Ve tanık olduğum şey, bizim tayfalar koşarak yanıma gelinceye kadar "Şimdi ne olacak Vandervoot?" diye haykırmama yol açtı. Atların fasulye çorbasıyla beslendiği, benim yaşayan bir insan olduğum gerçeği kadar gerçekti; bildiğiniz sıcak fasulye çorbası ve bütün yolculuk boyunca da sıcak fasulye çorbası dışında bir şey yemediler. Bu, ülkenin geleneğiymiş.

Gerçekten de cüceydi bu atlar. Kim'le tutuştuğum bir bahis üzerine kişnemesine ve çırpınmasına aldırış etmeden birini omuzlarımın üstünde havaya kaldırdım, böylece de yeni ismimi zaten duymuş olan Kim'in adamları bana Yi Yong-ik, Kudretli diye seslendiler. Kim Korelilerde görüldüğü gibi iri bir adamdı ve Koreliler de uzun boylu, kaslı yapılıydılar

ve Kim de kendini pek beğeniyordu. Ancak dirsek dirseğe ve avuç avuca yaptığımız bilek güreşinde irademle onun kolunu büktüm. Askerleriyle ağzı açık kalan köylüler bakıp duruyor ve "Yi Yong-ik" diye mırıldanıyorlardı.

Bir bakıma yolculuk eden bir sirktik. Lafımız bizden önce gidiyor, bundan dolayı da bütün kırsal halkı geçişimizi görmek için yol kenarına üşüşüyordu. Sonu gelmeyen bir sirk alayıydı. Geceleri kaldığımız kasaba hanları kalabalıkların akınına uğruyor, bu yüzden de, askerler onları mızrakla dürtüp darbeler savurarak geri püskürtene kadar huzur yüzü görmüyorduk. Ama önce Kim, eğlence olsun diye, onları buruşturup yere serişimi görmek için köyün en güçlü adamlarıyla güreşçilerini çağırtıyordu.

Ekmek diye bir şey yoktu, ama beyaz pirinç (insanın kaslarını muhafaza etmesine yetmiyordu), köpek olduğunu keşfettiğimiz bir et (bu hayvan Cho-Sen'de, yemek için düzenli biçimde kesiliyordu) ve ölümüne acı olup da insanın düşkün olmayı öğrendiği turşular yiyorduk. İçki de vardı, hem de gerçek içki; o sütümsü çamur değil, beyaz, pirinçten damıtılmış yakıcı bir içki; yarım litresi cılız birini öldürebilecek, güçlü birini ise çılgın ve şen yapmaya yetecek bir içkiydi. Duvarlarla çevrili Chong-ho kentinde, bu içkiyle, Kim'i ve kentin ileri gelenlerini masanın altına sermiştim; ya da daha çok üstüne demeliyim, çünkü masa yerine, binlerce kez uyluklarımda kramp düğümlerine yol açan döşemeye çömeliyorduk. Ve yine herkes, "Yi Yong-ik" diye söylendi ve yiğitliğimin ünü bizden önce Keijo'ya ve imparatorun sarayına vardı.

Bir tutsaktan çok onurlandırılmış bir konuktum ve her zaman Kim'in yanında at sürüyordum, uzun bacaklarım neredeyse yere değiyordu ve yolun inişe geçtiği yerlerde ayaklarım çamuru sıyırıyordu. Kim gençti. Kim insandı. Kim evrenseldi. O herhangi bir ülkedeki herhangi birisiydi. O ve ben tüm gün ve gecenin de yarısı boyunca konuşuyor, gülü-

şüyor, şakalaşıyorduk. Ve de dili sular seller gibi öğrendiğimi kanıtlıyordum. Zaten o yönde bir yeteneğim vardı. Kim bile deyimleri ustaca kullanış biçimime hayret ediyordu. Ve Korelilerin bakış açılarını, mizah anlayışlarını, Korelilerin yufkalaştığı yerleri, zayıf noktalarını, alıngan yönlerini de öğrenmiştim. Kim bana çiçek şarkıları, aşk şarkıları ve meyhane şarkıları öğretti. Bu sonunculardan birisi kendisine aitti, sonunu sizin için kabaca çevirme girişiminde bulunacağım. Kim'le Pak, gençliklerinde, içkiden uzak duracaklarına dair çok geçmeden bozulacak bir ant içmişler. Yaşlanınca, Kim ve Pak'ın şarkısı:

"Hayır, hayır, Yıkıl git! Şenlikli kadeh
Yeniden besleyecek ruhumu
Kendisine karşı. Ne, iyi adam, az dur!
Bana kırmızı şarap nerede satılır, söyleyebilir misin?
Nasıl, tam senin şeftali ağacının ardında mı? Orada mı?
Talihin açık olsun, ben oraya gidiyorum."

Entrikacı ve kurnaz Hendrik Hamel, Kim'in yalnızca beni değil benim üzerimden Hendrik Hamel'le geri kalan herkesi kayırmasını sağlayan soytarılıklarımı sürdürmem için beni hep teşvik edip zorluyordu. Burada Hendrik Hamel'e, sonradan Keijo'da Yunsan'ın lütfunu, Om Hanımefendi'nin kalbini ve imparatorun da hoşgörüsünü kazanmada çok faydasını gördüğüm için akıl hocam olarak değiniyorum. Oynadığım oyun için gereken iradeye, korkusuzluğa ve kurnazlığa sahiptim; ancak burada özgürce kabul etmeliyim ki bu kurnazlığın çoğunu bana Hendrik Hamel sağladı.

Ve böylece duvarlarla çevrili bir kentten duvarlarla çevrili diğerine giderek, sayısız çiftlik barındıran vadilerle oyulmuş, karlı, dağlık araziden geçerek Keijo'ya kadar yola devam ettik. Ve her akşam, hava kararınca zirveden zirveye uyarı ışığı veren ateşler ortaya çıkıyor ve tüm ülkeye yayılıyordu. Kim, hep bu gece gösterilerini izliyordu. Bu ateş haberleşme-

si zincirinin mesajlarının imparatora taşınmak üzere Cho-Sen'in tüm sahillerinden Keijo'ya kadar ulaştığını anlattı Kim bana. Bir tek ateş, arazinin huzur içinde bulunduğu anlamına geliyordu. İki ateş isyan ya da işgal demekti. Biz, tek ateşten başka bir şey görmedik hiç. Ve biz yola devam ettikçe, Vandervoot arkadan yetişiyor ve "Aman Tanrım, şimdi ne olacak?" diye merakla soruyordu.

Keijo'yu, soylular ya da *yang-ban*'lar dışında bütün nüfusun sonsuzcasına beyaz giyindiği devasa bir kent olarak bulduk. Bunu Kim, kendiliğinden bir kararlılık ve kastın açığa vurulması olarak açıkladı. Böylece insan bir bakışta, giysilerinin temizlik ya da kirlilik derecesine göre bir bireyin konumunu söyleyebilirdi. Üstündeki giysilerden başka hiçbir şeyi olmayan bir hamalın aşırı ölçüde pis olduğunu söylemek akla yatkın duruyordu. Ve kusursuz bir beyaz giysi içindeki bireyin de değiştirecek pek çok giysisinin ve buyruğu altında, bu giysilerin kusursuz olmasını sağlayan çamaşırcılar bulunduğu da akla yatkındı. Uçuk, çeşitli renklerde ipekler giyen *yang-ban*'lara gelince, bunların konumları böylesi bir sıradan ölçünün ötesindeydi.

Bir handa birkaç gün dinlendikten ve bu süre içinde de giysilerimizi yıkayıp gemi kazasıyla yolculuğun yol açtığı zarar ziyanı onardıktan sonra imparatorun huzuruna çağrıldık. Saray duvarının önündeki büyük açıklıkta, daha ziyade kaplumbağaları andıran taştan devasa köpekler vardı. Uzun boylu bir insanın iki katı yüksekliğinde masif taştan kaideler üstüne çömelmişlerdi. Sarayın duvarları kocamandı ve yontma taştan yapılmıştı. Bu duvarlar öyle kalındı ki bir yıllık bir kuşatma sırasında en güçlü top bile üstünde gedik açamazdı. Bir pagoda gibi yükselen, her bir katının kiremitli çatısı saçak biçiminde sarkan ve giderek küçülen pek çok kata sahip tek giriş kapısı da sarayın kendisi kadar vardı. Yakışıklı askerlerden oluşan bir muhafız alayı kapıda sıraya dizilmişlerdi. Kim bana bunların, Pyeng-yang'ın Kaplan

Avcıları, Cho-Sen'de rastlanılabilecek en acımasız savaşçılar olduklarını söyledi.

Ancak bu kadarı yeterli. İmparatorun sarayını yalnızca betimlemem bile hikâyemi bin sayfa uzatırdı. Burada gücü, tüm maddi ifadesi içinde anladığımızı söylemem yetsin. Yalnızca derin, geniş, eski ve güçlü bir uygarlık bu kralların bol duvarlı, çok çatılı evini yaratabilirdi.

Biz tayfalar bir izleyici salonuna değil, ama anladığımız kadarıyla bir şölen salonuna götürüldük. Şölen sonuna gelmişti ve kalabalık neşeli bir havadaydı. Ne kalabalık ama! Yüksek mevkili kişiler, hanedan prensleri, kılıçlı soylular, solgun rahipler, yüksek rütbeli güneş yanığı tenli subaylar, yüzleri açık saraylı hanımefendiler, ağırlamaktan yorulup dinlenmeye çekilmiş boyalı *ki-sang* ya da dansözler ve eşlikçiler, hizmetçiler, hadımlar, uşaklar ve sayısı belirsiz saray köleleri.

Ancak peşinde yakın çevresiyle imparator, bizi incelemek için yaklaştığında bunların hepsi yanımızdan uzaklaştı. Neşeli bir hükümdardı, özellikle de bir Asyalı'ya göre. Pürüzsüz, solgun, asla güneş yüzü görmemiş teniyle kırkından fazla göstermeyen imparator, koca karınlı, titrek bacaklıydı. Yine de bir zamanlar sağlıklı bir adam olduğu belliydi. Soylu alnı bunu ele veriyordu. Ancak gözleri sulu, gözkapakları ise gevşekti, dudakları, içine daldığı aşırı zevkler yüzünden seğirip titriyordu ki bu aşırılıkların genelde Budist rahip Yunsan tarafından tasarlanıp körüklendiğini çok geçmeden öğrenecektim.

Deniz giysilerimiz içindeki biz denizciler alaca bulaca bir topluluktuk ve huzura kabulümüzün sırrı da bu alaca bulacalıktı. Acayipliğimize yönelik hayret nidaları kahkahalara yol açtı. *Ki-sang* bizi oraya buraya çekeleyerek, tutsak ederek, birimize karşı ikisi üçü birden, dans eden ayılar gibi ortalıkta yürüterek ve bizi soytarı yerine koyarak çevremizi kuşattı. Küçük düşürücüydü elbet, ama zavallı tayfaların

elinden ne gelirdi? Burnunu çekiştiren, kollarını çimdikleyen, zıplayana değin kaburgalarını dürtükleyen, gülüşen bir sürü kızın çevresine doluştuğu ihtiyar Johannes Maartens ne yapabilirdi? Bu tür eziyetten kaçmak için Hans Amden kendine yer açtı ve bütün saray kahkahadan kırılana değin Hollandalılara özgü beceriksizce bir sinir krizine girdi.

Günlerce Kim'le eşit tutulup onunla ahbaplık etmiş benim için de aşağılayıcı bir durumdu bu. Gülüşen *ki-sang*'a direndim. Bacaklarımı sıkıca yere basıp kollarımı kavuşturarak dimdik durdum; hiçbir çimdik ya da gıdıklama beni ürpertemedi. Bu yüzden de daha kolay avlara yönelip beni bıraktılar.

Arkasından kendisini çekiştiren üç *ki-sang*'la boğuşarak yanıma gelmeye çabalayan Hendrik Hamel, "Tanrı aşkına, şunları etkile be adam," diye bir şeyler geveledi.

Geveleyebildiğine şükür, çünkü ne zaman konuşmak için ağzını açsa tatlılarla dolduruyorlardı.

"Bizi bu maskaralıktan kurtar," diye üsteledi tatlı dolu avuçları savuşturabilmek için kafasını sağa sola sallayarak. "Saygınlığımız olmalı, anlasana, saygınlığımız. Bu bizim sonumuzu getirir. Bizi evcil hayvan yerine koyuyorlar, oyuncak ediyorlar. Bizden bıktıklarında bir köşeye atacaklar. Sen doğrusunu yapıyorsun. Vazgeçme. Onları kendinden uzak tut. Hepimize saygı göstermelerini sağla..."

Son söylediği zor duyuldu, çünkü o sırada *ki-sang* ağzına tatlıları tıkıştırdığından konuşamayacak hale gelmişti.

Dediğim gibi, iradeye ve korkusuzluğa sahiptim ve kurnazlık için de tayfa beynimi zorladım. Arkadan ensemi bir tüyle gıdıklayan bir saray hadımı beklediğim fırsatı verdi. *Ki-sang*'ın saldırılarına ilgisizliğim ve ödün vermezliğimle zaten ilgiyi üstümde toplamıştım, bu yüzden de çoğu, hadımın kızdırmaya çalıştığı bana bakıyordu. Yerini saptayıp ondan uzaklaşıncaya kadar oralı olmadım, hiç kımıldamadım. Derken kafamı ya da bedenimi çevirmeden yalnızca

kolumu oynatarak açıktan elimin tersini şimşek gibi yapıştırdım. Elimin eklemleri, boylu boyunca yanağıyla çenesine kondu. Fırtınada kırılan ahşap bir direğinkine benzeyen bir çatırtı duyuldu. İki büklüm olup üç dört metre ötede döşemenin üstüne yığılıp kaldı.

Hiçbir kahkaha işitilmiyor, yalnızca şaşkınlık bağırışlarıyla "Yi Yong-ik" fısıltıları duyuluyordu. Yeniden kollarımı kavuşturdum ve mağrur bir edayla dikildim. İnanıyorum ki ben, Adam Strang, başka şeylerin yanı sıra içimde bir de aktör barındırıyordum. Bakın sonra ne oldu. Artık topluluğumuz içindeki en göze çarpan kişi bendim. Gurur dolu gözlerle, küçümseyerek üstüme dikilmiş bakışları karşıladım ve içlerinden biri dışında, hepsinin yere bakmasını ya da öteye çevrilmesini sağladım. Bunlar, giyim kuşamının varsıllığıyla, arkasında pır pır eden yarım düzine kadının varlığından ayrıcalıklı bir saray hanımefendisi olduğuna hükmettiğim genç bir kadının gözleriydi. Gerçekte, Om Hanım'dı o, Min hanedanının prensesi. Genç mi dediydim? Tam olarak benim yaşımda, otuzundaydı; bütün olgunluğu ve güzelliğiyle henüz bekâr bir prenses olduğunu öğrenecektim.

Sonunda ben bakışlarımı kaçırana değin hiç kıpırdamadan gözlerimin içine bakan bir tek oydu. Bana tepeden bakmıyordu, çünkü gözlerinde ne meydan okuma ne de düşmanlık; yalnızca şaşkınlık vardı. Tek başına küçük bir kadın tarafından yenilgiye uğratıldığımı kabul etmeye gönülsüzdüm ve yana çevirdiğim gözlerim, yoldaşlarımın utanç verici hezimetine ve arkalarındaki *ki-sang*'a odaklandı ve gereken bahaneyi verdi. Ellerimi, birisi buyruk verirken olduğu gibi Asyalı usulünde çırptım.

"Bırakın!" diye onların dilinde, kendisinden aşağı olanlara hitap edildiği biçimde gürledim.

Ha, öyle bir göğsüm ve gırtlağım vardı ki kulakları sağır edecek ölçüde boğa gibi kükreyebiliyordum. Garanti veririm ki imparatorun sarayının kutsal havasında daha önce hiç öyle yüksek sesli bir buyruk patlamamıştır.

Koca oda dehşet içinde kaldı. Kadınlar irkilip kendi emniyetleri için birbirlerine sokuldular. *Ki-sang*, tayfaları bıraktı ve endişeyle kıkırdayarak bir yana büzüldüler. Bir tek Om Hanım ne kımıldadı ne de istifini bozdu; iri iri açılmış gözleriyle yeniden ondan yana çevirdiğim gözlerimin içine bakmayı sürdürdü.

Ardından, sanki yazgıyı belirleyecek sözler beklenir gibi büyük bir sessizlik çöktü. Yığınla göz bir imparatora bir bana kaçamak bakışlar atıyordu. Ve ben de sessizliğimi sürdürüp kollarımı kavuşturmuş, kibirli ve soğuk biçimde orada dikilme akıllılığını göstermiştim.

"Bizim dilimizi konuşuyor," dedi imparator en sonunda ve tutulmuş soluklar öyle bir bırakıldı ki bütün odanın aynı anda kocaman, tek bir soluk aldığına yemin ederim.

"Ben bu dille doğdum," diye karşılık verdim, denizci kurnazlığımla aklıma gelen ilk çılgınlığın üstüne atlayarak. "Annemin memesinde bu dili konuşuyordum. Ülkemin mucizesiydim. Bilge kişiler çok uzaklardan beni görüp dinlemeye geliyorlardı. Ancak hiç kimse söylediğim sözcükleri tanımıyordu. O zamandan beri geçen pek çok yıl içinde çoğunu unuttum, ama şimdi Cho-Sen'de sözcükler, çoktan yitirilmiş dostlar gibi bana geri dönmeye başladı."

Onları etkilediğim kesindi. İmparator yutkundu ve sorarken dudakları seğirdi:

"Bunu nasıl açıklıyorsun?"

"Ben bir kazayım," diye yanıtladım, zekâmın açtığı yolda ilerleyerek. "Doğum tanrıları dikkatsizlik etmişler ve yanlışlıkla uzak bir ülkeye yerleştirilmişim ve beni yabancı insanlar büyütmüş. Ben Koreliyim ve artık sonunda yuvama döndüm."

Ortalığı saran fısıldaşmalar ve akıl yürütmeler amma da heyecanlıydı. İmparatorun kendisi Kim'i sorguluyordu.

"O hep böyleydi, denizden geldiği andan beri ağzından bizim dilimiz dökülüyordu," diye yalan atacak denli iyi bir adamdı Kim.

"Üstüme uyacak soylu giysilerinden getirin bana," diye söze karıştım, "ve görün." Sözüm dinlenip bana yol açılırken *ki-sang*'a döndüm. "Ve kölelerimi rahat bırakın. Uzun yoldan geldiler ve bitkinler. Onlar benim sadık kölelerim."

Uşakları başımızdan savan Kim, başka bir odada giyinmeme yardım etti ve bana yaptırdığı giyinme provası hızlı ve amacına uygundu. Tutturduğum yol konusunda benden daha fazla bir fikri yoktu, ama iyi bir adamdı o.

İşin gülünç yanı, yeniden kalabalığa karışıp uzun süre kullanılmamaktan paslandığını ileri sürdüğüm Korecemi döktürürken, yeni bir dil öğrenmek konusunda oldukça inatçı dilli Hendrik Hamel ve geri kalanların ağzımdan çıkan hiçbir sözcüğü anlamamalarıydı.

"Sarayımın Silla'nın yıkıntıları üstünde yükseldiği uzun yıllar öncesinde Songdo'da hüküm süren," dedim imparatora, "Koryu hanedanının kanındanım."

Eskiçağ tarihi; hepsini uzun yolculuğumuz sırasında bana Kim anlatmıştı ve bana öğrettiklerini papağan gibi tekrarlayışımı duymak için yüzünü gözünü oynatıyordu.

İmparator beraberimdekileri sorunca, "Bunlar," dedim, "benim kölelerim, şuradaki ihtiyar hödük hariç, hepsi" – Johannes Maartens'i gösterdim– "o, özgür bırakılmış bir adamın oğludur." Hendrik Hamel'e yaklaşmasını söyledim. "Bu da," diye eğlenmeyi sürdürdüm, "babamdan önce sarayımızda doğmuş damızlık bir köleden olmadır. Bana çok yakındır. Yaşıtız, aynı gün doğmuşuz, babam da o gün onu bana vermiş."

Sonradan, Hendrik Hamel neler söylediğimi merak ettiğinde ve ben de ona anlattığımda oldukça öfkelenip beni azarladı.

"Ok yaydan çıktı Hendrik," dedim ben. "Ne yaptıysam akılsızlıktan ve bir şey söyleme gereksinimi yüzünden yaptım. Ama oldu bir kere. Ne sen ne de ben artık geri alamayız. Rolümüzü oynamalı ve elimizden gelenin en iyisini yapmalıyız."

Taiwun, imparatorun erkek kardeşi, ayyaşın önde gideniydi ve gece ilerlerken bana içki içmek konusunda meydan okudu. İmparator pek keyiflendi ve bir düzine ayyaş soyluya yarışmaya katılmalarını buyurdu. Kadınlar gönderildi ve biz içmeye başladık, içki üstüne içki, kupa üstüne kupa devirdik. Kim'i yanımda alıkoydum ve yarıya geldiğimizde, Hendrik Hamel'in uyarı niteliğindeki kaş çatışlarına aldırmadan onu ve ötekileri, han yerine sarayda yatırılmalarını rica edip bunu da başararak gönderdim.

Ertesi gün saray benim başarımın dedikodusuyla çalkalanıyordu, çünkü Taiwun'la bütün destekçilerini hasırların üstünde horlarken bırakmış ve kimseden yardım almadan yatmaya gitmiştim. Sonradan gelecek inişli çıkışlı günlerde, Taiwun, benim Koreli olarak doğduğum yolundaki iddiamdan hiç kuşkulanmadı. Ancak bir Korelide, diye ileri sürüyordu, bu kadar güçlü bir kafa bulunabilir.

Saray kendi içinde bir kentti ve ayrı bir yerdeki bir tür yazlık saraya yerleştirildik. Kral dairesi benimdi elbet ve Hamel'le Maartens, öteki hoşnutsuz tayfalarla birlikte kendilerine kalanla yetinmek zorunda kaldılar.

Yunsan'ın, sözünü etmiş olduğum Budist rahibin huzuruna çağrıldım. Onun da benim de birbirimizi ilk görüşümüzdü bu. Kim'i bile yanımızdan uzaklaştırdı ve loş odada derin döşeklerin üstünde yalnız oturduk. Tanrım, Tanrım, nasıl bir adam, nasıl bir zekâydı bu Yunsan! Ruhumu yokladı. Cho-Sen'de kimsenin bilmeyi düşleyemeyeceği başka diyarlar ve yerlerle ilgili şeyler biliyordu. Uydurma doğumuma inanmış mıydı? Bunu kestirmem zordu, çünkü yüzü bronz bir vazodan daha az değişkendi.

Yunsan'ın ne düşündüğünü yalnızca Yunsan bilirdi. Ancak onda, bu zavallı giyimli, karnı sırtına yapışmış rahipte, saraydaki ve Cho-Sen'deki bütün gücün arkasında yer alan gücü gördüm. Konuşmanın akışından benden yararlanacağını da hissettim. Peki, bu yararlanma işini öneren Om

Hanım mıydı? Çiğnesin diye Hendrik Hamel'in ağzına verdiğim bir sakızdı bu. Bu konuda çok az şey biliyordum ve umursamıyordum da; çünkü ben her zaman anda yaşadım ve öngörmeyi, önlem almayı ve endişe içinde kıvranmayı da başkalarına bıraktım.

Zarif yüzlü, kedi adımlı bir hadımı sarayın içindeki dolambaçlı yollar boyunca dairesine kadar izleyerek Om Hanım'ın çağrısına da karşılık verdim. Prenses kanı taşıyan birisine yaraşır biçimde döşenmiş bir dairede yaşıyordu. Yüzlerce yıllık olmakla birlikte boyları ancak benim yarıma kadar gelen cüce ağaçlardan oluşan koruların bulunduğu lotus havuzları arasında onun da kendine ait bir sarayı vardı. Kuyumcular tarafından işlenmişçesine zarif ve eşsiz, bronzdan yapılma köprüler nilüfer göletleri üstünden uzanıyor ve bir bambu korusu onun sarayıyla ana saray arasında bir perde görevi görüyordu.

Başım fırıl fırıl dönüyordu. Bir denizci olsam da kadınlar karşısında aptallaşanlardan değildim ve beni çağırtmasının ardında boş meraktan fazlasını hissetmiştim. Sıradan insanlarla kraliçeler arasında geçen aşk hikâyeleri duymuşluğum vardı ve bu tür hikâyelerin doğruluğunu kanıtlama talihine mi erişiyorum diye merak ediyordum.

Om Hanım hiç zaman yitirmedi. Çevresinde kadınlar vardı, ama onların varlıklarını bir arabacının atlarını umursadığından daha fazla umursamıyordu. Odayı yarı yarıya yatağa çeviren derin döşeklerin üstünde yanına oturdum ve bana şarapla birlikte inci kakmalı küçük, ayak boyutunda sehpalar üstünde sunulan, atıştırmalık tatlılar getirildi.

Tanrım, Tanrım, gözlerinin içine bakmak dışında bir şey yapamıyordum. Ama bekle. Hata yapma. Om Hanım aptal değildi. Benimle aynı yaşta olduğunu söylemiştim. Yılların verdiği soğukkanlılıkla otuz yaşın hakkını veriyordu. Ne istediğini biliyordu. Ne istemediğini de. İşte bu yüzden, bir Asya sarayının tüm baskısı onu Chong Mong-ju ile evlenmesi için boş yere zorlamasına karşın hiç evlenmemişti.

Büyük Min ailesinin uzak bir kuzeni olan Chong Mong-ju'nun kendisi de hiç aptal değildi ve tüm gücü kendi elinde tutup, Cho-Sen'i düzenin hâkim olduğu bir dengede tutmaya uğraşan Yunsan'ı tedirgin etmek için, tüm hırsıyla güce sımsıkı sarılıyordu. Bu yüzden Om Hanım'la gizlice işbirliği yapıp onu kuzeninden kurtaran ve onu, kuzeninin kanatlarını törpülemek için kullanan Yunsan'ın ta kendisiydi. Ama gizli kapaklı işlerin bu kadarı yetsin. Benim bunların daha onda birini tahmin etmemden çok zaman öncesiydi ve zaten çoğunu da, ya Om Hanım'ın verdiği sırlar ya da Hendrik Hamel'in vardığı sonuçlardan öğrendim.

Om Hanım çiçek gibi bir kadındı. Onun gibi kadınlar ender doğarlar, dünyaya yüzyılda bir bilemediniz iki kez gelirler. Kural ya da geleneklerin önüne çıkardığı engelleri tanımazdı. Onun için din, kısmen Yunsan'dan öğrendiği kısmen de kendi kendine bulduğu bir dizi soyutlamadan ibaretti. Kaba dini, halk dinini, milyonlara ter döktürmenin sürmesini sağlayan bir araç sayıyordu. Kendine özgü bir iradesi vardı ve yüreği bütünüyle kadıncaydı. Dünyalar güzeliydi; evet, dünyanın her yerinde geçerli kıstaslara göre güzeldi. İri siyah gözleri Asyalılarda görüldüğü gibi kısık da değildi, çekik de. Uzun, içten ve dürüsttüler ve belli belirsiz eğrilikleri de yalnızca cazibelerini artırıyordu.

Onun aptal olmadığını söylemiştim. Orada durun! Prenses, denizci ve aşk durumu, yüreğimi pır pır ettiren, yabana atılmayacak bir şeydi; bu yüzden de denizci beynimi, durumu erkekliğimin lehine çevirecek bir akıl bulması için zorladım. Fırsat, bu buluşmanın ilk anlarında ayağıma gelmiş, sarayda söylediklerime yeniden değinip gerçekte eski Koryu hanedanının kanından bir Koreli olduğumu söylemiştim.

"Bırak bunları," dedi dudaklarıma tavuskuşu tüyünden yelpazesiyle vurarak. "Bana çocuk masalı anlatma. Benimle birlikteyken herhangi bir Koryu hanedanından daha iyi ve büyük olacağını anla. Sen bir..."

Durakladı ve ben de gözlerinin cesaretle büyüyüşünü izleyerek bekledim.

"Sen bir erkeksin," diye tamamladı sözünü. "Senin gibi iki bacağının üstünde durup dünyayı karşısına almış bir adamın var olabileceğini uykumda bile düşlememiştim."

Tanrım, Tanrım! Zavallı bir denizci ne yapabilirdi ki? İşte bu denizcinin güneş yanığı teni, kabul ediyorum, Om Hanım'ın gözleri muzip bir hoşluk içinde yaramazlığın ikiz havuzlarına dönüşünceye kadar kızardı ve onu kollarıma aldım. O da beni umutlandıran, ayartan biçimde güldü ve kadınlara ellerini çırptı ve anladım ki bu seferlik görüşmemiz sona ermişti. Yine anladım ki, başka görüşmeler de olacaktı, başka görüşmeler olmak zorundaydı.

Hamel'in yanına döndüğümde sersem gibiydim.

Enine boyuna düşündükten sonra, "Kadın işte," dedi. Bana baktı ve yanlış anlamama olanak vermeyecek biçimde kıskançlıkla iç geçirdi. "Kasların yüzünden, Adam Strang, boğa gırtlağın, sarı saçların yüzünden. Eh, oyun bu, ahbap. Onunla oynayacaksın ve bizim için her şey yolunda gidecek. Onunla oynayacaksın ve ben de sana nasıl yapacağını öğreteceğim."

Saçlarım diken diken oldu. Sıradan bir denizci olabilirdim, ama erkektim ve kadınlarla ilişki kurma yöntemimde hiçbir erkeğe borçlu kalamazdım. Hendrik Hamel yıldızların navigasyon bilgisiyle ve kitaplardaki derinliğiyle, bir zamanlar eski *Sparwehr*'in ortaklarından birisi olabilirdi, ancak kadınlar söz konusu olduğunda ben de ondan aşağı kalmazdım.

O ince dudaklarıyla gülümsedi ve sorguladı:

"Om Hanımefendi'den hoşlanıyor musun?"

"Böyle konularda hiçbir denizci diğerinden farklı değildir," diye geçiştirdim.

"Ondan hoşlanıyor musun?" diye üsteledi, boncuk gözleriyle beni delip geçerek.

"Fena değil, aman, fena değilden biraz fazlası ille de soracaksan."

"O zaman gönlünü kazan," diye buyurdu, "bir gün bir gemiye binip bu lanetli ülkeden kaçarız. Yeniden bir kap Hıristiyan yemeği için Hint Adaları'nın tüm ipeklerinin yarısını verirdim."

Beni çıkarı için önemsiyordu.

"Onun gönlünü kazanabilecek misin?" diye sordu.

Meydan okuması karşısında ayaklarım yerden kesilmişti. Hoşnutlukla gülümsedi.

"Ama çabucak değil," diye öğütledi. "Çabuk şeyler ucuzdur. Kendin için bir fiyat biç. Nezaketinde sakınımlı davran. Boğa gırtlağınla sarı saçlarını kıymete bindir ve bunlara sahip olduğun için Tanrı'ya şükret, çünkü bunlar bir kadının gözünde bir düzine filozofun beyninden çok daha değerlidir."

Bunu, imparatorla görüşmelerim, Taiwun'la içki yarışlarım, Yunsan'la müzakerelerim ve Om Hanım'la geçirdiğim saatlerle dolu tuhaf, baş döndürücü günler izledi. Ayrıca gece yarılarına dek oturuyor, Hamel'in buyruğuyla, Kim'den saray adabının inceliklerini, Kore tarihiyle eski ve yeni tanrılarını, kibar kişilerin, soyluların ve uşakların konuşma biçimlerini öğreniyordum. Hiçbir denizci bu kadar çalışmamıştır. Bir kuklaydım; bana gereksinimi bulunan Yunsan'ın kuklası; ilişkilerin entrikasını, tek başıma kaldığımda boğulacağım denli derin kuran Hamel'in kuklası. Bir tek Om Hanım'la birlikteyken kukla değil, erkektim... ama geriye bakıp olaylar üstünde kafa yorduğumda kuşkuya kapılıyorum. Sanıyorum Om Hanım da beni yüreğindeki arzu yüzünden isteyerek dişlerini geçirmişti bana. Yine de bu konudaki gereksinimi layıkınca karşılandı, çünkü onun da benim yüreğimin arzusuna dönüşmesi için fazla zaman geçmesine gerek kalmamıştı ve benim isteğim öyle dolaysızdı ki ne onun iradesi ne Hendrik Hamel'inki ne de Yunsan'ınki kollarımı onu sarmalamaktan uzak tutabilirdi.

Ancak o sırada kavrayamadığım bir saray entrikasının içinde buldum kendimi. Bunun, Om Hanım'ın prens kuzeni Chong Mong-ju'ya karşı düzenlenen bir şey olduğunu anlamaktan öteye geçemedim. Sarayda tahminimin çok ötesinde, Yedi Sahile değin uzanan, içinden çıkılmaz biçimde dolambaçlı hal almış hiziplerle, hizip içinde hizipler vardı. Ama ben bunlara kafa yormuyordum. Bu işi Hendrik Hamel'e bırakmıştım. Yanımda değilken olup biten her ayrıntıyı ona bildiriyordum ve o da çatılmış kaşlarla, düğümü çözüp sil baştan ağ ören sabırlı bir örümcek gibi saatlerce karanlıkta oturuyordu. Kölem sıfatıyla bana her yerde eşlik etmekte ısrar ediyordu; yalnızca Yunsan'la buluştuğumuz zamanlar bunun dışında kalıyordu. Doğal ki Om Hanım'la geçirdiğim anlardan da onu men ediyordum, ama üstüne vazife olmayan hassas olaylar dışında, genel olarak Om Hanım'la aramızda ne geçtiyse ona anlatıyordum.

Sanırım Hamel geride oturup işin gizli kapaklı kısmını oynamaktan hoşnuttu. Başı derde girebilecek kişinin ben olduğumu hesaplayabilecek kadar soğukkanlıydı. Ben başarırsam o da başaracaktı. Ben mahvolursam o bir dağ gelinciği gibi sıyrılıp çıkacaktı işin içinden. Onun böyle akıl yürüttüğünden kuşkum yok, ama yine de göreceğiniz gibi, bu bile sonunda onun paçasını kurtarmasına yetmedi.

"Bana destek ol," dedim Kim'e, "ve her ne dilersen senin olacak. Var mı bir dileğin?"

"Pyeng-Yang'ın Kaplan Avcıları'na komuta edersem, saray muhafızlarına da komuta etmiş olurdum," diye yanıtladı.

"Bekle," dedim, "öyle de olacaksın. Söylemiştim."

Bunun nasıl gerçekleşeceği ise beni aşıyordu. Ama elinde hiçbir şey olmayanlar dünyayı cömertçe dağıtabilir ve elinde hiçbir şeyi bulunmayan ben de Kim'e saray muhafızlarının kaptanlığını verdim. Bunun en iyi tarafı, verdiğim sözü gerçekleştirmiş olmamdı. Kim, Kaplan Avcıları'nın komutasına da geldi, her ne kadar bu ona hüzünlü bir son getirdiyse de.

Plan yapmayı ve entrika çevirmeyi politikacı olan Hamel ile Yunsan'a bırakmıştım. Ben yalnızca erkek ve âşıktım, geçirdiğim zaman da onlarınkinden daha keyifliydi. Gözünüzde canlandırın bir; serkeş, vur patlasın çal oynasın bir tayfa, sorumsuz, geçmişten de gelecekten de bihaber, kral-larla yiyip içen, bir prensesin bağrına bastığı âşığı; Hamel ile Yunsan'ınki gibi beyinler ise bütün planları yapıp benim için gerçekleştiriyorlar.

Yunsan, benim aklımın ardındaki aklı birçok kez neredeyse sezmenin üstüne geldi; ama Hamel'i yokladığında, Hamel, devlet ve siyaset işlerinden çok, benim sağlığım ve rahatımla ilgilenen ve Taiwun'la giriştiğim içki yarışlarından endişe duyan aptal kölenin teki olduğunu kanıtladı. Sanırım Om Hanım işin doğrusunu kestiriyor ve bunu kendisine saklıyordu; onun derdi zekâ kıvraklığı değil, Hamel'in söylemiş olduğu gibi, boğa gırtlağıyla bir erkeğin sarı saçlarıydı.

Bu çağda Om Hanım'dan geriye artık külleri bile kalmamış olsa da, aramızda geçenleri anlatacak değilim. Ama o hafife alınacak birisi değildi, ben de öyle; ne zaman ki bir erkekle kadın yüreklerini birleştirir, işte o zaman kelleler uçabilir, krallıklar çökebilir, ama onlar yine de yollarından dönmezler.

Evliliğimizin tartışıldığı zaman geldi çattı, ama sessizce; başlangıçta olabildiğince sessiz, karanlık köşelerde uşaklarla oda hizmetçilerinin arasında geçen sıradan saray dedikoduları biçimindeydi. Ama bir sarayda aşçı yamaklarının dedikodusu tahtın kulağına da çalınır. Çok geçmeden epeyce bir patırtı koptu. Saray Cho-Sen'in nabzıydı ve saray sallandığında Cho-Sen'de yer yerinden oynardı. Ve bu sallantının da nedeni vardı. Bizim evliliğimiz Chong Mong-ju'nun iki kaşının ortasına patlatılmış bir yumruk olacaktı. Yunsan'ın hazırlıklı olduğu bir direnç göstererek karşı koydu. Kırsal kesimdeki din adamlarının yarısı, Chong Mong-ju'nun safını tutup kafileler halinde saray kapılarının bir mil yakı-

nına değin ilerleyerek imparatoru paniğe düşürecek denli korkuttular.

Ancak Yunsan kaya gibi dikiliyordu. Taşralı din adamlarının öteki yarısı da, Keijo, Fusan, Songdo, Pyeng-Yang, Chenampo ve Chemulpo gibi büyük kentlerin din adamlarıyla birlikte onundu. Yunsan ve Om Hanım, aralarında anlaşıp imparatoru çark ettirdiler. Sonradan bana itiraf ettiğine göre, gözyaşlarıyla, sinir krizleriyle ve tahtı sarsacak bir rezalet tehdidiyle onu canından bezdirmişti. Ve tüm bunların üstüne tüy dikmek için Yunsan da psikolojik açıdan en doğru anda, imparatoru uzun zamandır hazırlıkları yapılan, aşırılık ölçüsüne varmış tuhaflıklara yönlendirmişti.

Yunsan bir gün beni, haşin gözlerinde belirip yiten bir göz kırpmayla, onda hiç rastlamadığım bir şakacılık ve insancıllıkla, "İzdivaç topuzu için saçlarını uzatmalısın," diye uyardı.

Aslına bakarsanız sıradan bir denizci; gücü, mevkisi ya da gözle görülebilir soyluluk nişanları olmayan birisi, antik Koryu soyundan geldiğini ileri sürse bile, bu onun bir prensesle evlenmesine yetmez. Bu yüzden bir imparatorluk kararnamesiyle benim bir Koryu prensi olduğum ilan edildi. Ardından, kendisi Chong Mong-ju yandaşı olan, beş eyaletin o zamanki valisinin kemikleri kırılıp boynu vurulduktan sonra antik Koryu'nun yedi eyaletinin valiliğine getirildim. Cho-Sen'de yedi uğurlu bir sayıydı. Bu sayıya tamamlamak için iki Chong Mong-ju yandaşının daha eyaletleri ellerinden alındı.

Tanrım, Tanrım, sıradan bir denizci... beş yüz asker ve ardında bir heyetle Mandarin Yolu'ndan kuzeye sevk edildi! Beni elli bin kişilik bir birliğin beklediği yedi eyaletin valisiydim. Yaşam, ölüm ve işkence benim buyruğuma bakıyordu. Bir hazinem ve bir hazinedarım vardı; yazıcılar alayının sözünü bile etmiyorum. Ayrıca da ter döken halkın son bakır kuruşuna değin elinden alan tam bin aşar memuru da beni bekliyordu.

Yedi eyalet kuzey sınırında yer alıyordu. Ötesinde, şimdiki Mançurya, ama bizim Hong-du diye bildiğimiz ülke ya da "Kızıl Kafalar"ın ülkesi uzanıyordu. Fırsatını buldukça kitleler halinde Yalu'yu geçip keçiboynuzu gibi kuzey Cho-Sen'e yayılan yabanıl yağmacılardı bunlar. Yamyamlık eğilimleri gösterdikleri söyleniyordu. Ne denli korkunç, dize getirilmez savaşçılar olduklarını deneyimlerimden biliyorum.

Baş döndürücü bir yıldı. Keijo'da Yunsan ile Om Hanım, Chong Mong-ju'yu gözden düşürme işini tamamlarlarken, ben de kendime ün kazandırmak üzere ilerliyordum. Elbette arkamdaki gerçekten de Hendrik Hamel'di, ama olayı götüren kukla da bendim. Hamel benim üzerimden askerlerimize talim, taktik ve Kızıl Kafalar stratejisini öğretti. Müthiş bir savaştı ve bir yıl sürse de, yılın sonunda kuzey sınırı huzura kavuştu ve Yalu'nun bizden taraftaki yakasında ölü Kızıl Kafalar dışında hiç Kızıl Kafa kalmadı.

Kızıl Kafalar'ın bu işgalinin batı tarihinde kaydedilip kaydedilmediğini bilmiyorum, ama eğer kaydedilmişse, yazdığım olayın hangi tarihlere denk düştüğüne ilişkin bir ipucu verecektir. Bir ipucu daha: Hideyoşi ne zaman Japonya Şogunuydu? Benim zamanımda, bir nesil önce Cho-Sen'in tam kalbinden geçerek güneydeki Fusan'dan kuzeyin en ucundaki Pyeng-Yang'a değin Hideyoşi komutasında gerçekleştirilen iki işgale ilişkin duyumlarım oldu. Cenk sırasında boğazlanan Korelilerin kulak ve burunlarından yapılmış turşularla dolu sayısız fıçıyı Japonya'ya gönderen bu Hideyoşi idi. Savaşı gören ve turşu yapılmaktan canını kurtarmış pek çok yaşlı erkek ve kadınla konuştum.

Keijo'ya ve Om Hanım'a geri dönelim biz. Tanrım, Tanrım, tam bir kadındı o. Kırk yıl boyunca benim kadınım oldu. Oradan biliyorum. Evliliğe karşı hiçbir aykırı ses yükselmedi. Güçten düşen, saygınlığını yitiren Chong Mong-ju küsüp uzaktaki kuzeydoğu sahilinde bir yerlere çekilmişti. Yunsan mutlak egemendi. Her gece tek yanan işaret ateşleri

huzur mesajlarını ülke boyunca her yere iletiyordu. İmparatorun ayaklarını sürümesiyle gözlerinin sulanması, Yunsan'ın kendisi için icat ettiği ustalıklı şeytanlıklar sonucunda giderek artıyordu. Om Hanım'la ben yüreklerimizin arzusuna kavuşmuştuk. Kim, saray muhafızlarının komutasındaydı. Deniz kazasından kurtulduğumuzda boynumuza kalas geçirip bizi dövdüren taşra valisi Kwan Yung-jin'i iktidardan uzaklaştırıp Keijo'nun duvarları içinde görünmekten men etmiştim.

Ha, bu arada Johannes Maartens'e gelelim. Disiplin sıradan bir tayfanın iliklerine işlemiştir ve yeni edindiğim kudretin aksine, *Sparwehr*'de yeni Hint Adaları'nı aradığımız günlerde, onun benim kaptanım olduğunu asla unutamazdım. Sarayda anlattığım ilk hikâyem gereği yanımdakilerin içindeki tek özgür adam oydu. Benim kölelerim olduğu sanılan tayfaların geri kalanı ise krallıkta herhangi bir mevkiye talip olamazlardı. Ama Johannes olabilirdi ki o da öyle yaptı. Sinsi ihtiyar tilki! Kendisini hiçbir önem taşımayan Kyong-ju eyaletinin valisi yaptırmamı istediğinde niyetini pek anlamadım. Kyong-ju'nun ne tarım ne de balıkçılık geliri vardı. Vergiler nadiren ödeniyordu ve valilik de içi boş bir onurdan başka bir şey değildi. Orası aslında bir mezarlıktı; kutsal bir mezarlık; çünkü antik Silla'nın krallarının kemikleri, Tabong Dağı üstündeki türbelerde gömülüydü. Aklından Adam Strang'ın uşağı olmaktansa Kyong-ju'ya vali olmak yeğdir diye geçirdiğini sandığım gibi, tayfalardan dördünü yanına almasının da yalnızlık korkusu dışında bir nedene dayanabileceğini aklımın ucundan geçirmedim.

Bunu izleyen iki yıl müthişti. Yedi eyaletimi çoğunlukla Yunsan'ın benim için seçtiği muhtaç *yang-ban*'lar aracılığıyla yönetiyordum. Benim tek yapmam gereken, Om Hanım'ın eşliğinde arada sırada yaptığım gösterişli denetimlerdi. Güney sahilinde sıklıkla gittiğimiz yazlık bir sarayı vardı Om Hanım'ın. Hem zaten erkek işi eğlenceler de vardı. Gü-

reş sporunun koruyucusu olmuş, *yang-ban*'lar arasında okçuluğu yeniden canlandırmıştım. Ayrıca kuzeyin dağlarında kaplan avcılığı da söz konusuydu.

Kayda değer bir şey de Cho-Sen'in gelgitleriydi. Kuzeydoğu kıyımızda ancak otuz santimlik bir yükselip alçalma oluyordu. Batı kıyımızda ise on beş günlük gelgitlerde dalgaların boyu yirmi metreyi buluyordu. Cho-Sen'de ne ticaret ne de yabancı tüccarlar vardı. Kıyılarından ötelere gidip gelen bulunmadığı gibi, başka insanlar da kıyılarına gelip gitmiyordu. Bu durum ezelden beri uyguladığı kabuğundan çıkınama politikasından kaynaklanıyordu. On ya da yirmi yılda bir Çinli elçiler geliyor, ama onlar da karayoluyla, Sarı Deniz'in çevresinden dolanıp Hong-du ülkesinden geçerek Mandarin Yolu'ndan Keijo'ya ulaşıyorlardı. Gidip gelmek bir yıl alıyordu. Görevleri de, imparatorumuzun eski Çin hükümdarlığını tanımasını istedikleri, içi boş bir törenden ibaretti.

Ancak uzun süredir düşünen Hamel, eyleme geçmek için olgunlaşıyordu. Planları hızla gelişiyordu. Cho-Sen, onun için, yeterince doğru sonuç alabileceği Hint Adaları'ydı. Pek az açılmıştı, ama beni Cho-Sen donanmasının amirali yapmak ve rastlantı sayılamayacak bir ısrarla imparatorluk hazinesinin saklandığı yerlerin ayrıntılarını öğrenmek için harekete geçmeye başlayınca, ben de ikiyle ikiyi bir araya getirebildim.

Aslına bakarsanız Om Hanım yanımda olduktan sonra Cho-Sen'den ayrılmayı dert etmiyordum. Konuyu açıp bunun olasılığını sorduğumda, kollarının arasında sıcacık yatarken, benim onun kralı olduğumu ve nereye götürürsem geleceğini söyledi. Göreceğiniz gibi, ağzından çıkanlar gerçek, tümüyle gerçekti.

Chong Mong-ju'yu sağ bırakmak Yunsan'ın hatasıydı. Bir yandan da onun hatası değildi. Başka türlüsünü göze alamazdı. Sarayın gözünden düşmüş olsa da Chong

Mong-ju taşra rahipleri arasında el üstünde tutulmaktaydı. Yunsan, elinden tutmak zorunda kalmış ve Chong Mong-ju da görünüşte küsmüş, kuzeydoğu kıyısında avarelik ediyordu. Genellikle Budist rahiplerden oluşan gizli ajanları her yerdeydiler, her yere gidiyorlar, en alt düzeydeki köy yargıçları bile ona duydukları bağlılıkla bir amaç çevresinde toplanıyorlardı. Asyalılar büyük ve karmaşık kumpaslar kurmak ve gerçekleştirmekte oldukça sabırlıdırlar. Chong Mong-ju'nun saraydaki hizbinin gücü, Yunsan'ın hayal bile edemeyeceği biçimde büyüyordu. Chong Mong-ju saray muhafızlarını, hem de Kim'in komutasındaki Pyeng-Yang'ın Kaplan Avcıları'nı satın almıştı. Ve Yunsan başını sallar, ben kendimi spora ve Om Hanım'a adar, Hendrik Hamel imparatorluk hazinelerini yağmalamak için kurduğu planları kusursuzlaştırmaya uğraşır ve Johannes Maartens de Tabong Dağı'nın türbeleri arasında kendi dalaveresini çevirirken, Chong Mong-ju'nun oyunlarının altımızda kaynayan volkanı, hiçbir uyarı vermedi.

Tanrım, Tanrım, fırtına patlayınca neler oldu neler! Aşağıdan baş gösterdi, tekmili birden ve postu kurtarma zamanıydı. Postu kurtaramayanlar da vardı. Komplo zamanından önce ortaya çıktı. Felakete gerçekte Johannes Maartens neden oldu ve yaptığı şey de Chong Mong-ju'nun ekmeğine yağ sürdü ki o da bu fırsatı kaçırmadı.

Görelim neler olmuş. Cho-Sen halkı atalarına fanatikçesine tapar. O ganimet hırsıyla gözleri dönmüş ihtiyar Hollandalı korsan, uzaktaki Kyong-ju'da, dört tayfasıyla antik Silla'nın çok önceleri gömülmüş altın tabutlu türbelerini yağmalamaktan başka ne yapardı ki. İşi geceden halletmişlerdi ve gecenin kalanında deniz kıyısına ulaşmak için yola düşmüşlerdi. Ancak ertesi gün karanın üstüne yoğun bir sis çökmüş ve Johannes Maartens'in önceden gizlice donattığı, bekleyen gemiye ulaşamadan yollarını yitirmişlerdi. O ve tayfaları Chong Mong-ju'nun yandaşlarından birisi, yerel

yargıç Yi Sun-sin tarafından çembere alınmıştı. Sisin içinde bir tek Herman Tromp kaçabilmiş ve olaydan uzun zaman sonra bana bu macerayı anlatabilmişti.

O gece, kutsal yerin yağmalandığı haberinin Cho-Sen'e yayılmasına ve kuzey eyaletlerinin yarısının yöneticilerine karşı ayaklanmasına karşın, Keijo ve Saray olup bitenlerden bihaber biçimde uyuyordu. Chong Mong-ju'nun buyruğuyla, uyarı ateşleri gecelik huzur mesajı vermişlerdi. Ve Chong Mong-ju'nun habercileri Cho-Sen'in tüm yollarındaki atları öldürürken, geceler boyunca huzur bildiren ateşler parlamayı sürdürmüştü. Habercisinin Keijo'ya gelişini görmem, talihimin cilvesiydi. Alacakaranlıkta atımı başkentin büyük kapısından dışarıya sürerken, yorgun atın yere düştüğünü ve takati kesilmiş binicisinin de ayağının üstünde sendelediğini gördüm. O adamın kendisiyle birlikte yazgımı da Keijo'ya taşıdığı aklımın ucundan bile geçmedi.

Getirdiği haber sarayı başkaldırıya sürüklemişti. Gece yarısına değin dönmeyecektim ve gece yarısı da her şey olup bitmişti zaten. Akşam saat dokuzda komplocular imparatoru kendi dairesinde ele geçirmişlerdi. Onu bütün birimlerin başlarını derhal toplantıya çağırmaya zorlamışlar ve gözünün önünde, bu kişiler içeriye girdikçe teker teker öldürülmüşlerdi. O sırada Kaplan Avcıları başkaldırıp kontrolden çıkmışlardı. Yunsan ve Hendrik Hamel kılıçların kör tarafıyla feci biçimde dövülüp tutsak alınmışlardı. Öteki yedi tayfa Om Hanım'ın peşi sıra saraydan kaçmışlardı. Bu işi, kendi Kaplan Avcıları'na karşı elinde kılıçla yolu açan Kim sayesinde başarmışlardı. Onu yaralamışlar ve ayaklarının altında çiğnemişlerdi. Ne yazık ki o, yaralarından dolayı ölmedi.

Devrim, elbette bir saray devrimiydi bu, bir yaz gecesi esintisi gibi esti ve geçti. Dizginler Chong Mong-ju'ya geçmişti. İmparator, Chong Mong-ju ne istiyorsa onayladı. Kral mezarlarının yağmalanmasına iç çekmenin ve Chong

Mong-ju'yu alkışlamanın ötesinde, Cho-Sen istifini bozmadı. Her yerde memurların kelleleri uçurulup yerlerini Chong Mong-ju'nun atadıkları aldı; ancak hanedanlığa karşı hiçbir başkaldırı olmadı.

Artık bizim başımıza gelenlere dönelim. Johannes Maartens ile üç tayfası, köylerin yarısıyla Cho-Sen'in sur içindeki kentlerinde ayaktakımınca üstlerine tükürülmek üzere sergilendikten sonra, saray kapısının önündeki açıklıkta boyunlarına kadar toprağa gömüldüler. Ağızlarını sulandıracak biçimde önlerine konulmuş, dumanı üstünde, lezzetli ve saat başı değişen yiyecekler için can atacak kadar uzun yaşasınlar diye su veriliyordu onlara. Tam on beş gün boyunca postunu terk etmeyerek en uzun süreyle ihtiyar Johannes Maartens'in yaşadığı söyleniyor.

Kim, işkenceciler tarafından tek tek kemikleri ve eklemleri kırılmak suretiyle yavaş bir ölüme mahkûm oldu ve ölmesi uzun zaman aldı. Chong Mong-ju'nun benim akıl hocam saydığı Hamel, kürekle idam edildi; kısacası, Keijo nüfusunun keyif naraları eşliğinde hızlı darbelerle ölünceye dek dövüldü. Yunsan'a yiğitçe bir ölüm bahşedildi. İmparatorun, daha doğrusu Chong Mong-ju'nun habercisi zehir kabıyla geldiğinde, zindancısıyla satranç oynuyordu. "Bekle bir dakika," dedi Yunsan. "Bir adamı satranç oyununun ortasında rahatsız etmekten daha kibarca davranmalısın. Oyun bittiğinde derhal içeceğim." Ve haberci beklerken Yunsan oyunu kazanarak bitirdi, arkasından da kaptakini tepesine dikti.

Bir Asyalının kinini soğutması sabit, inatçı, yaşam boyu süren bir öç gerektirir. Chong Mong-ju da Om Hanım'la bana, bunu yaptı. Bizi yok etmedi. Hapse bile atılmadık. Om Hanım'ın tüm unvanları alındı ve tüm mülküne el konuldu. Benim Koryu hanedanından geldiğimi ve kimsenin beni öldüremeyeceğini ifade eden bir imparatorluk hükmü çıkartılıp Cho-Sen'deki en ücra köye kadar gönderildi. Ay-

rıca sağ kalan sekiz denizcinin de öldürülmemesi belirtildi. Ama onlara hiçbir ayrıcalık da tanınmayacaktı. Toplumdan dışlanmış, yollarda gezen dilenciler olarak yaşayacaklardı. Ve Om Hanım'la benim olduğumuz şey de işte buydu; yollarda gezen dilenciler.

Bunu kırk yıl süren bir eziyet süreci izledi, çünkü Chong Mong-ju'nun Om Hanım'la bana duyduğu nefret ölümsüzdü. Kötü talihe bakın ki o uzun bir ömürle ödüllendirilirken, biz de uzun bir yaşamla lanetlendik. Om Hanım'ın hayranlık uyandıran bir kadın olduğunu söylemiştim. Bu cümleyi sonu gelmez biçimde yinelemek dışında, onu değerlendirmeme yarayacak başka sözcükler bulamıyorum. Büyük bir hanımefendinin bir keresinde âşığına söylediği şu sözleri bir yerlerde duymuştum: "Sen yanımda olduktan sonra bir çadırla kuru ekmek yeter." Om Hanım'ın da bana söylediği bir bakıma buydu. Söylemek de ne kelime, çoğu kez kuru ekmeği bile bulamayıp gökyüzü çadırımızken bile, son harfine değin bu cümleye uygun yaşadı.

Dilencilikten kaçınmak için gösterdiğim her çaba sonunda Chong Mong-ju tarafından suya düşürülüyordu. Songdo'da yakıt taşıyıcılığı yapıyordum ve Om Hanım'la soğuk kış havasında yollarda açıkta uyumaktan çok daha rahat olan bir kulübeyi paylaşıyorduk. Ama Chong Mong-ju izimi buldu ve dövüldüm, boynuma kalas geçirildi ve yola atıldım. Feci bir kıştı o, zavallı "Şimdi Ne Olacak Vandervoot"un Keijo sokaklarında donarak öldüğü kış.

Pyeng-yang'da saka oldum; çünkü halkı tarafından, surları Davud'un zamanında bile antik olan eski kentin, bir kano olduğuna ve bu yüzden de surların içinde bir kuyu kazmanın kenti batıracağına inanılıyordu. Böylece gün boyunca omuzlarında su bakraçlarının asıldığı boyunduruklarla binlerce uşak ırmak tarafındaki kapıdan girip çıkıyordu. Chong Mong-ju yerimi öğreninceye kadar ben de bunlardan birisiydim; bulununca dövüldüm, boynuma kalas geçirilip yola atıldım.

Hep aynı şey oluyordu. Uzak Wiju'da köpek kasabı oldum, hayvanları açık havadaki tezgâhın önünde, herkesin gözü önünde öldürüp parçalayarak satmak üzere asıyor, postlarını da iç tarafı üste gelecek biçimde gelip geçenlerin ayakları altında tabaklansın diye çamurlu sokağa seriyordum. Ama Chong Mong-ju yerimi buldu. Pyonhan'da bir kumaş boyacısının çırağı, Kang-wun nehrinde altın madencisi, Chiksan'da urgan bükücüydüm. Padok'ta hasır şapka ördüm, Whang-hai'de ot topladım ve Masanpo'da, suyla kaplı çeltik tarlalarında bir uşağın yevmiyesinden daha azı için iki katı çalışmak üzere kendimi bir pirinç çiftçisine sattım. Ancak asla bir zaman ve yer yoktu ki Chong Mong-ju'nun uzun kolu yetişmesin ve beni cezalandırıp dilencilerin yoluna attırmasın.

Om Hanım'la iki mevsim boyunca arayıp doktorlarca pek itibar edilen, kıt ve değerli bir şey olan yabani dağ ginsenginden tek bir kök bulduk ki bunun satışıyla Om Hanım'la ben bir yıl rahatça yaşayabilirdik. Ama bunu satarken yakalandım, köke el konuldu ve bir temiz dövülerek boynuma her zamankinden daha uzun süreyle kalas vuruldu.

Büyük Çerçiler Loncası'nın gezici üyeleri, gittikleri her yerden benim gidip gelişlerim, yapıp ettiklerimle ilgili Keijo'daki Chong Mong-ju'ya laf taşıyorlardı. Düşüşümden sonra Chong Mong-ju'yla hepi topu iki kez yüz yüze geldim. İlki, Kang-wun'un yüksek dağlarında fırtınalı kötü bir kış gecesiydi. Biriktirilmiş birkaç bakır kuruş, Om Hanım'la bana hanın büyük bir odasının en pis ve soğuk köşesinde yatacak yer sağlamıştı. Dışarıda bronzdan midilli çanları çınlayıp toynakların yere vurmasından çıkan sesler duyulduğunda, yaşlılıktan öldüğü su götürmez öküz eti parçacıklarıyla yaban sarımsağı ve at fasulyesi haşlamasından ibaret yavan akşam yemeğimize başlamak üzereydik. Kapılar açıldı ve hali vakti yerindeliğin, refahın ve gücün kanlı canlı örneği olan Chong Mong-ju, paha biçilmez Moğol kürklerinin üs-

tündeki karları silkeleyerek içeriye girdi. Ona ve bir düzine eşlikçisine yer açıldı, gözleri şans eseri Om Hanım'la benim üstümüze çevrildiğinde herkese yetecek yer vardı.

"Şu köşedeki haşaratı dışarı atın," diye buyurdu.

Ve seyisleri bizi kamçılayarak dışarıdaki fırtınaya sürüklediler. Ama göreceğiniz gibi, uzun yıllar sonra bir kez daha karşılaşacaktık.

Kaçış yoktu. Kuzey sınırını geçmeme asla izin verilmedi. Denizde bir tekneye ayak basmama da hiçbir zaman izin verilmedi. Çerçiler Loncası Chong Mong-ju'nun bu yöndeki buyruklarını Cho-Sen'deki her köye, her Allahın kuluna taşıyordu. Ben damgalanmış bir adamdım.

Tanrım, Tanrım, Cho-Sen, senin bütün anayollarınla dağ patikalarını, tüm sur içindeki kentlerini ve en ücra köşedeki köylerini bile biliyorum. Kırk yıl boyunca senin üzerinde dolaştım, açlık çektim ve Om Hanım da hep benimle birlikte dolaşıp açlık çekti. Çaresizlikten neler neler yedik! – alaycı kasapların bize fırlattıkları kokuşmuş ve satılmayan köpek eti artıkları mı dersiniz; balçıklı durgun göllerden toplanmış bir tür suteresi olan *minari* mi dersiniz; köylülerin midesini altüst eden ve kokusu bir mil uzaktan duyulabilen acılaşmış *kimchi* mi dersiniz. Ah, sokak köpeklerinin önünden kemik çaldım, yollara saçılmış pirinç tanelerini topladım, dondurucu gecelerde midillilerin önünden dumanı tüten fasulye çorbalarını aşırdım.

Sağ kalışım tuhaf değil. Bildiğim iki şey beni ayakta tuttu: Birincisi, yanı başımdaki Om Hanım; ikincisi de parmaklarımı Chong Mong-ju'nun ümüğüne geçireceğim günlerin geleceğine duyduğum katıksız inanç.

Chong Mong-ju'nun peşine düştüğüm Keijo kentinin kapılarından hep geri çevrilip mevsimler, yıllar boyunca, sandaletlerimizin her karışını ezberlediği Cho-Sen'i baştan aşağı arşınlayıp durduk. Toprak ne denli genişse hikâyemiz ve kimliklerimiz de o denli yayılmıştı. Bizi tanımayan ve ce-

zamızdan haberi olmayan tek bir canlı yoktu. Om Hanım'a hakaretler yağdıran ve pençemin gazabını saç topuzlarında, yumruklarımın gazabını ise suratlarında hisseden çerçilerle uşaklar vardı. Uzak dağ köylerinde, yanımdaki dilenci kadına, yitik Om Hanım'a bakıp iç geçirerek gözleri yaşlarla buğulanırken başlarını sallayan yaşlı kadınlar vardı. Omuzlarımın heybetini, gözlerimin mavisini ve uzun sarı saçlarımı görünce yüzleri şevkatle kızaran genç kadınlar vardı; ben ki bir zamanların Koryu prensi ve eyaletlerin yöneticisiydim. Ve yuhalayıp feryat ederek, bizi küfür yağmuruna tutarak peşimize takılan çocuk sürüleri vardı.

Yalu'nun ötesinde, kuzey sınırını oluşturan ve denizden denize uzanan kırk mil genişliğindeki boş toprak şeridi yer alıyordu. Aslında o kadar da boş değildi, Cho-Sen'in yalıtılmışlık politikasını gerçekleştirmek için bilerek boş bırakılmıştı. Bu kırk millik şeritteki tüm çiftlikler, köyler ve kentler yok edilmişti. Burası kimseye ait değildi, yabanıl hayvanların istilasına uğramış; işleri, rastladıkları her insanı öldürmek olan atlı Kaplan Avcısı gruplarının cirit attığı bir yere dönüşmüştü. Bizim için, ne bu yolla ne de denizden kaçış vardı.

Yıllar geçerken benim yedi denizci yoldaşım Fusan'a daha sık gelip gider olmuşlardı. Burası, iklimin daha yumuşak olduğu güneydoğu kıyısındaydı. Ama iklimden daha önemlisi, Cho-Sen'in Japonya'ya en yakın olduğu yerde uzanıyordu. Daracık boğazların karşısında, gözün görebileceğinden az ötede, Avrupa gemilerinin arada bir uğradığına hiç kuşku bulunmayan Japonya'ya bir kaçış umudu vardı. Fusan'ın kayalıkları üstünde, bir daha hiç yelken açamayacakları denize çıkmaya bütün ruhlarıyla can atan o yedi yaşlanan adamın görüntüsü, tüm canlılığıyla gözlerimin önüne geliyor.

Kimi kez Japon tekneleri gözükürdü, ancak hiçbir zaman ufukta Avrupa'ya ait tanıdık bir gabya yelkeni yükselmezdi. Yıllar geldi geçti ve yedi denizciyle ben, bir de Om Hanım,

orta yaştan ihtiyarlığa geçerken adımlarımızı giderek daha sık Fusan'a yöneltir olduk. Ve yıllar gelir geçerken, bugün birisi yarın ötekisi, her zamanki yerimizde boy göstermez oldu. Hans Amden ilk ölendi. Jacob Brinker, onun yol arkadaşı, getirdi haberi. Jacob Brinker yedi kişiden sonuncusuydu, Tromp'tan iki yıl fazla yaşayarak öldüğünde, doksanına yakındı. O ikisini, sonuna doğru, yıpranmış ve dermansız, dilenci paçavraları içinde, ellerinde dilenci çanaklarıyla kayaların üstünde yan yana güneşlenir, eski hikâyeleri anlatır ve çocuklarınkine benzer tiz sesleriyle gülüşürken anımsıyorum. Ve Tromp, Johannes Maartens'le tayfaların, her biri kendi altın tabutunda her iki yanında birer bakireyle mumyalanmış Tabong Dağı'ndaki kralları nasıl soyduklarını ve denizciler küfredip tabutları açmak için ter dökerken bu antik kibirlilerin o saatin içinde nasıl ufalanıp toza dönüştüklerini zırvalayıp dururdu.

Talanın talan olduğundan kuşku duymadığım gibi, ona yolunu yitirten ertesi günkü sis olmasaydı ihtiyar Johannes Maartens'in ganimetiyle uzaklaşıp Sarı Deniz'i geçeceğine de kuşkum yok. O lanet olasıca sis! Bütün Cho-Sen'de işittiğim ve öldüğüm güne kadar nefret ettiğim bir türkü yakılmıştı üstüne. İki dizesini buraya alıyorum:

Yanggukeni chajin anga
Wheanpong tora deunda.
Batılıların kalın sisi
Whean zirvesinin üstüne çöküyor.

Kırk yıl boyunca Cho-Sen'in dilencisiydim. Gemi kazasından kurtulan on dört kişi içinde bir tek ben sağ kaldım. Om Hanım da aynı sağlam kumaştandı ve birlikte yaşlandık. Sonuna doğru, ufak tefek, pörsümüş, dişsiz bir yaşlı kadındı artık; ama hep harika kadın olarak kaldı ve sonuna değin yüreğimi yüreğinin içinde taşıdı. Yetmiş yaşındaki yaşlı bir

adama göre gücüm oldukça yerindeydi hâlâ. Yüzüm pörsümüş, sarı saçlarım beyaza dönmüş, omuzlarım çökmüştü ve yine de tayfalık günlerimdeki gücümün çoğu, geriye kalan kaslarımı yarı yolda bırakmıyordu hiç.

Şimdi anlatacağım şeyi de bu sayede başardım. Om Hanım'la anayolun yanında, Fusan'ın kayalıklarına oturmuş güneşte ısındığımız bir ilkbahar sabahıydı. Tozun toprağın içinde haysiyetsiz, dilenci paçavraları içindeydik, ama yine de üstümüze bir gölge düştüğünde Om Hanım iğneli bir söz mırıldanırken yürekten gülüyordum. Bu, Chong Mong-ju'nun sekiz uşak tarafından taşınan, önünde ve arkasında atlıları, her iki yanında da telaşlı eşlikçileriyle büyük tahtırevanıydı.

İki imparator, iç savaş, kıtlık ve bir düzine saray başkaldırısı gelip geçmiş ve Chong Mong-ju o zamanlarda bile Keijo'daki en büyük güç olarak kalmıştı. Kayaların üstündeki o ilkbahar sabahında, o kadar uzun süre cezalandırdığı bizlere gözlerini dikebilmek için, titrek eliyle tahtırevanının yere konulmasını işaret ettiğinde seksenine merdiven dayamış olmalıydı.

"Şimdi, ey kralım," diye alçak sesle mırıldandı bana Om Hanım, ardından tanımamış gibi yaptığı Chong Mong-ju'dan sadaka dilenmek için döndü.

Ve kafasının içinden geçeni biliyordum. Kırk yıl boyunca bunu paylaşmamış mıydık? Ve sonunda bunu gerçekleştirme anı gelip çatmıştı. Bu yüzden ben de düşmanı tanımamış gibi yapıp işi salaklığa ve bunaklığa vurarak, merhamet ve yardım dilenerek tozun toprağın içinde tahtırevana doğru süründüm.

Eşlikçiler beni geri püskürtecek oldular, ama yaşlılık yüzünden titreyen sesiyle kahkahalar atan Chong Mong-ju onları engelledi. Titreyen dirseği üzerinde kendini doğrulttu ve öteki titrek eliyle ipek perdeleri araladı. Halimizden sinsice zevk alırken pörsümüş yaşlı yüzü keyiften değişime uğradı.

Om Hanım her zamanki dilenci ilahisiyle bana, "Ey benim kralım," diye sızlandı ve ben onun bütün o uzun zaman sınanmış aşkının ve bir şeyin üstüne gitme cesaretime olan

inancının, o ilahide barındığını biliyordum.

Ve kızıl öfke, özgür kalmak için sökülüp irademi zorlayarak içimde yükseliyordu. Denetleyebilmek için harcadığım çabadan dolayı sarsılmama şaşırmamalı. Ne mutlu ki sarsılmamı yaşımın güçsüzlüğüne yordular. Pirinç dilenme kabımı kaldırıp daha bir efkârla sızlandım ve içlerinde çaktığını bildiğim mavi ateşi gizlemek için gözlerimi sulandırıp sıçrayış mesafesiyle gücümü hesapladım.

Derken kızıl gazabın parlamasıyla ileri atıldım. Ellerimi Chong Mong-ju'nun gırtlağında kilitlerken perdelerin yırtıldığı, perde direklerinin kırıldığı ve eşlikçilerin ciyaklamalarıyla yaygaraları duyuldu. Tahtırevan devrildi ve başında mıyım, ucunda mıyım bilmesem de, kavrayışımı asla gevşetmedim.

Yastıkların, yorganların ve perdelerin karmaşası içinde ilkönce birkaç eşlikçinin savurduğu darbeler yerini buldu. Ama hemen sonra atlılar içerideydi ve kamçılarının ağır kabzaları kafama inmeye başladı, bir yandan da yığınla el beni kavramış geri çekiyordu. Sersemlemiştim, ama bilincimi yitirmedim ve çok uzun zamandır yolunu gözlediğim o yassı, çarpık, yaşlı boyuna gömdüğüm parmaklarımla keyfim oldukça yerindeydi. Darbeler kafama yağmur gibi inmeye devam etti; bense kendimi çenelerini sımsıkı kapatmış bir buldog gibi gördüğüm baş döndürücü hayaller içindeydim. Chong Mong-ju benden kaçamamıştı ve Sarı Deniz'in kıyısındaki Fusan'ın kayalıklarında üstüme inen, anestezinin yarattığına benzer bir karanlık beni tümüyle sarmadan önce, onun öldüğünü biliyordum.

On Altıncı Bölüm

Müdür Atherton beni düşündüğünde kibirden başka bir şey hissetmiyordur. Ona ruhun ne olduğunu öğrettim, tüm işkencelerinin üzerinden yenilmez, muzaffer biçimde yükselen kendi ruhumla onu aşağıladım. Burada Folsom'da, Katiller Bölümünde oturmuş idamımı bekliyorum; Müdür Atherton ise siyasi görevini hâlâ elinde tutuyor ve San Quentin'le duvarları içindeki her tür lanetlenmişin kralı olmayı sürdürüyor; ama yine de yüreğinin en derininden biliyor ki ben ondan büyüğüm.

Müdür Atherton ruhumu parçalamak için boşuna uğraştı. Ve gömleğin içinde ölseydim hoşuna gideceğinden hiç kuşku duyulmayacak zamanlar oldu. Sorgulama böylece uzayıp gitti. Bana dediği gibi, defalarca dediği gibi hem de, ya dinamit ya ölümdü.

Şef Jamie zindan zulmünde kıdemliydi; yine de hem onun hem de geri kalan işkencecilerimin üstünde kurduğum baskı altında, sinirlerinin bozulduğu bir zaman geldi. Öyle ümitsiz hale düşmüştü ki müdüre karşı gelip ellerini bu işten çekecek cesareti gösterdi. O günden başlayarak işkence gördüğüm sürece tecrite adımını bir daha hiç atmadı.

Evet, ağzımdan var olmayan dinamitin gizlendiği yeri zorla almak için beni sıkıştırmakta inat etse de, Müdür Atherton'ın korkusunun arttığı gün de gelip çattı. Son güne

yaklaşırken, Jake Oppenheimer da onu feci biçimde sarstı. Oppenheimer korkusuz ve lafını sakınmayan biriydi. Bütün hapishane cehennemlerinden sapasağlam geçmişti ve üstün iradesiyle onlara gününü gösterebilmişti. Morrell, sonradan bütün hikâyeyi bana tıkırtı dilinde anlattı. Ben olay sırasında gömleğin içinde bilinçsizdim.

"Müdür," demiş Oppenheimer, "çiğneyebileceğinden büyük lokma ısırdın. Standing'i öldürme meselesi değil bu. Üç kişiyi öldürme meselesi, çünkü onu öldürdüğünde hiç kuşkun olmasın, Morrell'la ben er geç dışarıya laf uçuracağız ve yaptığın şey California'nın öteki ucundan duyulacak. Seçim senin. Ya Standing'in yakasından düşersin ya da üçümüzü birden öldürürsün. Standing sinirine dokunuyor. Ben de öyle. Morrell da. Sen rezil korkağın tekisin ve yapmak istediğin pis kasaplık işini yapmaya yetecek ne omurgan ne de yüreğin var."

Oppenheimer bu yüzden yüz saatlik gömlek cezası almıştı ve onu çözdüklerinde müdürün yüzüne tükürmüş ve ikinci bir yüz saate çarptırılmıştı. Yeniden çözdüklerinde müdür tecritte bulunmayacak kadar sakınımlı davranmıştı. Hiç kuşku yok ki Oppenheimer'ın sözleriyle derinden sarsılmıştı.

Ama iblis olan Doktor Jackson'dı. Ben onun için bir merak konusuydum ve pes etmeden daha ne kadar dayanabileceğimi görmeye pek hevesliydi.

Müdüre, benim önümde, "Yirmi gün dayanabilir," diyerek böbürlendi.

"Ağzını korkak alıştırma," diye söze karıştım. "Kırk gün dayanabilirim. Pöh! Senin gibiler bu işi yaparken yüz gün de dayanabilirim." Ve pençelerimi Chong Mong-ju'nun gırtlağına geçirmeden önceki kırk yıllık denizci sabrımı anımsayarak ekledim: "Sizi gidi hapishane itleri, siz erkek nasıl olunur bilmezsiniz. Sanırsınız ki erkek dediğin sizin korkakça hayallerinizdeki gibidir. Bakın, ben bir erkeğim. Siz çıtkırıldımsınız. Ben sizin efendinizim. Ağzımdan tek ciyaklama

çıkartamazsınız. Kendinizin ne denli kolay ciyaklayacağınızı bildiğiniz için bunu inanılmaz bulabilirsiniz."

Ah, onlara hakaret ettim, köp'oğluları, cehennem sefilleri, lağım pisliği dedim. Çünkü ben onların üstünde, ötesindeydim. Köleydi onlar. Ben özgür ruhtum. Tecrite kapatılmış, orada yatan bedenimdi yalnızca. Ben kapatılmış değildim. Etimin üstünde üstünlük kurmuştum ve zavallı etim acı bile çekmeden gömleğin içinde küçük ölüme yatmışken, zamanın uçsuz bucaksızlığı gezineyim diye benimdi.

Maceralarımın çoğunu iki yoldaşıma anlattım tıkırtı yoluyla. Morrell inanıyordu, çünkü kendisi de küçük ölümü tatmıştı. Ancak hikâyelerimle kendinden geçen Oppenheimer sonuna değin bir kuşkucu olarak kaldı. Yaşamımı roman yazmak yerine tarım bilimine adamış olduğum için hayıflanışı çocuksu, kimi kez de dokunaklıydı.

"Ama dostum," diye akıl yürütüyordum ona, "bu Cho-Sen hakkında ben ne bilirim ki? Onu bugün Kore denilen yer olarak tanımlayabilirim, hepsi bu. Okuduklarım bu kadar. Örneğin, şimdiki yaşamımın deneyimi dışında, *kimchi* hakkında bir şey bilmem nasıl olanaklı olur? *Kimchi*'yi biliyorum ama. Bir tür lahana turşusu. Bozulduğunda leş gibi kokar. Ben Adam Strang iken binlerce kez *kimchi* yedim diyorum sana. *Kimchi*'nin iyisini, kötüsünü, çürümüşünü bilirim. En iyi *kimschi*'yi Wosanlı kadınların yaptığını biliyorum. Peki, bunu nasıl biliyorum? Benim bilgilerimin, Darrell Standing'in bildiklerinin içinde böyle bir şey yok. Bu, işin içine giren çeşitli yaşamlarından kalan deneyimlerin yanı sıra, çeşitli doğumlar ve ölümler aracılığıyla deneyimlerini bana, Darrell Standing'e miras bırakan Adam Strang'ın zihnindeki bilgi. Görmüyor musun, Jake? Bu, insanın nasıl olduğuyla, büyümesiyle, ruhun nasıl geliştiğiyle ilgili."

"Aman, bırak allasen," diye tıkırdadı çok iyi bildiğim hızlı, buyurgan yumruk vuruşlarıyla. "Şimdi amca sözü dinle. Ben Jake Oppenheimer'ım. Her zaman da Jake Oppen-

heimer oldum. Ne yaptıysam kendim yaptım. Ne biliyorsam Jake Oppenheimer olarak biliyorum. Peki, ne mi biliyorum? Sana tek bir şey söyleyeceğim. *Kimchi*'yi biliyorum. *Kimchi*, bir zamanlar adına Cho-Sen denilen bir ülkede yapılan bir tür lahana turşusudur. En iyi *kimchi*'yi Wosanlı kadınlar yaparlar ve *kimchi* bozulduğunda leş gibi kokar. Sen karışma bu işe, Ed. Ben profesörü kıskıvrak yakalayana dek bekle. Şimdi, profesör, *kimchi* hakkında bunca şeyi nereden biliyorum? Benim zihnimde böyle bir bilgi yok."

"Ama var," dedim bayram ederek. "Ben soktum zihnine."

"Peki, ihtiyar patron. O zaman senin zihnine kim soktu?"

"Adam Strang."

"Hiç de bile. Adam Strang boş bir hayal. Bir yerlerde okumuşsundur."

"Kesinlikle değil," diye iddia ettim. "Kore hakkında okuduğum azıcık şey, Japon-Rus Savaşı sırasındaki savaş yazışmalarıydı."

"Okuduğun her şeyi anımsıyor musun?" diye araştırdı Oppenheimer.

"Hayır."

"Bir kısmını unuttun mu?"

"Evet, ama..."

Bir görgü tanığının ağzından yaşamsal bir itiraf aldıktan sonra aniden çapraz sorguyu bitiren bir avukat edasıyla, "Hepsi bu, teşekkür ederim," diyerek sözümü kesti.

Oppenheimer'ı içtenliğime inandırmam olanaksızdı. "Arkası yarın" dediği hikâyemi alkışlasa ve dinlenmem için beni gömlekten çıkardıklarında yalvar yakar birkaç bölüm daha anlatmam için sıkıştırsa da, ben devam ederken bunları uydurduğumda ısrar ediyordu.

Ed Morrell ile benim metafizik tartışmalarımızı, "Şimdi profesör, şu okumuş zırvalıklarını kes artık," diyerek böler di, "*ki-sang*'la denizcileri anlat bize yine. Bir de, anlatırken, o kocası olacak kabadayı, ihtiyar bunağı boğup geberttikten sonra, Om Hanım'a ne olduğunu da söyle."

Biçimin yok olduğunu kaç kez söylemişimdir. Yinelememe izin verin. Biçim yok olur. Maddenin belleği yoktur. Yalnızca ruh anımsar; burada, hapishane hücrelerinde, üstünden yüzyıllar geçtikten sonra Om Hanım'la Chong Mong-ju'nun zihnimden silinmeyen bilgisinin benim tarafımdan Jake Oppenheimer'ın zihnine taşınışında, onun tarafından da Batı'nın argosuna ve jargonuna yeniden taşınışında olduğu gibi. Ve şimdi de senin zihnine taşıyorum, okuyucum. Bunu zihninden atmaya çalış bakalım. Yapamazsın. Yaşadığın sürece sana anlattıklarım zihninde yer edecek. Zihin mi? Zihin dışında kalıcı bir şey yok. Madde değişir, billurlaşır, yeniden değişir ve aldığı biçimler hiçbir zaman yinelenmez. Biçimler sonsuz hiçliğin içinde dönüşü olmayacak şekilde çözülürler. Biçim, görüntüden ibarettir ve geçicidir, tıpkı Om Hanım'la Chong Mong-ju'nun fiziksel biçimleri gibi. Ancak anıları kalır, ruh var olduğu sürece de kalmayı sürdürür ve ruh da yok edilemez.

Benim Adam Strang maceramın üstüne Oppenheimer'ın son noktayı koyan eleştirisi, "Bir ev kadar kocaman bir gerçek ortaya çıkıyor burada," biçimindeydi. "Bu da senin gibi saygın bir üniversite profesörüne yakışmayacak biçimde Çin Mahallesi'nin çöplükleriyle batakhanelerinde fazla gezinmiş olman. Kötü arkadaşlıklar, biliyorsun. Seni buraya getiren de bu, sanırım."

Maceralarıma dönmeden önce tecritte gerçekleşen önemli bir olayı anlatmak zorundayım. İki bakımdan önemli bu. Batakhanelerin çocuğu Jake Oppenheimer'ın hayranlık uyandırıcı zihinsel gücünü gösteriyor ve kendi içinde, ben gömleğe bağlı, komadayken yaşadığım deneyimleri doğrulayan ikna edici bir kanıt.

"Söylesene, profesör," diye tıkırdadı bir gün Oppenheimer. "Adam Strang mavalını okurken, bir imparatorun kardeşi olan o ayyaş soylu bozuntusuyla satranç oynadığından söz ettiğini anımsıyorum. Peki, o satranç bizimki gibi bir satranç mıydı?"

Elbette bilmediğimi, normal durumuma döndükten sonra ayrıntıları anımsamadığımı söylemek zorunda kaldım. Ve elbette o da, benim maskaralığım diye adlandırdığı şeye yürekten güldü. Ama Adam Strang maceramda sıklıkla satranç oynadığını anımsayabiliyordum. Sorun şu ki ne zaman tecritte kendime gelsem, önemsiz ve karmaşık ayrıntılar belleğimden siliniyordu.

Uyumu sağlamak için, aralıklı ve yinelenen gömlek deneyimlerimi tutarlı, birbirini izleyen anlatımlara dönüştürdüğüm unutulmamalı. Zamandaki yolculuklarımın beni nereye götüreceğini hiçbir zaman önceden bilemedim. Örneğin, yirmiyi aşkın değişik zamanda Mountain Meadows'a, araba çemberindeki Jesse Fancher'a geri döndüm. Gömleğin içinde tek bir on günlük sürede hiç durmadan gerilere, yaşamdan yaşama ve başka zamanlarda kavradığım yaşam dizilerinin birinden diğerine kayarak, tarihöncesi zamana ve uygarlığın başladığı günlerden öncesine gittim.

Dolayısıyla Adam Strang'ın deneyimlerinden bir sonraki geri dönüşümde, artık ne zaman olabilirse, bilincimi yeniden kazandığımda derhal hangi görüntülere ve anılara yoğunlaşacağıma karar verdim. Satranç oyununu geri getirmiştim. Şansın da yardımıyla bu iş gerçekleşmeden önce, tam bir ay boyunca Oppenheimer'ın takılmalarına katlanmak zorunda kalmıştım. Ve sonra, gömlekten çıkıp kan dolaşımım düzelir düzelmez duvara vurarak bilgi vermeye başladım.

Dahası, Oppenheimer'a Adam Strang'ın yüzyıllar öncesinde Cho-Sen'de oynadığı satrancı da öğrettim. Batıdaki satrançtan farklıydı, ama yine de ortak bir kökene, olasılıkla Hindistan'a dayandığı için temelde aynıydı. Bizdeki altmış dört kare yerine orada seksen bir kare bulunuyor. Bizde bir tarafta sekiz piyon varken, orada dokuz tane var ve benzer sınırlandırmalara sahip olduğu halde tahta üzerinde hareket etme ilkesi farklı.

Ayrıca, bizdeki on altı taşa karşın Cho-Sen'deki oyunda yirmi taş var ve iki yerine üç sıra olarak diziliyorlar. Böylece, dokuz piyon öndeki sırada yer alıyor; ortadaki sırada bizim kalelerimize benzeyen iki taş var ve arkadaki sıranın ortasında, her iki yandan "altın para", "gümüş para", "at" ve "mızrak" ile desteklenen şah duruyor. Cho-Sen oyununda vezir bulunmadığı gözlenecektir. Bir başka kökten değişiklik ise alınan taşın ya da piyonun tahtadan indirilmemesi. Taşı alan ona sahip oluyor ve ondan sonra o taşı alan taraf oynuyor.

İşte Oppenheimer'a bu oyunu öğrettim ki bunu başarmanın, taşın alındığı, yeniden alındığı ve taşlarla piyonların hiç durmadan oynanmaya devam edildiği dikkate alındığında, bizim kendi oyunumuzu öğretmekten çok daha zor olduğu kabul edilecektir. Tecrit ısıtılmaz. Doğal koşulların yarattığı sıkıntıya karşı bir mahkûmun yaşamını kolaylaştırmak ayıp olurdu. Ve dondurucu soğukların sürdüğü pek çok korkunç günde, Oppenheimer'la ben, Cho-Sen satrancına dalarak soğuğu ve beraberindeki kışı unuttuk.

Ama gerçekte bu oyunu San Quentin'e yüzyıllar öncesinden getirdiğime onu inandırmanın yolu yoktu. Bunu bir yerlerde okuduğumda ve okuduklarımı unutsam da, o okumadan elde ettiğim bilgilerin herhangi bir hayale dalma sırasında dışarı çıkmaya hazır biçimde zihnimde yer aldığında ısrar ediyordu. Böylece, psikolojinin öğretileriyle jargonunu bana geri satıyordu.

Bir sonraki hipotezi, "Bunu tam da burada, tecritte icat etmekten seni ne alıkoyacak?" idi. "Ed yumruk konuşmasını icat etmedi mi? Ve seninle ben bunu geliştirmiyor muyuz? Kıstırdım işte seni, ahbap. Bunu sen icat ettin. De hadi, patentini alırsın. Ben gece kuryesiyken herifin tekinin Darı Ambarındaki Aç Tavuklar diye aptal bir şey icat edip bundan milyonlar kazandığını anımsıyorum."

"Bunun patenti olmaz," diye karşılık verdim. "Kuşku yok ki Asyalılar bu oyunu binlerce yıldır oynuyorlar. Bunu

benim icat etmediğimi söylediğimde bana inanmıyor musun?"

"O zaman bir yerlerde okumuş ya da hep dolaştığın o çöplüklerin birinde Çinliler oynarken görmüşsündür," oldu son sözü.

Ancak benim de son bir sözüm var. Burada, Folsom'da bir Japon katil var; ya da vardı demeliyim, çünkü geçen hafta idam edildi. Bu meseleyi onunla konuştum ve Adam Strang'ın oynadığı, Oppenheimer'a öğrettiğim oyunun Japon oyununa epeyce benzediği ortaya çıktı. Birbirlerine benzerlikleri, her birinin Batı'daki oyuna benzerliğinden çok daha fazla.

On Yedinci Bölüm

Sen okuyucum, bu anlatının ta en başında, Minnesota çiftliğinde ufak bir oğlan çocuğuyken Kutsal Topraklar'ın fotoğraflarına bakıp oraları nasıl tanıdığımı ve bu yerlerdeki değişimlere dikkat çektiğimi anımsayacaksın. Ayrıca, cüzamlıların iyileştirildiğine tanıklık ettiğim sahneyi tarif ederken, misyonere, benim, atının üstünde oturmuş izleyen kocaman kılıcıyla, kocaman bir adam olduğumu söylediğimi de anımsayacaksın.

Çocukluğumdaki o olay, Wordsworth'ün belirttiği gibi şan ve şerefin, ardında iz bırakan bulutlarından başka bir şey değildi. Ben, küçük Darrell Standing, tam bir unutuş içinde gelmemiştim dünyaya. Ancak çocuk bilincimin yüzeyinde çakıp sönen o başka zamanlarla yerlere ilişkin anılar bir süre sonra bulanıklaşıp silindi. Gerçekte, tüm çocuklarda olduğu gibi, hapishanenin gölgeleri çevremi sardı ve kudretli geçmişimi artık anımsayamadım. Kadından doğma her adamın, benim gibi kudretli bir geçmişi vardır. Kadınlardan doğan pek az adam, yıllarca tecritte ve deli gömleğinde çile çekecek denli talihlidir. Bu da benim güzel talihimdi. Bir kez daha anımsamayı başardım ve başka şeylerin yanında, bir atın üstünde oturup cüzamlıların iyileştiğine tanıklık edişimi anımsamayı başardım.

Adım Ragnar Lodbrog'du. Gerçekte iri bir adamdım. Lejyonumdaki Romalılara tepeden bakıyordum. Ancak,

bir lejyonun komutasına gelişim daha sonra, İskenderiye'den Kudüs'e yolculuğum zamanındaydı. Kalabalık bir yaşamdı o. Ciltlerce, yıllarca yazsam da tümünü kaydedemezdim. Bu yüzden kısaltıp başlangıcına değinmek dışında yazmayacağım.

Şu anda, en başından başlayarak, tümü berrak ve keskin biçimde gözlerimin önünde. Annemi hiç tanımadım. Bir deniz savaşı ve kıyıdaki bir kalenin yağmalanışının ardından, tutsak edilmiş bir kadından Kuzey Denizi'ndeki ejderha başlı bir gemide fırtına sırasında doğduğum söylenmişti bana. Annemin adını hiç duymadım. Fırtınanın en şiddetli anında ölmüştü. Kuzey Danimarkalılardandı, yaşlı Lingaard bana öyle söylemişti. Anımsayamayacağım denli küçükken bana çok şey anlatmıştı, ancak anlatabilecekleri pek azdı zaten. Bir deniz savaşı ve yağma, cenk, talan ve ateşe veriliş, kayalara çarparak yok olmamak için denize doğru uzun kayıklarla kaçış ve buzlu, dalgaları azgın denize karşı verilen ölümüne mücadele; o koşullarda bir ayağı çukurda, doğurmak üzere olan yabancı bir kadını kim umursar ya da gözüne kestirirdi ki? Pek çoğu ölmüştü. Erkekler yaşayan kadınları gözüne kestirir, ölenleri değil.

Yaşlı Lingaard'ın bana anlattığı gibi, doğumumdan hemen sonraki olaylar çocukluk imgelemime keskin bir biçimde kazınmış. Temizlik işi yapamayacak kadar yaşlı Lingaard, cerrah, cenaze kaldırıcı ve orta güverteye doldurulmuş tutsakların ebesiydi. Böylece ben de azgın köpüklü dalgaların tuzu üstüme serpilirken, fırtınada doğmuşum.

Tostig Lodbrog gözlerini üstüme diktiğinde daha birkaç saatlik filanmışım. Akını yapan, yağma yerinden kaçan ve fırtınadan sağ salim çıkan bu daracık gemiyle öteki yedi gemi onundu. Tostig Lodbrog, "Yanan" anlamına gelen Muspell diye de adlandırılıyordu; çünkü gazapla alev alev yanıyordu hep. Yürekliydi, zalimdi de; o geniş göğsünde acımaya yer veren bir yürek yoktu. Hasfarth'daki savaştan

sonra üstündeki kavga teri kurumadan, baltasına yaslanarak Ngrun'un yüreğini yemişti. Gözünü karartan öfke yüzünden oğlu Garulf'u, Jütlere köle olarak satmıştı. Brunanbuhr'un isli kirişleri altında, Guthlaf'ın kafatasını içki kupası olarak istediğini anımsıyorum. Kokulu şarabını Guthlaf'ın kafatası dışında hiçbir kupadan içmezdi.

Ve yaşlı Lingaard, fırtına geçtikten sonra beni sallanan güvertenin üstüne, ona götürdü. Yalnızca birkaç saatliktim, çırılçıplak bedenim tuzlanmış kurt postuna sarılmıştı. Erken doğduğum için de pek küçük olmam doğaldı.

"Ha! Ha! Bir cüce!" diye haykırmıştı Tostig, bana bakmak için yarısı içilmiş bal likörü kâsesini ağzından çekerek.

O gün keskin bir soğuk olmasına karşın beni ayağımdan başparmağıyla işaretparmağının arasında tutarak kurt postundan soyup rüzgârın ayazında salladığını anlatırlar.

"Bir hamamböceği!" diye gülmüştü gevrek gevrek. "Bir karides! Deniz böceği!" ve Lingaard'ın iddiasına göre benim bacağımdan daha kalın olan parmaklarının arasında ezer gibi yapmıştı beni. Ancak başka bir hevese daha kapılmıştı.

"Ufaklık susamış. Bırakalım da susuzluğunu gidersin."

Ve bunu der demez beni baş aşağı bal likörünün içine daldırmıştı. Ve Lingaard araya girmemiş olsa, bu erkek içkisinin –ben ki yaşadığım kısa zaman dilimi içinde anne memesi nedir bilmiyordum– içinde boğulmama ramak kalmışmış. Ama Lingaard beni içkinin içinden çekip çıkarınca, Tostig Lodbrog onu öfkeyle yere çalmış. Güvertede yuvarlanmışız ve henüz sona ermiş olan Kuzey Danimarkalılarla savaştan ele geçirilen av köpekleri üstümüze sıçramış.

Yaşlı adam, ben ve kurt postu, köpekler tarafından hırpalanırken "Ha! ha!" diye kükremiş Tostig Lodbrog.

Ama Lingaard beni kurtarıp kurt postunu köpeklere kaptırarak ayağa kalkmayı becermiş.

Tostig Lodbrog likörü bitirip, benimle ilgilenmeye başlamış; Lingaard ise acımanın olmadığı yerde merhamet dilenmesinin boşunalığını biliyormuş.

"Başparmağım kadar," demiş Tostig. "Odin aşkına, Kuzey Danimarka'nın kadınları iskorbütlü. Cüce doğuruyorlar, erkek değil. Bu şey ne işe yarar? Bundan asla bir erkek olmaz. Beni dinle, Lingaard, Brunanbuhr'da içki dağıtacak bir çocuk olacak biçimde büyüt bunu. Ve köpeklere de göz kulak ol ki onu yanlışlıkla masadan atılmış bir et parçası sanıp da salyalarını akıtmasınlar."

Kadın nedir bilmedim. Yaşlı Lingaard benim ebem ve bakıcım oldu; bakımevi ise sallanan güvertelerle savaş ya da fırtına sırasında tepinen adamların ayaklarının altıydı. Bebekliğin mızmızlığı içinden nasıl sağ çıktığımı Tanrı bilir. Bir demir gününde demir gibi doğmuş olsam gerek, çünkü Tostig'i cücelik öngörüsünde yalancı çıkardım. Tüm kupalarla maşrapaları geçecek kadar büyüdüm ve çok geçmeden beni likör kâsesinin içinde yarı yarıya boğamaz oldu. Bu sonuncusu, onun en sevdiği eğlencesiydi. Nefis bir kurnazlık saydığı, kaba saba mizahı buydu.

İlk anılarım, Tostig Lodbrog'un baş tarafları gaga biçimindeki gemileriyle savaşan adamlarına ve teknelerimizin donmuş fiyortun yanında demirlenmiş yattığı Brunanbuhr'daki ziyafet salonuna ilişkin. Çünkü içki dağıtıcısı yapılmıştım ve ilk anımsadığım şeyler arasında, Tostig'in salcılara böğürdüğü masanın başına Guthlaf'ın şarap dolu kafatasıyla emekleyişlerim var. Bunların hepsi deliydi, zırdeli hem de, ama başka hiçbir şey bilmeyen benim gibi birinin gözüne, yaşamın olağan akışı buymuş gibi geliyordu. Çabucak öfkelenen, çabucak kavgaya tutuşan adamlardı. Düşünceleri yabanıldı; yemeleri içmeleri de öyle. Ben de onlar gibi büyüdüm. Sıralar kavgalarda devrilir, güney kıyılarından yağmalanmış duvar halıları yırtılır ve ziyafet masasına hızla cesetler yığılırken; sarhoşların böğürtüleri ve Hialli, cesur Hogni ve Niflung'un altını ve de Gudrun'un, çocuklarının yüreğiyle kendi yüreğini yesin diye ona veren Atli'den aldığı öç üzerine şarkılar söyleyen ozanlara içki servis ederken, başka türlü nasıl büyüyebilirdim.

Ha, öyle bir okulda gayet iyi eğitilmiş olan benim de öfkem vardı. Brunanbuhr'un adamları ve soylu Agard'la birlikte üç uzun gemisinde dost olarak gelen Jütler arasındaki bir içki âlemi sırasında dişlerimi gösterdiğim zaman, sekizimde ancak vardım. Dumanı üstünde, pis kokulu, sıcak, baharatlı şarapla dolu Guthlaf'ın kafatasını elimde tutarak Tostig Lodbrog'un omuz başında dikiliyordum. Ve Tostig'in Kuzey Danimarkalılara karşı zırvalıklarını tamamlamasını bekliyordum. Ama öfkeden nefesi kesilerek Kuzey Danimarkalı kadınları aşağılamaya başlayana kadar, o zırvalamayı, ben de beklemeyi sürdürdük. O anda Kuzey Danimarkalı annemi anımsadım ve gözümü kan bürüdü; Guthlaf'ın kafatasını ona çarptım, öyle ki şarapla sırılsıklam, şaraptan gözleri görmez oldu ve haşlandı. Ve gözleri görmeden sendeler, iri pençeleri el yordamıyla bana doğru havayı döverken ben üstüne atlayıp kudretli cüssesi yüzünden daha yükseğe çıkamadığım için karnından, kalçasından ve bacağından üç kez bıçakladım onu.

Ve soylu Agard kılıcını çeker ve Jütleri de ona katılırken bir yandan da haykırdı:

"Ayı yavrusu! Ayı yavrusu! Odin aşkına, yavruya haddini bildirelim!"

Ve orada, Brunanbuhr'un sesten yıkılan çatısı altında Kuzey Danimarkalıların geveze içki dağıtıcı çocuğu, kudretli Lodbrog'la dövüştü. Bir darbeyle sersemlemiş, soluksuz kalarak uçan bedenim kâselerle maşrapaları yere indirip koca salonun yarısı boyunca savrulduğumda, Lodbrog buyruğunu haykırdı:

"Şunu dışarı çıkarın! Köpeklere atın!"

Ama soylu bey buna izin vermedi ve Lodbrog'un omzuna vurup beni bir dostluk armağanı olarak kendine istedi.

Ve buzlar fiyorttan geçip gidince soylu Agard'ın gemileriyle güneye gittim. Beni kendine içki ve kılıç taşıyıcısı yaptı ve öteki adım yerine Ragnar Lodbrog adını verdi. Agard'ın

ülkesi Friesland'lılarınkine komşuydu ve sisi ve bataklıklarıyla dümdüz, hüzünlü bir ülkeydi. Üç yıl, ölümüne değin yanında kaldım; ister bataklık kurtlarını avlarken isterse de genç karısı Elgiva'nın sıklıkla kadınlarının arasında oturduğu büyük salonda içerken olsun, hep gerisinde durdum. Güneydeki, şimdilerde Fransa sahilleri olması gereken kıyılara yaptığı akında Agard'ın yanındaydım ve daha da güneyde sıcak mevsimlerin, yumuşak iklimlerin ve kadınların bulunduğunu orada öğrendim.

Ancak Agard'ı geriye ölümcül biçimde yaralanmış ve yavaş yavaş ölmekteyken getirdik. Ve cesedini büyük bir odun yığınının üstünde, altın korsesi içinde yanı başında şarkı söyleyen Elgiva'yla birlikte yaktık. Ve onunla birlikte yanan pek çok altın tasmalı ev kölesi vardı; dokuz dişi köleyle soylu olarak doğmuş ve savaşta tutsak edilmiş sekiz Angıl erkek köle. Canlı şahinler ve kuşlarıyla birlikte iki şahinci delikanlı da bu biçimde yandı.

Ama ben, içki taşıyıcı çocuk, Ragnar Lodbrog, yanmadım. On bir yaşındaydım, korkusuzdum ve bedenim hiç dokuma giysilerle tanışmamıştı. Alevler gökyüzüne yükselir, Elgiva ölüm şarkısını söyler ve köleler acı feryatlarla ölmekteki gönülsüzlüklerini haykırırken, beni bağlayan ipleri koparıp attım, sıçradım ve altın tasmam hâlâ boynumda, peşimde beni parçalasın diye çözülmüş av köpekleri, bataklıklara kaçmayı becerdim.

Bataklıklarda kurtların avlandığı gibi eğlence niyetine avlanan yabanıl insanlar, efendisi olmayanlar, kaçak köleler ve kanun kaçakları vardı.

Üç yıl boyunca ne bir çatı altı ne de ateş yüzü gördüm ve ayaz gibi sert büyüdüm; Jütlerden bir kadın kaçıracakken kötü talihim sonucu iki gün süren bir sürek avının sonunda Friesland'lılar beni yakaladı. Altın tasmamı ganimet saydılar ve beni iki kurt köpeği karşılığında Saksonların Edwy'siyle değiş tokuş ettiler. O da boynuma demirden

tasma takıp daha sonra beni ve beş diğer köleyi Doğu Angılların Athel'ine armağan etti. Sınırlarımızdan öteye, doğunun uzağına yaptığımız talihsiz bir baskında kaybolup Allobrox kavmine satılana değin köle ve savaşçıydım ve oradan da güneydeki büyük ormanlara kaçıp Tötonlar tarafından özgür insan muamelesi görünceye değin domuz çobanlığı yaptım. Tötonlar sayıca çok olmalarına karşın küçük kabileler halinde yaşıyorlardı ve Allobrox istilasının önünde güneye doğru kaymışlardı.

Ve güneyden başlayan büyük ormanların içinden bizi gerisingeri Allobrox kavmine doğru süren tümü de savaşçı Romalılar geldi. Yer kazanmak isteyen halkların vuruşmasıydı bu ve doğrusu öğrenme konusunda onlardan aşağı kalmadıysak da, biz de Romalılara nasıl savaşılacağını öğrettik.

Ancak aklımda hep Agard'ın gemilerinde bir görüp bir yitirdiğim güney ülkesinin güneşi kalmıştı ve Tötonların bu güneye göçünde Romalılarca tutsak edilerek, Doğu Angılların elinden kaçışımdan beri görmediğim denize geri getirilmek alınyazımdı. Kadırgalarda temizlikçi köle yapıldım ve sonunda Roma'ya gelişim de temizlikçi köleyken oldu.

Özgür bir adam, bir yurttaş ve bir asker oluşum ve otuzumdayken İskenderiye'ye yolculuğum, oradan da Kudüs'e geçişimin öyküsü çok uzun. Ancak Tostig Lodbrog'un kâsesinde vaftiz edildiğim zamandan başlayarak anlattıklarımı, Yafa Kapısı'ndan içeriye atını süren ve tüm gözlerin üzerine çevrildiği adamın nasıl birisi olduğunu anlayabilmeniz için anlatmak zorundaydım.

Bakmaları doğaldı. Bu Romalılarla Yahudiler, ufak tefek yaradılışlı, ince kemikliydiler, fazla kaslı sayılmazlardı ve de benim gibi sarışın bir adamı daha önce hiç görmemişlerdi. Bütün dar sokaklar boyunca önümde eğilip kuzeyden ya da konuyla ilgili zerre kadar bir şey bilmedikleri için Tanrı bilir nereden gelmiş bu sarı adamı, gözleri iri iri açılarak seyretmek için dikiliyorlardı.

Gerçekte, sarayın çevresindeki bir avuç Romalıyla beraberimde at süren yirmi Romalı dışında, Pilatus'un askerlerinin tamamı destek güçleriydi. Destek güçlerinin çoğunlukla iyi askerler olduklarını düşünüyordum, ama güvenilirlikleri hiçbir zaman Romalılar kadar değildi. Doğrusu, yıl boyunca müthiş bir ruh haliyle dövüşüp müthiş bir ruh haliyle surat asan biz Kuzeylilerden daha iyi savaşan adamlardı. Romalılar her durumda tutarlı ve güvenilir askerlerdi.

Geldiğim gece Pilatus'un evinde tanıştığım, Pilatus'un karısının arkadaşı, Antipa'nın maiyetinden bir kadın vardı. Ona Miryam diyeceğim, çünkü onu Miryam adıyla sevmiştim. Kadınların çekiciliğini betimlemek yalnızca güç olmakla kalsaydı, Miryam'ı betimlerdim. Ama duyguyu sözcüklere nasıl dökmeli? Kadının çekiciliğini anlatacak sözcük yoktur. Akıl yürütmeyle sonuçlanacak kavrayıştan farklıdır bu, çünkü heyecandan doğar ve duygulanış ile sonuçlanır; kabul edersiniz ki bu da en üst düzeyde bir heyecandan başka bir şey değildir.

Genelde herhangi bir kadının herhangi bir erkek için temel bir çekiciliği vardır. Bu çekicilik özel bir duruma dönüştüğünde ise adına aşk diyoruz. Miryam da benim için bu özel çekiciliğe sahipti. Tanrı biliyor ya, onun çekiciliğinin gönüllü kölesiydim. Bunun yarısı sıçrayıp açık kollarla onu karşılayarak arzu nesnesine dönüştüren içimdeki erkeklikten kaynaklanıyorsa, diğer yarısı da ona duyduğum arzudan geliyordu.

Miryam muhteşem bir kadındı. Bu kavramı iyice düşündükten sonra kullanıyorum. Güzel vücutlu, kusursuz ve gerek endamıyla gerek duruşuyla ortalama Yahudi kadınının üstündeydi. Toplumsal sınıfı açısından aristokrattı; yaradılıştan da aristokrattı. Tüm tavırları yüce, soylu tavırlardı. Akıllıydı, nükteliydi ve bunların da ötesinde dişiydi. Göreceğiniz gibi sonunda ona da, bana da ihanet eden de bu dişiliği oldu. Esmer, zeytin tenli, oval yüzlüydü; saçları öylesine

siyahtı ki mavi parıltılar yayıyordu, gözleri ise simsiyah ikiz kuyulardı. Erkekte ve kadında sarışınlıkla esmerlik, ikimizde bir araya geldiği zamankinden daha göz alıcı olmamıştır.

Ve hemen kaynaştık. Ne içsel bir tartışma ne bir bekleyiş ne bir bocalama ne de bir emin olma kaygısı söz konusuydu. Gözlerim üstüne düştüğü anda benimdi artık. Ve aynı biçimde o da bütün erkekler bir yana, benim ona ait olduğumu anladı. Ona doğru ilerledim. Sanki bana doğru çekiliyormuşçasına oturduğu sedirden yarım doğruldu. Ve ardından zayıf, gergin ve heyecanlı bir kadın olan Pilatus'un karısı sinirli biçimde gülene değin mavi ve siyah, bütünüyle göz kesilip birbirimize baktık. Ben Pilatus'un karısının önünde eğilip selamlarken sanırım, Pilatus'un Miryam'a "Dediğim kadar yokmuymuş?" dercesine, anlamlı bir biçimde baktığını gördüm. Çünkü geleceğime ilişkin dedikoduyu Suriye elçisi Sulpicius Quirinius'tan duymuştu. Keza, Pilatus'la ben birbirimizi, o, Kudüs'ün Semitik volkanı üstünde Roma temsilcisi olmak için yola çıkmadan öncesinden tanıyorduk.

O gece bol bol konuştuk; özellikle de yerel durumdan ayrıntılarıyla söz eden, yalnız kalmış ve endişelerini birisiyle paylaşmaya hevesli görünen, hatta danışmak gereksinimi içindeki Pilatus. Pilatus, Roma'nın demirden politikasını yürütmeye yetecek hayal gücüne sahip ve baskı altındayken yersiz heyecanlara kapılmayacak, sağlam tipte bir Romalıydı.

Ama bu gece endişe duyduğu ortadaydı. Yahudiler sinirine dokunuyordu. Gereğinden fazla hiddetliydiler, ne zaman patlayacakları belli değildi. Dahası kurnazdılar. Romalılar bir şey yapacaklarında bunu açıkça, doğrudan yapmak alışkanlığındaydılar. Yahudiler ise içlerinden gelen dürtüye ayak uydurduklarında bir şeye asla doğrudan yaklaşmıyorlar, arkadan iş çeviriyorlardı. Onlara kalsa, her zaman dolaylı yollara saparlardı. Pilatus'un hoşnutsuzluğu, açıkladığına göre, Yahudilerin, kendisini ve kendisi üzerinden de Roma'yı aralarındaki dinsel çekişmelere alet etmek için ha bire dolap çe-

virmeleri yüzündendi. Tarafından da çok iyi bilindiği üzere Roma, fethettiği topraklardaki halkların dinsel inanışlarına karışmazdı; ama Yahudiler sürekli konuları karmaşık hale getiriyorlar ve siyasetle hiç ilgisi bulunmayan olaylara politik süsü veriyorlardı.

Pilatus, mezhep farklılıklarıyla sürekli ortaya çıkan fanatik ayaklanmaları oldukça güzel biçimde özetledi.

"Lodbrog," dedi, "küçücük bir yaz bulutunun, insanın kulaklarında gümbürdeyen ve zangır zangır titreten yıldırımlı bir fırtınaya ne zaman dönüşebileceğini insan bilemez. Ben düzeni ve huzuru sağlamak üzere buradayım. Bana rağmen ortalığı eşekarısı yuvasına çevirdiler. Tanrı hakkında bir türlü uzlaşamayan bu insanlardansa, İskitleri ya da vahşi Britonları yönetseydim keşke. Şu sıralarda kuzeyde bir adam var, vaiz olmuş bir balıkçı, mucizeler gösteriyor, bütün ülkeyi birbirine düşürmesi ve Roma'ya geri çağrılmama yol açması an meselesi."

İsa denilen adamı ilk duyuşum buydu ve o zaman üstünde yeterince durmadım. Küçük yaz bulutu tam teşekküllü bir yıldırımlı fırtınaya dönüştükten sonrasına değin de onu aklıma getirmedim.

"Hakkında bilgi toplattım," diye sözlerini sürdürdü Pilatus. "Siyasi bir hedef gütmüyor. Bunda hiç kuşku yok. Ama bak göreceksin, Kayafa ve onun arkasındaki Hanan, bu balıkçıyı Roma'ya batacak ve benim mahvıma yol açacak siyasi bir dikene dönüştürecekler."

"Bu Kayafa, onun bir başrahip olduğunu duydum da bu Hanan kim?" diye sordum.

"Gerçek başrahip, kurnaz tilki," diye açıkladı Pilatus. "Kayafa, Gratus tarafından atandı, ama Kayafa Hanan'ın gölgesi ve onun düdüğünü çalıyor."

"O ufak adaklık kalkanlar meselesi yüzünden seni asla bağışlamıyorlar," diye takıldı Miryam.

Bunun üzerine, yarasına dokunulmuş bir adamın yapacağı gibi Pilatus da olanları sayıp dökmeye başladı ki başlangıçta ufak bir olayken neredeyse kendi mahvına yol açacak bir meseleye dönüşmüştü. Tümüyle masumca, sarayının önüne üstünde adak duaları yazılı iki kalkan koydurmuştu. Bunun sonucunda başının üstünde patlayan fırtına dinmeden önce, Yahudiler şikâyetlerini Tiberius'a yazmışlar, o da onlara hak verip Pilatus'u paylamıştı. Bir süre sonra Miryam'la konuşabildiğim için memnundum. Pilatus'un karısı bana ondan söz edecek fırsat bulmuştu. Eski kralların soyundandı. Kız kardeşi, İtureya ve Trahonitis valisi Filipus'un karısıydı. Bu Filipus da, Celile ve Peraea valisi Antipa'nın kardeşiydi ve her ikisi de Yahudilerin "Büyük" dedikleri Herod'un oğullarıydı. Anladığım kadarıyla Miryam, kendisi de soylu olduğu için her iki valinin sarayında da itibar görüyordu. Ayrıca küçükken, o sırada Kudüs'ün valisi olan Arhelas'la nişanlamışlardı onu. Kendisine ait epeyce bir serveti olduğu için evlenme zorunluluğu yoktu. Üstüne üstlük başına buyruktu ve kocalık gibi önemli bir konuda onu hoşnut etmenin pek de kolay sayılmayacağı ortadaydı.

Soluduğumuz havadan olsa gerekti, çünkü Miryam'la ben hiç zaman yitirmeden din konusuna daldık. Doğrusu o günün Yahudilerinin, bizim din üstüne çekişip bir yandan da tıkındığımız gibi, dine karınları toktu. O ülkede kaldığım süre boyunca beynimin yaşam ve ölüm, kelam ve Tanrı üstüne sonu gelmez tartışmalarla uğuldamadığı bir an bile geçmedi. Pilatus'a gelince, o ne tanrılara ne şeytanlara ne de herhangi bir şeye inanıyordu. Ölüm onun için, sonsuz bir uykunun karanlığıydı; ancak yine de Kudüs'te geçirdiği yıllar boyunca dinsel konularla ilgili yaygara ve öfkeler başından hiç eksik olmadı. İşte, İdumea'ya giderken yanımda sefil bir yaratık; atı eyerlemeyi asla öğrenememiş, ama akşamdan sabaha, Şemaya'dan Gamaliel'e kadar tüm hahamların öğretileri arasındaki kılı kırk yaran farklılıklar üstüne soluk

almaksızın bilgiççe konuşabilen bir seyis yamağım vardı ki buna örnekti.

Ama Miryam'a dönelim.

"Ölümsüz olduğunuza inanıyorsunuz," diye bir süre sonra meydan okuyordu bana. "O zaman niye bunun hakkında konuşmaktan korkuyorsunuz?"

"Kesinliği su götürmez şeyler hakkındaki düşünceleri niye zihnime yük edeyim ki?" diye karşı çıktım.

"Emin misiniz peki?" diye üsteledi. "Bana anlatın. Nasıl bir şey şu sizin – ölümsüzlüğünüz?"

Ve ona Niflheim'ı ve Muspell'i, dev Ymir'in kar tanelerinden doğuşunu, inek Andhumbla'yı, Fenrir'le Loki'yi ve de donmuş Jötunn'ları anlattığımda; dediğim gibi, bunların tümünü ve Odin'le Thor'u ve bizim Valhalla'mızı ona anlattığımda, ellerini çırpıp çakmak çakmak gözlerle haykırdı:

"Oh, barbarsınız siz! Sizi gidi koca çocuk! Sizi gidi buzların sarışın devi! Eski sütanne masallarına ve mideyi doldurmak dışında bir şeye inanmayan siz! Peki, bedeniniz öldüğünde asla ölmeyecek ruhunuz nereye gidecek?"

"Söylediğim gibi, Valhalla'ya," diye yanıtladım. "Ve bedenim de orada olacak."

"Yiyip içecek mi? Dövüşecek mi?"

"Ve sevişecek," diye ekledim. "Kadınlarımız da cennette bizimle olmalı, yoksa cennet neye yarar ki?"

"Sizin cennetinizi sevmedim, ben," dedi. "Çılgın bir yer, canavarların yeri, buzun, fırtınanın ve öfkenin olduğu bir yer."

"Ya sizin cennetiniz?" diye sordum.

"Hep sonu gelmez bir yaz, meyvelerin, çiçeklerin ve büyüyen her şeyin olgunlaştığı bir yıl."

Başımı itiraz eder biçimde sallayıp dişlerimin arasından homurdandım:

"Sizin cennetinizi sevmedim. Hüzünlü bir yer, sakin bir yer, zayıflara, hadımlara ve şişko, salya sümük erkek müsveddelerine göre bir yer."

Dokundurmalarım zihnini etkilemiş olsa gerekti, çünkü gözleri kıvılcım saçmayı sürdürdü ve yarı yarıya beni yönlendirdiğini tahmin ediyordum.

"Benim cennetim," dedi, "kutsanmışların mekânıdır."

"Kutsanmışların mekânı Valhalla'dır," diye öne sürdüm. "Örneğin, çiçekler hep varsa kim umursar onları? Benim ülkemde, demirden kış çözülüp güneş uzun geceyi kovaladıktan sonra buzun kenarından patlak veren ilk tomurcuklar neşe kaynağıdır ve bakar da bakarız."

"Ve ateş!" diye haykırdım. "Büyük yüce ateş! Sizinki gibi bir cennette insan, dışarıda fırtınayla kar hüküm sürerken sağlam bir damın altında kükreyen bir ateşin değerini doğru düzgün bilemez."

"Basit bir halksınız, siz," diye atağa kalktı. "Bir kar yığınının üstüne bir dam çekip ateş yakıyor ve buna da cennet diyorsunuz. Benim cennetimde fırtınadan ve kardan kaçmamıza gerek yok."

"Hayır," diyerek karşı çıktım. "Ayazın ve fırtınanın içinde ileriye gitmek ve ayazla fırtınadan geri dönmek için dam yapıp ateş yakıyoruz. İnsanın yaşamı ayaz ve fırtınayla savaşarak biçimlenir. Mücadelesi sayesinde damını yapıp ateşini yakar. Biliyorum. Bir keresinde üç yıl boyunca ne bir dam altı ne de ateş yüzü gördüm. On altı yaşındaydım, bir erkektim ve daha önce bedenime hiç dokuma giysi giymemiştim. Ben savaşın ardından fırtınada doğdum ve ilk kundağım bir kurt postuydu. Bana bakıp Valhalla'da ne tarz birinin yaşadığını görün."

Ve dediğimi yapıp baktı, tepeden tırnağa etkilenmiş olarak ve haykırdı:

"Siz büyük, sarışın dev!" Ardından da dalgın biçimde ekledi: "Benim cennetimde böyle erkeklerin bulunamayabileceği beni adeta hüzünlendiriyor."

"Burası iyi bir dünya," diyerek avuttum onu. "Plan iyi, yer çok. Bir sürü cennete yer var. Öyle görünüyor ki herke-

sin cenneti kendi gönlüne göre. İyi bir ülke, doğrusu, mezarı unutturuyor. Kuşkum yok ki kendi ziyafet salonlarımızı geride bırakıp sizin güneşli ve çiçekli sahillerinize baskın yapacağım ve sizi kaçıracağım. Annem de kaçırılmıştı."

Ve araya giren sessizlikte ona baktım, o da bana baktı ve bakışını kaçırmadı. Ve kanım tutuştu. Odin aşkına, kadın buydu işte!

Ambivius'la konuşmasını bitirip bir süredir sırıtarak oturan Pilatus sessizliği bozmasa, o anda neler olabilirdi bilmiyorum.

"Al sana bir haham daha, hem de bir Teutoburg hahamı!" diyerek dalga geçti. "Kudüs'e yeni bir vaiz ve yeni bir doktrin geldi. Şimdi artık yeni anlaşmazlıklar, başkaldırmalar ve peygamber taşlamaları başlayacak. Tanrı bizi korusun, tımarhane burası. Lodbrog, senden hiç beklemezdim. Ama çöldeki herhangi bir çılgın gibi sen de ağzından köpükler saçıp hiddetlenerek, çılgınca, öldükten sonra sana ne olacağını tartışıyorsun. Bir seferde tek bir yaşam, Lodbrog. Belayı uzak tutar. Belayı uzak tutar."

"Devam et, Miryam, devam et," diye bağırdı karısı.

Tartışma sırasında ellerini sıkıca kavuşturup kendinden geçmiş biçimde oturmuştu ve Kudüs'ün dinsel çılgınlığının onu çoktan yozlaştırdığı düşüncesi zihnimde titreşti. Her durumda, izleyen günlerde öğreneceğim gibi, bu tür konulara gereğinden fazla eğilmişti. Humma tarafından tüketilmiş gibi, zayıf bir kadındı. Cildi sımsıkı gerilmişti. Ellerini ışıkla benim aramda tutsa, neredeyse ellerinden ötesini görebilecekmişim gibi görünüyordu. İyi bir kadındı, ama oldukça sinirliydi ve kimi kez gölgeler, belirtiler ve kehanetler konusunda hayallere kapılıyordu. Görüntüler görme ve sesler duyma huyu da vardı. Bana gelince, benim böyle zayıflıklara tahammülüm yoktu. Yine de içinde kötülük bulunmayan, iyi bir kadındı o.

Tiberius adına görevdeydim ve Miryam'ı pek az görmek kötü talihimdi. Antipa'nın sarayından dönüşümde o da kız kardeşinin yanına, Trahonitis'e Filipus'un sarayına gitmişti. Bir kez daha Kudüs'e döndüm ve zayıf olmakla birlikte Roma iradesine sadık Filipus'u görmek işimin bir gereği değilken, Miryam'la karşılaşmak umuduyla Trahonitis'e gittim.

Ardından da İdumea'ya yolculuğum geldi. Ayrıca, Kudüs'teki ilişkilere yönelik birinci elden raporumu duymaya can atan imparatorluk valisi Sulpicius Quirinius'un buyruğunu yerine getirmek için Suriye'ye gittim. Böylesine geniş bir alanda sık yolculuk ettiğim için de Tanrı'yla delicesine ilgilenen Yahudilerin acayipliğini gözleme fırsatı geçti elime. Bu onların ayırıcı özelliğiydi. Böyle meseleleri rahiplerine bırakmakla yetinemeyip, hiç durmaksızın kendileri rahiplere dönüşüp, nerede bir dinleyici buldularsa vaaz veriyorlardı. Ve dinleyiciden bol bir şey de yoktu.

İşlerini güçlerini bir yana bırakıp dilenciler gibi ülkeyi dolaşarak sinagoglarda ve tapınak sundurmalarında hahamlar ve Talmudcularla kapışıp tartışıyorlardı. İsa denilen adamın izine denk gelişim, sakinlerine kafasız gözüyle bakılan, adı sanı duyulmamış Celile bölgesindeydi. Belli ki eskiden bir marangozmuş, ardından balıkçı olmuş ve balıkçı yoldaşları ağlarını çekmeyi bırakıp gezgin yaşamında onu izlemeye başlamışlar. Pek azı onu bir peygamber gibi görüyordu, ama çoğu onun çılgının teki olduğunu ileri sürüyordu. Talmud bilgisi söz konusu olunca, eline kimsenin su dökemeyeceğini öne süren benim sefil seyis yamağım da dilencilerin kralı dediği İsa'ya ateş püskürüyor; öğretisine, bana açıkladığı üzere, zenginlerle güçlüler sonsuza değin bir ateş gölünde yanarken, bir tek yoksulların cennete gitmeye hak kazanacağı sonucuna varmış Ebiyonit inanç diyordu.

Gözlemim şuydu ki herkesin bir diğerine deli demesi bu ülkede bir gelenekti. Gerçekte ise, benim yargıma göre bunların tümü deliydi. Baş belasıydılar. Büyü aracılığıyla

şeytanları kovalıyorlar, ellerini koyarak hastalıkları iyileştiriyorlar, ölümcül zehirleri içip zarar görmüyorlar ve ölümcül yılanlarla hiç zarar görmeden oynuyorlar; ya da öyle iddia ediyorlardı. Açlık çekerek yaşamak için çöllere gidiyorlardı. Yeni öğretiyi uluyarak yeniden ortaya çıkıyorlar, çevrelerine kalabalıkları toplayıp öğretiyi bölüp parçalayacak yeni hizipler oluşturuyor ve daha çok hizbin ortaya çıkmasını sağlıyorlardı.

"Odin aşkına," dedim Pilatus'a, "bizim kuzey ayazımızın birazı, bunların akıllarını başlarına getirmeye yeterdi. Bu iklim fazla yumuşak. Damlar inşa edip, et avlayacaklarına hiç durmadan öğreti üretiyorlar."

"Ve de Tanrı'nın doğasını değiştiriyorlar," diyerek destekledi Pilatus acıyla. "Lanet olsun öğretisine."

"Ben de bunu diyorum," diye ona katıldım. "Bu deliler ülkesinden kafayı bozmadan ayrılabilirsem, ben öldükten sonra bana ne olabileceğine ilişkin bir şey söylemeye kalkışan kim olursa olsun, kafasını yaracağım."

Bunlar gibi baş belaları başka hiçbir yerde yoktu. Güneşin altındaki her şey onlar için ya dindar ya da kâfirdi. Kılı kırk yaran tartışmalarda çok zekiyken, Roma'nın Devlet kavramını anlamaktan aciz görünüyorlardı. Politik olan her şey dinsel, dinsel olan her şey de politikti. Bu yüzden de bütün temsilcilerin işleri başlarından aşkındı. Roma kartalları, Roma heykelleri, hatta Pilatus'un adak kalkanları bile onların dinine kasten yapılmış hakaretlerdi.

Romalıların nüfus sayımı nefret uyandıran bir uygulamaydı. Yine de yapılması gerekiyordu, çünkü vergilendirmenin temelini bu sayım oluşturuyordu. Ama burada da aynı şey gündeme geliyordu. Devlet tarafından vergilendirme yapılması, onların Yasa'sına ve Tanrı'sına karşı suçtu. Ha, o Yasa! Roma yasası değildi bu. Onların yasasıydı, Tanrı'nın Yasası dedikleri şeydi. Bu Yasa'yı çiğneyen kim olursa olsun onu katleden Zelotlar vardı. Ve bir temsilci için bir Zelot'u

cezalandırmak bir kargaşa ya da başkaldırıya yol açarken suçüstü yakalanmak demekti.

Her şey, bu acayip halk nezdinde, Tanrı adına yapılıyordu. Biz Romalıların *thaumaturgi** adını verdiğimiz birileri vardı. Bunlar öğretiyi kanıtlamak için mucizeler sergiliyorlardı. Çarpım tablosunu kanıtlamak için bir elemanı bir, hatta iki toplama çevrimine dönüştürmek bana hep akılsızca bir iş gibi gelmiştir. Ama *thaumaturgi* işte böyle şeyler yapıyor ve sıradan insanlarda hep heyecan yaratıyorlardı.

Aman Tanrım, ne hizipler vardı! Ferisiler, Essenliler, Sadukiler; yüzlercesi! Siyasi bir şey olmayagörsün, yeni bir tuhaflıkla ortaya çıkmakta gecikmiyorlardı. Pilatus'tan önceki dördüncü temsilci Coponius, bu şekilde başlayıp Gamala'dan ötelere yayılan Gaulanitis isyanını bastırmakla epey bir zaman uğraşmıştı.

Son gidişimde Kudüs'te Yahudilerin giderek artan heyecanını fark etmemek elde değildi. Kalabalıklar halinde, durmaksızın konuşup ağızlarından köpükler saçarak koşuşturuyorlardı. Birileri dünyanın sonunun geldiğini ilan ediyordu. Diğerleri ise, Tapınak'ın yerle bir edilmesinin an meselesi oluşuyla kafayı bozmuştu. Ve ortalık Roma idaresinin alaşağı edildiğini ve yeni Yahudi krallığının başlamak üzere olduğunu bildiren keskin devrimcilerden geçilmiyordu.

Pilatus'un da aşırı endişeli oluşu dikkatimden kaçmadı. Ona çok zor zamanlar yaşattıkları belliydi. Ama göreceğiniz gibi, kurnazlıkta onlardan aşağı kalmadığını da söyleyeceğim ve gördüğüm kadarıyla sinagoglara yığınla kışkırtıcı yerleştirdiğinden kuşkum yok.

"Ah, elimde yarım lejyon Romalı olsaydı," diye yakındı bana, "işte o zaman Kudüs'ü gırtlağından yakalardım... ve ardından da bana günümü göstersinler diye geri çağrılırdım, sanırım."

Keramet gösteren, mucize sergileyen anlamında. (ç.n.)

Benim gibi o da destek güçlerine pek güvenmiyordu ve Romalı askerlere gelince, onlara güvenimiz tamdı, ama onlar da bir avuçtular.

Geri dönelim; saraya yerleştim ve Miryam'ı orada bulmak bende büyük sevinç yarattı. Ama konuşma, durum üzerinde uzayıp gidince umduğumu bulamadım. Bunun da nedeni vardı, çünkü kent kızgın eşekarılarının yuvası gibi kaynıyordu. Fısıh Bayramı –dini bir olaydı, kuşkusuz– adı verilen oruç günleri yaklaşıyordu ve bayramı, geleneğe göre Kudüs'te kutlamak için binlerce kişi taşradan kente geliyordu. Bu yeni gelenler doğaldır ki tepeden tırnağa heyecanlı bir gruptu, başka türlü böyle bir hac yolculuğunun peşine düşmezlerdi ki. Kent bunlarla tıklım tıklımdı, dolayısıyla birçoğu da surların dışında konaklıyordu. Bana gelince, bu kaynaşmanın ne kadarının gezgin balıkçının öğretilerinden, ne kadarının da Yahudilerin Roma'ya duydukları nefretten kaynaklandığını ayırt edemiyordum.

"Ancak onda biri, belki de o kadarı bile değil, bu İsa denilen adam yüzünden," diye yanıtladı Pilatus aklıma takılan bu soruyu. "Kaynaşmanın asıl nedeni olarak Kayafa ile Hanan'a bakmak gerek. Onlar bunun ne için olduğunu biliyorlar. Ortalığı onlar karıştırıyorlar, benim başıma bela açmak dışında kim bilir hangi amaçla."

"Evet, bundan Kayafa ile Hanan'ın sorumlu oldukları besbelli," dedi Miryam, "Ama sen, Pontius Pilatus, yalnızca bir Romalısın ve bunu anlamıyorsun. Yahudi olsaydın bunun altında yalnızca mezhep ayrılıklarından ve senin ya da Roma'nın başına iş açmaktan çok daha büyük bir ciddiyet yattığını fark ederdin. Başrahipler ve Ferisiler, konum ya da servet sahibi her Yahudi, Filipus, Antipa, ben; hepimiz yaşamın ta kendisi için savaşıyoruz.

Bu balıkçı delinin teki olabilir. Eğer öyleyse, deliliğinde bir kurnazlık var demektir. Yoksulların öğretisini vaaz ediyor. Yasa'mızı tehdit ediyor ve bundan önce öğrendiğin gibi

yasamız bizim yaşamımız demek. Gırtlağına sarılmış bir el seni boğarken hava için nasıl can atarsan, biz de Yasa'mız için öyle can atıyoruz. Ya Kayafa ile Hanan ve tüm savundukları ya da balıkçı. Onu yok etmek zorundalar, yoksa o, onları yok edecek."

"Tuhaf değil mi bu, bu kadar basit bir adam, bir balıkçı?" diye soludu Pilatus'un karısı. "Böyle bir gücü elinde tutmak için ne yapıyor olabilir ki? Onu görebilmek isterdim. Bu kadar önemli bir adamı kendi gözlerimle görebilmeyi dilerdim."

Onun bu sözleri üzerine Pilatus'un kaşları havaya kalktı ve açıktı ki karısının sinirlerinin aşırı gerginliği kendi sinirleri üstündeki yükü artırıyordu.

Miryam, "Eğer onu göreceksen, kentin batakhanelerinin eşiğini aşındır," diye güldü kindar biçimde. "Onu ya şarap yuvarlarken ya da adsız kadınların yanında bulursun. Kudüs'e hiç böylesi tuhaf bir peygamber gelmemişti."

"Peki, bunda ne kötülük var?" diye üsteledim, balıkçının tarafını tutmak için irademi zorlayarak. "Ben de tepeme çokça şarap dikip tüm eyaletlerde tuhaf geceler geçirmiyor muyum? Erkek erkektir ve onun davranışları da erkek davranışı, yoksa ben deli miyim ki bunu burada yadsıyayım."

Miryam konuşurken başını sallayarak olumsuzladı.

"O deli değil. Daha da kötüsü, tehlikeli. Ebiyonist inancın kendisi baştan aşağı tehlikeli. Önceden belirlenmiş ne varsa hepsini yok edecek. O bir devrimci. Yahudilikten ve Tapınak'tan elimizde kalan azıcık şeyi de yok edecek."

Bu noktada Pilatus hayır anlamında başını salladı.

"Politik değil. Hakkında bilgi toplattım. Hayalperestin teki. Kışkırtmacı değil. Roma'nın vergilerini bile olumluyor."

"Hâlâ anlamıyorsun," diye üsteledi Miryam. "Ne planladığı değil, neye yol açtığı önemli, planları gerçekleşirse bu da onu devrimci yapar. Sonuçlarını öngördüğünden kuşku-

luyum. Yine de bu adam bir baş belası ve tüm belalar gibi ortadan kaldırılması gerekir."

"İşittiklerime göre, iyi kalpli, içinde kötülük barındırmayan basit bir adam," diye belirttim.

Ve oracıkta Ceriko boyunca yoluma devam ederken Samiriye'de tanık olduğum on cüzamlının iyileştirilmesinden söz ettim.

Pilatus'un karısı söylediklerim üzerine kendinden geçmiş durumda oturup kaldı. Kulaklarımıza bir sokak kalabalığının haykırış ve bağırışları geldi; askerlerin sokakları temizlemeyi sürdürdüklerini anladık.

"Ve siz de bu mucizeye inandınız, öyle mi Lodbrog?" diye sordu Pilatus. "Göz açıp kapayıncaya kadar cüzamlıların irinli yaralarının kaybolduğuna inandınız, öyle mi?"

"İyileştiklerini gördüm," diye karşılık verdim. "Emin olmak için onları izledim. Hiçbirinde cüzamdan eser kalmamıştı."

"Fakat yaralarını görmüş müydünüz; yani iyileşmeden önce?" diye bastırdı Pilatus.

Başımı olumsuzca salladım.

"Bana yalnızca öyle söylendi," diye kabul ettim. "Sonrasında onları gördüğümde, hepsi de bir zamanlar cüzamlı olan kişilerin görünüşüne sahiptiler. Şaşkınlık içindeydiler. Güneşte oturmuş hiç durmadan bedenini araştıran ve sanki gözlerine inanamıyorcasına pürüzsüz etine gözlerini diken birisi vardı. Onu sorguladığımda ne konuştu ne de kendi etinden başka bir şeye baktı. Hayretler içindeydi. Güneşin altında oturup baktı da baktı."

Pilatus horgörüyle gülümsedi ve Miryam'ın yüzündeki sessiz gülümsemenin de aynı ölçüde küçümseyici oluşu dikkatimden kaçmadı. Pilatus'un karısı ise sanki bir canlı cenaze gibi, neredeyse hiç soluk almadan, ipiri açılmış görmeyen gözlerle oturuyordu.

Ambivius konuştu: "Kayafa, daha dün bana söylediği gibi, balıkçının Tanrı'yı yeryüzüne indireceğini ve burada Tanrı'nın hüküm süreceği yeni bir krallık kuracağını ileri sürdüğünü onaylıyor."

"Ki bunun anlamı da Roma idaresinin sonu," diye söze girdim.

"Kayafa ile Hanan'ın Roma'yı kargaşaya sokmak için komplo kurdukları nokta burası," diye açıkladı Miryam. "Bu doğru değil. Onların uydurdukları bir yalan bu."

Pilatus başıyla onaylayıp sordu:

"Sizin kadim kitaplarınızın bir yerlerinde rahiplerin bu balıkçının aklındaki niyete sapacakları kehaneti yok mu?"

Miryam bunu onayladı ve Pilatus'a alıntıyı yineledi. Bu olayı, Pilatus'un düzen içinde tutmak için çok çabaladığı bu halka ilişkin incelemelerinin derinliğini göstermek için aktarıyorum.

"Duyduğuma göre," diye sürdürdü Miryam, "İsa denen bu adam, dünyanın sonunu ve Tanrı'nın krallığını vaaz ediyor, ama burada değil, cennette."

"Bunu bana da bildirdiler," diye atıldı Pilatus. "Bu doğru. İsa denen bu adam, Roma vergisinin adilliğini kabul ediyor. Dünyanın sonuyla birlikte tüm yönetimlerin sonu gelinceye değin Roma'nın yönetmesi gerektiğini de kabul ediyor. Hanan'ın bana çektiği numarayı daha net anlıyorum."

"Tanrı'nın bizzat kendisi olduğu bile," diye istekle söze girdi Ambivius, "bazı müritleri tarafından ileri sürülüyor."

"Böyle söylediğine ilişkin bir bilgi gelmedi bana," diye karşılık verdi Pilatus.

"Neden olmasın?" diye soludu karısı. "Neden olmasın? Tanrılar daha önce de yeryüzüne inmişlerdi."

"Bakın," dedi Pilatus. "Bu İsa'nın, birkaç somun ve balıkla bir kalabalığın doyurulduğu bir mucize göstermesinin ardından, aptal Celile'lilerin kendisini kral yapmaya kalkıştıklarıyla ilgili güvenilir bir rapor var elimde. Kendisi istememesine

karşın onu kral yapacaklarmış. O da, ellerinden kurtulmak için dağlara kaçmış. Bunda hiçbir delilik yok. Kendisine dayattıkları yazgıyı kabul etmeyecek kadar akıllıymış."

"Ama işte bu tam da Hanan'ın sana dayattığı numara," diye üstüne basarak yineledi Miryam. "Onun, Yahudilerin kralı olacağını ileri sürüyorlar; Roma yasalarına başkaldırı bu, bu yüzden de Roma onun icabına bakmalı."

Pilatus omuzlarını silkti.

"Daha çok, dilencilerin kralı; ya da hayalperestlerin kralı. Aptal değil. Hayalperest, ama dünya iktidarının hayalini kurmuyor. Talihini öteki dünya üstünde deniyor, çünkü orası Roma'nın yetki alanında değil."

"Mülkiyetin günah olduğunu savunuyor; Ferisileri canevinden vuran da bu," diye söze girdi Ambivius.

Pilatus içtenlikle güldü.

"Bu dilenciler kralı ve müriti olan dilenciler, yine de mülkiyete saygı duyuyorlar," diye açıkladı. "Çünkü örneğin, bir süre önce servetlerinin başında bir hazinedarları bile vardı. Adı Yahuda idi ve üstünde taşıdığı ortak keselerinden para çaldığına ilişkin söylentiler çıkmıştı."

"İsa çalmadı mı?" diye sordu Pilatus'un karısı.

"Hayır," diye yanıtladı Pilatus; "Yahuda'ydı o, hazinedar."

"Bu Yahya kimdi?" diye sordum. "Taberiye yolunda başı derde girdi ve Antipa onu idam etti."

"O da başkası," diye yanıtladı Miryam. "Hebron yakınlarında doğmuş. Ateşli bir taraftardı, bir çöl sakiniydi. Ya kendisi ya da yandaşları, onun ölülerin arasından dirilen İlyas olduğunu ileri sürüyorlardı. İlyas, bildiğin gibi, bizim eski peygamberlerimizden birisiydi."

"Kışkırtıcı mıydı?" diye sordum.

Pilatus sırıtıp başını olumsuzca salladı ve ardından da şöyle dedi:

"Herodias meselesi üzerinde Antipa'yla ters düştü. Yahya bir ahlakçıydı. Bu oldukça uzun bir hikâye, ama karşılığını kellesiyle ödedi. Yo, işin politik hiçbir tarafı yoktu."

"O İsa'nın, Davud'un Oğlu olduğunu ileri sürenler de var," dedi Miryam. "Ama bu saçma. Nasıra'da hiç kimse buna inanmıyor. Görüyorsunuz işte, evli kız kardeşleri dahil, tüm ailesi orada yaşıyor ve herkesçe tanınıyorlar. Basit insanlar, yalnızca sıradan kimseler."

"Tiberius'a bütün bu kargaşayla ilgili göndermem gereken rapor da o kadar basit olsaydı, keşke," diye söylendi Pilatus. "Ve şimdi de bu balıkçı Kudüs'e geldi, her yer her an bela çıkarmaya hazır hacılarla doldu ve Hanan da kazanı karıştırıyor da karıştırıyor."

"Ve işini bitirmeden önce de istediğini alacak," diye öngörüde bulundu Miryam. "İşi senin başına sardı ve sen de bunu gerçekleştireceksin."

"Nedir o?" diye sorguladı Pilatus.

"Bu balıkçının infazı."

Pilatus inatla hayır anlamında başını salladı, ama karısı haykırdı:

"Hayır! Hayır! Yüz kızartıcı bir şey olur bu. Adam kimseye kötülük etmedi. Roma'ya karşı gelmedi."

Yalvaran bakışlarla hâlâ başını sallamayı sürdüren Pilatus'a baktı.

"Kendi kellelerini kendileri alsınlar, Antipa'nın yaptığı gibi," diye homurdandı. "Balıkçının hiç önemi yok; ama ben onların planlarına alet olmayacağım. Eğer onu yok etmek zorundaysalar, yok etmeleri gerekir. Kendi bilecekleri bir iş."

"Ama sen buna izin vermeyeceksin," diye haykırdı Pilatus'un karısı.

"Eğer karışırsam bunu Tiberius'a açıklamak için epey uğraşmam gerekir," oldu karşılığı.

"Ne olursa olsun," dedi Miryam, "seni yine de açıklama yazarken görebiliyorum, yakında hem de; çünkü İsa çoktan Kudüs'e geldi ve balıkçılarından epeycesi de yanında."

Pilatus, bu bilginin kendinde yarattığı hoşnutsuzluğu gizlemedi.

"Onun yaptıklarına karşı hiçbir ilgi duymuyorum," diye belirtti. "Umarım onu hiç görmem."

"Hanan'ın onu senin için bulacağına güvenebilirsin," diye karşılık verdi Miryam, "ve de kapına getireceğine."

Pilatus omuzlarını silkti ve konuşma orada sona erdi. Sinirli ve gergin olan Pilatus'un karısı Miryam'ı kendi dairesine götürmüş olmalıydı, böylece bana da yatmaya gidip deliler kentinin uğultu ve mırıltılarına kulağımı tıkayarak uykuya dalmak dışında bir şey kalmamıştı.

Olaylar hızla gelişti. Bir gecede kentin beyaz ateşi kendiliğinden tutuştu. Öğleyin adamlarımdan altısıyla atımı sürdüğümde, sokaklar tıklım tıklımdı ve insanlar bana yol açmakta her zamankinden daha gönülsüzdüler. Eğer bakışlar öldürebilseydi, o gün ölü bir adam olurdum. Beni gördüklerinde açıkça yere tükürdüler ve her yerden söylenmeler ve bağrışlar yükseldi.

Mucize gibi görülmemden çok, Roma'nın nefret uyandıran koşum takımlarını kullandığım için nefret edilen birisi olarak görülüyordum. Başka bir kentte olsaydık adamlarıma o homurdanan bağnazları kılıçtan geçirmeleri buyruğunu verirdim. Ama burası Kudüs'tü, için için yanıyordu ve bunlar düşüncede Devlet fikrini Tanrı fikrinden ayırmaktan aciz bir halktı.

Saduki Hanan işini iyi yapmıştı. Onun ve Yüksek Kurul'un, durumun gerçek içyüzü hakkında neye inandıkları önemli değildi, şurası açıktı ki bu güruh bunun altında Roma'nın bulunduğuna iyi inandırılmıştı.

İtiş kakışın arasında Miryam'a denk geldim. Yayaydı, tek bir kadın eşlik ediyordu ona. Böyle bir kargaşanın içinde konumunu gösteren giysiler kuşanmış halde dışarılarda bulunmasının hiç zamanı değildi. Pek az kişinin sevgi beslediği Antipa'nın baldızıydı sonuçta. Bu yüzden ihtiyatlı biçimde giyinmiş, altsınıflardan herhangi bir Yahudi kadın gibi görü-

necek biçimde yüzünü örtmüştü. Ancak, birçok kere düşlediğim, öteki kadınlardan son derece farklı o güzelim endamını, duruşunu ve yürüyüşünü benim gözlerimden gizleyemezdi.

Aceleyle, karşılıklı bir çift laf edebildik ancak, çünkü o anda yol tıkanmıştı ve hemen ardından adamlarımla atları, sıkıştırılıp dürtüklenmeye başladı. Miryam bir ev duvarının köşesine sığındı.

"Balıkçıyı henüz yakalamadılar mı?" diye sordum.

"Hayır; ama surun hemen dışında. Kudüs'e bir eşek üstünde gelmiş, önünde ve ardında bir kalabalıkla; bazıları, zavallı enayiler, geçerken onu İsrail'in Kralı diye selamlıyorlar. Bu da sonunda Hanan'a Pilatus'u zorlamak için gereken bahane. Gerçekte henüz alınmamış olsa bile karar çoktan yazıldı. Bu balıkçı artık ölü bir adam."

"Ama Pilatus onu tutuklamayacak ki," diye savunmaya geçtim. Miryam başını iki yana salladı.

"Hanan bunu halledecektir. Onu Yüksek Kurul'un önüne getirecekler. Hüküm, ölüm olacak. Onu taşlayabilirler."

"Ama Yüksek Kurul'un idam yetkisi yok ki," diye ileri sürdüm.

"İsa Romalı değil," diye karşılık verdi. "O bir Yahudi. Talmud yasasına göre, Yasa'ya küfür ettiği için suçlu ve cezası da ölüm."

Hâlâ olmaz anlamında başımı sallıyordum.

"Yüksek Kurul'un yetkisi yok."

"Pilatus o yetkiyi kullanmasını istiyor."

"Ama bu hassas bir yasallık sorunu," diye üsteledim. "Romalıların böyle meselelerde nasıl olduklarını bilirsin."

"O halde Hanan, Pilatus'u onu çarmıha germeye zorlayarak," diye gülümsedi, "sorundan kaçınacak. Her durumda hayırlısı olacak."

Ayaktakımının çalkantısı atlarımızı ileri itiyor ve dizlerimizin birbirine sürtmesine yol açıyordu. Bağnazın teki yere düşmüştü ve atının onu çiğnerken irkilip gerilediğini

hissedebiliyor, adamın çığlık attığını, çevredekilerin gözdağı veren homurtularının ayyuka çıktığını duyabiliyordum. Ama başım, yeniden Miryam'a seslenirken geriye dönüktü:

"İçinde kötülük taşımadığını kendin söylediğin bir adama karşı, çok katısın."

"Ben, eğer sağ kalırsa ondan gelecek kötülük karşısında katıyım," diye karşılık verdi.

Sözlerini güçbela duyabildim, çünkü beni atın üstünden atmak üzere dizginlerime yapışan adamın teki üstüme sıçradı. Öne doğru eğilip açık avucumu yanağına ve çenesine indirdim. Elim suratını kapladı; olanca gücümle savurduğum darbenin etkisi sağlam oldu. Kudüs sakinleri insan yumruğuna alışkın değiller. O zamandan beri, herifin boynunu mu kırdım diye merak ederim.

Miryam'ı sonraki görüşüm ertesi gündü. Ona Pilatus'un sarayının avlusunda rastladım. Bir düşteymiş gibi görünüyordu. Gözleri beni zar zor görüyordu. Aklı kimliğimi zar zor kavrıyordu. Öyle tuhaftı, öyle uykulu ve şaşkınlık içinde, gözleri öylesine uzaklara dalmıştı ki Samiriye'de iyileştirilen cüzamlıları aklıma getirdi.

Bir çabayla kendine geldi, ama yalnızca dış görünümde. Gözlerinde okunamayan bir mesaj vardı. Kadın gözlerini daha önce hiç öyle görmemiştim.

Yoluna çıkmasaydım beni selamlamadan geçip gidecekti. Durdu ve makine gibi sözcükler mırıldandı, ama o sırada gözleri beni delmiş, benden öteye bakarak onları dolduran görüntüyü düşlüyordu.

"Onu gördüm, Lodbrog," diye fısıldadı. "Gördüm Onu."

"Her kimse bu, seni görünce kötü niyet beslememesi Tanrıların hikmeti," diyerek güldüm.

Benim yersiz kaçan jestimi dikkate almadı ve yeniden yolunu kapatmasaydım, gözleri tamamen o görüntüyle dolu halde, geçip gidecekti.

"Kim o?" diye öğrenmek istedim. "Gözlerine bu tuhaf ışığı yerleştirmek için ölülerin arasından doğrulan birisi mi?"

"Başkalarını ölülerin içinden dirilten kişi," diye karşılık verdi. "Gerçekten de onun, bu İsa'nın, ölüleri dirilttiğine inanıyorum. Işığın Prensi o, Tanrı'nın Oğlu. Gördüm Onu. Gerçekten de onun Tanrı'nın Oğlu olduğuna inanıyorum."

Sözlerinden, bu gezgin balıkçıyla karşılaşıp onun aptallığına kapıldığı dışında bir şey çıkaramadım. Çünkü bu Miryam, onu bir baş belası diye adlandırıp tüm belalar gibi def edilmesini isteyen Miryam değildi kesinlikle.

"Seni efsunlamış," diye bağırdım kızgınlıkla.

Sessizce onaylarken gözleri nemlenip derinleşmiş gibiydi.

"Ah, Lodbrog, Onun büyüsü bütün düşüncelerin, bütün betimlemelerin ötesinde. Ama Ona bakınca bütün ruhuyla iyilik ve şefkat dolu olduğunu anlıyorsun. Onu gördüm. Onu işittim. Sahip olduğum her şeyi yoksullara vereceğim ve Onun peşinden gideceğim."

Samiriye'de pürüzsüz tenlerine bakan cüzamlıların şaşkınlığını nasıl kabul ettiysem, onun öyle kesin biçimde konuşmasını da tümüyle kabul ettim ve böylesine yüce bir kadının avare bir mucize göstericisiyle aklını bu denli kolayca bozması canımı sıktı.

"Git peşinden," diye payladım. "Kuşku yok ki krallığını elde ettiğinde sen de bir taç giyersin artık."

Başıyla onayladı ve aptallığı yüzünden onu tokatlayabilirdim. Kenara çekildim ve yavaşça giderken şöyle mırıldandı:

"Onun krallığı burada değil. O Davud'un Oğlu. Tanrı'nın Oğlu o. Ne diyorsa o; ya da Ona dair tüm söylenenler iyi ve yüce."

"Doğunun bilge adamı," diye kıkırdarken buldum Pilatus'u. "Bir düşünür o, okuması yazması bulunmayan o balıkçı. Hakkında daha derin bir araştırma yaptırdım. Yeni bir rapor var elimde. Mucizeler göstermesine gerek yok. En

bilgelerinden daha bilge. Ona tuzaklar kurmuşlar, o ise tuzaklarına gülüyor. Bak mesela. Şunu bir dinle."

Ve o noktada bana, zina yaparken yakalanan bir kadını yargılaması için getirdiklerinde İsa'nın yüzünü kara çıkarmak isteyenlerin yüzlerini nasıl kara çıkardığını anlattı.

"Ve de vergi meselesi," diye böbürlenmeyi sürdürdü Pilatus. " 'Sezar'ın hakkı Sezar'a, Tanrı'nın hakkı Tanrı'ya' diye yanıt verdi onlara. Bu Hanan'ın hilesiydi ve yüzü kara çıkan kendisi oldu. Romalıların Devlet kavramını anlayan bir Yahudi çıktı sonunda."

Ardından Pilatus'un karısını gördüm. Gözlerine bakar bakmaz, Miryam'ın gözlerini gördükten sonra, bu gergin, kaygılı kadının da aynı biçimde balıkçıyı görmüş olduğunu anladım.

"Tanrısallık Onun içinde," diye mırıldandı bana. "Onda, Tanrı'nın içine yerleştiğine ilişkin kişisel bir farkındalık var."

"Tanrı mı o?" diye sordum kibarca, bir şey söylemek zorunda olduğum için.

Başını salladı.

"Bilmiyorum. Söylemedi. Ama şunu biliyorum: Tanrılar o mayadan yapılmadır."

Düşler ve hayali görüntüler içinde yürüyen Pilatus'un karısının yanından ayrılırken, "Kadınların akıllarını çeliyor," oldu gizli yargım.

Bu satırları okuyan herkes son günleri öğrenecek; bu İsa'nın erkeklerin de akıllarını aynı ölçüde çeldiğini öğrenişim de işte o son günlerdeydi. Pilatus'un aklını çeldi. Benimkini çeldi.

Hanan, İsa'yı Kayafa'ya gönderdikten ve Kayafa'nın evinde toplanan Yüksek Kurul İsa'yı ölüme mahkûm ettikten sonra, uluyan bir güruh eşliğindeki İsa idam edilmek üzere Pilatus'a gönderildi.

Doğrusunu söylemek gerekirse, kendisi ve Roma'nın selameti için Pilatus onu idam etmeyi istemiyordu. Balıkçı, Pilatus'un umurunda değildi, o huzur ve düzenle ilgileniyordu çoğunlukla. Bir adamın yaşamı Pilatus'un neden umurunda olsundu ki? Ya da bir sürü insanın yaşamı? Roma ekolü demirdendi ve Roma tarafından fethedilen yerlerin halklarının yönetimi için gönderilen valiler de demir gibiydiler. Pilatus yönetsel kavramlarla düşünüp hareket ederdi. Yine de göreceğiniz gibi: Pilatus, kaşlarını çatıp balıkçıyı yakalamış olan güruhu karşılamak için dışarı çıkınca, anında adamın büyüsüne kapıldı.

Oradaydım. Biliyorum. Bu, Pilatus'un onu ilk görüşüydü. Dışarıya kızgın çıkmıştı. Askerlerimiz avluyu gürültücü mikroplardan temizlemek için hazır bekliyorlardı. Ve gözleri balıkçıya ilişir ilişmez Pilatus onun etkisine girdi: Yok, buna istekliydi diyelim. Yargılama yetkisinin olmadığını ileri sürerek, balıkçının Romalı değil, Yahudi olduğu için kendi Yasa'larına göre yargılanıp karar verilmesini istedi. Roma yönetimine bu kadar itaatkâr Yahudiler hiç var olmamıştı. Roma dururken, kendilerinin bir adamı ölüme mahkûm etmelerinin yasadışı sayılacağını haykırdılar. Ancak Antipa Yahya'nın kellesini kesmiş ve kimse bundan yakınmamıştı.

Ve Pilatus onları avluda, göğün altında bırakıp İsa'yı bir başına yargılama salonuna aldı. Pilatus'un yeniden göründüğünde değişmiş olduğundan başka, içeride ne olup bittiğini bilmiyorum. Daha önce Hanan'a alet olmamak için idama yanaşmazken, şimdi de balıkçıyı düşünerek idama yanaşmıyordu. Şimdi tüm çabası balıkçıyı kurtarmak içindi. Tüm bunlar olurken de ayaktakımı, "Onu çarmıha gerin! Onu çarmıha gerin!" diye haykırıyordu.

Sen, okuyucum, Pilatus'un çabasının içtenliğini biliyorsun. İsa'yla önce zararsız bir budala diye alay ederek, sonra da Fısıh Bayramı sırasında bir mahkûmu salıverme geleneği uyarınca serbest bırakmayı teklif ederek, güruhu kandırmak

için ne kadar uğraştığını biliyorsun. Ve rahiplerin çarçabuk fısıldadıklarının etkisiyle güruhun, katil Barabbas'ın salıverilmesi için haykırdığını da biliyorsun.

Pilatus rahiplerce üstüne atılan yazgıya karşı boş yere mücadele etti. Küçümseyip alay ederek olayı gülünç bir maskaralığa dönüştürmeyi umdu. İsa'ya gülerek Yahudiler Kralı diye seslendi ve kamçılanmasını buyurdu. Umudu, tüm bunların kahkahayla sonuçlanmasında ve gülüşmeler içinde unutulmasındaydı.

Ardından izleyen olaylarda hiçbir Roma askerinin yer almadığını söylemekten memnunum. İsa'yı taçlandırıp pelerin giydirenler, eline saltanat düdüğünü tutuşturup önünde diz çökerek onu Yahudiler Kralı olarak selamlayanlar, destek güçlerinin askerleriydi. Bir işe yaramadıysa da yatıştırıcı bir oyundu bu. Ve ben de izlerken, İsa'nın albenisini öğrendim. Durumun aşağılayıcılığına karşın duruşu şahaneydi. Ve onu süzerken sakindim. İçime dolan onun kendi sakinliğiydi. Yatışmış ve hoşnuttum, içimde hiç şaşkınlık yoktu. Bu şey olmak zorundaydı. Her şey yolundaydı. Kıyametin ve acının ortasında, İsa'nın dinginliği benim dinginliğime dönüşmüştü. Onu kurtarmak gibi herhangi bir düşünceyle yerimden kımıldamadım.

Öte yandan, yabanıl ve değişkenlik gösteren yıllarımda, o andaki mucizeyle herhangi bir aptalca davranışa girmeyecek kadar çok insan mucizesi görmüştüm. Tepeden tırnağa dingindim. Söyleyecek hiçbir sözüm yoktu. İletecek hiçbir yargım yoktu. Olayların benim algımın ötesinde gerçekleşmekte olduklarını ve gerçekleşmeleri gerektiğini biliyordum.

Pilatus hâlâ mücadele ediyordu. Arbede arttı. Kan için atılan çığlıklar avluda çınladı, hepsi çarmıha gerilsin diye yaygara ediyordu. Pilatus yeniden yargılama salonuna gitti. Olayı maskaralığa çevirme çabası işe yaramadı, yargılama yetkisini reddetmeyi denedi. İsa Kudüslü değildi. Doğuştan Antipa'nın tebaasındandı ve Pilatus İsa'yı Antipa'ya gönderecekti.

Ancak curcuna artık bütün kenti sarmıştı. Sarayın dışındaki askerlerimiz, büyük bir ayaktakımı kalabalığı tarafından süpürülüp atılmıştı. Göz açıp kapayasıya başlamış olan başkaldırı, iç savaşa ve devrime dönebilirdi. Benim kendi yirmi lejyonerim el altında, hazır bekliyorlardı. Bağnaz Yahudileri benim gibi pek sevmiyorlardı ve kınından çıkmış çelikle avlunun temizlenmesi için vereceğim buyruğu sevinçle karşılarlardı.

Pilatus yeniden dışarı çıktığında Antipa'nın yetki alanıyla ilgili sözleri duyulamadı, çünkü bütün kalabalık Pilatus'un bir hain olduğunu, balıkçının gitmesine izin verirse Tiberius'un dostu sayılmayacağını haykırıyordu. Duvara yaslandığım sırada hemen önümde uyuz, sakallı, uzun saçlı bir bağnaz zıplayıp duruyor ve durmak bilmeksizin zikrediyordu: "Tiberius imparator; kral yok! Tiberius imparator; kral yok!" Sabrımı yitirdim. Adamın kulağımın dibindeki gürültüsü bir tacizdi. Yana doğru sendeleyip sanki kazayla olmuş gibi ayağımla ayağını feci biçimde ezdim. Aptal herif farkına varmamış gibiydi. Acıyı fark edemeyecek denli çıldırmıştı ve zikrini sürdürdü: "Tiberius imparator; kral yok!"

Pilatus'un ikirciklendiğini gördüm. Roma'nın valisi Pilatus, o an için insan olarak Pilatus, kana susamış, bu kadar kolay biçimde yaygara koparan sefil yaratıklara duyduğu öfkesiyle yürekli ve bu İsa kadar iyi bir ruha sahipti.

Pilatus'un ikirciklendiğini gördüm. Gözleriyle beni aradı, sanki ne yaparsanız yapın diye işaret vermeye hazırlanıyordu ve ayağımın altındaki ezilmiş ayağı serbest bırakarak öne doğru atıldım. Pilatus'un o yarı dile getirilmiş dileğini tamamlamak, kan içinde yüzmek ve avluyu doldurmuş, içeride uluyan o sefil pislikleri temizlemek için sıçramak üzereydim.

Karar vermemi sağlayan Pilatus'un duraksaması değildi. Pilatus'la benim karar vermemizi sağlayan bu İsa'ydı. Bu İsa bana baktı. Bana buyurdu. Bu yersiz yurtsuz balıkçı, bu

gezgin vaiz, bu Celile'den akıp gelen şey bana buyurdu diyorum size. Ağzından tek sözcük çıkmadı. Yine de buyruğu ortadaydı, bir borazan çağrısı gibi kesindi. Ve dikilip kaldım ve elime engel oldum, çünkü ben kimdim ki böylesine dingin ve kendinden emin bir adamın iradesine karşı koyacaktım? Ve orada dikilirken biliyordum ki bütün çekiciliği; Miryam'ı ve Pilatus'un karısını cezp etmiş olan çekiciliği, Pilatus'un da aklını çelmişti.

Gerisini biliyorsunuz. Pilatus ellerini İsa'nın kanına bulaştırmadı, onun kanını isyancılar kendi kafalarına göre akıttılar. Pilatus çarmıha gerilmesi emrini verdi. Ayaktakımı hoşnuttu, hoşnuttu ve arkalarındakiler de Kayafa, Hanan ve Yüksek Kurul'du. Ne Pilatus ne Tiberius ne de Roma askerleri çarmıha gerdi İsa'yı. Gerenler, Kudüs'ün rahip yöneticileriyle rahip politikacılarıydı. Gördüm. Biliyorum. Eğer kurtarılmasına karşı çıkan İsa'nın kendisinden başkası olsaydı, tıpkı benim gibi Pilatus da kendi öz çıkarlarına karşın onu kurtarırdı.

Evet, böyleydi ve Pilatus tiksindiği bu halkı son kez aşağıladı. İsa'nın çarmıhına, üstünde İbranice, Yunanca ve Latince olarak "Yahudilerin Kralı" yazdırdı. Rahiplerin yakınmaları boşunaydı. Bu bahanenin ta kendisiyle Pilatus'u idama zorladıkları belli oluyordu ve Yahudi ırkını aşağılayıp hakaret eden bu bahane sayesinde Pilatus olup bitene tahammül gösteriyordu. Pilatus, gerçekte hiçbir zaman var olmamış bir soyutlamayı gerçekleştirmişti. Bu soyutlama, rahiplerin zihninde üretilen bir hile ve yalandı. Ne rahipler buna inanıyordu ne de Pilatus. İsa ise bunu reddediyordu. Bu, "Yahudilerin Kralı" soyutlaması idi.

Avludaki fırtına dinmişti. Heyecan yatıştırılmıştı. Ayaklanma önlenmişti. Rahipler hoşnuttu, ayaktakımı emeline ulaşmıştı ve Pilatus'la ben ise bütün bu olup bitenlerden iğrenmiş ve yorulmuştuk. Ama onun ve benim için fırtınanın

daha büyüğü yoldaydı. İsa alınıp götürülmeden önce Miryam'ın kadınlarından birisi beni onun yanına çağırdı. Ve karısının kadınlarından birisi tarafından çağrılan Pilatus'un da aynı biçimde boyun eğdiğini gördüm.

"Ah, Lodbrog, olanları duydum," diyerek karşıladı Miryam beni. Yalnızdık ve kollarımın arasına sığınıp güç almak için bana yaklaştı. "Pilatus direnemedi. Onu çarmıha gerdirecek. Ama zaman var. Adamların hazırda bekliyor. Onlarla birlikte git. Onun başında yalnızca bir komutanla bir avuç asker var. Daha yola çıkmamışlardır. Yola çıkar çıkmaz onları izle. Golgota'ya varmamaları gerek. Ancak kent surlarının dışına çıkıncaya değin bekle. Sonra da buyruğun iptal edildiğini söyle. Yanına yedek at al Onun için. Gerisi kolay. Onunla birlikte Suriye'ye gidin ya da İdumea'ya veya güvenlikte olacağı başka herhangi bir yere."

Sözlerini, yüzü bana dönük ve baştan çıkartacak biçimde yakın, gözleri oldukça ciddi ve oldukça davetkâr biçimde kollarını boynuma dolayarak sonlandırdı.

Söyleyecek söz bulamayışıma şaşırmamalı. O an için beynimde tek bir düşünceden başkasına yer yoktu. Dışarıda oynandığını gördüğüm o tuhaf oyundan sonra başıma bu gelsindi! Yanlış anlamamıştım. Her şey açıktı. Muhteşem bir kadın benim olacaktı eğer... eğer Roma'ya ihanet edersem. Pilatus vali olduğu için buyruk ağzından çıkmıştı bir kere ve onun sesi Roma'nın sesiydi.

Söylemiş olduğum gibi, sonunda Miryam'a ve bana ihanet eden onun kadınlığı, o katıksız kadınsallığı oldu. O her zaman öyle net, öyle mantıklı, kendisinden ve benden öylesine emindi ki kadının daima kadın olduğunu, büyük karar anlarında kadının mantık yürütmek yerine duygularıyla davrandığını, durumu yönlendiren içsel dürtünün kadının kafasında değil yüreğinde barındığını unuttum; ya da daha çok, bütün yaşamlarda öğrenilmiş değişmez dersi, bir kez daha orada öğrendim demeliyim.

Miryam sessizliğimi yanlış anladı, çünkü sanki sonradan aklına gelmişçesine şu sözleri eklerken bedeni kollarımın arasında yumuşakça hareket etti:

"İki yedek at al, Lodbrog. Ötekine ben bineceğim... yanında... dünyanın neresine gidersen git seninle geleceğim."

Krallara layık bir rüşvetti bu; karşılığında benden bir şey istenen, değersiz ve rezil bir piyesti. Hâlâ konuşmuyordum. Kafamın karıştığından ya da herhangi bir kuşku duyduğumdan değildi. Üzgündüm yalnızca; kollarımın arasında tuttuğum kişiyi bir daha asla tutamayacağımı bildiğim için büyük ve ani bir üzüntüye kapılmıştım.

"Bugün Kudüs'te onu kurtarabilecek tek bir adam var," diye üsteledi "ve o adam sensin, Lodbrog."

Ona hemen karşılık vermediğim için kafa karışıklığı diye düşündüğü şeyi netleştirme dürtüsüne kapılmışçasına beni sarstı. Koşum takımlarım takırdayıncaya dek beni sarsmayı sürdürdü.

"Konuşsana, Lodbrog, konuş!" diye buyurdu. "Sen güçlü ve korkusuzsun. Tepeden tırnağa erkeksin. Onu yok edecek pisliklerden iğrendiğini biliyorum. Sen, yalnızca sen kurtarabilirsin Onu. Yapacağın tek şey bir söz söylemek ve her şey yoluna girecek ve bu yaptığın şey için ben seni çok sevecek, daima seveceğim."

Sözlerimin, onunla ilgili tüm umutlarımdan vazgeçmek anlamına geldiğini gayet iyi bildiğim halde, "Ben bir Romalıyım," dedim yavaşça.

"Sen Tiberius'un kölesi, Roma'nın köpeğisin," diye parladı, "ama Roma'ya hiçbir borcun yok, çünkü sen Romalı değilsin. Siz kuzeyin sarışın devleri, Romalı filan değilsiniz."

"Romalılar, biz kuzeyli delikanlıların ağabeyleridir," diye yanıtladım. "Ayrıca da koşum takımlarını taşıyor ve Roma'nın ekmeğini yiyorum." Kibarca ekledim: "Peki ama, tek bir adamın yaşamı için bunca telaş ve öfke niye? Herkes ölecek. Ölmek basit ve kolay bir şey. Bugün ya da yüz

yıl sonra, hiç fark etmez. Sonuçta hepimizin başına geleceği kesin."

Kollarımın arasında titrerken, kurtarma tutkusuyla canlanıp çarçabuk yanıt verdi.

"Anlamıyorsun, Lodbrog. Bu yalnızca bir adam değil. Bu, tüm insanların ötesinde bir insan; yaşayan bir Tanrı, insanların içinden gelme değil, insanların üstünde."

Onu sıkıca kavradım ve aşağıdaki sözleri söylerken onun tatlı kadınlığından tümüyle vazgeçtiğimi biliyordum:

"Biz erkekle kadınız, sen ve ben. Yaşamımız bu dünyada. Öteki dünyalara dair her şey çılgınlık. Bırak bu çılgın hayalperestler kendi hayallerinin yolundan gitsinler. Her şeyin üstünde, etin ve şarabın üstünde, şarkıların ve cenklerin üstünde, hatta kadın aşkının bile üstünde her ne diliyorlarsa onlardan esirgeme. Onları bu dünyanın ötesindeki yaşam hayalleriyle mezarın karanlığına çeken yüreklerinin arzularını onlardan esirgeme. Bırak gitsinler. Ama sen ve ben burada, birbirimizde keşfettiğimiz tüm güzelliklere boyun eğelim. Karanlık oldukça çabuk inecek ve sen güneşli ve çiçekli sahillerine, ben de Valhalla'nın naralarla inleyen masasına göçeceğiz."

"Hayır! Hayır!" diye bağırdı kendisini kollarımdan kurtarmaya çabalayarak. "Anlamıyorsun. Bütün yücelik, bütün iyilik, Tanrı bütünüyle bu insandan öte adamın içinde ve utanılacak bir ölümle ölecek. Yalnızca kölelerle hırsızlar öyle ölürler. O ne bir köle ne de hırsız. O bir ölümsüz. O Tanrı. Gerçekten de O Tanrı diyorum, sana."

"Ölümsüz, dedin," diye öne sürdüm. "O zaman bugün Golgota'da ölmesi, zaman içindeki ölümsüzlüğünü bir arpa boyu kısaltmaz. O bir tanrı, dedin. Tanrılar ölmez. Bana onlarla ilgili anlatılanlara göre tanrılar ölemez."

"Ah!" diye haykırdı. "Anlamayacaksın. Sen etten yapılma koca bir devden başka bir şey değilsin."

Onların düşünce incelikleri varsaydığım şeyleri Yahudilerden öğrendiğimden, "Bu olayın eski zamanlarda kehanet edildiği söylenmiyor mu?" diye sorguladım.

"Evet, evet," diye doğruladı, "Mesih kehanetleri. Bu adam Mesih."

"O zaman ben kim oluyorum da," diye sordum, "kâhinleri yalancı çıkaracağım? Mesih'in sahte bir Mesih sanılmasına yol açacağım? Sizin halkınızın kehanetleri o kadar mesnetsiz mi de ben, aptal bir yabancı, Romalıların zırhı içindeki sarışın bir kuzeyli, kehaneti yalancı çıkarıp tanrıların istediği ve bilge kişilerce öngörülüp bildirilmiş bir şeyin tamamlanmasına engel olabiliyorum?"

"Anlamıyorsun," diye yineledi.

"Gayet iyi anlıyorum," diye karşılık verdim. "Ben tanrılardan daha mı büyüğüm de tanrıların iradesine karşı koyabileyim? O zaman tanrılar, içi boş şeyler ve insanların oyuncağı demektir. Ben bir insanım. Ben de tanrıların önünde eğiliyorum, bütün tanrıların, çünkü bütün tanrılara inanıyorum, yoksa onlar tanrı olurlar mıydı?"

Kendini çekip kurtardı, böylece de aç kollarımı kendisinden yoksun bıraktı ve birbirimizden ayrı dikilerek, İsa ile askerler görünüp yola çıktıklarında, sokaktan yükselen gürültüyü dinledik. Ve böyle muhteşem bir kadının bu kadar aptal olabilmesi karşısında yüreğim sızlıyordu. Tanrı'yı kurtaracaktı. Kendisini Tanrı'dan daha üstün kılacaktı.

"Sen beni sevmiyorsun," dedi yavaşça ve sözcüklerle anlatılamayacak denli derin ve engin bir davet, gözlerinde yavaşça büyüdü.

"Öyle görünüyor ki, seni, senin kavrayışının da ötesinde seviyorum ben," oldu karşılığım. "Seni sevmekten onur duyuyorum, çünkü biliyorum ki seni sevmeyi ve senin bana verebileceğin tüm sevgiyi hak ediyorum. Ama Roma benim üvey annem ve eğer ona ihanet edersem sana duyduğum aşkım onursuz ve değersiz hale gelirdi."

Sokak boyunca İsa ile askerleri izleyen yaygara dindi. Ve artık hiç ses duyulmaz olduğunda, Miryam tek bir söz etmeden, yüzüme de bakmadan gitmek üzere döndü.

Ona duyduğum açlığın kanımı delicesine kaynattığını biliyordum. Sıçrayıp onu yakaladım. Onu bir ata bindirip, o ve adamlarımla birlikte bu lanetli aptallıklar kentinden uzağa, Suriye'ye gidecektim. Çırpındı. Daha sıkı sarıldım. Yüzüme vurdu ve tokatları tatlı geldiği için onu tutmayı ve sıkmayı sürdürdüm. Ve artık çırpınmayı kesti. Buz gibi soğuyup hareketsiz kaldı, böylece kollarımla sardığım kadının içinde hiç aşk olmadığını anladım. Benim için ölüydü. Yavaşça, gitmesine izin verdim. Yavaşça geriledi. Sanki beni görmüyormuşçasına döndü ve sessiz odayı boydan boya geçti ve geriye bakmadan perdelerin arasından süzülüp gitti.

Ben, Ragnar Lodbrog, ne okuma ne de yazma bilirdim. Ama kendi zamanımda muhteşem konuşmalar dinledim. Şimdi anladığıma göre, ne kendi Yasa'larını iyi bilen Yahudiler gibi ne de kendi felsefelerini ve Yunanlıların felsefelerini öğrenmiş Romalılar gibi muhteşem konuşmalar yapmayı öğrendim. Ancak yine de, Tostig Lodbrog'un gemilerinde ve Brunanbuhr'un çatısı altında, dünyanın öteki ucundaki Kudüs'e gidip geri dönerken yaşadığım gibi bir yaşam süren birinin pekâlâ konuşabileceği biçimde, yalın ve açık yürekli lilikle konuşuyordum. Ve Suriye'ye gidip Sulpicius Quirinius'a Kudüs'teki çeşitli meselelere ilişkin raporumu verirken yaptığım konuşma da açık yürekli ve yalındı.

On Sekizinci Bölüm

Geçici ölüm, ne bitkilerin dünyasında ve hayvan yaşamının daha aşağı formlarında ne de insan gibi epeyce evrim geçirmiş, karmaşık bir organizma için yeni bir şeydir. Nasıl başlarsa başlasın kataleptik* kendinden geçiş, kataleptik kendinden geçiştir. Anımsanamayacak zamanlardan beri Hint Fakiri irade gücüyle kendisinde bu tür durumlar yaratabilmektedir. Kendilerini canlı canlı gömdürmeleri fakirlerin eski bir hilesidir. Başka insanlar, benzeri kendinden geçişler sırasında, ölüm saatlerini ilan edip diri diri toprağın altına konulmalarını buyuran doktorları yanıltmaktadırlar.

San Quentin'de gömlek deneyimlerim sürerken bu geçici ölüm sorunuyla ilgili ufacık bir sıkıntı yaşamadım. Kuzey Sibiryalı köylülerin, tıpkı ayıların ve başka yabanıl hayvanların yaptığı gibi uzun kışlarda kış uykusuna yattıklarını okuduğumu anımsıyorum. Bazı bilim insanları, bu köylüler arasında araştırma yapmış ve bu "uzun uyku" dönemlerinde solunum ve sindirimin pratikte durduğunu ve kalbin uzman olmayan sıradan bir kişinin muayenesine meydan okuyacak ölçüde yavaş attığını saptamışlardı.

Böylesi bir kendinden geçiş sırasında bedensel süreçler kesin bir duraklamaya öyle yakındır ki tüketilen hava ve

Katalepsi: Kasların sertleşmesi, iradenin ve hislerin yitirilmesiyle kendini belli eden bir hastalık. (ç.n.)

yiyecek ihmal edilebilecek düzeydedir. Müdür Atherton'la Doktor Jackson'a kafa tutuşum, kısmen bu akıl yürütmeye dayanıyordu. Bana yüz günlük gömlek cezası vermeleri için onları kışkırtmaya cüret edişim bu yüzdendi. Onlar ise benim meydan okuyuşumu kabule cesaret edemediler.

Bununla birlikte onar günlük cezalarım süresince yiyeceksiz idare edebildiğim gibi susuz kalmayı da becerdim. Zamanda ve uzayda düşlerin derinliklerindeyken dudaklarıma su dayayan alçak bir hapishane doktoru tarafından iğrenç bir şimdiye geri getirilmeyi katlanılmaz derecede can sıkıcı buluyordum. Bu yüzden, ilkönce, gömleğin içindeyken su içmemeye niyetlendiğimi ve sonra da, beni içmeye zorlamak için girişilecek her türlü çabaya direneceğimi söyleyerek Doktor Jackson'ı uyardım.

Kuşkusuz aramızda ufak bir mücadele yaşandı; ama birkaç denemeden sonra Doktor Jackson bundan vazgeçti. Ondan sonra da Darrell Standing'in yaşamında bir gömlek cezasının kapladığı boşluk, saatin birkaç tik takından fazla olmadı pek. Bağlanır bağlanmaz kendimi küçük ölümü gerçekleştirmeye veriyordum. Deneyim kazandığım için artık basit ve kolay bir işe dönüşmüştü. Geçici ölümü ve bilinç yitimini o kadar hızlı başarıyordum ki dolaşımı duraklatmanın sonucunda ortaya çıkan, gerçekten de feci acıdan kaçıyordum. Hızla dalıyordum karanlığa. Sonrasında, beni çözerlerken üstüme eğilen yüzlerden ben, Darrell Standing, yeniden ışığın geldiğini ve on günün göz açıp kapayıncaya dek geçtiğini anlıyordum.

Ah, o başka bir yerde geçirdiğim onar günlük mucize ve mutluluklar! Uzun varoluş zincirleri boyunca yaptığım yolculuklar! Uzun karanlıklar, yıldız ışıklarının giderek büyümesi ve çoğalan ışık aracılığıyla tan atışı gibi ortaya çıkan görüntüsel benliklerin kanat çırpışları!

Bu öteki benliklerin benimle ilişkisi ve bütün deneyimlerin modern evrim kuramıyla bağı üzerinde epeyce kafa

yoruyorum. Gerçekten de diyebilirim ki benim deneyimim, evrime ilişkin vargılarımızla tümüyle uyum içinde.

Herhangi bir insan gibi bir filizim ben de. Başlangıcım, ne doğumumla ne de ana rahmine düşüşümle gerçekleşti. Sayısız milenyumlar boyunca büyümekte, gelişmekteyim. Bütün bu yaşanmışlıkların ve sayısız başka yaşamların tüm bu deneyimleri, beni ben yapan ruhun ya da tabiatın mayasını oluşturmakta. Anlıyor musunuz? Onlar benim özüm. Madde anımsamaz, çünkü bellek ruhtur. Sayısız yeniden doğuşumun anılarından oluşan ruhum ben.

Yaşamımı mahveden ve beni mahkûm hücrelerine atan o kızıl gazabın dürtüsü içime, Darrell Standing'e nereden geldi? Kuşkusuz, Darrell Standing'e dönüşecek bebe ana rahmine düştüğünde yaratılıp vücut bulmadı. O eski kızıl gazap benim annemden de, en eskisinden de, insanoğlunun ilk anasından da eski. Bana ait o tutkulu korkusuzluğu, annem beni doğururken yaratmadı. İnsanın içindeki korkuyu ya da korkusuzluğu üreten, insanoğlunun tüm evrimindeki hiçbir anne değil. İlk insandan çok daha gerilerde, korku ve korkusuzluk, aşk, nefret, kızgınlık, bütün duygular insanı oluşturacak mayaya dönüşmek için büyüyüp gelişiyordu.

Mendel yasasının her bir öncüsünün kabul edeceği gibi, ben tümüyle geçmişimden ibaretim. Geçmiş benliklerimin hepsinin sesleri, yankıları, telkinleri içimde. Her tür eylem biçimim, tutkunun ateşi, düşünce titreşimlerim, içimde benden önce var olan ve beni oluşturan öteki benliklerimin uçsuz bucaksız yelpazesi tarafından gölgelenip biçimlendiriliyor, gıdım gıdım gölgelenip biçimlendiriliyor.

Yaşamın mayası plastikten. Aynı zamanda da bu maya asla unutmuyor. İstediğiniz kalıba dökün, eski anılar varlığını sürdürüyor. İngiliz aygırından cüce Shetland'lara kadar bütün at türlerinin soyu, ilkel insan tarafından evcilleştirilen o ilk yabanıl midillilere dayanır. Ancak insanoğlu bugüne değin, tepmeyen at üretemedi. Ve o ilk at ehlileştiricilerden

meydana gelen ben de onların kızıl öfkesini üretimimden söküp atamadım.

Kadından doğmuş erkeğim ben. Günlerim sayılı, ama beni oluşturan maya yok edilemez. Kadından doğmuş kadındım. Bir kadındım ve çocuklarımı doğurdum. Ve yeniden doğacağım. Ah, sayısız kez yeniden doğacağım, ama yine de çevremdeki ahmaklar, boynumu bir iple kırınca beni bitireceklerini sanıyorlar.

Evet asılacağım... yakında. Şimdi haziranın sonu. Kısa bir süre için gözümü boyamaya çalışacaklar. Hapishanenin haftalık banyo geleneği uyarınca beni bu hücreden alıp banyoya götürecekler. Ancak bu hücreye geri getirmeyecekler beni. Üstüme tümüyle yeni giysiler geçirilecek ve idam hücresine götürüleceğim. Oraya idam nöbetçisini yerleştirecekler. Gece gündüz, uyanıkken ya da uyurken gözetleneceğim. Devletten önce davranıp kendimi boğacağım korkusuyla, başımı battaniyelerin altına sokmama izin verilmeyecek.

Üstümde daima parlak ışık yanacak. Ve sonra, beni iyice tükettiklerinde bir sabah beni yakasız bir gömlek içinde dışarı çıkartacaklar ve ipin ucundan sallandıracaklar. Ha, biliyorum ben bunu. Bunu yapacakları urgan iyice gergindir. Şu ana değin aylardır Folsom'un celladı urganın yaylanmasını engellemek için ucuna ağırlıklar bağlayarak onu gerginleştiriyordur.

Evet, uzağa düşeceğim. Faiz tablolarına benzer, kurbanın ağırlığına bağlı olarak düşme mesafesini gösteren şaşmaz hesaplama tabloları var ellerinde. Bir deri bir kemik kaldığımdan, boynumun kırılması için uzağa düşürecekler beni. Ve ardından izleyenler şapkalarını çıkaracaklar ve ben ipin ucunda sallanırken doktorlar giderek yavaşlayan kalp atışlarımı dinlemek için kulaklarını göğsüme bastıracaklar ve sonunda öldüğümü söyleyecekler.

Grotesk bu. Beni öldürebileceklerini sanan insan larvalarının gülünç küstahlığı. Ölemem ki ben. Ölümsüzüm ben,

onların da ölümsüz oldukları gibi; tek fark şu ki ben bunu biliyorum, onlar ise bilmiyorlar.

Pöh! Bir zamanlar ben de bir cellattım, daha doğrusu bir infazcı. Gayet iyi anımsıyorum bunu. Ben, ip yerine kılıç kullanıyordum. Kılıç daha yiğitçe bir yöntem, gerçi tüm yöntemler aynı ölçüde faydasız olsa bile. Gerçekten de, sanki ruh çelikle deşilebilir, iple boğulabilirmiş gibi!

On Dokuzuncu Bölüm

Karanlık yıllar boyunca birlikte çürüdüğümüz Oppenheimer ile Morrell'dan sonra, benim San Quentin'deki en tehlikeli mahkûm olduğum düşünülüyordu. Öte yandan beni, en başa çıkılmazları, Oppenheimer ile Morrell'dan bile daha başa çıkılmaz birisi gibi görüyorlardı. Elbette başa çıkılmazdan kastım dayanıklılık. Bedensel ve ruhsal olarak onları çökertme girişimleri ne kadar berbatsa beni çökertme girişimleri daha da berbattı. Ve dayandım. Ya dinamit ya da ölüm, Müdür Atherton'ın ültimatomuydu. Ve sonunda ikisi de olmadı. Dinamit üretemezdim ve Müdür Atherton da ölümüme yol açamazdı.

Bedenimin dayanmasından değil, ruhumun dayanması sayesindeydi bu. Ve de önceki varoluşlarımda çelik sertliğindeki deneyimler sayesinde ruhum çelik sertliği kazanmıştı. Uzun bir süre benim için karabasan halini alan bir deneyimim vardı. Ne başı vardı bunun ne de sonu. Kendimi hep, fırtınalı havalarda tuzlu deniz suyu serpintisinin en yüksek noktasını süpürüp geçtiği kayalık, dalgaların dövdüğü alçak bir adacığın üstünde buluyordum. Çok yağmur yağıyordu. Bir inde yaşıyor ve çok acı çekiyordum, çünkü ateşten yoksundum ve pişmemiş etle hayatta kalıyordum.

Hep acı çekiyordum. Hiçbir ipucuna ulaşamadığım bir deneyimin ortasındaydım. Küçük ölüme yattığımda yolcu-

luklarının yönünü belirleme gücüm bulunmadığı için de kendimi sıklıkla ille de bu iğrenç deneyimi yeniden yaşarken buluyordum. Yegâne mutlu anlarım, kayaların üstünde güneşlenip neredeyse sürekli üşümekten buz kesmiş bedenimin buzlarını erittiğim, güneşin parladığı anlardı.

Oyalanmak için yalnızca bir kürek ve bir sustalı çakım vardı. Üstüne tutanak niyetine harfler kazıyıp geçen her bir hafta için çentik attığım bu küreğin üstünde epeyce zaman harcıyordum. Yığınla çentik vardı. Çakıyı düz bir kaya parçasının üstünde keskinleştiriyordum ve hiçbir berber en sevdiği usturasının üstüne benim o çakının üstüne titrediğim gibi titremezdi. Hiçbir pinti hazinesine benim çakıya verdiğim değeri veremezdi. Yaşamım kadar değerliydi o. Aslına bakarsanız, o benim yaşamımdı.

Birçok kez gidip geldikten sonra küreğin üstüne kazıdığım efsaneyi gömleğin dışına çıkarmayı başardım. İlkönce pek az kısmını getirebildim. Sonrasında kolaylaştı, parçaları bir araya getirme sorununa dönüştü. Ve sonunda tamamladım. İşte burada:

> *Bu Kürek; bunu ele geçiren kişiyi, Amerika Birleşik Devletleri'nden Maryland eyaletindeki Elkton'ın yerlisi, 1809'da Philadelphia limanından Friendly Adaları'na doğru yola çıkan iki direkli* Negociator'*a binen Daniel Foss'un, geminin batışını izleyen şubat ayında, üstünde bir kulübe dikip fok etiyle varlığını sürdürerek yıllarca yaşadığı bu ıssız adaya düştüğü ve 25 Kasım 1809'da bir buz dağına çarpıp batan, adı geçen geminin mürettebatından sağ kalan tek kişi olduğu hakkında bilgilendirmek içindir.*

Buydu işte, olanca açıklığıyla. Bu sayede kendi hakkımda yığınla şey öğrendim. Ancak can sıkıcı bir noktaya geldiğinde, gerisini açıklığa kavuşturmayı bir türlü başaramadım. Bu ada uzak Güney Pasifik'te mi, yoksa uzak Güney Atlas Okyanusu'nda mıydı? Yelkenli gemi rotaları hakkında, iki direkli *Negociator*'ın Friendly Adaları'na Horn Burnu üs-

tünden mi, Ümit Burnu üstünden mi gideceğini kestirebilecek kadar bilgim yok. Kendi bilgisizliğimin itirafı adına, Folsom'a transfer edilinceye kadar Friendly Adaları'nın da hangi okyanusta yer aldığını öğrenemediğimi belirteyim. Daha önce kendisinden söz ettiğim Japon katil, Arthur Sewall gemilerinde yelkenci olarak çalışmıştı ve bana olası gidiş rotasının Ümit Burnu yoluyla olacağını söyledi. Eğer bu doğruysa, o zaman Philadelphia'dan yola çıkış tarihiyle batış tarihi hangi okyanus olduğunu kolayca belirleyecekti. Ne yazık ki yola çıkış tarihi olarak yalnızca 1809 bilgisi vardı elimde. Kaza okyanuslardan birinde olabileceği gibi diğerinde de gerçekleşmiş olabilirdi.

Kendimden geçişlerimin yalnızca birinde, adada geçirdiğim zamandan önceki döneme ilişkin bir ipucu edindim. Bu, geminin buzdağına çarptığı anda başlıyor ve başka hiç bir nedenle değil de, en azından, şaşkınlık uyandıracak denli soğukkanlı ve bilinçli davranışımı kayda geçirmek için anlatacağım bunu. O zamanki davranışım, göreceğiniz gibi, sonunda bütün gemi mürettebatı içinde yalnızca benim kurtulabilmemi sağladı.

Baş kasaradaki hamağımda müthiş bir çatırtıyla uyandım. Aslında, uyanıp hamaktan atlamam aşağıda nöbette bulunan altı uyuyan adamla aynı anda gerçekleşti. Başımıza ne geldiğini anlamıştık. Ötekiler, yarı giyinik halde güvertede telaşla seğirtirken ne beklediklerini bilmiyorlardı. Ama ben ne beklememiz gerektiğini biliyordum ve bekledim. Eğer kaçma şansımız varsa bunun şalupayla olacağını biliyordum. Öyle dondurucu bir denizde kimse yüzemezdi. Ve yarı giyinik hiç kimse de açık bir sandalda uzun süre yaşayamazdı. Ayrıca, sandalın suya indirilmesinin ne kadar zaman alacağını da biliyordum.

Böylece, delice sallanıp duran yağ lambasının ışığında güvertedeki hengâme ve "Batıyor!" çığlıkları arasında uygun giysiler bulmak için sandığımı boşaltmaya giriştim.

Ayrıca bir daha hiç kullanmayacakları için tayfa dostlarımın sandıklarını da yağmaladım. Hızlı ama sakin biçimde çalışarak en sıcak tutacak ve en sağlam giysiler dışında bir şey almadım. Kasaranın övünç vesilesine dönüşmüş en iyi dört yünlü gömleği, üç pantolonu ve üç çift kalın yün çorabı giydim. Ayaklarım öyle kocamandı ki bu yüzden kendi iyi çizmelerimi giyemedim. Onun yerine Nicholas Wilton'ın benimkilerden büyük ve hatta daha bile sağlam durumdaki çizmelerini ayaklarıma geçirdim. Ayrıca kendiminkinin üstüne Jeremy Nalor'un denizci paltosunu giyip, ikisinin üstüne de Seth Richard'ın çok kısa bir zaman öncesinde yeni yağladığını anımsadığım kalın brandadan paltosunu attım.

İki çift kalın eldivenle John Roberts'ın annesinin ona ördüğü kaşkol ve üst üste giydiğim, ikisinde de kulak ve boyun siperlikleri bulunan Joseph Dawes'in kürklü şapkasıyla benimkisi dış giyimimi tamamladı. Geminin battığına ilişkin bağırtılar ikiye katlandı, ama ceplerimi bulabildiğim kadar tütünle doldurmak için bir dakika daha oyalandım. Ardından güverteye tırmandım ve bir an bile yitirmedim.

Bir buluttaki yarıktan ışıyan ay, hiç iç açıcı olmayan, vahşi bir tabloyu gözler önüne seriyordu. Her yerde parçalanmış donanımlar vardı ve her yer buzdu. Hâlâ ayakta duran ana direğin ne kadar yelkeni, halatı, sereni varsa buz parçalarıyla saçaklanmıştı ve oracıkta, donmuş halatlar donmuş makasların üstünde kayabilsin diye bir daha hiç katılaşmış palangalara asılıp çekmek zorunda kalmayacağım için içimde bir rahatlama duygusu uyandı. Fırtınaya yakın şiddette esen rüzgârın keskin soğuğu buzdağlarının yakınlığına işaretti ve ay ışığında kabaran deniz oldukça soğuk görünüyordu.

Şalupa iskele tarafından denize indiriliyordu ve buzla kaplanmış güvertede erzak fıçılarıyla boğuşan adamların bir an önce gitme telaşı içinde yiyecekleri bir yana bıraktıklarını gördüm. Kaptan Nicholl boş yere onlarla uğraşıyordu. Rüzgârın estiği taraftan kabaran bir dalga meseleyi çözdü ve

hepsini yığınlar halinde küpeşteden atlamaya yöneltti. Kaptanın omzunu yakaladım ve ona tutunarak kulağına, sandala binip adamların uzaklaşmalarını engellerse erzak işiyle bizzat ilgileneceğimi haykırdım.

Ancak bana çok az zaman tanınmıştı. İkinci süvari Aaron Northrup'ın yardımıyla yarım düzine varille fıçıyı indirmeyi iyi kötü becermiştim ki sandaldakiler hep bir ağızdan uzaklaşacaklarını haykırdılar. İyi bir mazeretleri vardı. Rüzgârın estiği yönden kocaman bir buzdağı üstümüze eğilirken, rüzgâraltı tarafında gemiye oldukça yakın, üstüne doğru gittiğimiz bir buzdağı daha vardı.

Aaron Northrup atlayışına çevikti. Sandalın uzaklaşmasına karşın, adamların en yoğun olduğu, dolayısıyla da bedenleriyle düşüşümü biraz yumuşatabilecekleri ortalarda bir yeri nişanlamak için bir an geciktim. Şalupada son derece tehlikeli bir yolculukta kırık bir uzuvla yola çıkmaya hevesli değildim. Küreklerdeki adamların arasında boşluk olabileceği için kararımı çarçabuk kıç tarafından yana verdim. Kuşkusuz, başkaca haklı nedenlerim de vardı. Daracık pruva tarafına göre kıç tarafı daha rahat olurdu. Dahası, gelecek günlerde böylesi koşullar altında ortaya çıkması mümkün gözüken her tür sorun sırasında kıç hizmetindeki tayfaya ne kadar yakın olursam o kadar iyiydi.

Kıç tarafında süvari Walter Drake, cerrah Arnold Bentham ve dümeni idare eden Kaptan Nicholl vardı. Cerrah sandalın dibinde inleyerek yatan Aaron Northrup'ın üstüne eğilmişti. Yanlış hesaplanmış atlayışında şansı yaver gitmemiş, sağ bacağı kalça ekleminden kırılmıştı.

Ancak o sırada ona ayıracak zaman yoktu, çünkü birbirine doğru hareket eden iki buz adasının tam ortasında azgın denize var gücümüzle karşı koyuyorduk. Kıç tarafına yakın kürekte Nicholas Wilton sıkışıp kalmıştı, bu yüzden varilleri istiflesem daha iyi olacaktı ve çömelip karşısına geçerek ağırlığımı küreğe ekleyebilirdim. Ön tarafta John Roberts'ın pru-

vaya en yakın kürekle boğuştuğunu görebiliyordum. Omuzlarına arkadan asılarak Arthur Haskins'le çocuk, Benny Hardwater, kendi ağırlıklarını onunkine ekliyorlardı. Aslında herkes yardım etmeye öyle hevesliydi ki bu yüzden birbirlerinin ayağına dolaşıp kürekçilerin hareketini zorlaştırıyorlardı.

Sırt sırta bir çalışmaydı, ama birkaç yüz metre kadar sonra her şeyi yoluna koyduk ve başımı çevirip *Negociator*'ın zamansız ecelini görecek fırsatı bulabildim. Doğrudan kıskaca girmişti ve bir çocuğun parmaklarının arasındaki şekerlemeyi ezdiği gibi buzun içinde sıkışıp kaldı. Geminin sağlam omurgasının ve güverte direklerinin çatırtısı sakin bir gecede küçük bir köyü ayağa kaldırmaya yeterdi ama rüzgârın haykırışı ve suyun gürlemesi içinde hiçbir şey işitmedik.

Sessizce, kolayca, gemi iki yandan sıkışarak ezildi, güverte bir tümsek gibi kabardı ve kırılan kalıntılar aşağı düşüp gözden yitti; geminin bulunduğu yerde buz adalarının birbirini öğüten çatışmasından başka bir şey kalmadı. Bu sığınağın tuzla buz olması karşısında üzüntü duydum, ama aynı zamanda da dört gömlek ve üç paltonun içinde güvende oluşumdan da son derece hoşnuttum.

Ancak benim için bile zorlu bir gece olduğu ortaya çıktı. Sandalın içinde, en sıcak tutan giysiler bendeydi. Ötekilerin neler çekmiş olabileceğine fazlaca kafa yormuyordum. Karanlıkta başka buzdağlarıyla karşılaşma korkusuyla suyu tahliye edip sandalın pruvasını denizin üstünde tuttuk. Ve sürekli olarak eldivenin kâh birisiyle kâh ötekisiyle donmasın diye burnumu ovalayıp durdum. Ayrıca, içim Elkton'daki aile çevremin canlı anılarıyla dopdolu, Tanrı'ya dua ettim.

Sabahleyin sayım yaptık. Başlangıç olarak, yalnızca iki üç kişi donmaya maruz kalmıştı. Kırık kalçası yüzünden kımıldayamayan Aaron Northrup çok kötüydü. Cerrahın görüşüne göre Northrup'un her iki ayağı da geri dönülmez biçimde donmuştu.

Şalupa, geminin bütün mürettebatı olan yirmi bir kişinin yükünü taşımaktan ağırlaşmış ve suya batmıştı. Bunlardan

ikisi çocuktu. Benny Hardwater on üçünde var yoktu ve ailesi Elkton'da benimkine yakın bir mahallede oturan Lish Dickery ise on altısına yeni basmıştı. Erzakımız yüz elli kilo kadar sığır ve yüz kilo kadar da domuz etinden oluşuyordu. Aşçının getirdiği, tuzlu sudan lapalaşmış yarım düzine ekmek somununu hesaba katmadık. Ayrıca üç küçük varil suyla bir küçük fıçı da bira vardı.

Kaptan Nicholl haritalarda yer almayan bu okyanusta, yakınlarda bir kara parçası var mı, yok mu hiçbir bilgisinin bulunmadığını açık yüreklilikle kabul etti. Yapılacak tek şey daha ılıman bir iklime yol almaktı ki küçük yelkenimizi açıp hızlı rüzgârın önünde kuzeydoğuya dümen kırarak biz de bunu yaptık.

Yiyecek sorunu tümüyle matematikseldi. Yakında göçüp gideceğini bildiğimiz için Aaron Northrup'ı saymadık. Günde yarım kilodan ikiyüz elli kilo etimiz bize yirmi beş gün yeterdi; onu da yarıya düşürdüğümüzde elli gün giderdi. Böylece yarısında karar kıldık. Kaptanın gözleri önünde bölüp dağıtımı yaptım ve Tanrı biliyor ya, bazılarının ta en başından homurdanmasına karşın bu işi adil biçimde becerebildim. Ayrıca ceplerimden çoğuna tıkıştırdığım tütünü de ara sıra adamların arasında paylaştırıyordum ki özellikle de bir gün ya da en iyi ihtimalle iki üç günden fazla yaşayamayacak şu ya da bu adam için boşa gittiğini anladığımda pişmanlıktan başka bir şey duyamadığım bir işti bu.

Çünkü açık sandalın içinde kısa bir süre sonra ölmeye başlamıştık. O ilk ölümler açlıktan değil de, öldürücü soğuğa karşı savunmasız kalışımızdandı. En dayanıklı ve şanslı olanın hayatta kalması meselesiydi bu. Yapım gereği dayanıklıydım; sıkı giyindiğim ve Aaron Northrup gibi kırık bir bacağım olmadığı için şanslıydım da. Öyle bile olsa, feci biçimde donan ilk kişi olmasına karşın, öyle güçlüydü ki ölüp gitmesi günler sürdü. İlk pes eden Vance Hathaway idi. Onu şafağın alacakaranlığında pruvada iki büklüm olmuş, kaskatı don-

muş halde bulduk. Çocuk, Lish Dickery ise ikinciydi. Öteki çocuk, Benny Hardwater on ya da on iki gün kadar dayandı.

Sandalın içi öyle soğuktu ki suyumuz ve biramız donup kaskatı oluyordu ve Northrup'un çakısıyla bunları adil parçalara bölüp dağıtmam zor bir görevdi. Bu parçaları ağzımıza atıyor ve eriyene değin emiyorduk. Ayrıca kar fırtınaları sırasında da istediğimiz kadar kara sahip oluyorduk. Ama ağzımızda iltihaba yol açıp ağız zarımızın sürekli kuruyup yanmasına yol açtığı için en kötüsü de buydu bizim için. Ve bu biçimde ortaya çıkan susuzluğu dindirmenin de hiçbir yolu yoktu. Daha fazla buz ya da kar emmek iltihabı azdırmaktan başka bir işe yaramıyordu. Lish Dickery'nin ölümüne de en çok bunun yol açtığını sanıyorum. Aklını kaçırmıştı ve ölmeden önceki yirmi dört saat boyunca zırvalayıp durdu. Su diye diye öldü, ama yine de ölümü susuzluktan değildi. Yanağımın içine bir parça tütün koyup kendimi avutarak buz emme isteğime elimden geldiğince direndim.

Ölülerimizin tüm giysilerini soyuyorduk. Dünyaya çırılçıplak gelmişlerdi ve şalupanın kenarından dondurucu okyanusun karanlığına da çırılçıplak gidiyorlardı. Giysiler için kura çekiliyordu. Bu, tartışmaların önüne geçmek için Kaptan Nicholl'ın buyruğuyla yapılıyordu.

Duygusal saçmalıkların zamanı değildi. Bir tekimiz bile yoktu ki her ölüm karşısında içinden gizlice sevinmesin. Kura çekimlerinde en şanslı kişi Israel Stickney idi, bu yüzden de sonunda öldüğü zaman geriye gerçek bir giysi hazinesi kaldı. Hayatta kalanların ömrünü uzattı.

Batıdan esen rüzgârların önünde kuzeydoğuya doğru yol almayı sürdürdük, ama daha sıcak hava arayışımız boşa çıktı. Serpintiler bile sandalın dibinde donuyordu ve ben hâlâ birayla içme suyunu Northrup'un çakısıyla parçalara ayırıyordum. Kendi bıçağını saklamıştım. İyi çelikten, keskin kenarlıydı ve sağlam yapılmıştı; böyle bir iş için onu gözden çıkarmamayı yeğliyordum. Topluluğumuzun yarısının küpeşteden atıldığı zaman geldiğinde, sandalın içi epeyce ferah-

ladı ve fırtınalarla başa çıkmak daha kolay hale geldi. Aynı şekilde, insanın rahatça gerinebileceği kadar yer de vardı.

Sürekli homurdanmaların bir nedeni de yiyecekti. Kaptan, süvari, cerrah ve ben bunu aramızda konuşup günlük et tayınını artırmamaya karar vermiştik. Tobias Snow'u sözcüleri ilan eden altı tayfa, yarımızın ölmesinin tayınımızın iki katına denk geldiğini ve böylece tayının yarım kiloya çıkarılması gerektiğini ileri sürüyordu. Karşılık olarak biz de eski tayın miktarıyla idare etmemizin yaşama şansımızı artırdığını belirtiyorduk.

İki yüz elli gram tuzlu etin, yaşamamız ve keskin soğuğa dayanabilmemiz için yetmediği doğruydu. Oldukça güçsüz düşmüştük ve güçsüzlüğümüz yüzünden de kolayca donuyorduk. Don vurgunu yüzünden burunlar ve yanaklar simsiyahtı. Baştakine göre şimdi iki misli giysiye sahipsek de ısınmak olanaksızdı.

Negociator'ın kaybından beş hafta sonra yiyecek nedeniyle bela baş gösterdi. Kaptan Nicholl, Jud Hetchkins'i domuz eti varilinden aşırırken yakaladığında, ben uyuyordum; geceydi çünkü. Diğer beş kişi tarafından bu suçu işlemeye teşvik edildiği, sonraki davranışlarıyla kanıtlandı. Jud Hetchkins yakalanır yakalanmaz altısı birden bıçaklarıyla üstümüze çullandılar. Yıldızların solgun ışığında, göğüs göğüse amansız bir çatışmaydı ve sandalın devrilmemesi Tanrı'nın bir lütfuydu. Bana bir zırh görevi gören çok sayıdaki gömleğimle ceketime şükran duymak için gerekçem vardı. Pek çok yerimin sıyrılıp kanamasına karşın giysilerimin bu denli kalın oluşu savrulan bıçakların kanımı fazla akıtmasını engellemişti.

Ötekiler de aynı biçimde korunmuşlardı ve oldukça güçlü bir adam olan süvari Walter Dakon isyancıların sandaldan suya atılıp meselenin çözülmesi fikriyle ortaya çıkmasaydı, kavga kim var kim yok hepsinin yaralanmasıyla sonuçlanacaktı. Bu fikre Kaptan Nicholl, cerrah ve ben de katıldım ve kısacık bir an sonra altı kişiden beşi suyun içindeydiler

ve küpeşteden tutunuyorlardı. Süvari bir sandal oturağıyla küpeşteden ayırmak için parmaklarına vurmakla meşgulken, Kaptan Nicholl'la cerrah da orta bölümde yakalayıp suya atmak için altıncıyla, Jeremy Nalor'la uğraşıyorlardı. O an için bana yapacak bir iş kalmamıştı ve bu yüzden de süvarinin hazin sonuna tanıklık edebildim. Seth Richards'ın ellerine vurmak için oturağı kaldırdığında, suyun içine batıp ardından kendini iki eliyle yukarı çeken Seth Richards, yarı yarıya sandala sıçrayıp kollarıyla süvariyi sardı ve suya geri düşerken onu da beraberinde sürükledi. Kuşkusuz kollarını hiç gevşetmemiş ve ikisi birlikte boğulmuşlardı.

Böylece geminin tüm mürettebatından yalnızca üçümüz sağ kalmıştık: Kaptan Nicholl, cerrah Arnold Bentham ve ben. Jud Hetchkins'in erzak çalma girişiminin sonucunda göz açıp kapayasıya yedi kişi yok olmuştu. Ve o kadar iyi, sıcak tutacak giysinin denizde telef edilmesi bana hayıflanacak bir gerekçe gibi görünüyordu. İçimizden biri bile yoktu ki daha fazla giysiye şükretmeyecek olsun.

Kaptan Nicholl ve cerrah iyi adamlardı ve dürüsttüler. Çoğu kez içimizden ikisi uyurken, uyanık kalıp dümeni idare edenimiz, etten çalabilirdi. Ama böyle bir şey hiç olmadı. Her birimiz diğerine tümüyle güveniyorduk ve o güvene ihanet etmektense ölmeyi yeğ tutuyorduk.

Açlığımızı günlük iki yüz elli gram etle bastırmayı sürdürdük ve lehimize esen her esintiden kuzeye doğru ilerlemek için yararlandık. Ocağın on dördüne, kazadan yedi hafta sonrasına kadar daha sıcak bir enleme ulaşamadık. O zaman bile yeterince sıcak değildi. O kadar keskin bir soğuk yoktu yalnızca.

Burada batıdan esen güçlü rüzgârlar bizi terk etti ve günlerce kıpırtısız bir havada batıp çıktık. Kimi kez karşımızdan esen kadar ölü olmayan bir esinti birkaç saat sürse de, çoğunlukla sakin ya da hafif ters esintiler vardı. O kadar büyük bir sandalla o zayıf halimizle kürek çekmemiz

söz konusu bile değildi. Yalnızca tayınımızı silip süpürüyor ve Tanrı'nın merhametli yüzünü göstermesini bekliyorduk. Üçümüz de inançlı Hıristiyanlardık ve her gün erzakı bölüşmeden önce dua ediyorduk. Evet, her birimiz çoğu kez uzun uzadıya kendi başımıza da dua ediyorduk.

Ocağın sonunda erzakımız suyunu çekmiş sayılırdı. Domuz eti tamamen bitmişti ve fıçısını yağmur suyu toplayıp saklamakta kullanıyorduk. Sığır etinden de fazla bir şey kalmamıştı geriye. Ve sandalda geçirdiğimiz dokuz hafta boyunca ne yelken kaldırmıştık ne de bir kara parçası ilişmişti gözümüze. Kaptan Nicholl, altmış üç gündür sonuçsuz kalan yer belirleme tahminlerinin ardından nerede bulunduğumuzu bilmediğini açık yüreklilikle kabul etti.

Şubatın yirmisinde son yiyecek kırıntısı da yenilip bitirildi. İzleyen sekiz günde olanların çoğuna ilişkin ayrıntıları atlamayı yeğliyorum. Yalnızca yoldaşlarının ne tür adamlar olduğunu göstermeye yarayan olaylara değineceğim. Yiyeceğimiz tümüyle bittiğinde zaten öyle uzun zamandır açtık ki güçten eser kalmamıştı hiçbirimizde ve giderek daha büyük bir hızla zayıflıyorduk.

Şubatın yirmi dördünde soğukkanlılıkla durumu değerlendirdik. Üç sağlam ruhlu insandık, yaşam ve direnç doluyduk ve ölmek istemiyorduk. Birimiz bile kendi isteğimizle diğer ikisi için kendimizi feda etmezdik. Ancak üç konuda anlaşmaya vardık; yiyecek bulmalıydık; meseleyi kura çekerek çözmeliydik ve eğer rüzgâr çıkmazsa kurayı ertesi sabah çekecektik.

Ertesi sabah rüzgâr çıktı, pek fazla değildi, ama idare ederdi, böylece kuzey rotamızda iki mil ilerleyebiliyorduk. Yirmi altıncı ve yirmi yedinci günün sabahları da benzer bir esintiyle karşıladı bizi. Korkunç derecede zayıftık, ama kararımıza bağlı kalıp yol almayı sürdürdük.

Ama yirmi sekizi sabahı, zamanın geldiğini anladık. Şalupa boş, rüzgârsız bir denizde can sıkıcı biçimde ilerliyor ve durgun, kasvetli gökyüzü ise hiçbir esinti vaat etmiyor-

du. Ceketimden, hepsi aynı boyda üç parça kumaş kestim. Bu parçalardan birinin bir ilmeğine azıcık kahverengi iplik karışmıştı. Bunu kim çekerse kaybedecekti. Ardından bu üç parçayı şapkamın içine koyup üstünü Kaptan Nicholl'ın şapkasıyla kapattım.

Her şey hazırdı, ama kararı Tanrı'ya bıraktığımızı bildiğimiz için her birimiz sessizce ve uzun uzadıya dua ettiğimizden kura işini bir süre geciktirdik. Kendi dürüstlüğümün ve değerimin farkındaydım; ama bir o kadar da yoldaşlarının dürüstlüğü ve değerinin farkındaydım, bu yüzden de Tanrı'nın böylesine iyi dengelenmiş, hassas bir konuda nasıl karar verebileceği aklımı karıştırıyordu.

Hakkı ve yükümlülüğü gereği, ilkönce Kaptan çekti. Elini şapkanın içine soktuktan sonra gözleri kapalı, dudakları son bir duayla kımıldarken, çekmeyi bir süre geciktirdi. Ve boş çekti. Bunun doğru karar olduğunu kendime itiraf etmek zorunda kaldım; çünkü Kaptan Nicholl'ın yaşamını büyük ölçüde biliyordum ve onu dürüst, dosdoğru ve içinde Tanrı korkusu bulunan birisi olarak tanıyordum.

Geriye cerrahla ben kalmıştık. Ya birimize ya ötekimize çıkacaktı ve gemideki rütbe sırasına göre ikinciyi onun çekmesi gerekiyordu. Yeniden dua ettik. Dua ederken yaşamımda gerilere gittim ve sevaplarımla günahlarımın alelacele bir dökümünü yaptım.

Üstünde Kaptan Nicholl'ın şapkası bulunan şapkayı dizlerimin üstünde tutuyordum. Cerrah elini daldırıp bir zaman el yordamıyla aranırken, o tek kahverengi ipliğin ele gelip ilmeklerin geri kalanından ayırt edilip edilemeyeceğini merak ettim.

Sonunda elini geri çekti. Kahverengi iplik, çektiği kumaş parçasındaydı. Oracıkta Tanrı'nın bana bağışladığı lütuf karşısında boyun eğip şükrettim ve buyruklarına bundan böyle daha inançla sarılmaya ant içtim. Bir an sonra cerrahla kaptanın, konumları ve ilişkilerinden ötürü birbirlerine bana göre daha sıkı bağlarla bağlı olduklarını ve çıkan

sonuca bir ölçüde üzüldüklerini hissetmekten alıkoyamadım kendimi. Ve o düşüncenin hemen ardından, sonucun, kararlaştırılan plan üstünde etki yapmayacak ölçüde namuslu insanlar oldukları kanaatine vardım.

Haklı da çıktım. Cerrah kolunu sıyırıp bıçağıyla büyük damarlardan birini açmaya hazırlanıyordu. Ancak önce bir iki söz söyledi.

"Virginia'daki Norfolk yerlilerindenim," dedi, "karımla üç çocuğumun hâlâ yaşadıklarını umduğum yer. Sizlerden istediğim tek iyilik, Tanrı her birinizi bu tehlikeli durumdan sağ çıkarır da anayurdunuza dönecek kadar şanslı olursanız, hazin yazgımı talihsiz aileme bildirin."

Ardından, efendice Tanrı'yla arasındakileri yoluna koymak için bizden birkaç dakika rica etti. Ne Kaptan Nicholl'ın ne de benim ağzımdan tek sözcük çıktı, ama yaşlarla dolan gözlerimizle başımızı sallayarak keyfine bakmasını belirttik.

Kuşkusuz Arnold Bentham üçümüz içindeki en sakin kişiydi. Kederim çok büyüktü ve Kaptan Nicholl'ın da aynı ölçüde acı çektiğine güvenim tam. Ama insan ne yapabilirdi ki? Adil ve doğru olanı buydu ve buna da Tanrı karar vermişti.

Ancak Arnold Bentham son hazırlıklarını tamamlayıp eyleme geçmeye hazırlandığında kendimi daha fazla tutamayıp haykırdım:

"Bekle! Biz ki bunca şeye katlandık, kuşkusuz biraz daha fazlasına da dayanabiliriz. Daha öğlen olmadı. Karanlık çökene dek bekleyelim. Eğer korkunç kaderimizi değiştirecek hiçbir şey olmazsa, o zaman istediğini yaparsın Arnold Bentham, karar verdiğimiz şeyi yaparsın."

Önerimi onaylıyor mu diye Kaptan Nicholl'a baktı ve Kaptan Nicholl da yalnızca başını sallayabildi. Tek söz edemedi, ama nemli ve bulanmış mavi gözlerinde yanlış okumama olanak vermeyen bir kabul vardı.

Adilce kura çekmeye bu denli karar vermişken, Kaptan Nicholl'la kendimin Arnold Bentham'ın ölümünden fayda

sağlayacak oluşumuzu bir suç gibi görmedim, göremedim. Davranışlarımızı yönlendiren yaşam sevgisini, kalplerimize Tanrı'dan başkasının koymadığına inanmamazlık edemezdim. Bu Tanrı'nın isteğiydi ve Onun zavallı yaratıkları da yalnızca boyun eğip Onun isteğini yerine getirebilirdi. Fakat yine de Tanrı iyiydi. Bütün iyiliğiyle bizi, feci olmakla birlikte bir o kadar da doğru bir eyleme girişmekten korumuştu.

Batıdan gelip ayaz ve nemi haber veren bir hava akımı yanaklarımızı yaladığında bir çeyrek saat geçmiş geçmemişti. Sonraki beş dakikanın içinde dolan yelkenimizle dümeni idare edebilecek duruma gelmiştik ve Arnold Bentham dümenin başına geçmişti.

"Kalan gücünüzü saklayın," demişti. "Bırakın da, hayatta kalma şansınızı artırsın diye içimde kalan son gücü harcayayım."

Böylece, Kaptan Nicholl'la ben sandalın dibine serilmiş yatar ve bitkinliğimizin içinde düşler görüp dünyanın öbür ucundaki yaşama dair değer verdiğimiz şeylerin görüntülerini gözümüzde canlandırırken, o giderek şiddetlenen esintiye karşı dümen kırdı.

Bir süre sonra şişip uğuldamaya başlayan, durmaksızın şiddetlenen bir rüzgârdı bu. Göklerde uçuşan bulutların niteliği bize borayı haber veriyordu. Gün ortasında Arnold Bentham dümen başında bayıldı ve sandal çoktan kabarmaya başlamış akıntılı denizde sürüklenmeye başlamadan Kaptan Nicholl'la ben dört dermansız elle dümen kolunun başındaydık. Bir anlaşmaya vardık ve Kaptan Nicholl rütbesinden dolayı ilk kurayı çektiği gibi, burada da dümen başında ilk nöbeti aldı. Bundan sonra üçümüz, her on beş dakikada bir nöbet değiştirdik. Çok bitkindik ve daha uzun süreyle dümende kalamıyorduk.

Öğleden sonra deniz tehlikeli bir hal almaya başladı. Durumumuz o kadar ümitsiz olmasaydı, sandalı çevirir ve serenimizle yelkenimizi kendi hallerine bırakıp demir atarak sürüklenmeye bırakırdık. Eğer o üstümüzden dağlar gibi aşan denizde sürüklenmiş olsaydık sandal devrilip giderdi.

O öğleden sonra Arnold Bentham defalarca kendi iyiliğimiz için demir atmamız konusunda yalvarıp durdu. Yalnızca kura sonucuna uymak zorunda kalmayabileceğimiz umuduyla yol almayı sürdürdüğümüzü biliyordu. Soylu bir adamdı o. Yaşlarla dolu gözlerini kırıştırıp dümene dikmiş Kaptan Nicholl da soyluydu. Ve böyle soylu yoldaşların arasında ben nasıl olup da daha az soylu davranabilirdim? O tehlikeli öğleden sonra boyunca böylesi adamları tanıma ayrıcalığını bana bağışladığı için Tanrı'ya defalarca şükrettim. İçlerindeki Tanrı korkusu ve doğrulukla, böyle bir yoldaşlığın başıma gelebilecek her şeye değdiğini düşünmekten kendimi alamadım. Onlar gibi ben de ölmek istemiyordum, ama yine de ölüm karşısında korkusuzdum. Bu iki adam hakkında duyduğum daha önceki ani kuşku çoktan silinip gitmişti. Sınav zorluydu, adamlar zorluydu, ama soylu adamlardı bunlar, Tanrı'nın seçkin kullarıydılar.

İlk ben gördüm onu. Gördüğüm sırada, kendi ölümünü kabullenmiş Arnold Bentham ile ölümü kabullenmesine ramak kalmış Kaptan Nicholl, bedenleri gevşemiş ölüler gibi sandalın dibinde yatıyorlardı, bense dümeni kullanıyordum. Hemen önümde, denizin dövdüğü kayalık adacığı gördüğümde, yelkenlerindeki rüzgârın hızıyla köpükler arasında ileri atılan sandal, bir dalga tarafından havaya kaldırılmıştı. Uzaklığı yarım mil kadar bile değildi. Haykırdım, böylece diğer ikisi de çömelip sendeleyerek ve destek almak için tutunarak gördüğüm şeye gözlerini dikip baktılar.

"Doğruca üstüne git, Daniel," diye buyruğunu fısıldadı Kaptan Nicholl. "Orada bir koy olabilir. Orada bir koy olabilir. Bu bizim tek şansımız."

O ürkütücü rüzgâraltı kıyıda hiçbir koyun bulunmadığını görecek kadar yukarı kalktığımızda, yeniden konuştu.

"Dosdoğru üstüne git, Daniel. Kaçırırsak deniz ve rüzgârın yeniden lehimize dönmesini beklemeye dermanımız yok."

Haklıydı. Sözünü dinledim. Saatini çıkarıp baktı. Saati sordum. Beşti. Elini, yakalayıp dermansızca sıkan Arnold

Bentham'a uzattı ve ikisi de gözlerinde o el sıkışmasının devamı niteliğindeki bir ifadeyle beni süzdüler. Vedaydı bu, biliyordum; çünkü bizim gibi kadidi çıkmış yaratıkların, arkasında daha yüksek kayalar bulunan, dalgaların dövdüğü o kayaların üstüne sağ çıkmayı başarma şansımız var mıydı?

Kıyıya beş altı metre kala sandal kontrolümden çıktı. Göz açıp kapayıncaya dek alabora oldu ve bir an sonra tuzun içinde boğuluyordum. Dostlarımı bir daha hiç görmedim. Şans eseri hâlâ elimde tuttuğum dümen küreği can yeleği yerine geçmişti ve daha da büyük bir şans eseri, doğru anda doğru yerde bir dalga beni o berbat kıyının tek çıkıntılı kayasının üstüne attı. Hiçbir yerim incinmedi. Hiç çürüğüm yoktu. Ve dermansızlığın yol açtığı sersemlikle emekleyip dalgaların ulaşamayacağı bir yere kadar gidebilmeyi başardım.

Kurtulduğumun bilinciyle Tanrı'ya şükrederek ve sendeleyerek doğruldum. Sandal çoktan binlerce parçaya ayrılmıştı. Onları göremiyorduysam da Kaptan Nicholl ile Arnold Bentham'ın bedenlerinin ne denli üzücü biçimde kayalara çarptığını biliyordum. Köpüklerin ucunda bir kürek gördüm ve tehlikeyi göze alarak onu kenara çektim. Ardından bayıldığımı bilerek dizlerimin üstüne yığıldım. Ve yine de bayılmadan önce bir denizci içgüdüsüyle bedenimi can yakacak ölçüde sivri kayaların üstünde sürükleyerek, dalgaların ulaşamayacağı bir noktaya gelince bayıldım.

O gece ben de, çoğunlukla kendimden geçmiş biçimde, yalnızca katlanmak zorunda kadığım aşırı soğuk ve ıslak anların şöyle böyle bilincine varan yarı ölü birisiydim. Sabahın ışıkları bana şaşkınlık ve korku getirdi. Okyanusun dibinden fırlamış o biçare kaya çıkıntısının üstünde ne bir bitki ne bir ot parçası bitmişti. Bir çeyrek mil eninde ve yarım mil boyundaki bu adacık, bir kaya yığınından başka bir şey değildi. Tükenmiş doğamın özlemlerini nasıl giderebileceğimi bilmiyordum. Susuzluktan kavruluyordum, ancak görünürde tatlı su namına bir şey yoktu. Kayalardaki her oyuk ve çukurda

boş yere ağzımın kuruluğunu gidermeye çalıştım. Fırtınanın getirdiği serpintiler adanın her yanını öyle sarıp sarmalamıştı ki her çukuru denizinki gibi tuzlu suyla doldurmuştu.

Sandaldan geriye hiçbir şey kalmamıştı; ortada bir sandal olduğunu gösterecek tek bir kıymık yoktu. Giysilerim, sağlam bir bıçak ve kurtardığım bir kürekle dikilip kaldım. Kasırga dinmişti ve o günün tamamında sendeleyip düşerek, ellerimle dizlerim kanayıncaya değin emekleyerek boş yere su aradım.

O gece, ölüme her zamankinden de yakın bir halde, fırtınadan korunmak için bir kayanın arkasına sığındım. Güçlü bir sağanak beni perişan etti. Üstümdeki tüm ceketleri çıkarıp sırılsıklam olmaları için yağmurun altına serdim; ama sıkıp ağzıma sularını damlatmak istediğimde düş kırıklığına uğradım, çünkü giysilerim batıp çıktığım okyanusun tuzunu olduğu gibi emmişlerdi. Doğrudan ağzımın içine düşen yağmur damlalarını yakalamak için sırtüstü uzandım. Boş bir umuttu, ama ağzımın içini ıslatıp beni de delirmekten korudu.

Ertesi gün son derece hastaydım. Uzun süredir ağzına lokma koymamış ben korkunç biçimde şişip tombullaştım; bacaklarım, kollarım, tüm bedenim. Hafifçe bastırdığımda bile parmağım derimin iki üç santim içine giriyor ve oluşan çukurun düzleşmesi oldukça uzun zaman alıyordu. Yine de Tanrı'nın sağ kalmam doğrultusundaki isteğini yerine getirmek için dişimi tırnağıma taktım. Sonraki yağmurların içebileceğim suyla doldurması umuduyla, en küçük çukurdaki tuzlu suyu bile ellerimle dikkatlice temizledim.

Hazin talihim ve Elkton'daki sevdiklerimin anıları beni hüzne boğdu, bu yüzden de her defasında saatlerce belleğimi yitirdim. Bu bir lütuftu, çünkü başka türlü beni öldürecek kederimi, benden uzaklaştırıyordu.

Gece yağmurun darbeleriyle doğruldum ve yağmur damlalarını ağzımla kapıp kayaları yalayarak oyuktan oyuğa süründüm. Tuzlumsu bir tadı vardı, ama içilebiliyordu. Beni

kurtaran da buydu, çünkü sabaha karşı uyandığımda terden sırılsıklam, bütün sayıklamalarım geçmiş bir halde kendime geldim.

Ardından, adada kaldığım sürede ilk kez güneş çıktı ve giysilerimin çoğunu kurusunlar diye serdim. Sudan dikkatlice içtim ve eğer dikkatli kullanılırsa on gün yeteceğini hesapladım. Bu tuzlumsu suyun çokluğu karşısında kendimi zengin hissetmem hayret vericiydi. Dalgaların kayaların üstüne fırlattığı, günler önce ölmüş fok leşini bulduğumda, tüm gemileri başarılı yolculuklardan dönmüş, depoları ağzına kadar dolu, kasaları dolup taşan hiçbir büyük tüccar kendini benim kadar varlıklı hissedemezdi. Asla kuşkuya düşmemiştim, ilk yaptığım şey, hiçbir zaman İyiliğini esirgemediğini gösterdiği için diz çöküp Tanrı'ya şükretmekti. Apaçık ortadaydı: Tanrı'nın beni öldürmeye niyeti yoktu. Başından beri de böyle bir niyeti hiç olmamıştı.

Midemin zayıf düştüğünün farkındaydım ve kendimi doğal pisboğazlığıma kaptırırsam bunun beni öldüreceğinin bilgisiyle sakınarak yedim. Boğazımdan daha önce bundan daha tatlı lokmalar geçmemişti hiç ve çekinmeden itiraf ediyorum ki o kokuşmuş leş karşısında arka arkaya sevinç gözyaşları döktüm.

Yüreğim bir kez daha umutla çarpmaya başlamıştı. Leşten arta kalanları dikkatlice sakladım. Güneş ışınları değerli sıvıyı buharlaştırmasın diye ve gece çıkabilecek bir rüzgârla aniden uçuşabilecek serpintilere karşı önlem olarak, kaya sarnıçlarımın üstünü düz taşlarla dikkatlice örttüm. Ayrıca da yatma yerine dönüştürdüğüm sert kayayla bedenim arasında yumuşaklık sağlasın diye küçük deniz yosunu parçalarını toplayıp güneşte kuruttum.Ve günlerden beri ilk kez giysilerim de kuruydu; bu sayede yorgunluğun ve sağlığıma kavuşmanın verdiği ağır uykuya daldım.

Yeni bir güne uyandığımda bambaşka bir adamdım artık. Güneşin yokluğu canımı sıkmadı ve ben uyuklarken de beni unutmayan Tanrı'nın benim için başka ve harika lütuf-

lar hazırladığını çarçabuk öğrenecektim. Gözlerimi hevesle ovuşturup yeniden baktım, çünkü görebildiğim her yerde, okyanusu sınırlayan tüm kayaların üstleri foklarla doluydu. Binlerce vardı ve suyun içinde oyalanan daha binlercesi; hep bir ağızdan çıkardıkları, gökleri tutan sesler sağır ediciydi. O zaman anladım: Alayım diye et yayılmıştı oraya, yirmi geminin mürettebatına yetecek kadar çok et.

Küreğime yapıştım doğrudan ki adada ondan başka tahta parçası yoktu ve sakınarak o muazzam yemlere yaklaştım. Bu deniz yaratıklarının daha önce hiç insanoğluyla karşılaşmadıklarını çabucak kavradım. Benim yaklaşmam karşısında hiçbir ürkme belirtisi ele vermiyorlardı ve kürekle kafalarına vurmanın çocuk oyuncağı olduğunu anladım.

Ve bu şekilde üçüncüyü ya da dördüncüyü öldürdüğümde, tümüyle delirmiştim. Öldürürken ve daha da öldürmeyi sürdürürken aklım başımdan tümüyle gitmişti. İki saat boyunca kürekle soluk almadan didindim, ta ki düşecek hale gelinceye kadar. Hangi ölçüde bir katliamın suçlusu olabilirdim bilmiyorum, çünkü o sürenin sonunda sanki bir yerden işaret almışlar gibi henüz sağ olan tüm foklar kendilerini suya attılar ve çabucak gözden yittiler.

Katlettiğim fok sayısının iki yüzü aştığının farkına vardım ve beni ele geçiren o katliam çılgınlığı karşısında şaşırıp ürktüm. Nedensiz yere bir savurganlık günahı işlemiştim ve bu sağlıklı yiyecekle karnımı gereğince doyurup kendime geldikten sonra, bunu telafi etmeye koyuldum. Ama bu büyük işe girişmeden önce, merhameti sayesinde mucizevi biçimde kurtulduğum o Varlığa şükranlarımı sundum. Fokların postlarını yüzerek, etlerini dilimleyerek ve bunları da güneşte kurusun diye kayaların üstüne sererek karanlık basıncaya değin çalışmak üzere derhal işe soyundum. Ayrıca adanın rüzgâr alan tarafındaki kaya kuytu ve çatlaklarında tuz topakları bulup bunlarla koruyucu niyetine etleri ovaladım.

Dört gün boyunca bu şekilde ter döktüm ve sonunda o kadar etin hiçbir kırıntısını ziyan etmediğim için Tanrı'nın huzurunda aptalca bir gurura kapıldım. Durmaksızın çalış-

mak, esirgemeksizin kendime çektiğim bu yararlı ziyafetin ardından hızla kendini toparlayan bedenime iyi geldi. Tanrı'nın merhametinin bir diğer kanıtı; o çıplak adacıkta geçirdiğim sekiz yılda, fok katliamını izleyen dönemdeki kadar açık bir hava ve sürekli gün ışığı görmedim.

Foklar yeniden adamı ziyaret edinceye değin aylar geçecekti. O sırada başıboş birinden başkası değildim. Kendime taştan bir kulübe yaptım ve bitişiğine de kurutulmuş etim için bir kiler kondurdum. Kulübenin çatısını pek çok fok derisiyle kapattım, böylece ziyadesiyle su geçirmez oldu. Ama ne zaman yağmur o çatıyı dövse, Londra'nın kürk piyasasında olsa bir kralın fidyesinden azına gitmeyecek bir servetin, deniz kazasına uğramış bir denizciyi yağmurdan koruduğuna hayret etmekten kendimi alamamışımdır.

Bir çeşit zaman çizelgesi oluşturmanın önemini çabucak kavradım, çünkü böyle bir şey yapmadığımda bir süre sonra haftanın günlerine ilişkin tüm bilgimi yitireceğimi ve birini diğerinden ayırt edemeyeceğimi, Tanrı'nın hangi günü olduğunu bilemeyeceğimi seziyordum.

Şalupadayken Kaptan Nicholl tarafından zamanın çetelesinin özenle nasıl tutulduğunu anımsadım ve herhangi bir belirsizlik gölgesi düşürmeksizin dikkatle, tekrar tekrar adada geçirdiğim günlerle gecelerin üzerinden geçtim. Ardından kulübemin dışındaki yedi taşla haftalık takvimimi oluşturdum. Küreğin bir yerine her hafta bir çentik attım ve usulüne uygun olarak her ayın dört haftayı aşan ek günlerini de hesaba katıp küreğin bir başka yerine de ayları çenttim.

Böylece Sebt gününe de özel önem verebildim. Benimseyebildiğim tek ibadet biçimi olarak da küreğin üstüne hiçbir Sebt günü söylemeyi ihmal etmediğim, içinde bulunduğum duruma uygun düşen kısa bir ilahi kazıdım. Tanrı, tüm merhametiyle beni unutmamıştı; ben de o sekiz yıl boyunca gereken hiçbir zamanda Tanrı'yı anmsamayı ihmal etmedim.

O koşullar altında bir insanın yiyecek ve barınma gibi yalın gereksinimlerini karşılamanın gerektirdiği iş yükü hayret verici ölçüdeydi. Aslına bakarsanız o ilk yılda pek az boş kaldım. Kaya yığınından başka bir şey olmayan kulübenin kendisi bile altı hafta zamanımı aldı. Yavaş ilerleyen kurutma işiyle, fok postlarını giysi yapmak amacıyla yumuşatıp bükülebilir hale getirmek için bitmek tükenmek bilmeyen kazıma işi, aylar boyunca her boş anımı meşgul etti.

Bir de su biriktirme derdim vardı. Her zorlu kasırganın ardından havada uçuşan serpintiler biriktirdiğim yağmur suyunun tuzlanmasına yol açıyordu, bu yüzden de şiddetli rüzgârların eşlik etmediği taze yağmurlar düşene değin keder içinde yaşıyordum. Süregiden yağmur damlaları yüzünden taşın aşınacağı bilinciyle büyük, düzgün bir taş seçtim ve küçük taşların yardımıyla çukurlaştırmak için öğütmeye koyuldum. Beş haftalık zorlu bir çalışmayla bir buçuk galon kadar alabileceğini kestirdiğim bir su küpü elde etmeyi becerdim. Sonra da dört galonluk benzeri bir küp daha yaptım. Bu da dokuz haftamı aldı. Zaman zaman ufaklarını da yaptım. Sekiz galon alabilecek olanı, üstünde yedi haftamı harcadıktan sonra bir yerinden çatladı.

Ama başyapıtımı yaratışım, doğal ömrümün tamamında orada yaşamayı sürdürebileceğim olasılığıyla yüzleştiğim dördüncü yılıma dek gerçekleşmedi. Sekiz ayımı aldı, ama sağlamdı ve otuz galona kadar alabiliyordu. Bu büyük taş küpler benim için bir lütuftu; o kadar ki kimi kez alçakgönüllülüğü unutup bunlardan dolayı boş bir kibre kapılıyordum. Doğrusu bunlar benim gözümde, bir kraliçenin gözünde en pahalı mobilyanın olduğundan daha zarifti. Ayrıca, büyük toplama haznelerimden su taşımak için kendime bir çeyrekten fazla almayan taştan bir tas da yaptım. Bu çeyrek galonluk tasın on iki kilo kadar çektiğini söylersem okuyucu yalnızca yağmur suyu biriktirme işinin bile hiç de hafif bir iş olmadığını anlayacaktır.

Böylece yalnızlığını olabildiğince rahat kıldım. Kendim için kuytu ve güvenli bir barınak tamamlamıştım ve erzaka gelirsek, tuzlayıp kurutarak saklanmış en az altı aylık yiyeceğim elimin altındaydı. Yaşamı sürdürmek için son derece temel olan ve ıssız bir adada bulunması pek de umulmayan bu tür şeyler için, bundan daha fazla şükredemeyeceğimi bilecek ölçüde aklım başımdaydı.

Herhangi bir insanoğlunun, hatta bir köpek ya da kedinin can yoldaşlığı ayrıcalığından yoksunsam da kısmetimle binlerce kişinin olabileceğinden çok daha barışıktım. Yazgımın beni attığı bu ıssız noktada, yüz kızartıcı suçlardan hüküm giydikleri tecrit hücrelerinde kendilerini içten içe yiyip bitiren bir vicdan azabıyla yaşamları sürüncemede kalan yığınla kişiye göre, kendimi çok daha mutlu hissediyordum.

Beklentilerim ne denli can sıkıcı olsa da, açlığın beni ölümle tehdit ettiği anda ya da denizin işkembesinde kolayca yutulup gidecekken beni o çıplak kayalıkların üstüne atan Yaradanın sonunda beni kurtaracak birisini buraya yönlendireceği umudumu yitirmemiştim.

Hemcinslerimin yoldaşlığından ve yaşamın nimetlerinden yoksunsam da, terk edilmişliğimin yine de birtakım yararlarının bulunduğunu düşünmeden edemiyordum. Küçük bile olsa, bütün ada, huzur içinde benim mülkiyetimdeydi. Okyanusun amfibi hayvanları dışında hiç kimse gelip de hak ileri süremezdi. Adaya erişim neredeyse olanaksız olduğundan yamyamların ya da av peşindeki yırtıcıların yaklaşacağı endişeleriyle geceleri uykum kaçmıyordu. Bunun gibi pek çok nimeti için dizlerimin üstünde tekrar tekrar şükrediyordum Tanrı'ya.

Yine de insanoğlu, en tuhaf ve ne yapacağı kestirilemeyen bir yaratık. Yemek için bozulmuş etle fazla tuzlu olmayan yeterince sudan öte gitmeyen şeyler için Tanrı'nın inayetine sığınmış ben, kurutulmuş et ve tatlı su bolluğuna kavuşmamın üstünden pek de zaman geçmeden kısmetim-

den hoşnutsuzluk duymaya başlamıştım. Ateşi ve ağzımda pişmiş etin tadını ister olmuştum. Ve sürekli biçimde kendimi, Elkton'daki yemek masasının gündelik yiyeceklerinden olan belli damak tatlarının özlemini çekerken yakalıyordum. Ne kadar çabalarsam çabalayayım, hayal gücüm irademin elinden kurtuluyor ve geçmişte yediğim ve eğer bu yalnızlık durumundan bir gün kurtulursam yine yiyeceğim güzel şeylerin düşlerine yöneliyordu.

İçimdeki bildik Âdem'di sanırım; Tanrı'nın buyruklarına ilk isyan eden o ilk babamızın gölgesiydi. İnsan en tuhafıydı yaratılanların; doymak bilmez, hoşnut kalmaz, Tanrı'yla ya da kendiyle asla barışık olmayan, günlerini huzursuzluk ve boş gayretlerle geçiren, geceleri kasıtlı ve yanlış arzuların nafile düşleriyle dolu. Evet, ayrıca da en çok tütün için can atışıma kızıyordum. Uykum çoğu kez bir işkenceydi bana; çünkü arzularımın şaha kalktığı zamanlar o anlardı, bu yüzden binlerce kez fıçılar dolusu, evet, depolar dolusu, gemiler dolusu ve plantasyonlar dolusu tütüne sahip olduğum düşler görüyordum.

Ancak kendimden öcümü yine kendim alıyordum. Tanrı'ya durmaksızın içimi alçakgönüllülükle doldurması için yakarıyor, bedenimi de sürekli çalıştırarak cezalandırıyordum. Mademki zihnimi ıslah edemiyordum, ben de çıplak adayı ıslah etmeye karar verdim. Kanat kısımları da bulunan on metre uzunluğunda, dört metre yüksekliğinde taştan bir duvar dikmek için dört ay emek verdim. Bu, bütün adanın kasırganın koynunda ufacık bir yelkovankuşu gibi kaldığı büyük fırtına dönemlerinde, kulübem için bir korumaydı. Boşa geçen hiç zamanım yoktu. Bundan böyle başımın otuz metre üstündeki hava, fırtınanın sürüklediği suyla bir dereye dönüşürken ben dinginlik içinde kuytumda yatıyordum.

Üçüncü yılda kendime kayadan bir sütun yapmaya başladım. Daha ziyade bir piramitti bu, tabanı geniş, dikdörtgen biçiminde, uç kısma doğru sivrilen bir eğime sahipti. İskele

yapmak için adanın hiçbir yerinde alet edevatla kereste bulunmadığından böyle inşa etmek zorunda kalmıştım. Beşinci yılın sonu gelmeden piramidim tamamlanmadı. Adanın zirvesinde yükseliyordu artık. Şimdi, bu zirvenin denizden on iki metre yüksekte ve benim piramidimin tepesinin de zirvenin on iki metre yükseğinde olduğunu belirtirsem, adanın boyunu hiç alet kullanmadan ikiye katladığım anlaşılacaktır. Bazı düşüncesiz kimseler dünyayı yaratan Tanrı'nın planına müdahale ettiğimi ileri sürebilirdi. Öyle değil, karşı çıkarım ben buna. Çünkü okyanusun tenhalığı içinde çıkıntı yapmış bu kaya yığınlarının yanı sıra, ben de Tanrı'nın planının eşit ölçüde bir parçası değil miydim? Çalışmamı sağlayan kollarım, eğilip kaldırmaya yarayan sırtım, yakalayıp kaldırmaya yarayan ellerim; bunlar da Tanrı'nın planının birer parçası değil miydi? Bu konuya çok kafa yordum. Biliyorum ki haklıydım.

Altıncı yılda piramidimin tabanını genişlettim, böylece sonraki on sekiz ayın sonunda anıtımın yüksekliği, adanın yüksekliğinin on beş metre üstüne çıktı. Babil kulesi değildi, elbette. Doğruluğu su götürmez iki nedene hizmet ediyordu. Bana üstünden okyanusta gemi aradığım bir gözetleme kulesi işlevi görüyordu ve adanın dikkatsizce yol alan herhangi bir denizcinin görüş alanına girmesi olasılığını artırıyordu. Ve de aklımla bedenimi sağlıklı tutuyordu. Asla boş kalmayan ellerle, şeytanın o adada pek az şansı kalıyordu. Özellikle çeşitli yiyeceklerin görüntüleri ve adına tütün denilen pis ota bağımlılığımla bir tek düşlerimde işkence ediyordu bana.

Adada geçirdiğim altıncı yılın haziran ayının on sekizinci gününde bir yelken gördüm. Ancak rüzgâraltı yönünde beni fark edemeyecek kadar uzaktan geçti. Düş kırıklığından acı çekmekten çok, bu yelkenin görüntüsü bana en canlı hoşnutluğu verdi. Önceleri bir dereceye kadar kuşku duyduğum bir olguya beni ikna etti: Demek ki bu denizlere bazen seyrüseferciler uğruyordu.

Diğer işlerimin yanı sıra, fokların denizden adaya çıktığı yerde çıkmaz bir sokak oluşturan alçak, geniş kanatlı, taştan duvarlar diktim. Burası, dışarıdaki türdeşlerini heyecanlandırmadan ve yaralanmış ya da korkmuş bir fokun kaçıp tehlike işareti yaymasına olanak vermeden, içeriye giren fokları öldürmeme elverebilirdi. Yalnızca bu yapıya yedi ayımı adadım.

Zaman geçtikçe kısmetime daha çok razı geldim ve uyurken, şeytan, tütüne ve lezzetli yiyeceklere ilişkin ahlaksız görüntülerle düşlerime giderek daha az girip, içimdeki o garibân Âdem'e daha az işkence eder oldu. Ve ben fok etimi yiyip onu beğenmeyi, elimin altında bol miktarda bulunan tatlı yağmur suyunu içmeyi ve Tanrı'ya şükretmeyi sürdürdüm. Ve Tanrı'nın beni işittiğini biliyorum, çünkü adada kaldığım dönem boyunca, daha sonra anlatacağım, her ikisi de benim açgözlülüğümden kaynaklanan iki sefer dışında, hastalandığım tek bir an olmadı.

Beşinci yılda, gemi omurgalarının zaman zaman bu denizleri yardığına kendimi inandırmadan önce, küreğimin üstüne Amerika'nın huzurlu kıyılarından ayrıldığımdan beri başımdan geçmiş kayda değer olayları kazımaya başladım. Harfleri en küçük boyutta tutarak, bunun olabildiğince tutarlı ve kalıcı olmasını sağladım. Çoğunlukla altı, hatta beş harf bir günlük işti benim için, öylesine özenliydim.

Ve ola ki zorlu talihim çok uzun zaman dilediğim Elkton'daki ailemin ve dostlarımın yanına dönme fırsatını verir diye, küreğin geniş kısmına bu anlatının başlarında dile getirmiş olduğum kötü yazgımın hikâyesini kazıdım ya da çenttim.

Umutsuz durumumda çok işime yaradığını kanıtlayan ve hem benim hem de gemideki yoldaşlarımın kötü yazgısının kaydını barındıran bu küreği korumak için hiçbir sıkıntıdan kaçınmıyordum. Artık fokların kafasına vururken onu riske atmıyordum. Bunun yerine yapması tam bir ayı bulan bir metre kadar uzunlukta, uygun çapta bir taş bal-

ta edinmiştim. Ayrıca küreği hava koşullarından korumak için de (çünkü onu ılımlı esintilerde, piramidimin üstünde değerli gömleklerimden birisinden yaptığım bayrağı dalgalandırmak için bayrak direği olarak da kullanıyordum) iyi tabaklanmış fok derilerinden bir kılıf uydurdum.

Adadaki mahkûmiyetimin altıncı yılının mart ayında, insanın görüp göreceği en büyük fırtınalardan birisini yaşadım. Akşam saat dokuz sularında başladı, güneybatıdan kara bulutlarla şiddetlenen bir fırtınanın yaklaşmasıyla birlikte saat on birde aralıksız gök gürültüleriyle, ömrümde ilk kez tanık olduğum en keskin ışıklı şimşeklerin eşlik ettiği bir kasırgaya dönüştü.

Adanın güvenliğinden endişe duymuyor değildim. Denizin dalgaları, piramidimin doruğu dışında her yerin üstünden aşıyordu. Rüzgâr ve serpinti yüzünden neredeyse canım bedenimden oracıkta çıkıverecekti. Varlığımın, yalnızca piramidi dikip adanın yüksekliğini ikiye katlamaktaki işgüzarlığım sayesinde korunduğunu anlayabilecek kadar aklım başımdaydı.

Ama sabahleyin şükretmek için büyük bir gerekçem vardı. Piramidin rüzgâraltı yanında korunakta olan en büyük küpüm dışında topladığım bütün yağmur suyu tuzlu suyla karışmıştı. Dikkatli bir tutumlulukla biliyordum ki ne kadar gecikirse geciksin, bir sonraki yağmurlar düşene değin yeterince içme suyum vardı. Kulübem dalgalarla tümüyle silinip süpürülmüştü ve koca fok eti depomdan geriye lapalaşmış azıcık et kalmıştı bir tek. Bununla birlikte kayaların üstünün, bildiklerim içinde kefale en yakın duran bir tür balıkla dolduğunu görünce sevinmekle şaşırmak arasında kaldım. Bunlardan bin iki yüz on dokuz kadarını topladım ve karınlarını yarıp morina balığı usulünde güneşte kuruttum. Sevinçle karşıladığım bu tayın değişikliği, günümü de gösterdi bana. Pisboğazlık ettim ve izleyen gece boyunca ölmeme ramak kaldı.

Adada kalışımın yedinci yılında, yine aynı mart ayında büyük şiddetteki benzeri bir fırtına daha patlak verdi. Bunun peşinden, dalgalarca karaya fırlatılmış taze bir balina leşi bulunca hayretler içinde kaldım. Bu iri balığın karnına gömülmüş birkaç kulaç iple, her yerde görülen türden bir zıpkın bulunca duyduğum şükranı ise varın siz tasavvur edin.

Böylece sonunda ıssız adadan ayrılma fırsatıyla karşılaşacağıma ilişkin umutlarım yeniden canlandı. Kuşku yoktu ki bu denizler balina avcısı kaynıyordu ve yüreğimi sağlam tuttuğum sürece er geç buradan kurtulurdum. Yedi yıl boyunca fok etiyle yaşamıştım, bu yüzden de bol miktarda değişik ve lezzetli bir yiyeceğe kavuşunca yine zayıflığımın kurbanı oldum ve öyle çok yedim ki bir kez daha ölümün eşiğine geldim. Ancak sonuçta, bunda ve küçük balıklarda çektiğim rahatsızlık, fok etiyle, başka bir şeyle değil, yalnızca fok etiyle idare etmeye alışmış mideme yabancı bir gıdanın girmesi yüzündendi.

O tek bir balinadan tam bir yıllık erzakımı sağladım. Ayrıca da tuz ekleyerek yemeklerimde kurutulmuş et dilimlerini bandığım hoş bir lezzete dönüşen balina yağını, güneş ışınlarının altında kaya oyuklarında saklamayı denedim. Değerli gömlek paçavralarımdan bir fitil yapmaya bile uğraştım; böylece zıpkını çelik, kayayı da çakmaktaşı niyetine kullanarak geceleri ışığa sahip olabilirdim. Ama boşuna bir uğraştı bu ve çarçabuk bu düşünceden çark ettim. Tanrı'nın karanlığı çöktüğünde ışığa gereksinimim yoktu benim; çünkü kendimi yaz kış, günbatımından gün doğumuna dek uyumaya alıştırmıştım.

Ben, Darrell Standing, daha önceki varoluşuma ilişkin bu anlatıyı kendime ait bir kanıyla bölmekten kendimi alıkoyamayacağım. İnsan kişiliği, önceki varoluşların toplamı da eklendiğinde, büyüyüp geliştiğine göre, Müdür Atherton

için tecrit engizisyonunda ruhumu çökertebilme olasılığı var mı? Ben, ayakta kalan yaşamım, geçmiş çağlar boyunca oluşagelmiş bir yapıyım; hem de ne geçmiş! Gömleğin içinde geçirdiğim on gün on gece bana ne yazar ki? Bana, bir zamanlar Daniel Foss olan ve uzak Güney Okyanusunda o kayaların üstündeki okulda sekiz yıl boyunca sabretmeyi öğrenmiş bana?

Adadaki sekizinci yılının sonunda eylül ayında, piramidimi adanın zirvesinden on sekiz metre yukarı yükseltmek doğrultusundaki en hırslı planlarımı kurarken, bir sabah gözlerimi açtığımda, gabya yelkenlerini faça etmiş neredeyse seslenme mesafesinde duran bir gemi gördüm. Kıç güvertesindeki subayların dürbünleriyle bana baktıklarını görünceye dek farkıma varabilsinler diye küreğimi havada salladım, o kayadan bu kayaya zıpladım ve canlılık belirtileri içeren eylemlerde bulundum. Adanın en batı ucunu göstererek karşılık verdiler ki telaşla oraya gittiğimde içinde altı adamlarının bulunduğu sandallarını keşfettim. Öyle görünüyordu ki, sonradan da öğreneceğim gibi, piramidimgeminin dikkatini çekmiş ve üstünde durduğu adadan daha yüksekteki bu tuhaf yapıyı incelemek için rotasını değiştirmişti.

Ancak dalgalar öyle yüksekti ki, sandalın konuk sevmez kıyılarıma yanaşmasına izin vermeyecekleri anlaşıldı. Türlü türlü başarısız girişimin ardından bana gemiye dönmeleri gerektiği yönünde işaret yaptılar. Issız adadan bu yüzden ayrılamayacak olmamın bende yarattığı ümitsizliği bir düşünün. Küreğimi kaptım (eğer kurtulursam onu Philadelphia Müzesi'ne armağan etmeye çoktan karar vermiştim) ve onunla birlikte köpüren dalgaların içine balıklama atladım. Talihim öyle yaver gitti, gücüm ve çevikliğim öyle yerindeydi ki sandala yetiştim.

Bu noktada hayret verici bir olayı anlatmadan duramayacağım. Gemi o sırada öyle uzağa sürüklenmişti ki hepimizin güverteye çıkması bir saati buldu. Bu süre içinde, se-

kiz uzun yıl boyunca bastırdığım eğilimlerimi açığa vurup dümendeki süvariye çiğnememem için bir parça tütün versin diye yalvardım. Tütünü verdiği gibi süvari bana ayrıca birinci sınıf Virginia tütünüyle doldurulmuş piposunu da teklif etti. Deli gibi kusmaya başladığımda aradan on dakika geçmiş geçmemişti. Bunun nedeni açıktı. Bedenim tütünün etkilerinden tümüyle arınmıştı ve o anda başıma gelen, ilk kez tütün içen bir yeniyetmenin çektiği sıkıntı gibi benim de tütün zehirlenmesine uğramamdı. Tanrı'ya şükretmek için bir gerekçem olmuştu yine ve o günden öldüğüm güne değin o pis otu bir daha ne kullandım ne de canım çekti.

Ben, Darrell Standing, San Quentin Hapishanesi'nde deli gömleğinin içinde bilinçsizken yeniden yaşadığım bu varoluşun şaşırtıcı ayrıntılarını artık tamamlamalıyım. Daniel Foss'un kararına sadık kalıp, kazınmış küreği Philadelphia Müzesi'ne verip vermediğini sıklıkla merak etmiştim.

Tecritteki bir mahkûm için dış dünyayla iletişim kurmak oldukça güçtür. Bir kez bir gardiyana, bir kez de tecritteki cezası az bir mahkûma güvenip müzenin müdürüne hitaben ezberimden bir araştırma mektubu tasarlamıştım. Büyük bir ciddiyetle bana söz veren bu adamların ikisi de umudumu boşa çıkardı. Kaderin garip bir cilvesiyle Ed Morrell tecritten salıverilip bütün hapishaneye mahkûm başı tayin edilinceye kadar da mektubun gönderilmesini sağlayamadım. Philadelphia Müzesi müdürünün gönderdiği, Ed Morrell'ın da gizlice bana ulaştırdığı yanıtı burada aktarıyorum:

"Burada sizin betimlediğiniz gibi bir küreğin bulunduğu doğru. Ancak çok az kimsenin bundan haberi var, çünkü halka açık salonlarda sergilenmiyor. Aslında, bu görevi on sekiz yıldır sürdürüyorum ve bunun varlığından ben de habersizdim.

Ancak eski kayıtlara başvurmak suretiyle böyle bir küreğin 1821 yılında, Maryland, Elkton'lı Daniel Foss diye birisi tarafından armağan edildiğini keşfettim. Uzun bir araştır-

madan sonra küreği tavan arasında, ıvır zıvırın konulduğu kullanılmayan bir odada bulduk. Kürekteki çentiklerle üstüne kazılmış açıklamalar aynen sizin betimlediğiniz gibi.

Elimizde ayrıca, adı geçen Daniel Foss tarafından yazılıp kürekle birlikte armağan edilen bir de kitapçık var ki 1834 yılında Boston'da N. Coverly, Jr firması tarafından yayımlanmış. Bu kitapçık bir deniz kazazedesinin ıssız bir adadaki sekiz yıllık yaşamını anlatıyor. Yaşlı ve yoksul olan bu denizcinin, bu kitapçığı hayırsever kişilere elden sattığı açıkça anlaşılıyor.

Müzede bizim bile varlığından haberdar olmadığımız bu küreğin farkına sizin nasıl vardığınızı öğrenmeye can atıyorum. Sonradan, bu Daniel Foss tarafından yayımlanmış bir günlükte bununla ilgili bir şey okuduğunuzu varsaymakta haklı mıyım? Konu hakkında herhangi bir bilgiyi edinmekten hoşnut kalırım ve kürekle kitapçığı bir an önce sergi salonuna koymak için gerekeni yapıyorum.

Derin Saygılarımla, HOSEA SALSBURTY."*

Profesör Darrell Standing'in idamının ardından ki o sıralarda anılarını içeren elyazması elimize geçmişti, Philadelphia Müzesi Müdürü Mr. Hosea Salsburty'ye yazdık ve karşılığında, kürekle broşürün varlığını doğrulayan yanıtını aldık. – EDİTÖRLER

Yirminci Bölüm

"Ya dinamit ya ölüm" diye dillendirdiği ültimatomunu boşa çıkararak Müdür Atherton'ı kayıtsız koşulsuz biçimde pes etme noktasına getirdiğim zaman da geldi. Deli gömleğinin içinde öldürülemeyecek birisi olduğum gerekçesiyle yakamı bıraktı. Gömleğin içinde birkaç saat geçirdikten sonra ölenleri görmüştü. Gömleğin içinde birkaç gün geçirip ölenler olmuştu; gerçi her durumda bunlar, bağları çözülüp son nefeslerini verdikleri ve doktorun zatürree, Bright hastalığı ya da kalp kapakçığı yetmezliği gibi ölüm raporları düzenlediği hastaneye götürülürlerdi.

Ancak Müdür Atherton beni asla öldüremedi. Hırpalanmış, can vermek üzere olan bedenimi hastaneye yetiştirmek gibi bir aciliyet hiç ortaya çıkmadı. Ama yine de Müdür Atherton'ın elinden gelenin en iyisini yaptığını ve en kötüsünü yapmaktan da çekinmediğini söyleyeceğim. Beni çifte deli gömleğine bağlattığı zamanlar vardı. Bu, sözünü etmem gereken, oldukça zengin bir deneyimdi.

San Francisco gazetelerinden birisinin (her gazetenin ve de her ticari girişimin peşine düştüğü, kâr sağlayacak bir pazar arayışındaydı o da) hapishane reformu meselesiyle işçi sınıfının radikal kesiminin ilgisini çekmeye çalışmasıyla gerçekleşti bu olay. Sonuçta, o zamanlarda sendikalı işçiler önemli bir politik gücü ellerinde tuttukları için, Sacramen-

to'daki eyyamcı politikacılar eyalet hapishanelerinde inceleme yapacak bir senato komitesi görevlendirdiler.

Eyaletin bu senato komitesi, San Quentin'i *inceledi* (italik yazılmış horgörümü bağışlayın). Buradan daha örnek gösterilecek bir başka tevkif kurumu yoktu. Bizzat mahkûmlar böyle ifade verdiler. Hiç kimse onları suçlayamaz. Geçmişte de benzer incelemeleri yaşamışlardı. Ekmeklerine hangi tarafın yağ süreceğini biliyorlardı. Sözü geçen ifadenin hapishane yönetimine ters düşmesi durumunda, her taraflarının ve kaburgalarından çoğunun ifade vermelerinin hemen ardından sızlayacağını biliyorlardı. Ya, inan bana, okuyucum, bu oldukça eski bir hikâyedir. Saray entrikaları sarayı sarsarken hapiste çürüdüğüm o eski zamanlardan çok iyi anımsadığım, binlerce yıl önceki Babil'de bile eskiydi.

Dediğim gibi, mahkûmların her biri Müdür Atherton'ın idaresinin insanca olduğu yönünde ifade verdi. Aslında, müdürün iyiliğine, yiyeceklerin çeşitliliği, iyiliği ve niteliğine, gardiyanların nezaketine ve hapishane ortamının genel uygunluğu, kolaylığı ve rahatlığına ilişkin öyle dokunaklı ifadelerdi ki bunlar, San Francisco'nun muhalif gazeteleri namuslu ama tembel yurttaşların hapishane konuğu olmak üzere sıraya girmek için yoldan çıkacakları yönünde öfke çığlıkları attılar.

Senato Komitesi, yitirecek ya da kazanacak hiçbir şeyi bulunmayan biz üçümüzün bulunduğu tecrite bile doluştu. Jake Oppenheimer yüzlerine tükürdü ve üyelerinin her birine cehenneme gitmelerini söyledi. Ed Morrell burasının amma da iğrenç koktuğunu söyledi onlara, yüzüne karşı müdüre hakaret etti ve komite tarafından, onun gibi zor tiplerle başa çıkma gereksinimiyle daha önceki müdürler tarafından icat edilmiş tüm köhne ve modası geçmiş cezalandırma yöntemlerini kullanması salık verildi.

Müdüre hakaret etmeme konusunda dikkatliydim. Kurnazca ve bir dönemi atlayacak ya da araya bir soru girme-

sine olanak verecek hiçbir doğal duraklamaya yer bırakmayan biçimde kurgulanmış bütün hikâyeyi, bir bilim adamı olarak, küçük başlangıçlarla başlayıp yorumumu bir sanata dönüştürerek, adım adım, minik adımlarla, senatocu dinleyicilerimi bir sonraki yorumu hevesle ve merakla dinlemelerini sağlayacak biçimde ayartarak ifade verdim... bu biçimde hikâyemi aktardım.

Heyhat! Ortaya döktüklerimin fısıltısı bile hapishane duvarlarından dışarıya çıkmadı. Senato Komitesi Müdür Atherton'ı ve San Quentin'i bir güzel akladı. Mücadele yürüten bir San Francisco gazetesi, San Quentin'in kardan daha beyaz olduğuna ve dahası deli gömleğinin iflah edilemeyenler için hâlâ yasal olarak kabul edilen bir cezalandırma yöntemi olmasına karşın, halihazırda, şimdiki insancıl ve manevi açıdan insaflı müdürün yönetiminde bunun hiçbir koşul altında, hiçbir zaman kullanılmadığına dair işçi sınıfına mensup okurlarına güvence verdi.

Ve de zavallı dangalak emekçiler bunları okuyup inanırlarken, Senato Komitesi devletin ve vergi yükümlüsünün kesesinden müdürle birlikte yiyip içerken, Ed Morrell, Jake Oppenheimer ve ben, daha önce hiç bağlanmadığımız ölçüde bir nebze daha sıkı ve daha kindar biçimde bağlanmış halde gömleklerimizin içinde yatıyorduk.

Ed Morrell ayakkabısının ucuyla bana, "Bütün bunlar gülelim diyeydi," diye tıkırdadı.

"Ben olsam endişelenirdim," diye vurdu Jake.

Ve bana gelince, benim de elimden gelen acı acı küçümseyip gülmek oldu, eski Babil'in hapishanelerini anımsadım, kendi kendime, kozmik bir gülümsemeyle gülümsedim ve beni tüm çağların vârisi ve tam teçhizatlı, zamanın atına binmiş bir süvarisi yapan küçük ölümün enginliğine sürüklenip yittim.

Evet, dış dünyadaki sevgili kardeşim, basın bu aklamayı yayımladığında, çok saygın senatörler yiyip içerken, tecritte

diri diri gömülmüş dayanışma içindeki biz üç yaşayan ölü, branda bezi işkencesi altında ecel terleri döküyorduk.

Ve akşam yemeğinden sonra, şaraptan çakırkeyif olmuş Müdür Atherton, nasıl gidiyor diye bizzat görmeye geldi. Beni, genelde olduğu gibi komada buldular. Doktor Jackson ilk kez paniklemiş olmalıydı. Bilincim burun deliklerimi acıtan amonyakla karanlığın içinden geri getirildi. Üstüme eğilmiş yüzlere gülümsedim.

"Ayıp," diye burnundan soludu müdür ve yüzünün kızarıklığıyla dilinin dolaşmasından içmiş olduğunu anladım.

Su istediğimi belirtmek için dudaklarımı yaladım, çünkü konuşmak istiyordum.

Sonunda belirgin bir soğuklukla, "Sen dangalağın tekisin," demeyi başardım. "Sen dangalağın, korkağın, itin, yüzüne tükürülmeyi bile hak etmeyen aşağılık yaratığın tekisin. Böylesi bir durumda Jake Oppenheimer sana fazla bile cömert davrandı. Bana gelince, yüzüne tükürmememin tek nedeninin kendimi alçaltmamak ve tükürüğüme yazık etmemek olduğunu hiç çekinmeden söylüyorum sana."

"Sabrımın sonuna geldim!" diye gürledi. "Seni öldüreceğim, Standing!"

"İçmişsin," diye yapıştırdım yanıtı. "Ve sana tavsiyem olsun, bu tür şeyleri söylerken yanındaki hapishane köpeklerine güvenme. Bir gün seni gammazlarlar ve işinden olursun."

Ama şarap etkisini göstermiş, onu hükmü altına almıştı.

"Bir gömlek daha giydirin şuna," diye buyurdu. "Sen öldün, Standing. Ama gömleğin içinde ölmeyeceksin. Cenazeni hastaneden kaldıracağız."

Bu kez, önceki gömleğin üstüne ikincisi arkadan giydirilip önden bağlandı.

"Tanrım, Tanrım, Müdür, havalar çok kötü," diye dudak büktüm. "Ayaz keskin. Bu yüzden de bana iki gömlek verdiğin için gönül borcu duyuyorum sana. Neredeyse rahat edeceğim."

"Daha sıkı!" diye sıkıştırdı bağları çeken Al Hutchins'i. "Bas alçağın üstüne. Kır kemiklerini."

Kabul etmeliyim ki Hutchins elinden geleni ardına koymadı.

"Hakkımda *yalan* söylersen," diye çılgınca bağırdı müdür, şarabın ve öfkenin etkisiyle yüzü elma gibi kızarmıştı. "Gör bak, neler geliyor başına. Sonunda sıran geldi, Standing. Bu senin sonun olacak. İşitiyor musun? Sonun olacak bu senin."

"Bir iyilik yap, Müdür," diye fısıldadım kendimden geçercesine. Kendimden geçiyordum. Korkunç ölçüde büzüşmekten ister istemez bilincimi yitirme noktasındaydım. Hücre duvarları çevremde dönüp dururken ve tüm irademle, gömlekler yüzünden içimden çıktı çıkacak bilincimi elimde tutmak için savaşırken, "Üç gömlek yap şunu," diye sürdürmeyi becerebildim. "Bir gömlek daha... Müdür... çok... daha... sıcak... tutar."

Ve küçük ölümün anaforu içine çekilirken fısıltım yitip gitti.

O çifte gömleğe vuruluşumun ardından bir daha hiç aynı adam olamadım. Bugüne değin, hangi gıdayla olursa olsun fark etmez, doğru dürüst beslensem bile aynı olamazdım. Araştırıp bulmayı hiç umursamadığım, içteki yaralardan çok çektim. Kaburgalarımla karnımdaki o eski ağrı, ben bu satırları yazarken benimle birlikte. Ama, acınası eziyet düzeneği amacına ulaştı. Şu zamana değin yaşamama olanak verdi ve yakasız gömlekle beni dışarı çıkartıp iyice gerilmiş urganla boynumu kıracakları güne kadar birazcık daha yaşamama da olanak verecek.

Ancak, çifte gömleğe vurulmak bardağı taşıran son damlaydı. Müdür Atherton'ı yıktı. Benim öldürülemeyeceğim varsayımıyla havlu attı. Bir keresinde ona söylediğim gibi:

"Beni bitirmenin tek yolu, Müdür, bir gece buraya bir baltayla süzülmen."

Jake Oppenheimer da müdüre vurduğu son darbenin sorumlusuydu ki bunu anlatmalıyım:

"Diyorum ki, Müdür, her sabah yastığının üstünde kendinle uyanmak zorunda kalışın senin için cehennem azabı olmalı."

Ve Ed Morrell, müdüre:

"Seni yetiştiren anan çocuklara bayılıyordu herhalde."

Gömleği çıkartmaları benim için gerçek bir ıstıraptı. Hüzünle o düş dünyamı özlüyordum. Ama uzun sürmüyordu. Mekanik biçimde, göğsümle karnımı battaniyeyle sıkıştırmamın yardımıyla, irademle alıştırma yaparak, canlandırmaları sürdürebildiğimi fark ettim. Bu sayede, gömleğin yarattığına benzer fiziksel ve psikolojik durumu harekete geçiriyordum. Böylelikle de, isteyerek ve o eski işkenceye katlanmaksızın zamanda gezinmekte özgürdüm.

Ed Morrell tüm maceralarıma inanıyordu, ama Jake Oppenheimer sonuna kadar kuşkucu olarak kaldı. Oppenheimer'ı ziyaret edişim tecritteki üçüncü yılımda gerçekleşti. Böyle bir şeyi asla yapamazdım, ama o bir ve tek sefer, tümüyle plansız ve beklenmedik bir şeydi.

Kendimi onun hücresinde buluşum, üstüme bilinçsizliğin çökmesinden hemen sonraydı. Bedenim, biliyordum ki hücremde gömleğin içinde yatıyordu. Daha önce onu hiç görmemiş olmama karşın, bu adamın Jake Oppenheimer olduğunu biliyordum. Yaz günüydü ve battaniyesinin üstünde soyunuk biçimde uzanıyordu. Kadavramsı yüzü ve iskelete benzeyen bedeni karşısında dilim tutuldu. İnsan kılığından çıkmıştı. Etinden bütünüyle yoksun kalmış ve parşömen benzeri bir deriyle kaplanmış şöyle böyle bir insan müsveddesi, hâlâ birbirine bitişik duran insan kemiklerinden ibaretti.

Bu olay üzerine uzun uzadıya düşünmem ve Jake Oppenheimer nasılsa benim de öyle, Ed Morrell'ın da öyle olduğumuzun farkına varışım, kendi hücreme dönüp bilincime

kavuştuktan sonra gerçekleşti. Bizim; tecritin üç iflah olmaz adamının şu kırılgan, yok olmaya yüz tutmuş cesetlerimizde gördüğüm ruhun enginliği karşısında, etkilenmekten başka bir şey gelmedi elimden. Et ucuz, boş bir şey. Ot ettir ve et de ota dönüşür; ama ruh, baki kalan ve süregiden bir şey. Şu ete tapanlara hiç tahammülüm yok. San Quentin'de tecritin bir kez tadına bakmak, onları çarçabuk ruhun değerini anlayıp ona tapınma yoluna döndürür.

Ama Oppenheimer'ın hücresindeki deneyimime dönelim biz. Bedeni, çoktan ölmüş ve çöl sıcağında kurumuş bir adamınkine benziyordu. Onu saran deri, kurumuş çamur rengini almıştı. Keskin, sarı kurşuni gözleri canlı olan tek parçası gibi görünüyordu. Dur durak bilmiyordu bu gözler. Sırtüstü uzanmıştı ve gözleri, üstündeki loş havada oyalanan sinekleri izleyerek oraya buraya dönüyordu. Sağ dirseğinin hemen üstündeki yara iziyle sağ ayak bileğinin üstündeki başka bir yara izi de dikkatimi çekti.

Bir zaman sonra esnedi, yan tarafına döndü ve kalçasının hemen üstünde azmış görünen bir yarayı inceledi. Bunu, tecritteki insanların yapması gerektiği biçimde yaranın temizlenip sarılması izledi. Bunun deli gömleğinin yol açtığı türden bir yara olduğunu anladım. Benim bedenimde de, yazdığım şu an bile bu gömlek izlerinden yüzlercesi var.

Ardından Oppenheimer sırtüstü devrildi ve ön üst dişlerinden –bir köpekdişi– birisini ihtiyatla başparmağıyla işaretparmağının arasına aldı ve dikkatlice öne arkaya oynattı. Yeniden esnedi, kollarını gerdi, yuvarlandı ve Ed Morrell'a seslenmek için duvara vurdu.

Doğal olarak kodu çözdüm.

"Uyanık olabileceğini düşündüm," diye tıkırdattı Oppenheimer. "Profesör ne âlemde?"

Derken, belli belirsiz ve uzaktan, Morrell'ın, beni bir saat önce gömleğe soktuklarını ve her zamanki gibi tüm yumruk konuşmalarına çoktan sağırlaştığımı bildiren vuruşlarını işittim.

"İyi birisi o," diye tıklatmayı sürdürdü Oppenheimer. "Okumuş ineklerden hep kuşku duyarım, ama eğitim onu hiç bozmamış. Dosdoğru birisi olduğu açık. Dünyadaki tüm öfkeyi üstüne çekti, ama bir milyon yıl uğraşsan onu ne öttürebilir ne de ihanet ettirebilirsin."

Bunların hiçbirine karşı çıkmadı Ed Morrell, hatta övgülere ayrıntılarla daha da vurgu kattı. Ve tam da burada, bir sözcük daha ilerlemeden söylemeliyim ki pek çok yıl yaşayıp bir yığın yaşam sürdürdüm ve o bir yığın yaşantımda gurur duyduğum anlar oldu; ama en gurur duyduğum an, tecritteki iki yoldaşımın benden övgüyle söz ettikleri o andı. Ed Morrell ile Jake Oppenheimer büyük adamlardı ve onların beni yoldaşlıklarına kabulünden daha büyük bir onura erişmedim. Krallar bana şövalyelik, imparatorlar soyluluk unvanları verdiler ve kendim de kralken görkemli anlar yaşadım. Yine de bunların hepsinin içinde, dünya tarafından lağım çukurunun ta dibi sayılan tecritteki bu iki müebbetliğin bana bağışladıkları bu övgü kadar muhteşem bulduğum gibisi yok.

Sonradan, gömleğin içinde geçirdiğim bu sürenin etkisi geçince, ruhumun bedenimden ayrıldığının kanıtı olarak Jake'in hücresini ziyaretimi gündeme getirdim. Ama Jake Nuh diyor peygamber demiyordu.

Ona ruhum onun hücresinde bulunduğu sırada ardı ardına yaptığı belirli eylemleri anlattığımda, "Tahminden de öte bir tahmin bu," diye karşılık verdi. "Gözünde canlandırmak. Tecritte geçirdiğin zaman üç yıla yakın, Profesör ve herhangi birinin zaman öldürürken neler yapacağını üç aşağı beş yukarı kendin de kestirebilirsin. Sıcak havalarda soyunup uzanmaktan sinekleri izlemeye, yaralarınla uğraşmaya ve duvarı tıklatmaya kadar bana söylediklerinin içinde senin ve Ed'in binlerce kez yapmadığınız hiçbir şey yok."

Morrell benim tarafımı tutuyordu, ama bir işe yaramadı.

"Gücenme hemen, Profesör," diye vurdu Jake. "Yalan söylüyorsun demiyorum. Söylediğim yalnızca, gömleğin için-

deyken düşe daldığın ve öyle yaptığını bilmeden tahminde bulunduğun. Söylediğin şeye inandığını ve gerçekleştiğini düşündüğünü biliyorum; ama benim için hiçbir anlam taşımıyor. Kestirimde bulunuyor, ama kestirimde bulunduğunu bilmiyorsun; düşünde ya da sersemlik anlarında karşına çıkana değin bildiğini bilmesen de, bunlar senin hep bildiğin şeyler."

"Orada dur, Jake," diye vurdum. "Seni kendi gözlerimle hiç görmediğimi biliyorsun. Doğru değil mi?"

"Senin sözüne bakarak, öyle, Profesör. Ben olduğumu bilmeden beni görmüş olabilirsin."

"Meselenin özü," diye sürdürdüm, "seni soyunuk görmem değil, bununla birlikte sana sağ dirseğinin üstündeki ve sağ ayak bileğindeki yara izinden söz edebiliyorum."

"Hadi oradan," dedi yanıt olarak. "Bunların tümünü benim hapishane sicilimde ve dolandırıcılık arşivindeki hüviyetimde bulursun. Orada bunları bilen binlerce polis şefi var."

"Ömrümde duymadım," diye güvence verdim.

"Duymuş olsan bile anımsamazsın," diye düzeltti. "Ama yine de aynı şey. Unutmuş olsan da bilgi beyninde gerektiğinde başvurmak üzere depolanmıştır, yalnızca sen nerede depolandığını unuttun. Anımsamak için kendinden geçmen gerekir.

Kardeşininki kadar iyi bildiğin bir adamın adını unuttuğun oldu mu hiç? Benim başıma geldi. Oakland'da elli yıla çarptırıldığımda beni mahkûm etmiş bir jüri üyesi vardı. Bir gün adını unutmuş olduğumun farkına vardım. Yahu, haftalarca bunu çözmeye uğraştım. Şimdi, bunu belleğimden kazıp çıkaramayışım onun orada olmadığı anlamına gelmez. Yanlış bir yere konulmuştur, hepsi bu. Ve bunu kanıtlarcasına, bir gün, bu konuyla ilgisiz bir anda, beynimden fırlayıp dilimin ucuna geliverdi. 'Stacy,' deyiverdim yüksek sesle. 'Joseph Stacy.' Buydu işte. Ne demek istediğimi anlıyor musun?

Sen bana yalnızca binlerce kişinin bildiği yara izlerinden söz ediyorsun. Bu bilgiyi nasıl elde ettiğini bilmiyorum, sa-

nırım kendin de bilmiyorsun. Derdim de değil. Ama böyle işte. Çoğunun bildiğini bana söylemenin benim için bir anlamı yok. Palavralarının geri kalanını yutmam için bana çok daha başka şeyler getirmelisin."

Kanıtın değerlendirilmesinde Hamilton'ın Tutumluluk İlkesi!* Kenar mahallede yetişmiş bu mahkûm özünde öyle bir bilim insanı barındırıyordu ki Hamilton'ın ilkesini çözümlüyor ve katı biçimde uyguluyordu.

Yine de –ve olay çok hoş– Jake Oppenheimer entelektüel anlamda namusluydu. O gece uyuklarken, geleneksel işaretimizle bana seslendi.

"Söylesene, Profesör, sallanan dişimi kımıldattığımı gördüm demiştin. Sinirime dokunuyor bu. Senin nasıl olup da bilebildiğini kestiremediğim tek şey. Sallanmaya başlayalı yalnızca üç gün oldu ve ben bunu bir Allahın kuluna fısıldamadım."

Bir olayı açıklamak için en az varsayımda bulunan kuramın yeğlenmesine dayanan bir görüş. (ç.n.)

Yirmi Birinci Bölüm

Pascal bir yerlerde şöyle diyor: "İnsan evriminin ilerleyişini incelerken felsefi akıl, insanlığı bireyler yığını olarak değil, tek bir insan gibi görmeli."

Ben burada Folsom'un Katiller Bölümünde, kulaklarımda sineklerin sersemletici uğultusuyla oturmuş Pascal'ın bu düşüncesine kafa yoruyorum. Doğru. Ay takvimine göre on ay içinde, şaşırtıcı bir çabuklukla, sayısız biçimde ve sayısız defa çoğalan görünümlerde insan cenini gibi, organik yaşamın bütün tarihi, bitkiden insana yinelenip duruyor; tıpkı kısa çocukluk yıllarındaki insan yavrusu gibi ilkel insanın tarihi, zalimlik ve vahşet eylemlerinde daha aşağı yaratıklara acı çektirme gereksizliğinden başlayıp çeteler halinde dolaşma arzusunda ifadesini bulan kabile bilincine değin yinelenip duruyor; tıpkı, benim, Darrell Standing'in bir yirminci yüzyıl uygarlığında seninle ben ve türümüzün geri kalanlarına dönüşünceye dek, o ilkel adamın yaşadığı her şeyi yineleyerek yeniden yaşayıp durduğum gibi.

Günümüzde gezegenin üstünde canlı olan her birimiz, gerçekten de yaşamın ebedi tarihini, yaşamın ortaya çıktığı andan başlayarak içimizde taşırız. Bu tarih dokularımızda ve kemiklerimizde, bedensel işlevlerimizde ve organlarımızda, beyin hücrelerimizde ve ruhumuzda, atalarımızdan gelen her tür fiziksel ve psişik itki ve dürtümüzde yazılıdır. Bir

zamanlar biz, sen ve ben, okurum, balık gibiydik ve şimdi ortasında olduğumuz şeye, kuru karadaki büyük maceraya öncülük etmek için denizden çıktık. Sürüngen, sürüngen olmadan ve biz de biz olmadan önce, sürüngen öncesiyle biz öncesi aynı şeyken, sürüngenlik izlerini üstümüzde taşıdığımız gibi denizin izleri de halen üstümüzde. Bir zamanlar havada uçuyorduk ve bir zamanlar ağaçlarda yaşıyor ve karanlıktan korkuyorduk. Sana ve bana kazınmış ve yeryüzündeki zamanımızın sonuna değin bizden sonra gelecek tohumlarımıza da kazınmış kalıntılar var.

Pascal'ın bir kâhin sezgisiyle bir anlığına gördüğü şeyi ben yaşamaktayım. Pascal'ın felsefeci gözüyle kafa yorduğu o tek insanı kendimde görmekteyim. Ah, benim sana anlatacak; senin de okuyucum, anlatınca kavrayacak bir akla sahip olduğumuzdan kuşku duymama karşın, bir hikâyem var ki benim gözümde en doğrusu, en harikası, en gerçeği. Kendimi, Pascal'ın sözünü ettiği o tek insan gibi gördüğümü söylüyorum. Gömleğin içinde uzun kendinden geçiş süreleri boyunca yattım ve kendimi, çağların merdivenlerinden yukarı tırmanan insanoğlunun tarihini bizzat oluşturan binlerce yaşam sürmüş binlerce adam olarak gözledim.

Ah, ben uzun zaman öncesinin sonsuzluklarında kanat çırparken ne kadar da görkemli anılara sahibim. Bir kerelik gömlek translarında, insanoğlunun ilk savruluşlarının bin yıllık uzun ve maceralı yolculuklarında pek çok yaşam sürmekteyim. Tanrım, Asgard'da yaşayan lepiska saçlı Aesir, Vanaheim'da yaşayan kızıl saçlı Vanir olmazdan önce, esintinin önündeki devedikeni tüyü gibi aşağılara doğru inen buzulun önünden güneye sürüklendiğimiz o ilk göçlere ilişkin anılara (yaşayan anılar) sahip olduğum o zamanlardan çok öncesinde.

Ayaz ve kıtlık, savaş ve sel yüzünden öldüm. Dünyanın çıplak omurgasından meyveler toplayıp toprağı verimli bataklıklardan ve çayırlardan kökler kazıp çıkardım. Dışarıda

kış rüzgârları inlerken, mağara barınaklarının kayadan duvarlarına ve fildişlerine ren geyiği postlarıyla kıllı mamutların postlarını sürtüp kaşıdım. Benim zamanımdan yüzyıllar önce yok olmuş ya da benim göçüp gidişimden yüzyıllar sonra inşa edilmeye yazgılı azametli kentlerin yerleşimlerinde ilikli kemikler kırdım. Ve gelip geçici bedenlerimin cesetlerini su birikintisi diplerinde, buzulların aralarında, katranlı göllerde bıraktım.

Günümüzde bilim insanları arasında Yontma Taş Çağı, Cilalı Taş Çağı ve Bronz Çağı diye bilinen çağlarda yaşadım. Bugün Fransa, İtalya ve İspanya'nın yer aldığı Akdeniz'in kuzey kıyılarında evcilleştirilmiş kurtlarımızla birlikte rengeyiklerimizi otlattığımız zamanları anımsıyorum. Bu, buz tabakalarının eriyip geriye, kutba doğru hareketinden önceydi. Nice gündönümleri süreçlerinden geçerek yaşayıp öldüm, okurum... tek fark şu ki, ben anımsıyorum, sen anımsamıyorsun.

Sabanın Oğlu'ydum, Balığın Oğlu'ydum, Ağacın Oğlu'ydum. İnsanoğlunun dinöncesi zamanından başlayarak bütün dinler içimde sürüp gidiyor. Burada, Folsom'daki şapelde bir pazar günü Papaz Tanrı'ya kendi modern usulünde yakarırken biliyorum ki Papaz'ın içinde halen Sabanın, Balığın ve Ağacın duaları hüküm sürüyor; ya öyle, aynı zamanda da Astarte'nin ve de Gece'nin tüm duaları.

Askerlerim zamanın öncesinde ölüp gitmiş ve unutulmuş kralların kaya mezarlarına müstehcenlikler çiziktirirken eski Mısır'da Âri* bir efendiydim. Ve ben, eski Mısır'daki Âri efendi, iki gömülme yerimi kendim inşa ettim; birisi, bir kuşak boyunca kölelerin doğrulayabileceği sahte ve görkemli bir piramit; ötekisi ıssız bir vadide, gösterişsiz, yalın, gizli, işleri biter bitmez ölen kölelerce oyulmuş bir kaya mezarı... ve burada, Folsom'da, demokrasi yirminci yüzyıl dünyasını büyüleme düşleri kurarken, o gizli, ıssız vadideki kayaya

---

Âriler: Tarihöncesi dönemlerde İran'da ve Hindistan'ın kuzeyinde yaşamış halk. Hint-Avrupa dillerinin atası olan bir dil konuşmaktadırlar. (e.n.)

oyulmuş yeraltı mezarında bir zamanlar bana ait olup, kibirli bir Âri beyi olarak hükmeden canlı bedenimi dik tutan o kemiklerin, hâlâ yerinde durup durmadığını merak ediyorum.

Ve Asgard ve Vanaheim hanedanlarının tüm ardıllarını yok eden, yakıcı güneşin altında güneye ve doğuya doğru süren o büyük göçte, Seylan'da bir kral, eski Java ve Sumatra'daki Âri krallarının emrinde Âri anıtları diken bir yapı ustasıydım. Ve de ben, Darrell Standing olarak o uzak denizlerin coğrafyasında pek bilgili olmadığım için adlandıramadığım volkanik tropik adalarda, yalnızca Ârilerin diktiği anıtlar dikmek için yeniden doğmazdan önce, büyük Güney Denizi göçünde yüzlerce kez öldüm.

Bizim yazılı tarihimizin başlamasından önceki zamanlarda ırkların muazzam göçüne ilişkin bilincimde yer alan gördüklerimi, bildiklerimi ve sahip olduklarımı vasat sözcüklerle açık seçik resmedebilseydim keşke! Evet, ta o zaman bile tarihimiz vardı. Yaşlılarımız, rahiplerimiz, bilgelerimiz tarihimizi masallar biçiminde anlattılar ve bizden sonra gelecek tohumlarımız unutmasınlar diye o masalları yıldızlara yazdılar. Gökyüzünden yaşam veren yağmurla güneş ışığı gelirdi. Gökyüzünü inceler ve zamanı hesaplayıp mevsimlere bölmeyi yıldızlardan öğrenirdik; yıldızlara kahramanlarımızın, yiyeceklerimizin ve yiyecek elde etmeye yarayan araç gereçlerimizin; dolaşmalarımızın, göçlerimizin ve serüvenlerimizin; içgüdü ve arzularımızla yaptıklarımızın ve öfkelerimizin adlarını verirdik.

Ve ne yazık! Bütün alçakgönüllü isteklerimizi, yaptıklarımızı ya da yapmayı düşlediklerimizi yazdığımız göklerin değişmediğini sanırdık. Ben Boğanın Oğlu iken, bir ömür boyunca yıldızlara baktığını anımsıyorum. Ve sonrasında ve öncesinde, rahipler ve ozanlarla birlikte yok edilemez kayıtlarımızın yazıldığına inandığımız yıldızlar üzerine yasak şarkılar söylediğim başka yaşamlar vardı. Ve burada, hepsinin sonu olan yerde, mahkûm edilenlere izin verildiği için hapishanenin kütüphanesinden aldığım astronomi kitapla-

rına dalıp göklerin bile geçici akışlar olduğunu; dünyanın insanoğlunun göçleriyle karıştığı gibi, orasının da yıldız göçleriyle karıştığını öğreniyorum.

Bu modern bilgiyle donanmış olarak, küçük ölüm aracılığıyla gittiğim önceki yaşamlarımdan dönüp o zamanki göklerle şimdikini karşılaştırabiliyorum. Ve yıldızlar da değişiyor gerçekten. Kutup yıldızları, kutup yıldızları ve kutup yıldızı hanedanları gördüm. Günümüzün kutup yıldızı Küçükayı'da. Ancak, o uzaktaki günlerde kutup yıldızını Ejderha takımyıldızında, Herkül takımyıldızında, Vega'da, Kuğu takımyıldızında ve Sefe'de gördüm. Hayır; yıldızlar bile geçici, ancak onların anısı ve bilgisi içimde, bellek ve sonsuzluk anlamına gelen ruhumda süregidiyor. Bir tek ruh sürer. Geri kalan her şey, yalnızca maddeden oluştuğu için geçicidir ve geçmek zorundadır.

Ah, kendimi şu anda, eski dünyada var olmuş, sarışın, yırtıcı, bir katil ve bir âşık, elinde baltasıyla binlerce yıl boyunca dünyada tıkınacak et ve eşiktekiyle beşikteki için korunaklı yuvalar arayarak dolaşan bir etobur ve bir kök kazıcı, bir Çingene ve bir soyguncu olan o tek insan olarak görüyorum.

Ben o insanım, onun özeti, onun tamamı, balçığın içinden yukarı tırmanıp, cangılda haykıran ve yaygara koparan, doğurgan yaşamın anarşisinden aşkı ve yasayı yaratmış tüysüz iki ayaklıyım. Ben baştan ayağa o insanın olduğu ve dönüştüğü şeyim. Kendimi, acılı kuşaklar boyunca, tuzağı kurup avı yakalayan, ormandan ilk tarlaları açan, taştan ve kemikten aletler yapan, ağaçtan evler yapıp çatıları yapraklar ve samanla kapatan, yabani otlarla çayır köklerini ıslah eden, onları pirincin, darının, buğdayın, arpanın ve her türlü lezzetli yenebilir şeylerin atasına dönüşecek biçimde ortaya çıkartan, toprağı kazmayı, ekmeyi, biçmeyi, ürünü saklamayı öğrenen, bitkilerin dokularından iplik eğirip kumaş dokuyan, sulama sistemleri tasarlayan, metalleri işleyen, pazarlar oluşturup ticaret yolları geliştiren, tekneler inşa edip navi-

gasyonu bulan; evet, köy yaşamını düzenleyen, kabilelere dönüşünceye değin köyleri köylerle birleştiren, ulusları oluşturana dek kabileleri bir araya getiren, daima eşyanın doğasını araştıran, daima insanoğlu dostluk içinde yaşayabilsin diye insanoğluna yasalar yapan ve insanları yok edebilecek her türlü sürünen, emekleyen, yaygara eden şeyleri ortak çabayla ezip ortadan kaldıran olarak görüyorum.

Tüm doğumları ve serüvenleriyle o insandım ben. Bugün de, binlerce yıl önce ortaya çıkışına yardım ettiğim ve sayesinde bundan önce de defalarca, defalarca öldüğüm yasa gereği ölümünü bekleyen o insanım. Ve bu engin geçmiş tarihim üzerinde düşünürken, birkaç büyük ve görkemli etki buluyorum ki bunların başlıcası kadın aşkı, erkeğin kendi türündeki kadına duyduğu aşk. Kendimi, tek adam, âşık, her zaman âşık olarak görüyorum. Evet, aynı zamanda da büyük savaşçıydım, ama burada oturmuş her şeyin tarafsızca muhasebesini yaparken gözüme bir biçimde öyle görünüyor ki her şeyden daha da çok, büyük bir âşıkmışım ben. Büyük bir aşkla sevdiğim için de büyük bir savaşçıydım.

Kimi kez, erkeğin hikâyesinin kadına duyduğu aşkın hikâyesi olduğunu düşünüyorum. Şimdi yazdığım tüm geçmişimin anıları, kadına duyduğum aşkın anıları. On bin yaşam ve kılıkta ben hep onu sevdim. Şimdi onu seviyorum. Uykularım onunla dolu; uyanıkken kurduğum hayaller, başlangıç noktasından bağımsız, beni hep ona yöneltiyor. Ondan, o sonsuz, görkemli, hep de görkemli kalacak olan kadın endamından kaçış yok.

Ha, yanılgıya düşmeyin sakın. Deneyimsiz, coşkulu yeniyetme değilim ben. Sağlığı ve bedeni bozulmuş, kısa süre sonra ölecek olan orta yaşlı bir adamım. Bir bilim insanı ve filozofum. Benden önceki tüm filozof kuşakların bildiği gibi ben de kadının ne olduğunu bilirim; zayıflığını, kötülüğünü, arsızlığını, soysuzluğunu, ayaklarıyla dünyaya sımsıkı basışını ve yıldızları asla görmeyen gözlerini. Ve fakat ebedi ve

inkâr edilemez bir gerçek ortada: *Ayakları güzel, gözleri güzel, kolları ve memeleri cennet, çekiciliği erkeklerin gözünü kamaştıran her şeyden daha güçlü ve mıknatısın iğneyi karşı konulmaz biçimde kendine çektiği gibi, tıpkı onun gibi, karşı konulmaz biçimde o da erkeği çekiyor.*

Kadın beni ölüme ve uzaklığa güldürmüş, bana yorgunluk ve uykuyu küçümsetmiştir. Kadın aşkı için erkekleri, bir yığın erkeği katletmiş ya da sıcak kanın içinde düğünümüzü kutsamış ya da bir başkası uğruna onun bıraktığı izi temizlemişimdir. Ölümü ve onursuzluğu, yoldaşlarıma ve üstümde kararan yıldızlara ihaneti göze almışımdır kadın uğruna; ya da kendim için demeliyim, çünkü onu öylesine arzulamışımdır. Ve de salt geçişini görmek ve onun gece siyahı, kahverengi ya da sarı ya da güneşin altında altın tozuna bulanmış görünen saçlarının dalgalanan mucizesiyle gözlerime bayram ettirmek için arpa tarlasında özlemi başıma vurmuş halde yatmışımdır.

Çünkü kadın *güzeldir...* erkeğin gözünde. Dilindeki tat, burun deliklerindeki güzel kokudur. Erkeğin kanındaki ateştir ve borazanların gümbürtüsüdür; onun sesi kulaklarında tüm müziklerden ötedir ve o, Işıkla Karanlığın Titanları karşısında dimdik duran ruhunu sarsabilir. Ve erkek, baktığı yıldızların ötelerinde, uzaklarda düşlenmiş cennetlerde, Valkyrie ya da huri olarak ona hevesle yer ayırır, çünkü onsuz bir cennet düşleyemez. Ve onun ay ışığındaki bir tek gülüşünün ya da karanlıktaki aşk hıçkırığının ya da sersemlemiş halde otların içinde yatarken onun güneş altında salınışının erkeğe şarkı gibi geldiği zamanki kadar tatlı olmasa da, kılıç savaşırken şarkı söyler.

Aşk için öldüm. Aşk için ölüyorum, göreceğiniz gibi. Kısa bir süre sonra beni, Darrell Standing'i buradan çıkartıp ölümümü sağlayacaklar. Ve o ölüm aşk yüzünden olacak. Ah, Profesör Haskell'ı California Üniversitesi'nin laboratuvarında öldürürken kılım bile kıpırdamadı. O bir erkekti. Ben bir erkektim. Ve ortada güzel bir kadın vardı. Anlıyor

musunuz? O bir kadındı ve ben de bir erkek, bir âşıktım ve aşkın aşk, erkeğin de erkek olmasının öncesindeki karanlık ve gürültülü cangıl günlerinden beri aşkın tüm sapkınlığı bana aitti.

Ha, yeni bir şey değil bu. Çoğu kez, o uzun geçmişte aşk uğruna bana yaşam ve onur, mevki ve iktidar verilmiştir. Erkek kadından farklıdır. Kadın şimdiki zamana bağlıdır ve bir tek, anlık gereksinimleri bilir. Biz onun onurunun üstündeki onuru, onun en çılgın gurur tasavvurunun ötesindeki gururu biliriz. Bizim gözlerimiz yıldızları gözetleyelim diye uzak görüşlüyken, onun gözleri, ayağını bastığı sert topraktan, göğsünün üstündeki âşığının göğsünden, kollarının arasındaki gürbüz bebekten ötesini görmez. Ama yine de çağlar boyunca kimyamız böyle oluştuğundan, kadın düşlerimizde ve damarlarımızda sihir yaratır, bu yüzdendir ki âşıkların doğru biçimde söylediği gibi dünyanın tamamına bedel kadın, bizim için düşlerden, uzak görüntülerden ve yaşamın özsuyundan daha fazlasıdır. Yine de yalnızca budur, yoksa erkek erkek olmazdı, tüm öteki ve aşağı yaşamı ayakları altına alıp kendi kızıl yolunu çizen savaşçı ve fatih olmazdı; erkek âşık, soylu bir âşık olmasaydı asla soylu bir savaşçı da olmazdı. Sevdiğimiz için en iyi biçimde savaşır, en iyi biçimde ölür ve en iyi biçimde de yaşarız.

Ben o tek insanım. Beni oluşturan yığınla benlik olarak görüyorum kendimi. Ve hep beni ben yapan ve işimi bitiren, beni seven ve benim sevdiğim kadını, pek çok kadını görüyorum.

Keskin Diş'i yakalamak için orta yerinde yukarı dönük sivri bir kazık bulunan bir çukurla tuzak kurduğum, ah, insan türünün daha pek yeni olduğu uzun zaman öncesini anımsıyorum. Uzun dişli ve uzun kıllı Keskin Diş bizim için yerleşim yerimizdeki başlıca tehlikeydi; gecenin karanlığında ateşlerimizin üstüne çöker ve gündüz de kovalarımızla kazdığımız altımızda büyüyen ırmak kıyısını genişletip yanımızda tuzlu çamur düzlükten karnını doyururdu.

Sönmeye yüz tutmuş közlerimizin yanı başındaki yerleşim yerimizde, kükremesi ve yaygarası bizi uyandırdığında ve ben çukurla kazığın sağlamlığının hayaliyle heyecanlandığımda, kollarıyla bacaklarını bana dolayıp arzumu yerine getirmek için karanlığa çıkmayayım diye benimle mücadele edip beni engelleyen kadındı. Boğazladığım hayvanların pis ve ateş yanığı postlarıyla, yalnızca ısınmak için yarı giyinikti; yamru yumru, kırık tırnakları ve elden çok pençeye benzeyen, yol kesen haydutlarınki gibi nasırlı elleriyle, bahar yağmurlarından beri yıkanmamış, kamp ateşinin isiyle esmerleşmiş ve kirliydi; ama gözleri yaz gökleri gibi, derin deniz gibi maviydi ve gözlerinde, beni saran kollarında, benimkinin üstünde çarpan yüreğinde beni tutan o şey vardı... her ne kadar karanlıktan şafak sökene değin Keskin Diş öfkesi ve ıstırabını haykırırken yoldaşlarının kıs kıs gülüp, Keskin Diş'in işini bitirmek için kazdığım çukura ve içindeki kazığa gitmeyi göze alacak cesaretimin olmadığı yönünde kadınlarına beni çekiştirdiklerini işitebiliyor olsam da. Ama benim kadınım, benim yabanıl eşim beni alıkoyuyordu; ben de yabanıldım, gözleri beni çekiyor, kolları zincirliyor ve bana dolanmış bacaklarıyla yüreğimin üstünde çarpan yüreği beni baştan çıkartıp uzak düşlerimden, erkeklik başarımdan, tüm hedefleri aşan hedefimden, çukurdaki kazığa çakılarak, Keskin Diş'i boğazlayıp canını almaktan alıkoyuyordu.

Bir zamanlar okçu Ushu idim. İyi anımsıyorum bunu. Çünkü büyük ormanda kendi halkımı yitirmiş, düzlük ve çimenlik topraklarda tenlerinin beyazlığı, saçlarının sarılığıyla halkıma akraba, dilleri benimkinden çok farklı olmayan yabancı bir halk tarafından kabul edilmiştim. Adı Igar'dı ve alacakaranlıkta şarkı söylerken onu kendime çekmiştim; çünkü bir ırkın anası olmaya yazgılıydı ve iri yapılı, koca memeliydi ve insan boğazlayıp et avlamaktaki yiğitliklerinin şarkısını söyleyen, kendinden sonra yaşayıp et avlayacak tohumlarına analık ederken, güçsüz zamanlarında kendisine yiyecek ve ko-

ruma vaadinde bulunan kaslı, geniş göğüslü erkeğin çekimine girmekten başka ne gelirdi ki elinden.

Ve bu insanlar, sayesinde tuzak kurup etlerini avladıkları, savaşta sopa ve taş fırlatan sapan kullandıkları benim halkımın bilgeliğinden yoksundular ve iyice bükülmüş geyik sinirinden yapılma sırıma uysun diye ucu çentilmiş, çabucak uçan, ortasından bükülmüş dalın yayından kurtulduğunda dosdoğru fırlayan okların hünerlerinden habersizdiler.

Ve ben şarkımı söylerken yabancı erkekler alacakaranlıkta güldüler. Ve bir tek o, Igar bana inanıp güvendi. Onu tek başına, geyiklerin su birikintisi aradıkları yere avlanmaya götürdüm. Ve yayım gerilip tıslad ı ve geyik yaralanıp düştü ve ılık eti bize çok tatlı geldi ve orada, su birikintisinin başında benim oldu.

Ve de Igar yüzünden yabancı insanların yanında kaldım. Ve onlara sedire benzeyen, kızıl, hoş kokulu ağaçtan yay yapmayı öğrettim. Ve onlara iki gözlerini açık tutmalarını, sol gözle nişan almalarını, küçük hayvanların avlanmasında kullanılan ucu kör saplar ve tatlı suda balık avı için kemikten ucu çatallı sopalar yapmayı, geyik, yabani at, mus ve bizim Keskin Diş için obsidiyen taşından ok başları yontmayı öğrettim. Ama tüm kabilenin alkışladığı, yontulmuş taşın batıp tüylü sapın yaşamsal organlarına girdiği bir musu vurduğum ana dek, taş yontma işine gülüp geçtiler.

Ben okçu Ushu idim ve Igar benim kadınım, eşimdi. Sabahları, erkek çocuğumuzla kadın çocuğumuz, bal arıları gibi sararmış, hardal otlarının içinde yatıp yuvarlanırken güneşin altında gülerdik ve geceleri kollarımın arasına sokulmuş yatardı ve beni severdi; ağaçları işlemekteki ve ok başları yontmaktaki becerim nedeniyle kamptan ayrılmayayım, tehlikeli avlardan etimi öteki erkekler getirsin diye beni zorlardı. Onu dinledim ve gitgide şişmanlayıp tıknefesin teki olup çıktım ve uzun gecelerde uykularım kaçıp yabancı kabilenin erkeklerinin bilgeliğim ve şerefim sayesinde bana et getirdiklerini, ama

şişmanlığıma ve avlanıp savaşmak konusundaki isteksizliğime de güldüklerini düşünüp endişeleniyordum.

Ve ileri yaşımda, oğullarımız yetişkin erkekler, kızlarımız da ana olduklarında, güney ülkesinden düz alınlı, kıvırcık saçlı kara adamlar denizin dalgaları gibi üstümüze sökün etti ve biz de onların önünden tepe yamaçlarına kaçtık, önceki ve çok sonraki eşlerim gibi Igar da bacaklarını dolayıp kollarıyla sararak, uzak görüşlülükten yoksun biçimde beni savaştan uzak tutmaya çalıştı.

Kendisini artık sevmediğimden yakınıp ağlarken, şişko ve tıknefes, kendimi onun pençelerinden sıyırıp kurtardım ve dışarı çıkıp yay kirişlerinin şarkı söyleyip; tüylü, keskin uçlu okların ıslık çaldığı gece savaşıyla şafak savaşına katıldım ve o kıvırcık kafalılara adam nasıl öldürülür gösterdik, hem onlara kurnazlığın ve kıyım arzusunun ne olduğunu öğrettim.

Ve savaşın sonunda ölürken, çevremde ölüm şarkıları söyleniyordu ve söylenen şarkıların sözleri okçu Ushu iken ve Igar, eşim, bacaklarını dolayıp kollarıyla sararak beni savaştan geri tutmaya çalıştığı zaman yazdığım sözlere benziyordu.

Bir keresinde, ne zaman olduğunu Tanrı bilir, insanın henüz yeni olduğu, çok uzun zaman öncesinde olduğunu akılda tutun; tepelerin geniş, miskin ırmağı çevrelediği ve kadınlarımızın yemiş ve kök topladığı büyük bataklıkların yanında yaşıyorduk ve orada biz erkeklerin oklarla öldürdüğümüz ya da çukurlarda veya tepe kuytuluklarında kıstırdığımız geyik, yabani at, antilop ve mus sürüleri vardı. Kadınların yaş ağaç dallarından ördüğü ağlarla ırmaktan balık yakalıyorduk.

Sık çalılıkların içinde gizlenip ot demetlerini sallayarak ayarttığımız antilop gibi hevesli ve meraklı bir erkektim. Kanalların ucunda, sudan dimdik çıkan yaban pirinci yetişiyordu bataklıklarda. Her sabah karatavuklar bataklığa uçmak için tüneklerinden ayrılırken gevezelikleriyle bizi uyandırıyorlardı. Ve uzayan alacakaranlık boyunca tüneklerine geri dönerlerken havayı onların sesleri dolduruyordu. Pirincin

olgunlaşma zamanıydı. Ördekler de vardı ve ördeklerle karatavuklar, güneşin yarı yarıya kabuklarını çıkarttığı olgun pirinçlerle beslenip semiriyorlardı.

Asla yerinde duramayan, hep araştıran, tepelerin, bataklıkların ötesinde ve ırmağın dibindeki çamurda ne olduğunu her zaman merak eden bir adam olarak yaban ördekleriyle karatavukları izledim ve düşüncem bana bir görüş verip de görene değin kafa yordum. Ve gördüğümden çıkardığım sonuç şuydu:

Et, yenmesi iyi bir şeydi. Geriye doğru izi sürüldüğünde, sonunda ya da daha ziyade en başında, bütün etler ottan geliyordu. Ördeğin ve karatavuğun eti, bataklık pirincinin tohumundan geliyordu. Bir ördeği okla vurmak, sinsice yaklaşmak ve saatlerce otların içinde gizlenmek için çekilen emeğin karşılığını pek az veriyordu. Büyükbaş hayvan avı için öğrenme ve hazırlık sürecindeki oğlanların vurdukları bir yana bırakılırsa, karatavuklar da okla vurmak için pek küçüktüler. Öte yandan pirinç mevsiminde karatavuklarla ördekler lezzetli biçimde semiriyorlardı. Tombullukları pirinçten geliyordu. Niye ben ve benimkiler de aynı biçimde pirinçle semirmeyecektik?

Ve çocuklar çevremde çaktırmadan hırgür ederken ve eşim, kadınım Arunga beni boş yere azarlayıp kendi kalabalığımız için daha fazla et getireyim diye ava gitmeye zorlarken, kampta sessizce somurtup bunun üzerinde düşündüm.

Arunga tepedeki kabilelerden kaçırdığım kadındı. Onu yakaladıktan sonra ortak konuşmayı öğrenmek için birkaç ay geçirdik. Ah, ırmak yatağında sessizce yürürken ağacın dalından üstüne atladığım o gün! Bedenimin ağırlığıyla omuzlarının üstüne çöküp parmaklarım onu kavramak için açılmış biçimde, onu yakaladım. Orada, ırmak yatağında kedi gibi feryat etti. Benimle dövüştü, beni ısırdı. Beni tırmalayan tırnakları, bir ağaç kedisinin pençeleri gibiydi. Ama ben onu tutup ona hâkim oldum ve iki gün boyunca onu dövüp Tepe İnsanlarının kanyonlarından ırmağın pirinç ba-

taklıkları arasından aktığı, ördeklerle karatavukların semirdiği çayırlık topraklara benimle birlikte gelmeye zorladım.

Hayalimi pirinç olgunlaştığında gördüm. Kaba bir kano sayılabilecek, yakarak ortası çukurlaştırılmış kütüğün baş tarafına Arunga'yı geçirdim. Ondan kürek çekmesini istedim. Kıç tarafına Arunga'nın tabakladığı bir geyik derisini serdim. İki sağlam sopayla pirinç saplarını geyik derisinin üstüne eğip, başka türlü karatavukların yiyeceği taneleri dövüp düşürdüm. Ve bunun nasıl yapılacağını açıklığa kavuşturunca, iki sağlam sopayı Arunga'ya verip baş tarafa kendim geçtim ve kürek çekip yön belirledim.

Geçmişte tesadüfen çiğ pirinç yemiştik ve tadı hoşumuza gitmemişti. Ama bu kez ateşimizin üstünde kavurduk, böylece taneler şişip patlayarak beyazlaştı ve bütün kabile bunun tadına bakmaya geldi.

Ondan sonra insanlar içinde Pirinç Yiyiciler ve Pirinç Oğulları diye tanınır olduk. Ve çok, çok sonraları aşağıdaki topraklardaki bataklıklarda yaşayan Irmağın Oğulları tarafından yerimizden sürüldüğümüzde pirinç tohumlarını yanımıza alıp ektik. Tohumluk olarak iri taneleri seçmeyi öğrendik, böylece ondan sonra yediğimiz tüm pirinçler iri taneli oldu ve kavurup haşlarken de iyi şişti.

Ama Arunga'ya dönelim. Onu kaçırdığımda yaygara koparıp kedi gibi tırmaladığını söylemiştim. Ancak, kendi akrabaları olan Tepe İnsanlarının beni yakalayıp tepelere götürdükleri zamanı anımsarım. Bunlar babası, ağabeyi ve iki kan kardeşiydiler. Ama o benimdi ve benimle yaşıyordu. Ve geceleyin, yabandomuzu gibi bağlanmış boğazlanmayı beklediğim ve onların yorgun düşüp ateşin başında uyudukları yere sürünerek geldi ve kendi ellerimle yaptığım savaş tokmağıyla beyinlerini patlattı. Ağlayarak beni çözdü ve benimle birlikte karatavuklarla ördeklerin pirinç bataklıklarında semirdiği geniş, tembel ırmağa geri kaçtı; bu Irmağın Oğullarının gelişlerinden önceydi.

Çünkü o Arunga'ydı, tek kadın, ebedi kadındı. Bütün zaman ve mekânlarda yaşamıştı. Her zaman yaşayacak. O, ölümsüz. Bir keresinde, uzak bir ülkede adı Ruth idi. Ayrıca adı Iseult ve Helen, Pocahontas ve Unga oldu. Ve yabancı kabilelerden hiçbir yabancı erkek ondan başkasını bulmamıştır ve bütün yeryüzünün kabilelerinde de onu bulacaktır.

Tek bir kadına dönüşmüş pek çok kadın anımsıyorum. Erkek kardeşim Har ve benim, sırayla uyuyup kovalayarak, gündüz zamanı ve gece boyu hep yaban aygırının izinden gittiğimiz bir zaman vardı ve uyuyanın yattığı yere kadar varan geniş bir çember içinde, açlıktan ve susuzluktan bitkin düşüp uysallaşana değin peşini bırakmadık; böylece sonunda onu geyik derisinden bükülmüş iplerle bağlarken titreyerek beklemekten başka çaresi kalmadı. Yalnızca ayaklarımızın üstünde durup, güçlük çekmeden, bir tek kurnazlığın yardımıyla –plan benimdi– kardeşimle ben o ayağına tez yaratığı sahiplendik.

Ve üstüne binmem için her şey hazırken –çünkü en başından amacım buydu– Selpa, kadınım, kollarını bana dolayıp sesini yükseltti ve benim değil Har'ın binmesi gerektiğinde, çünkü Har'ın karısı da ufaklığı da bulunmadığı için kimseye zarar vermeden ölebileceğinde diretti. Ayrıca en sonunda ağladı da, bu yüzden amacının canına okundu ve aygır onu üstünden savurup attığında, çıplak biçimde tutunarak üstüne binen Har'dı.

Har'ı dibinde buldukları uzak kayalardan geri getirdiklerinde günbatımıydı ve büyük bir yas zamanıydı. Kafası tümüyle kırılmıştı ve petekten düşen bal gibi beyni yere damlıyordu. Annesi başına odun külleri serpip, yüzünü karaya boyadı. Babası, kederinin belirtisi olarak bir elinin parmaklarının yarısını kesti. Ve bütün kadınlar, özellikle de genç ve bekâr olanlar, yüzüme kötü adlar haykırdılar ve yaşlılar bilge kafalarını sallayıp, ne babalarının ne de babalarının böylesine bir çılgınlığa kalkışmadıklarını mırıldanıp homurdandılar. At eti yemek için iyiydi; genç sıpaların eti yaşlı dişlere

yumuşacık geliyordu ve bir ok tarafından delinmemiş ya da çukurun ortasında kazığa saplanıp çırpınmıyorsa, ancak bir aptal herhangi bir yabani atla cebelleşirdi.

Ve Selpa uyumam için çıkıştı ve sabah beni gevezeliğiyle uyandırdı, hiç durmadan çılgınlığımdan dem vurup, hiç durmadan kendisinin ve çocukların benim üstümde hakları olduğundan söz ederek sonunda beni canımdan bezdirdi; amacımdan vazgeçtim, bir daha hiç ayakları ve kumlarla çayırları yalayan rüzgâr kadar hızlı uçmak için, yaban atına binme hayali kurmayacağını söyledim.

Ve yıllar boyunca çılgınlığımın öyküsü kamp ateşinin çevresinde hiç durmadan anlatılıp durdu. Ama tam da bu anlatış öcümün kaynağı oldu; çünkü düş ölmedi ve genç olanlar, gülüşmeleri ve küçümsemeleri dinleyip bunu yeniden düşlediler, böylece de sonunda bir yaban aygırının yanına varıp sırtına atlayan ve hepimizin önünde rüzgâr hızıyla uçan Othar oldu; burnunun dikine giden bir delikanlı, benim yaşça en büyük çocuğum. Ondan sonra, ondan geri kalmamak için bütün erkekler tuzak kurup yabani atları hakladılar. Pek çok at ve adamların bazıları parçalandı, ama sonunda, mevsimlere göre et peşinde kamp yerlerini değiştirirken söğüt dallarından örülme sepetler içindeki bebelerimizin, kamp gereçlerimizi taşıyan atların sırtında yan yana sallandıkları günleri de gördüm.

Ben, bir genç adam, ileriyi görmüş, düşümü düşlemiştim; Selpa, kadın, beni o uzak arzudan geride tutmuştu; ama Othar, bizden sonra yaşayacak olan tohumumuz, bir an için benim öngörümü yakalamış ve onu elde etmişti, böylece de kabilemiz av kovalarken kazançlı çıkmıştı.

Bir kadın vardı; Avrupa'dan aşağıya doğru büyük göçte, pek çok kuşağın göçünde, Hindistan'a kısa boynuzlu sığırlarla arpa ekimini götürdüğümüzde. Ama bu kadın, biz Hindistan'a varmadan çok öncesindeydi. Biz daha o yüzyıllar süren göçün ortalarındaydık ve hiçbir coğrafya bilgisi, şimdi benim o eski vadinin yerini belirlememe yetmez.

Kadın Nuhila idi. Vadi dardı, uzun değildi ve zemininin çabuk yükselen yamacına ve kenarlarındaki dik duvarlara pirinç ve darı ekimi için teraslar yapılmıştı; biz, Dağın Oğullarının karşılaştığı ilk pirinçle darıydı. O vadidekiler uysal insanlardı. Suyun beslediği zengin toprakta çiftçilik ederken yumuşamışlardı. Bütün dağ sularının, oluşturdukları tarlalara akmasını sağlayan hendeklerine ve kanallarına dikkat edecek fazla zamanımız yoktuysa da, onlarınki gördüğümüz ilk sulama sistemiydi. Pek zamanımız yoktu; çünkü sayısı pek az olan biz Dağın Oğulları, sayıları pek fazla olan Kalkık Burun Oğullarının önünden kaçıyorduk. Biz onlara Burunsuzlar diyorduk, onlar da kendilerine Kartalın Oğulları. Ama onlar bir sürüydüler ve biz onların önünden kısa boynuzlu sığırlarımız, keçilerimiz ve arpa tohumlarımızla, kadınlarımız ve çocuklarımızla kaçıyorduk.

Kalkık Burunlar gerideki delikanlılarımızı katlederken, biz de önümüzde bize karşı koyan, zayıf vadi halkını katlettik. Köy çamurdan yapılmaydı ve çatıları otlarla kapatılmıştı; köyü çevreleyen duvar çamurdandı, ama oldukça yüksekti. Ve duvarı inşa etmiş insanları öldürüp sürülerimiz, kadınlarımız ve çocuklarımızla içeriye sığınınca duvarın üstünde durup Kalkık Burunlara hakaretler haykırdık. Çünkü pirinç ve darıyla dolu çamurdan yapılma ambarlar bulmuştuk. Sığırlarımız ot çatıları yiyebilirlerdi. Ve yağmurların eli kulağındaydı, böylece su gereksinimimiz de olmayacaktı.

Uzun süren bir kuşatmaydı. Başlarken, katletmediğimiz kadınları, yaşlıları ve çocukları bir araya toplayıp inşa ettikleri duvarın dışına çıkmaya zorladık onları. Ama Kalkık Burunlar onları sonuncusuna kadar katlettiler, böylece bizim için köyde, Kalkık Burunlar için de vadide daha çok yiyecek kaldı.

Bezdirici, uzun süren bir kuşatmaydı. Bizi hastalık vurdu ve gömdüğümüz insanlarımızdan yükselen salgından öldük. Pirinç ve darı ambarlarını boşalttık. Keçilerimizle kısa boy-

nuzlularımız çatıları yedi ve biz de sonuna doğru keçilerle kısa boynuzluları yedik.

Duvarın üstünde bizden on kişi varken tek kişiye düştüğü zamanlar geldi; beş yüz bebe ve çocuğumuz varken hiç kalmadı. Saçını kesip yayıma güçlü bir kiriş yapayım diye onu büken Nuhila'ydı, kadınımdı. Öteki kadınlar da aynısını yaptılar ve duvara saldırı düzenlendiğinde mızraklarımızın ve oklarımızın ortasında bizimle omuz omuza durup, Kalkık Burunların kafalarına çömlek parçalarıyla kaldırım taşları yağdırdılar.

Sabırlı Kalkık Burunları bile aşağı yukarı çileden çıkarttık. Duvarın üstünde on adamımız varken, tekinin canlı kaldığı bir zaman geldi ve kadınlarımızdan da birkaç kişi kaldı ve Kalkık Burunlar barış görüşmesi istediler. Bize, güçlü bir ırk olduğumuzu ve kadınlarımızın erkek anaları olduğunu ve eğer kadınlarımızı almalarına rıza gösterirsek, onların da bizi vadide rahat bırakacaklarını ve güneydeki vadilerden kadın alabileceğimizi söylediler.

Ve Nuhila hayır dedi. Ve öteki kadınlar da hayır dediler. Ve biz Kalkık Burunları aşağıladık ve savaşmaktan mı bıktıklarını sorduk. Ve düşmanlarımızı aşağılarken artık ölü adamlardık o anda ve öyle bitkindik ki dövüşmeye mecalimiz yoktu. Duvara yapılacak bir saldırı daha işimizi bitirirdi. Biz bunu biliyorduk. Kadınlarımız bunu biliyordu. Ve Nuhila bu işi önce kendimizin bitirebileceğimizi ve Kalkık Burunları alt edebileceğimizi söyledi. Ve bütün kadınlarımız kabul etti. Ve Kalkık Burunlar artık sonuncusu olacak saldırıya hazırlanırken, biz oracıkta, duvarın üstünde kadınlarımızı kılıçtan geçirdik. Nuhila beni seviyordu ve orada duvarın üstünde kılıcımın önüne attı kendini. Ve biz erkekler, kabile yoldaşlığımız aşkına, katliamın kanları içinde geriye yalnızca Horda ile ben kalıncaya dek birbirimizi kılıçtan geçirdik. Horda benim büyüğümdü, o yüzden kılıcının üstüne atladım. Ama hemencecik ölmedim. Dağın

Oğullarının sonuncusuydum, çünkü Horda'nın kendisini kendi kılıcının üstüne attığını ve göçüp gittiğini gördüm. Ve yaklaşmakta olan Kalkık Burunların kulaklarımda giderek zayıflayan bağırışlarıyla ölürken, Kalkık Burunların kadınlarımızdan edinecekleri hiçbir oğlumuzu büyütemeyeceklerine seviniyordum.

Dağın Oğullarından birisi olduğum, Pirinç ve Darı Oğullarını kılıçtan geçirdiğimiz dar vadide öldüğümüz bu zamanın hangi zaman olduğunu bilmiyorum. Biz Dağın Oğullarının Hindistan'a gittiğimiz büyük yaygın göçten yüzyıllar öncesinde ve iki gömülme yerimi inşa ettiğim ve benden önceki kralların mezarlarını tahrif ettiğim eski Mısır'daki Âri bir efendi oluşumdan öncesinde gerçekleştiği dışında bir şey bilmiyorum.

O uzak günlerden daha fazlasını anlatmak isterdim, ama şimdiki zamanda zaman daraldı. Kısa bir süre sonra göçüp gideceğim. Ancak, halkların ezilip geçildiği ya da buz tabakalarının inişi ya da et avlamak için yapılan göçlerin yer aldığı o ilk yer değiştirmelerden daha fazla söz edemediğim için üzgünüm.

Ayrıca, Gizemden de söz etmek isterdim. Çünkü yaşamın, ölümün ve çürümenin gizlerini çözmek konusunda hep meraklı olagelmişizdir. Öteki hayvanların tersine, insan hep yıldızları gözlerdi. Kendi suretinde ve kendi hayalindeki suretlere benzer pek çok tanrı yarattı. O eski zamanlarda güneşe ve karanlığa tapıyordum. Yaşamın ebeveyni olan kabuklu tahıl tanelerine tapıyordum. Mısır Tanrısı Serapis'e tapıyordum. Ve Deniz Tanrılarına, Irmak Tanrılarına ve Balık Tanrılarına tapıyordum.

Evet ve Babilliler tarafından bizden çalınmadan önce İştar'ı anımsıyorum ve de Ea'yı, o da bizimdi, İştar'ın ölümü dize getirmesini sağlayan Ea, Yeraltı Dünyası'nın en yücesiydi. Mitra da, aynı biçimde, elimizden alınmadan ya da biz ondan yüz çevirmeden öncesinde iyi bir eski Âri tanrısıydı.

Ve arpayı Hindistan'a götürdüğümüz göçten çok sonraki bir zamanda, peşimde bir yığın uşak ve uzun bir kervanla bir at taciri olarak Hindistan'a gelişimi anımsıyorum ve o sıralarda orada Bodhisatva'ya tapıyorlardı.

Gerçekten, Gizeme tapınışlar da insanoğlu gibi gezinip durdu ve çalmalar ve bizim gibi ödünç almalar arasında tanrılar da daldan dala kondular. Sümerler Shamashnapishtin'i bizden ödünç aldılar, Sam Oğulları da onu Sümerlerden alıp adına Nuh dediler.

Yaa, bugün ben, Darrell Standing, suçlu bulunup güvenilir ve namuslu on iki jüri üyesi tarafından ölüm cezasıyla ödüllendirildiğim Katiller Bölümünde, kendi kendime gülümsüyorum. On iki, her daim Gizemin sihirli sayısı olagelmiştir. Kökeni, İsrail'in on iki kavmine dayanmıyordu. Onlardan önceki yıldız gözlemcileri, Burçlar Kuşağının on iki işaretini gökyüzünde belirlemişlerdi. Kendimin, Aesir*'den, Vanir'den olduğum zamanlarda Odin'in, adları Thor, Baldur, Niord, Frey, Tyr, Bragi, Heimdal, Hoder, Vidar, Ull, Forseti ve Loki olan on iki tanrının mahkemesinde insanları yargıladığını anımsıyorum.

Valkyri'lerimiz bile bizden çalınıp meleklere dönüştürüldü ve Valkyri'lerin atlarının kanatları meleklerin omuzlarına yapıştırılmış kanatlar oldu. Ve bizim o buz ve ayaz günlerimizin Hellheim'ı bizdeyken, bizim Hellheim da kemiklerin içindeki iliği donduracak kadar soğuk bir yerken, insanın damarlarındaki kanı kaynatacak denli sıcak bir yer olan günümüzün cehennemine dönüşmüştür. Ve sürekli, sonsuz diye düşündüğümüz aynı gökyüzü yer değiştirip sapmıştır, bu yüzden günümüzde bizim eskiden keçi diye bildiğimizin yerinde akrep ve yengecin yerinde de yay bulunuyor.

Tapınmalar, tapınmalar! Hep Gizemin peşinden koşmalar! Yunanlıların aksak tanrısının demirci ustası olduğunu anımsıyorum. Ama onların Volkanı, Cermenlerin

---

İskandinav mitolojisinde savaşçı tanrılar topluluğu. (e.n.)

Wieland'ıydı, Nidlerin kralı Nidung tarafından yakalanıp bir bacağı sakatlanan demirci ustası. Ama ondan öncesinde o bizim demircimizdi, Il-marinen diye adlandırdığımız bizim kalpazanımız ve çekiççimizdi. Ve ona baba olarak güneş tanrıyı yakıştırıp ayı yıldızlarını da sütannesi yaparak, hayal gücümüzü ondan peydah ettik. Çünkü o, Volkan ya da Wieland ya da Il-marinen çam ağacının altında kurdun kıllarından doğmuş ve ayrıca da Cermenlerle Yunanlılar onu aşırıp, ona tapınmadan önce ayı baba olarak adlandırılmıştı. O günlerde biz kendimize Ayının Oğulları ve Kurdun Oğulları diyorduk ve Ayı ile Kurt bizim totemlerimizdi. Bu da, Ağaç Korusu Oğulları'na katılıp onlara kendi totemlerimizi ve öykülerimizi öğrettiğimiz güney göçümüzden öncesindeydi.

Evet, Kashyapa, Pururavas, göçlerimiz sırasında taşınıp güney sakinleri, doğu sakinleri, Kutup Oğulları, Ateş Yakanlar tarafından yeniden adlandırılıp tapılan bizim aksak nalbantımızdan, demircimizden başkası değildi.

Ancak hikâye çok uzun, her ne kadar Sigmund'un Sinfioti'yi yeniden yaşama döndürmesini sağlayan üç yapraklı Yaşam Otu'nu anlatmak istesem de. Hindistan'ın Soma bitkisinin aynısıdır çünkü bu, Kral Arthur'un Kutsal Kâse'sidir; ama yeter! Yeter!

Ancak tümünü sakince gözden geçirirken, benim için ve tüm erkekler için, yaşamdaki, tüm yaşamlardaki en büyük şeyin kadın olduğuna, gökyüzünde yıldızlar kaydığı ve göklerin sonsuz değişimde akıştığı sürece de hep kadın olacağı sonucuna varıyorum. Emeğimizden ve gayretimizden, icat ve hayal kurma oyunumuzdan, cenklerimizden, yıldız gözlemimizden ve Gizemden daha büyüğü; hepsinin en büyüğü kadındır.

Kulağıma yanlış şarkı söylemiş ve ayaklarımı toprağa çakılı tutmuş ve yıldız gezgini gözlerimi kendisine bakmam için üstüne çekmiş olsa da, o, yaşamın sürdürücüsü, toprak ana, bana büyük günler ve geceler, dolu dolu yıllar vermek-

te. Gizemi bile onun biçiminde tasarlamış ve yıldız haritamda onun biçimini gökyüzüne yerleştirmişimdir.

Bütün çabalarım ve araçların beni ona götürdü; tüm öngörülerim en sonunda onu buldu. Ateş yaktığımda bu onun içindi. Her ne kadar bilmesem de, bizim Keskin Diş için çukura kazık yerleştirdiğimde, atı evcilleştirdiğimde, mamutu öldürdüğümde ve buz tabakalarının önünden ren geyiklerini güneye sürdüğümde, hepsi onun içindi. Onun için yaban pirinci hasat ettim, arpayı, buğdayı ve mısırı ıslah ettim.

Onun ve ondan sonra geleceklerin görüntüsü olarak doğurduğu tohumu için, ağaç tepelerinde öldüm ben ve mağara ağızlarıyla çamurdan duvarlar üstünde uzun kuşatmalara dayandım. Onun için gökyüzüne on iki işaret koydum. On yeşim taşının önünde eğildiğim ve onları gebelik döneminin ayları olarak saydığım zaman taptığım da oydu.

Kadın her zaman, yavrularına analık eden kınalı keklik gibi toprağa çömelmiştir; benim gereksiz gezginliğim beni her zaman parlayan yollara yöneltmiş ve her zaman yıldız patikalarım beni ona, öylesine gereksinim duyduğum kollarına bir kez kenetlendiğimde yıldızları unuttuğum o sonsuz figüre, kadına, tek kadına döndürmüştür.

Onun için uzun ve maceralı yolculuklar gerçekleştirmiş, dağlara tırmanmış, çöller geçmişimdir; onun için avı yönetmiş, dövüşte öne çıkmışımdır ve onun için yaptığım şeyleri anlatan şarkılarımı yine ona söylemişimdir. Yaşamın bütün coşkuları ve zevkin bütün heyecanları onun sayesinde benim olmuştur. Ve burada, yolun sonunda, saçlarının güzel kokulu övüncünde ve unutuşunda boğulmaktan daha tatlı, daha derin hiçbir varoluş çılgınlığı tanımadığımı söyleyebilirim.

Bir söz daha. Henüz öğrenci delikanlı-çiftçilere tarım ekonomisi dersi verdiğim zamanki Dorothy'yi anımsattım kendime geçen gün. On bir yaşındaydı. Babası üniversitenin dekanıydı. O bir kadın çocuktu ve bir kadındı; bana âşık olduğunu kavramıştı. Ve kendi kendime gülümsedim, çünkü yüreğim bundan hiç etkilenmemişti ve başka bir yerde atıyordu.

Ancak gülümsemem şevkat doluydu, çünkü çocuğun gözlerinde ölümsüz kadını, tüm zamanların ve görünüşlerin kadınını görüyordum. Onun gözlerinde cangıldaki ve ağaç tepesindeki, mağaradaki ve yerleşim yerindeki eşimin gözlerini görüyordum. Onun gözlerinde okçu Ushu olduğum zamanki Igar'ın gözlerini, pirinç hasatçısı olduğum zamanki Arunga'nın gözlerini, aygıra binmeyi düşlediğim zamanki Selpa'nın gözlerini, kendini kılıcımın önüne atan Nuhila'nın gözlerini görüyordum. Evet, dudaklarımda bir kahkahayla bırakıp gittiğim Lei-Lei'nin, kırk yıl boyunca anayollarla sapa yollarda dilencilik yoldaşım olan Om Hanım'ın, uğruna eski Fransa'da çimenlerin üstünde kılıçla can verdiğim Philippa'nın, Mountain Meadows'da kırk büyük arabamızın çemberinde Jesse olduğum zamanki annemin gözleri yapan şey vardı gözlerinde.

Bir kadın çocuktu o, ama kendisinden önce annesinin olduğu gibi tüm kadınların kızıydı ve kendisinden sonra gelecek tüm kadınların annesiydi. Sar'dı o, Mısır tanrıçasıydı. Ölümü alt etmiş İştar'dı o. Saba ve Kleopatra idi; Esther ve Herodias'tı. Meryem'in bir temsiliydi o, Mecdelli Meryem ve Marta'nın kız kardeşi Meryem'di, ayrıca Marta'nın kendisiydi. Ve Brunehilde ve Guinevere, Iseult ve Juliet, Heloise ve Nicolette idi. Evet ve Havva idi, Lilith idi, Astarte idi. On bir yaşındaydı ve gelmiş, gelecek tüm kadınlardı.

Sinekler boğucu yaz öğleden sonrasında vızıldarken hücremde oturuyorum şimdi ve zamanımın azaldığını biliyorum. Yakında bana yakasız gömleği giydirecekler. Sesini kes ama, yüreğim. Ruh ölümsüzdür. Karanlığın ardından yeniden yaşayacağım ve kadınlar olacak yine. Gelecek, daha süreceğim yaşamlarda benim için küçük kadınlar barındırıyor. Ve yıldızlar yer değiştirse, gökler uzansa da, kadın hep olacak, göz alıcı, ebedi, tek kadın; tüm maskaralıklarım ve talihsizliklerimin altında benim tek erkek, onun eşi olacağım gibi.

Yirmi İkinci Bölüm

Zamanım iyice daralıyor. Bütün elyazmalarım güven içinde hapishaneden dışarı çıkartıldı. Bunu yayımlatacağına güvendiğim bir adam var dışarıda. Artık Katiller Bölümünde değilim. Bu satırları idam hücresinden yazıyorum ve başıma idam bekçisi dikildi. Gece ve gündüz bu nöbetçi beni kolluyor ve çelişkili işlevi de benim ölmememi sağlamak. Asılayım diye sağ tutulmalıyım, yoksa halk aldatılmış, yasalar kararтılmış olur ve bu hapishaneyi yöneten, görevlerinden birisi de mahkûmlarının usulüne uygun biçimde asılmalarını sağlamak olan müdüre uyarı cezası verilir. Bazı insanların geçimlerini sağladıkları tuhaf işlere sıklıkla şaşırırım.

Bu benim son yazışım olacak. Yarın sabaha saat kararlaştırıldı. Vali, İdam Cezası Karşıtları Derneği'nin California'da ortalığı epey karıştırmasına karşın affa ya da ceza ertelemesine yanaşmadı. Gazeteciler akbabalar gibi toplaştılar. Hepsini görmekteyim. Hepsi de genç çaylaklar, çoğu ve en çaylak olanları da, Profesör Darrell Standing'in idamına tanıklık edip kamuoyuna Profesör Darrell Standing'in bir ipin ucunda nasıl can verdiğini betimleyerek ekmeğinin, içkisinin ve sigarasının, ev kirasının ve eğer evlilerse çocuklarının ayakkabılarıyla okul kitaplarının parasını çıkarma derdinde olanlar. İyi ya, bu işin sonunda onların midesi benimkinden daha fazla kalkacak.

Burada oturmuş bütün bunlar üzerinde düşünürken, idam bekçisinin ayak sesleri kafesimin dışında aşağı yukarı gidip gelirken, adamın kuşkucu gözleri üstümden bir an bile ayrılmazken sonsuz yeniden doğuşlardan neredeyse bıkkınım. Pek çok yaşam sürdüm. Yüksek makamlarda oturan, parlak yollar arşınlayan ve yıldızların arasında gezinen o yaşamlarla birlikte gelen sonsuz mücadele, acı ve felaketlerden bezginim.

Bir daha dünyaya geldiğimde sakin bir çiftçinin yaşamını sürmeyi umuyorum adeta. Düş çiftliğim var benim. Tek bir ömrü orada sürmeyi yeğlerdim. Ah, benim düş çiftliğim! Yonca çayırlarım, besili Jersey sığırlarım, yayla otlaklarım, Angora keçilerimin hiç durmadan yamaçlardan yukarı doğru çalıları yiyip bitirerek işlenmeye hazır, sürülü tarlalara dönüştürdüğü çalı kaplı yamaçlarım!

Orada bir su havzası var, yüksekte yamacın üstünde, üç kenarında zengin su kaynakları bulunan doğal bir havza. Şaşırtıcı ölçüde dar olan dördüncü kenarına bir baraj kondurmak isterdim. Önemsiz bir işgücü maliyetiyle yirmi milyon galon su tutabilirdim. Çünkü: California'da çiftçiliğin önündeki büyük engellerden birisi, uzun süren kurak yazımızdır. Bu toprağı örtecek ürünlerin büyümesini engelliyor ve çıplak kalan, yalnızca toz tabakasıyla kaplı hassas toprağın humusu güneşin altında yanıp kavruluyor. Şimdi bu barajla, uygun sırayla yılda üç kez ürün kaldırabilir ve toprağı sürerek yeşilliklerin gübreye dönüşmesini sağlayabilirdim...

Az önce müdürün yaptığı ziyarete katlandım. Bilerek "Katlandım," diyorum. San Quentin'in müdüründen oldukça farklı birisi. Çok huzursuzdu ve ister istemez onu eğlendirmek zorunda kaldım. Bu onun ilk idamıymış. Öyle dedi bana. Ve ben de beceriksizce nükte yapmaya kalkışıp, benim de ilk idamım olduğunu açıkladığımda kendisini ikna edemedim. Gülmekten acizdi. Lisede bir kızı vardı ve oğlunun da Stanford'da ilk yılıydı. Maaşı dışında geliri yok, karı-

sı yatalak ve hayat sigortası doktorlarının bunu istenmeyen bir risk olarak görüp, geri çevrildiği için endişeleniyor. Gerçekten, adam bana neredeyse dertlerinin tamamını anlattı. Uygun bir dille görüşmeyi sonlandırmasaydım, hâlâ burada oturmuş bana kalan dertlerini de anlatıyor olacaktı.

San Quentin'de geçirdiğim son iki yıl oldukça iç karartıcı ve bunaltıcıydı. Ed Morrell, talihin en çılgın cilvelerinden birisiyle tecritten çıkartılmış ve tüm hapishaneye mahkûm başı yapılmıştı. Bu Al Hutchins'in eski işiydi ve yılda üç bin dolarlık bir rüşvet olanağı sağlıyordu. Ne kötü bir şansım vardı ki, tecritte uzun yıllar çürümüş Jake Oppenheimer da o sıralar dünyaya, her şeye küsmüştü. Sekiz ay boyunca benimle bile konuşmayı reddetti.

Hapishanede haberler yayılır. Azıcık zaman tanırsanız zindana ve tecrit hücresine ulaşır. Cecil Winwood'un, o ozan bozuntusunun, muhbirin, korkağın ve gammazın yeni bir kalpazanlıktan dolayı geri geldiğinin haberi en sonunda bana da ulaştı. Var olmayan dinamitin yerini benim değiştirdiğim masalını düzenin ve tecritte geçirdiğim beş yılın sorumlusunun bu Cecil Winwood olduğunu anımsayacaksınız.

Cecil Winwood'u öldürmeye karar verdim. Görüyorsunuz, Morrell gitmişti ve Oppenheimer da, işini bitirecek olan patlamasına değin sessizlik içinde kalmayı sürdürmüştü. Tecrit benim için giderek tekdüzeleşmişti. Bir şey yapmalıydım. Böylece geriye gidip, Adam Strang olduğum ve kırk yıl boyunca öç alma duygumu sabırla beslediğim zamanı anımsadım. Bir kez ellerimi Cecil Winwood'un gırtlağına geçirsem, onun yaptığını ben de yapabilirdim.

Benden, dört iğneyi nasıl ele geçirdiğimi açık etmem beklenemez. Küçük, patiska iğneleriydi bunlar. Bedenim bir deri bir kemik kaldığı için arasından geçebileceğim bir aralık yapmak için, her birisini iki yerinden olmak üzere dört demiri kesmem gerekiyordu. Yaptım. Her bir demir için bir

iğneyi feda ettim. Bunun anlamı bir demirde iki kesik demekti ve bir kesik iki ay alıyordu. Yani kendime yol açınam için sekiz ay boyunca kesmem gerekiyordu. Ne yazık ki sonuncu iğnemi sonuncu demirde kırdım ve başka bir iğne ele geçirmek için üç ay daha beklemek zorunda kaldım. Ama ele geçirdim ve dışarı çıktım.

Cecil Winwood'u elime geçiremediğime çok hayıflanıyorum. Bir tek şey dışında, her şeyi pek güzel hesaplamıştım. Winwood'u kesin olarak bulma şansım yemek saatinde yemekhanede olurdu. Bu yüzden Turta Suratlı Jones, uykucu gardiyan, öğlenleyin nöbete gelinceye kadar bekledim. O sırada tecritte kalan yalnızca bendim, bu yüzden de Turta Suratlı Jones çarçabuk horlamaya başladı. Demirleri kaldırdım, dışarıya süzüldüm, koğuş boyunca yanından geçtim, kapıyı açtım ve özgürdüm... hapishanenin içinde bir yere kadar.

Ve burada hesaplamadığım bir şey vardı ki o da kendimdim. Beş yıl boyunca tecritteydim. Korkunç ölçüde zayıftım. Kırk kilo ancak vardım. Yarı kördüm. Ve anında agorafobiye yakalandım. Açık alandan korkuyordum. Daracık duvarların içinde beş yıl, merdivenlerin muazzam eğimine ve hapishane avlusunun genişliğine uyum sağlayamaz duruma düşürmüştü beni.

O merdivenlerden inişimi ömrümde gerçekleştirdiğim en yiğitçe başarı olarak görüyorum. Avluda kimsecikler yoktu. Kör edici güneş avluyu kavuruyordu. Üç kez oradan geçmeye kalkıştım. Ancak duyularım dengesizleşmişti ve kendimi korumak için yeniden duvarın dibine çekildim. Tüm cesaretimi toplayıp yeniden denedim. Ama bir yarasanınki gibi kamaşan zavallı gözlerim, döşeme taşlarının üstüne düşen gölgem yüzünden irkiltiyordu beni. Kendi gölgemden kaçınmaya çabaladım, tökezleyip üstüne düştüm ve boğulmak üzereyken kıyıya ulaşınaya çabalayan birisi gibi ellerimin ve dizlerimin üstünde duvara doğru süründüm.

Duvara yaslanıp ağladım. Onca yılda ilk ağlayışımdı bu. O kendini bilmez halimde bile, gözyaşlarımın yanaklarımdaki sıcaklığına ve dudaklarıma indiğindeki tuzlu tadına dikkat ettiğimi anımsıyorum. Derken buz gibi oldum ve bir zaman sıtma nöbetindeki gibi titredim. Benim durumumdaki birisinin kendisini avlunun açıklığına terk etmesi olanaksız bir beceriydi, üşüyüp titremeyi sürdürerek, duvarın korumasına yakın biçimde çömelip ellerimle dokunarak avluyu kenarından geçmeye başladım.

Gardiyan Thurston'ın beni fark edişi bu sırada oldu. Onu gördüm, kamaşan gözlerim yüzünden biçimi bozulmuş, kocaman, besili canavar uzak mesafeden inanılmaz bir hızla üstüme doğru hücum etti. O anda muhtemelen altı metre uzağımdaydı. Seksen kilo çekiyordu. Aramızdaki mücadele kolayca göz önüne getirilebilir, ama o kısa boğuşmanın bir yerinde burnunu kanatmak amacıyla yumruğumu o organına vurduğum ileri sürüldü.

Her durumda, bir müebbetlik oluşum ve California'da bir müebbetliğin darp suçu işlemesinin idam cezasını gerektirmesi yüzünden, gardiyan Thurston'ın ve tanıklık eden öteki hapishane cellatlarının iddialarını göz ardı edemeyen bir jüri tarafından böylece suçlu bulundum ve kanun kitabında açıkça belirtilmiş yasayı göz ardı edemeyen bir yargıç tarafından da mahkûm edildim.

Thurston'dan sıkı bir dayak yemiştim ve o koca merdivenleri çıkıncaya değin dönüşümlü olarak birbirine yardım etme gayreti içinde, birbirlerinin ayağına dolanan mahkûm başılar ve gardiyanlar tarafından tekmelenip yumruklandım ve kelepçelendim. Tanrı aşkına, eğer burnu gerçekten kanadıysa bile, o kargaşa anında buna kendi türünden birisi yol açmıştır. Sırf bu yüzden bir adamı asmanın ne denli acıklı bir şey olduğunu bir yana bırakın, eğer bundan ben sorumlu olsaydım da umursamazdım. ...

İdam nöbetinde olan bekçiyle lafladım demin. Bir yıldan az bir zaman önce, yarın benim de yürüyeceğim darağacı

yolu üzerindeki bu ölüm hücresinde Jake Oppenheimer da kalmış. Bu adam Jake'in idam nöbetçilerinden birisiymiş. Eski bir asker. Sürekli tütün çiğniyor ve dikkatsizce yapıyor bunu, çünkü sakalı ve bıyığı sararmış. Hepsi evli olan, on dört yaşayan çocuğuyla dul kalmış, otuz bir yaşayan torunun büyükbabası ve hepsi de kız olan dört ufaklığın da büyük büyükbabası. Böyle bir bilgiyi ağzından almak dişlerini sökmek gibiydi. Kıt akıllı, salak moruğun tekiydi. Bu kadar uzun yaşayıp sayısız döle babalık etmesi işte bu yüzden diye geçiriyorum içimden. Zihni otuz yıl kadar öncesinde donup kalmış olmalıydı. Fikirleri o yıldan ötesine geçmiyor. Bana evet ya da hayır dışında nadiren bir şey söylüyor. Suratsızlığından değil bu. Dile getirecek hiçbir fikri yok. Bilmiyorum, yeniden yaşadığımda onun gibi birisi olarak doğup yeniden yıldız gezmelerine çıkmazdan önce burada bitkisel bir varlık sürdürmek güzel mi olurdu. ...

Ama geri dönelim. Thurston ve hapishane itlerinin geri kalanı tarafından itilip kakılarak, tekmelenip yumruklanarak merdivenden yukarı çıktıktan sonra kendimi yeniden tecritte bulduğumda, dar hücremin bana sonsuz rahatlık sağladığı noktadan sürdürmeliyim. O kadar güvenli, o kadar korunaklıydı ki. Yuvasına yeniden kavuşmuş kayıp bir çocuk gibi hissediyordum kendimi. Beş yıl boyunca ölesiye nefret ettiğim o duvarları seviyordum artık. Boşluğun genişliğini benden uzak tutan, bir canavar gibi üstüme çullanan benim o iyi, sağlam duvarlarım dört yandan elimin altındaydı. Agorafobi berbat bir bela. Bunu deneyimlemek için ufacık bir fırsatım oldu, ama o kadarından bile, asılmanın çok daha kolay bir şey olduğu kanısına varabiliyorum. ...

Ağız dolusu güldüm demin. Hapishane doktoru, fena sayılmayacak bir delikanlı, az önce benimle sohbet etmek, uyuşturucu konusunda hizmetlerini sunma teklifinde bulunmak için içerideydi. Beni bu geceden, yarın sabah darağacı-

na yürürken "gidiyor muyum, geliyor muyum" bilmeyeceğim ölçüde morfinle yükleme önerisini geri çevirdim elbette.

Gülmemin nedenine gelince. Tıpkı Jake Oppenheimer'ınki gibiydi. Adamın, istençdışı olduğunu sandıkları biçimde kasıtlı gafıyla gazetecilerin ağızlarının payını verdiği zarif zekâsını anlayabiliyorum. Öyle görünüyor ki, son sabahında, kahvaltısını etmiş, yakasız gömleğine bürünmüşken son sözü için hücresinde bir araya toplanmış gazeteciler, ona idam cezası hakkındaki görüşünü sormuşlar.

Bir grup yaşayan insan, ölmek üzere olan ve ölürken de görecekleri bir adama, böyle bir soru sorduğunda, ham yabanıllığımızı örten uygarlık maskesinden daha fazlası olduğumuzu kim söyleyebilir?

Ama Jake hep eğlenirdi. "Beyler," demiş, "idam cezasının kaldırıldığını göreceğim güne dek yaşamayı umuyorum."

Uzun çağlar boyunca pek çok yaşam sürdüm. İnsan, birey, son on bin yılda hiçbir ahlaki ilerleme göstermedi. Bunu kesinlikle doğrularım. Evcilleşmemiş bir tayla bir koşum atı arasındaki tek fark tümüyle bir eğitim farkıdır. Eğitim, günümüzün insanıyla on bin yıl önceki insan arasındaki tek ahlaki farktır. Üstüne cila niyetine kapladığı ince ahlaki derisinin altında, on bin yıl önceki aynı yabanıldır. Ahlakilik bir sosyal fon, zahmetli çağların bir birikimidir. Yeni doğmuş bir çocuk, uzun zamandır biriken soyut ahlak tarafından eğitilip cilalanmazsa tam bir yabanıl olup çıkar.

"Öldürmeyeceksin!"–miş! Yarın sabah beni öldürecekler. "Öldürmeyeceksin!" – külahıma anlatsınlar. Bütün uygar ülkelerin tersaneleri günümüzde dretnotların ve süper dretnotların omurgalarıyla dolu. Sevgili dostlar, ölmek üzere olan bendeniz, "Külahıma anlatın!" diyerek selamlıyorum sizleri.

Sorarım size, günümüzde, İsa'nın, Buda'nın, Sokrates ve Platon'un, Konfüçyüs'ün ve "Mahabharata'nın" yazarı her kimse, onun vaaz ettiklerinden daha iyi hangi ahlak vaaz ediliyor? Yüce Tanrım, elli bin yıl önce totem ailelerimizde

bizim kadınlarımız daha temiz, aile ve topluluk ilişkilerimiz çok daha namusluydu.

Bizim o günlerde yaşadığımız ahlakiliğin günümüzde yaşanandan çok daha iyi olduğunu söylemeliyim. Bu düşünceyi alelacele bir tarafa atmayın. Bizdeki çocuk işgücünü, polisimizdeki rüşvet olaylarını, siyasi yozlaşmamızı, gıda maddelerine hile karıştırılmasını ve yoksullarımızın kızlarının köleliğini düşünün bir. Ben Dağın Oğluyken, Boğanın Oğluyken fuhuş hiçbir anlam taşımıyordu. Dediğim gibi, temizdik biz. Ahlaksızlığın derinliklerine batmış düşler görmüyorduk. Evet, günümüzde aşağı durumdaki hayvanların tümü o biçimde temiz. Ölümcül günahları icat etmek için, maddeye egemenliğinin yardım ettiği hayal gücüyle insanoğlu gerekiyordu. Daha aşağı hayvanlar, öteki hayvanlar günah işlemeyi beceremezler.

Pek çok zamanda ve pek çok yerde yaşadığım pek çok yaşama geri dönüp okuyorum çabucak. Günümüzün hapishane sisteminin zalimliği kadar berbat, daha berbat bir zalimlik bilmiyorum hiç. İsa'dan sonraki bu yirminci yüzyılın ilk on yılında deli gömleğinin içinde ve tecritte katlandıklarımı size anlatmıştım. Eski günlerde sert biçimde cezalandırıyor, çabucak öldürüyorduk. Öyle yapıyorduk çünkü öylesini arzuluyorduk, eğer hoşunuza gidecekse, canımız öyle istiyordu. Ama ikiyüzlü değildik. Yabanıllık kastımızı onaylasınlar diye basına, kürsülere, üniversitelere başvurmuyorduk. Her ne yapmak istiyorduysak gidip onu yapıyorduk, bacaklarımızın üstünde dimdik durup tüm serzeniş ve kınamalarla yüzleşiyor ve ne klasik ekonomistlerin ve burjuva filozoflarının ne de ödenekli vaizlerin, profesörlerin ve editörlerin eteklerinin ardına saklanıyorduk.

Yahu, yüz yıl önce, elli yıl önce, beş yıl önce bu Birleşik Devletler'de saldırı ve darp idam cezası kapsamına girmiyordu. Ama bu yıl, Tanrımızın 1913 yılında, California eyaletinde Jake Oppenheimer'ı böylesi bir saldırı yüzünden

astılar ve yarın da, ölüm cezası gerektiren, bir adamın burnuna yumruk atma suçundan beni götürüp asacaklar. Soru: İsa'dan sonra bin dokuz yüz on üç yılında California'nın Kanun kitabında bu türden kanunlar yer aldığında, maymun ve kaplanın da ölmesi uzun zaman gerektirmiyor mu? Tanrım, Tanrım, onlar İsa'yı yalnızca çarmıha gerdiler. Jake Oppenheimer ile bana ise çok daha beterini yaptılar. ...

Ed Morrell'ın bir keresinde bana yumruklarıyla tıklatarak dediği gibi: "Bir adamı kullanmanın en kötü yolu onu asmaktır." Hayır, idam cezasına hiç saygı duymuyorum. Yalnızca bu pis işi maaş uğruna yapan cellatları küçülten pis bir oyun olduğu için değil, ama bunu hoş gören, bunu oylayan ve bunun sürdürülmesi için vergi veren kamuoyunu da küçük düşürdüğü için. İdam cezası son derece aptalca, salakça, dehşetli biçimde bilimdışı. "Ölünceye değin boynundan asılmak" toplumun garip bir ifade biçimi...

Sabah oldu; benim son sabahım. Gece boyunca bebek gibi uyudum. Öylesine huzurlu uyudum ki bir defasında idam bekçisi korkuya kapılmış. Kendimi battaniyemle boğduğumu sanmış. Zavallı adamın telaşı içler acısıydı. Ekmek parası risk altındaydı. Gerçekten de böyle bir durum olsaydı, bu, üstüne kara çizgi çekilmesi anlamına gelecekti, belki de atılma; şimdilerde işsiz bir adamın görüntüsü içler acısıdır. Bana Avrupa'da iki yıl önce tasfiyelerin başladığını söylüyorlar ve şimdi de Birleşik Devletler'de başlamış durumda. Bu da iş dünyasında ya bunalım ya da tam bir panik yaşanacağı ve işsizler ordusunun gelecek kış çığ gibi büyüyeceği, ekmek kuyruklarının uzayacağı anlamına geliyor. ...

Kahvaltımı yaptım. Aptalca gibi geliyor, ama iştahla yedim. Müdür çeyrek litre viskiyle geldi. Bunu sevgilerimle birlikte Katiller Bölümündekilere armağan ettim. Zavallı müdür, eğer sarhoş olmazsam rezalet çıkaracağımdan ve yönetimine gölge düşüreceğimden korkuyor. ...

Üstüme yakasız gömleği giydirdiler...

Bugün ben çok önemli bir adammışım gibi görünüyor. Birdenbire epeyce insan benimle ilgilenmeye başladı. ...

Doktor yeni gitti. Nabzımı saydı. Bunu ben istedim. Normalmiş. ...

Öylesine aklıma gelen bu düşünceleri yazıyorum ve her defasında bir yaprak olmak üzere gizli yollarından duvarların dışına çıkacaklar. ...

Hapishanedeki en soğukkanlı kişi benim. Bir yolculuğa başlamak üzere olan bir çocuk gibiyim. Gitmeye hevesliyim, göreceğim yeni yerleri merak ediyorum. Aşağı ölüme duyulan bu korku, sıklıkla karanlığın içine dalan ve yeniden yaşayan birisi için gülünç kalıyor. ...

Bir çeyrek şampanyayla müdür. Onu Katiller Bölümüne gönderdim. Tuhaf, öyle değil mi, bu son günde hakkımda böyle düşünülüyor. Ölümden, beni öldürecek olan bu adamların kendileri korkuyor olmalılar. Jake Oppenheimer'dan alıntı: Ben, ölecek olan kişi, onların gözüne berbat gözüküyorumdur. ...

Ed Morrell haber gönderdi az önce bana. Hapishane duvarının dışında bütün gece boyunca bir aşağı bir yukarı volta attığını anlattılar. Eski bir mahkûm oluşu dolayısıyla vedalaşmak için beni görmesine bürokratik engel çıkardılar. Yabanıllar? Bilmiyorum. Muhtemelen yalnızca çocuk onlar. Bahse girerim ki çoğu, boynumu kırdıktan sonra bu gece karanlıkta yalnız kalmaya korkacak.

Ama Ed Morrell'ın mesajına gelelim: "Elim elinde, eski dost. Biliyorum ki oyunu bozacaksın."

Gazeteciler henüz gittiler. Onları bir daha ve son kez, cellat kara başlığı yüzüme indirmeden önce darağacından göreceğim. Tuhaf biçimde rahatsız görünüyor olacaklar. Genç, acayip herifçioğulları. Bazılarının içmiş oldukları görülecek. İki üç tanesi tanıklık etmek zorunda kalacakları şeyin ön-

bilgisiyle rahatsız görünecek. Asılacak olmak seyretmekten daha kolay gibi görünüyor. ...

Son satırlarım. Belli ki süreci geciktiriyorum. Hücrem yetkililer ve kodamanlarla tıklım tıklım. Hepsi huzursuz. Bir an önce bitsin istiyorlar. Kuşkusuz, bir kısmının akşam yemeği için verilmiş sözü var. Şu birkaç sözcüğü yazarak gerçekten de canlarını sıkıyorum. Papaz yeniden, sonuna değin yanımda kalma ricasını sundu. Zavallı adam; niye o avuntuyu kendisinden esirgeyeyim? Rıza gösterdim ve şu anda epey sevinmiş görünüyor. Böyle ufak şeyler bazı insanları mutlu ediyor! Bu kadar acele etmeseler, durup beş dakika boyunca ağız dolusu gülebilirdim.

Burada kesiyorum. Yalnızca kendimi tekrarlayabilirim. Ölüm diye bir şey yok. Yaşam ruhtur ve ruh da ölemez. Yalnızca et ölür ve geçip gider, hep kendisini belirleyen kimyasal maya, hep plastik, yalnızca akışkana dönüşmek için daima billurlaşan, yeni ve farklı fani biçimler almak için billurlaşıp sonra yeniden akışkana dönüşen bir sürünme. Bir tek ruh kalır ve yukarıya, ışığa doğru ilerlerken kendisini ardışık ve sonu gelmez yeniden doğuşlar içinde oluşturmayı sürdürür. Yeniden yaşadığımda ne olacağım? Merak ediyorum. Merak ediyorum. ...

Bir akademisyen meslektaşını öldürerek San Quentin Hapishanesi'ne düşen eski bir profesör, burada yaşam boyu hapis cezasını çekerken maruz kaldığı korkunç işkenceden kaçmak için *zihinsel* taktikler geliştirir. Acı çeken bedenini terk ederek, tarihin farklı dönemlerinde, farklı coğrafyalarda geçen önceki yaşamlarına geri döndüğü yolculuklara çıkar.

Jack London'ın korkunç San Quentin'de beş yılını geçiren arkadaşı Ed Morrell'dan esinlenerek yazdığı *Yıldız Gezgini*'nin anlatıcısının her bir geçmiş yaşam deneyimi, bağımsız birer öykü olarak da okunabilir. London bu en özgün yapıtında, astral seyahat ve yeniden doğuş çevrimi üzerine kafa yorar. Ancak insanlık durumunun bu dirayetli gözlemcisinin asıl derdi, ABD'nin gaddar ve çürümüş hapishane sistemini gözler önüne sermektir.

THG
0657276
2018
EVY
THG 0657276 EVY

JACK LONDON (1876-1916): Asıl adı John Griffith Chaney olan Jack London, 12 Ocak 1876'da San Francisco'da doğdu. Çocukluğunu anne ve baba sevgisinden mahrum geçirdi. Babası tarafından terk edildikten sonra, California'daki Oakland'da, annesinin ve London soyadını aldığı üvey babasının yanında yetişti. On dört yaşında okulu bırakarak serüven dolu bir hayata başladı. On dokuz yaşına geldiğinde, dört yıllık ortaöğrenimini bir yılda tamamlayarak California Üniversitesi'ne girdi. Ancak öğrenimini yine yarım bıraktı. İlk kitabı *Son of the Wolf* (1900; Kurt Kanı) geniş bir okur kitlesine ulaştı. Ona kalıcı bir ün sağlayan yapıtı ise *The Call of the Wild* (1903; *Vahşetin Çağrısı*) oldu. Diğer önemli yapıtları arasında *White Fang* (1906; *Beyaz Diş*), *Iron Heel* (1907; *Demir Ökçe*) ve *Burning Daylight* (1910; Yanar Gün) sayılabilir. En kalıcı yapıtlarından biri olarak kabul edilen *Martin Eden*'ın (1909) yanı sıra iki otobiyografik romanı daha vardır: *The Road* (1907; Yol) ve *John Barleycorn* (1913). Kitapları yabancı dillere en çok çevrilmiş Amerikalı yazarlardan biri olan London, 22 Kasım 1916'da ardında çok sayıda eser bırakarak hayata gözlerini yumdu.

9 786053 322863

KDV dahil fiyatı
18 TL